

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Διακυβέρνηση, Ανάπτυξη και Ασφάλεια στη Μεσόγειο»**

**ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ
ΒΙΖΕΓΚΡΑΝΤ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ**

Διπλωματική εργασία του Χατζηχρήστου- Κέλη Σταύρου (ΑΜ: 4332019012)

Επιβλέπων Καθηγητής

Σακκάς Ιωάννης

Μέλη Επιτροπής

1. Σεϊμένης Ιωάννης
2. Τσαρδανίδης Χαράλαμπος

ΡΟΔΟΣ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020

ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ.

Η εργασία που παραδίδω είναι αποτέλεσμα πρωτότυπης έρευνας και δεν χρησιμοποιώ πνευματική ιδιοκτησία τρίτων χωρίς αναφορές. Αναλαμβάνω όλες τις νομικές και διοικητικές συνέπειες που δύναμαι να αντιμετωπίσω σε περίπτωση που η εργασία μου αποδειχθεί ότι αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, σύμφωνα με τον Κανονισμό του Ιδρύματος.”

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή του Τμήματος Μεσογειακών Σπουδών, κ. Σακκά Ιωάννη, για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε αναθέτοντάς μου το συγκεκριμένο θέμα, καθώς και για την καθοδήγηση και τις χρήσιμες παρατηρήσεις του κατά τη διάρκεια συγγραφής της παρούσας διπλωματικής εργασίας, όπως και τους καθηγητές, κ. Σεϊμένη Ιωάννη και κ. Τσαρδανίδη Χαράλαμπο που συμπληρώνουν την επιτροπή της εργασίας μου, για τις γνώσεις που μου πρόσφεραν κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία εξετάζει την πολιτική και τις θέσεις των κρατών του Ομίλου Βίζεγκραντ-Γσεχίας, Ουγγαρίας, Πολωνίας και Σλοβακίας- στο ζήτημα της μετανάστευσης, δίνοντας έμφαση στη στάση τους κατά τη διάρκεια της προσφυγικής κρίσης του 2015. Οι χώρες του Ομίλου, αντιτάχθηκαν σθεναρά στα σχέδια υποχρεωτικής μετεγκατάστασης μεταναστών και προσφύγων, που προτάθηκαν από τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανακούφιση των κρατών μελών που επωμίσθηκαν το μεγαλύτερο βάρος, θεωρώντας τα επιβαλλόμενα και κατά της εθνικής τους κυριαρχίας. Τα κράτη του Βίζεγκραντ, εστίαζαν στους κινδύνους ασφάλειας και στο οικονομικό κόστος που συνεπάγεται η μαζική μετανάστευση για τις χώρες υποδοχής, δίνοντας έμφαση στο διαχωρισμό προσφύγων-οικονομικών μεταναστών και στο δικαίωμά τους να αποτρέπουν την είσοδο των τελευταίων. Ήταν απρόθυμα να αποδεχτούν μουσουλμανικούς πληθυσμούς, υποστηρίζοντας πως η εισδοχή ατόμων διαφορετικής κουλτούρας και θρησκείας, αποτελούσε απειλή για τον ευρωπαϊκό χριστιανικό πολιτισμό. Η εναλλακτική τους πρόταση, περιλάμβανε την εθελοντική συμμετοχή κάθε χώρας, την αντιμετώπιση των αιτιών της μετανάστευσης εκτός ευρωπαϊκού εδάφους, την απαρέγκλιτη εφαρμογή του Κανονισμού του Δουβλίνου από τα κράτη μέλη «πρώτης εισόδου» και την ενίσχυση των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης. Στην πράξη κατάφεραν να πετύχουν το στόχο τους και να αναγκάσουν την Ευρωπαϊκή Ένωση να εγκαταλείψει τα σχέδια υποχρεωτικής μετεγκατάστασης. Η προσφυγική κρίση οδήγησε στην αναβίωση της λειτουργίας του Ομίλου και τον μετέτρεψε σε ενεργό παράγοντα διαμόρφωσης της ευρωπαϊκής πολιτικής.

ABSTRACT

This present thesis will examine the policy of the Visegrad States- Czechia, Hungary, Poland and Slovakia- on the issue of migration, while emphasizing on their stand during the 2015 refugee crisis. The group states firmly opposed the relocation plans based on mandatory quotas, proposed by the EU institutions to alleviate the states which absorbed the greatest burden, because they deemed them as imposed and against their national sovereignty. The Visegrad states focused on the security risks and the financial cost that massive migration entails, emphasizing on the differentiation between refugees and economic migrants and their right to prevent the latter from entering their countries. They were reluctant to accept Muslim populations, arguing that the influx of people of different cultures and religions, pose a threat to the European Christian culture. Their alternative proposal, included the voluntary participation of each country, measures to tackle the causes of migration outside European territory, the strict implementation of the Dublin Regulation by the member states of "first entry" and the strengthening of the Union's external borders. In practice, they managed to accomplish their goal and force EU to abandon relocation plans, based on mandatory quotas. The refugee crisis led to the revival of the group and made it into an active factor in shaping European policy.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	8
1. Η προσφυγική κρίση και η αντιμετώπισή της από την Ε.Ε.	12
1.1 Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασύλου	12
1.2 Οι πρώτες αντιδράσεις στην προσφυγική κρίση	13
1.3 Η Ευρωπαϊκή Ατζέντα για τη Μετανάστευση και τα σχέδια μετεγκατάστασης ..	14
2. Η στάση των κρατών του Βίξεγκραντ κατά την προσφυγική κρίση	18
2.1 Η ίδρυση του Ομίλου	18
2.2 Οι πρώτες αντιδράσεις στην κρίση	19
2.3 Η στάση του Ομίλου απέναντι στο πρώτο σχέδιο	21
2.4 Η στάση του Ομίλου απέναντι στο δεύτερο σχέδιο	23
2.5 Τα αποτελέσματα των σχεδίων-Τι έχει επιτευχθεί	26
2.6 Η πρόταση της «αποτελεσματικής αλληλεγγύης».....	28
3. Η μετανάστευση σαν πολιτικό και κοινωνικό φαινόμενο. Η περίπτωση της Ουγγαρίας	31
3.1 Η μεταναστευτική πολιτική πριν το 2015	31
3.2 Οι αντιδράσεις στην προσφυγική κρίση	33
3.3 Η αντίληψη της κοινής γνώμης για τους πρόσφυγες	40
3.4 Η επίδραση της κρίσης στην εσωτερική πολιτική σκηνή	42
4. Η μετανάστευση σαν πολιτικό και κοινωνικό φαινόμενο. Η περίπτωση της Τσεχίας	47
4.1 Η μεταναστευτική πολιτική πριν το 2015	47
4.2 Οι αντιδράσεις στην προσφυγική κρίση	48
4.3 Η αντίληψη της κοινής γνώμης για τους πρόσφυγες	52
4.4 Η επίδραση της κρίσης στην εσωτερική πολιτική σκηνή	53
5. Η μετανάστευση σαν πολιτικό και κοινωνικό φαινόμενο. Η περίπτωση της Πολωνίας	58
5.1 Η μεταναστευτική πολιτική πριν το 2015	58
5.2 Οι αντιδράσεις στην προσφυγική κρίση	60
5.3 Η αντίληψη της κοινής γνώμης για τους πρόσφυγες	62
5.4 Η επίδραση της κρίσης στην εσωτερική πολιτική σκηνή	64
6. Η μετανάστευση σαν πολιτικό και κοινωνικό φαινόμενο. Η περίπτωση της Σλοβακίας	68
6.1 Η μεταναστευτική πολιτική πριν το 2015	68
6.2 Οι αντιδράσεις στην προσφυγική κρίση	72
6.3 Η αντίληψη της κοινής γνώμης για τους πρόσφυγες	74

6.4 Η επίδραση της κρίσης στην εσωτερική πολιτική σκηνή	75
7. Πως διαμορφώνεται η κοινή γνώμη στα κράτη του Βίξεγκραντ	79
7.1 Φόβοι που συνδέονται με τη μετανάστευση.....	79
7.2 Πολιτική εκμετάλλευση των φόβων της κοινής γνώμης-Οι μετανάστες ως «εξιλαστήρια θύματα».....	83
7.3 Η περίπτωση της Ουγγαρίας	84
7.4 Ο ρόλος των Μ.Μ.Ε.	86
8. Η στάση των κρατών του Βίξεγκραντ και η ευρωπαϊκή αλληλεγγύη	89
8.1 Προσδιορισμός της έννοιας της αλληλεγγύης	89
8.2 Η αλληλεγγύη στα κείμενα της Ένωσης	90
8.3 Η αλληλεγγύη στην πράξη-Η προσφυγική κρίση.....	92
8.4 Η στάση του Ομίλου και οι αξίες της Ένωσης	93
Συμπεράσματα.....	98
Βιβλιογραφία	103
Παράρτημα	119

Εισαγωγή

Το φαινόμενο της μετανάστευσης είναι διαχρονικό, άμεσα συνδεδεμένο με την ιστορία της ανθρωπότητας, πολυδιάστατο και πολυεπίπεδο. Η πολυπλοκότητά του οφείλεται στο γεγονός ότι αποτελεί ένα φαινόμενο εγγενές της ανθρώπινης εξέλιξης και συνεπώς αφορά πολλούς τομείς, όπως αυτούς της πολιτικής, της οικονομίας, του πολιτισμού, αλλά και της κοινωνιολογίας και της ψυχολογίας¹. Ο όρος μετανάστευση δεν περιλαμβάνει μόνο την αλλαγή του τόπου κατοικίας ή/και εργασίας, αλλά αποτελεί μια πολυσύνθετη διαδικασία η οποία συνδέεται με σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές παραμέτρους που επηρεάζουν τα ίδια τα άτομα, τον τρόπο συμπεριφοράς τους και τον κοινωνικό τους περίγυρο, τις ομάδες στις οποίες ανήκαν ή ανήκουν οι μετακινούμενοι, την οικονομία, την κοινωνία και τον πολιτισμό της χώρας υποδοχής, καθώς και τις κοινωνικές και οικονομικές δομές της χώρας προέλευσης².

Ο όρος *μετανάστης*, σύμφωνα με το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, χρησιμοποιείται προκειμένου να περιγράψει τις περιπτώσεις όπου η απόφαση μετακίνησης λαμβάνεται ελεύθερα από το άτομο, δίχως την μεσολάβηση εξωγενών παραγόντων. Σε αντίθεση με την έννοια του μετανάστη για την οποία δεν υπάρχει ένας ενιαίος νομικός όρος σε διεθνές επίπεδο, *πρόσφυγας*, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 (εφεξής "η Σύμβαση"), είναι το πρόσωπο το οποίο ευλόγως φοβούμενο ότι θα υποστεί δίωξη λόγω της φυλής, θρησκείας, ιθαγένειας, του γεγονότος ότι ανήκει σε ορισμένη κοινωνική ομάδα ή λόγω των πολιτικών του πεποιθήσεων, βρίσκεται εκτός της χώρας ιθαγένειας του και δεν μπορεί, ή λόγω φόβου, δεν θέλει να επικαλεστεί την προστασία της χώρας αυτής. Οι δύο αυτές κατηγορίες, μετανάστης και πρόσφυγας, υπάγονται σε διαφορετικό νομικό καθεστώς. Ο όρος μετανάστευση παραπέμπει σε μια εκούσια διαδικασία, κάτι που δεν ισχύει για τους πρόσφυγες οι οποίοι εγκαταλείπουν ακούσια την πατρίδα τους, δεν μπορούν να επιστρέψουν με ασφάλεια σε αυτή και ως εκ τούτου χρίζουν διεθνούς προστασίας, όπως αυτή προβλέπεται από το διεθνές δίκαιο³. Στην πράξη ωστόσο σε πολλές περιπτώσεις είναι δύσκολο να γίνει διάκριση μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών. Ένα άτομο μεταναστεύει για οικονομικούς λόγους, οι οποίοι όμως μπορεί να

¹ Διαδικτυακός τόπος Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου. Διαθέσιμο στο <http://www.opengov.gr/immigration/?p=799> Πρόσβαση 19/09/2020

² Έμκε-Πουλοπούλου, Ήρα Μετανάστευση και Πληθυσμός στην Ελλάδα *Ψηφιακή βιβλιοθήκη Ψηφίδα* Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών (2006) σελ. 149

³ Υπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε για τους Πρόσφυγες Διαθέσιμο στο https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/02/UNHCR_Refugee_or_Migrant_GR.pdf Πρόσβαση 15/09/2020

επιβάλλονται από πολιτικές ή φυλετικές διακρίσεις εναντίον της ομάδας στην οποία ανήκει ή από την εν γένει οικονομική κατάσταση της χώρας του, καθιστώντας ουσιαστικά την εγκατάλειψή της υποχρεωτική. Ένα τέτοιο άτομο ενδεχομένως θα μπορούσε να κατηγοριοποιηθεί ως πρόσφυγας. Συνακόλουθα, ορισμένοι μελετητές ασκούν κριτική στη διαφοροποίηση μεταξύ προσφύγων και μεταναστών, καθώς σε αρκετές περιπτώσεις πρόκειται για τα ίδια άτομα⁴. Ωστόσο τα δικαιώματα των ατόμων και οι αντίστοιχες υποχρεώσεις των κρατών απέναντί τους διαφέρουν ανάλογα με το αν ένα άτομο είναι πρόσφυγας, αιτών άσυλο, ή οικονομικός μετανάστης. Γενικά ένα άτομο, όταν αναγνωριστεί ως πρόσφυγας, έχει μια σημαντική σειρά δικαιωμάτων που προστατεύονται βάσει του διεθνούς δικαίου, κάτι που δεν ισχύει για τους μετανάστες. Όμως ενώ ο νομικός ορισμός του πρόσφυγα διατυπώνεται στη Σύμβαση, η ερμηνεία και η εφαρμογή της λαμβάνει χώρα σε εθνικό επίπεδο, αντικατοπτρίζοντας τα εθνικά συμφέροντα και προτεραιότητες, οι οποίες δύναται να αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου. Καθώς λοιπόν η Σύμβαση είναι δεσμευτική μόνο όταν ένα κράτος αναγνωρίσει κάποιο άτομο ως πρόσφυγα, τα κράτη έχουν τη διακριτική ευχέρεια να υιοθετήσουν πρακτικές και τρόπους προκειμένου να παρακάμψουν τις υποχρεώσεις τους απέναντι στο διεθνές δίκαιο⁵. Σε κάθε περίπτωση όμως θα πρέπει να κατοχυρώνεται η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όλων των ατόμων, ανεξαρτήτως ιθαγένειας ή νομικού καθεστώτος στο οποίο ανήκουν⁶.

Η τελευταία διαπίστωση αποκτά ιδιαίτερη σημασία κατά την εξέταση της προσφυγικής κρίσης του 2015, η οποία αναμφισβήτητα άλλαξε την Ενωμένη Ευρώπη. Στη διάρκεια της χρονιάς, πάνω από ένα εκατομμύριο άνθρωποι, το μεγαλύτερο μέρος αυτών πρόσφυγες από τη Συρία, έφτασαν στην Ελλάδα με στόχο να περάσουν στη Δυτική Ευρώπη, μέσω της λεγόμενης «βαλκανικής οδού». Το γεγονός αυτό οδήγησε στην κατάρρευση των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε. στο Αιγαίο, στη συνειδητοποίηση της ανάγκης αλλαγής της ανεπαρκούς Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασύλου, η οποία επηρέαζε δυσανάλογα τα κράτη μέλη του Νότου και στην αντιπαράθεση των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, αλλά και χωρών όπως η Γερμανία, με τα κράτη του Ομίλου Βίζεγκραντ, αναφορικά με τις αποδοτικότερες λύσεις για την αντιμετώπιση της κατάστασης.

⁴ Long Katy From Refugee to Migrant. Labour Mobility's Protection Potential *Migration Policy Institute Washington* (2015), σελ. 3

⁵ Azfer Ali Khan Can International Law Manage Refugee Crisis? *Oxford University Law Journal*, σελ. 56

⁶ Stern Thorburn Rebecca Responses to the "refugee crisis": What is the role of self-image among EU countries? *European Policy Analysis Steps* 09/2016, σελ.4

Με πρωτοφανή αποφασιστικότητα, η ομάδα του Βίζεγκραντ αντιτάχθηκε στην υποχρεωτική μετεγκατάσταση προσφύγων βάσει ποσοστάσεων που πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και υποστήριξε ότι η απόφαση μετεγκατάστασης, που ελήφθη σε επίπεδο Συμβουλίου των Υπουργών και όχι Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, παραβίαζε την κυριαρχία των κρατών μελών. Ταυτόχρονα, οι χώρες του Ομίλου, υιοθέτησαν μια σειρά από προτάσεις που μετέφεραν τη λύση του προβλήματος εκτός ευρωπαϊκού εδάφους. Αρνούμενες να δεχτούν πρόσφυγες (που συχνά αναφέρονται εσκεμμένα ως «οικονομικοί μετανάστες» στις ανακοινώσεις της ομάδας) και αντιτιθέμενες σε μια κοινή ευρωπαϊκή λύση που βασίζεται στην αλληλεγγύη, αποτέλεσαν πρότυπο για πολλά ακροδεξιά κόμματα της Δυτικής Ευρώπης.

Η μεταναστευτική πολιτική αποτελεί μια από τις πιο περίπλοκες, πολιτικοποιημένες και λιγότερο ολοκληρωμένες πολιτικές της Ευρώπης, ακόμα και πριν την παρούσα κρίση. Στην περίπτωση όμως των κρατών του Βίζεγκραντ η πολιτική τους στο θέμα της προσφυγικής κρίσης θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι έρχεται σε αντίθεση με τις αξίες που πρεσβεύει η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως η ελευθερία, η δημοκρατία, η ισότητα, ο σεβασμός της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι αξίες αυτές αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής σε μια κοινωνία όπου επικρατεί η ανεκτικότητα, η δικαιοσύνη και η αλληλεγγύη⁷. Όταν, πριν από 40 χρόνια, πραγματοποιήθηκαν οι πρώτες εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ο τότε καγκελάριος της Γερμανίας Χέλμουτ Σμιτ ζητούσε «μία Ευρώπη της αλληλεγγύης, όπου ο ένας θα βοηθάει τον άλλον, η μία χώρα θα βοηθάει την άλλη⁸». Στη Συνθήκη της Λισαβόνας που τέθηκε σε ισχύ το Δεκέμβριο του 2009, η αρχή της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών φιλοξενείται σε διάφορες διατάξεις και αποτελεί κεντρικό άξονα σημαντικών πολιτικών της Ένωσης: από τον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης και την Οικονομική Πολιτική έως την πολιτική Ενέργειας, τις Ευρωπαϊκές Εξωτερικές Σχέσεις και τη Μετανάστευση⁹. Σε αυτό το πλαίσιο, στόχος της παρούσας εργασίας αποτελεί η παρουσίαση της πολιτικής και των θέσεων του Ομίλου Βίζεγκραντ στο ζήτημα της μετανάστευσης, με ιδιαίτερη έμφαση στην πρόσφατη προσφυγική κρίση και η διερεύνηση του αν η στάση των κρατών του Ομίλου και οι λύσεις που πρότειναν, είναι συμβατές με τις ευρωπαϊκές αξίες.

⁷Επίσημος Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Διαθέσιμο στο <https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief/el/> Πρόσβαση 02/10/2020

⁸ Άνια Ράινχαρτ Deutsche Welle Διαθέσιμο στο <https://www.in.gr/2019/05/20/world/deutsche-welle/ti-simainei-allileggyi-stin-eyropi/> Πρόσβαση 01/10/2020

⁹Γαλάνης Θεόδωρος *Η αλληλεγγύη στην Ενωσιακή Δικαιοταξία*- Πρόλογος, Νομική Βιβλιοθήκη Αθήνα (2017)

Προκειμένου να μελετήσουμε τις θέσεις των κρατών του Ομίλου για την μετανάστευση, είναι απαραίτητο να τις προσεγγίσουμε σε δύο επίπεδα. Το πρώτο είναι η πολιτική του ως περιφερειακού οργανισμού, που προωθεί τα συμφέροντα των τεσσάρων χωρών και αντιδρά στην πολιτική της Ε.Ε. Το δεύτερο επίπεδο είναι οι πολιτικές που εφάρμοσαν μεμονωμένα τα κράτη μέλη της ομάδας. Η εργασία στηρίζεται στη συλλογή και μελέτη της σημαντικότερης ξένης αλλά και ελληνικής βιβλιογραφίας καθώς και στη χρήση πληροφοριών από σχετικές ιστοσελίδες.

Η παρούσα εργασία αποτελείται από εννέα κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται συνοπτικά η Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασύλου, ενώ περιγράφονται τα γεγονότα της προσφυγικής κρίσης του 2015 και τα μέτρα που έλαβε η Ευρωπαϊκή Ένωση για την αντιμετώπισή της, συμπεριλαμβανομένων των σχεδίων μετεγκατάστασης. Το δεύτερο κεφάλαιο περιλαμβάνει μια ιστορική αναφορά στην ίδρυση του Ομίλου Βίζεγκραντ, ακολουθούμενη από την αντίδραση των κρατών του στα σχέδια της Ε.Ε., παράλληλα με την εναλλακτική πρότασή τους της «ευέλικτης» ή «αποτελεσματικής» αλληλεγγύης. Στα επόμενα τέσσερα κεφάλαια εξετάζεται η μεταναστευτική πολιτική κάθε κράτους του Ομίλου, πριν και κατά τη διάρκεια των γεγονότων του 2015, διερευνώντας οι επιπτώσεις της κρίσης στην εγχώρια πολιτική σκηνή, ενώ σκιαγραφείται η στάση της κοινής γνώμης των χωρών αυτών απέναντι σε πρόσφυγες και μετανάστες.

Στο έβδομο κεφάλαιο προσεγγίζονται οι «φόβοι» που σχετίζονται με τη μετανάστευση και το πως αποτέλεσαν αντικείμενο εκμετάλλευσης από τις πολιτικές δυνάμεις στα τέσσερα κράτη, με ιδιαίτερη αναφορά στην περίπτωση της Ουγγαρίας, ενώ εξετάζεται και ο ρόλος των Μ.Μ.Ε. σε αυτή τη διαδικασία. Το τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας θίγει την έννοια της αλληλεγγύης, όπως αυτή αποτυπώνεται στα κείμενα της Ένωσης και όπως έχει εφαρμοστεί στην πράξη. Γίνεται απόπειρα να δοθεί απάντηση στο ερώτημα κατά πόσο η «αποτελεσματική αλληλεγγύη» που πρότειναν οι χώρες του Βίζεγκραντ αλλά και η θέσπιση νόμων για την προστασία της εθνικής κυριαρχίας εις βάρος όμως των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμβαδίζουν με τις αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποτελούν έμπρακτη εκδήλωση αλληλεγγύης. Η εργασία ολοκληρώνεται με την παράθεση των συμπερασμάτων που προκύπτουν από τη μελέτη των κεφαλαίων, παράλληλα με μια αναφορά στα φαινόμενα δημοκρατικής οπισθοδρόμησης που εμφανίζονται σε κάποιες χώρες του Ομίλου, ενώ τέλος επιχειρείται και μια εκτίμηση για τις προοπτικές του.

1. Η προσφυγική κρίση και η αντιμετώπισή της από την Ε.Ε.

1.1 Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασύλου

Η μετανάστευση και η πολιτική ασύλου άρχισαν να γίνονται αντικείμενο συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, στα μέσα της δεκαετίας του '80. Το κεκτημένο της Συνθήκης του Σένγκεν, περιλάμβανε την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων και κεφαλαίου, την κατάργηση των εσωτερικών συνόρων¹⁰, την κοινή πολιτική για τις θεωρήσεις εισόδου, την αστυνομική, τελωνειακή και δικαστική συνεργασία, καθώς και κοινούς κανόνες για την επιστροφή των παράνομων μεταναστών¹¹. Εισηγήγε επίσης την πρώτη πανευρωπαϊκή αστυνομική βάση δεδομένων, το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS). Ο κανονισμός του Δουβλίνου, που υιοθετήθηκε το 1990, διατύπωνε τα κριτήρια βάσει των οποίων θα καθορίζονταν το κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπεύθυνο για την εξέταση ενός αιτήματος ασύλου. Η βασική του αρχή ισχύει ακόμα και σήμερα. Σύμφωνα με αυτήν, εκτός από κάποιες εξαιρέσεις, το κράτος μέλος της Ε.Ε. που θα έχει την ευθύνη για την εξέταση ενός αιτήματος ασύλου, είναι η «χώρα πρώτης εισόδου» στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο κανονισμός απέβλεπε αφενός μεν στην καταπολέμηση του φαινομένου του asylum shopping, την υποβολή δηλαδή πολλαπλών αιτήσεων από ένα άτομο σε διαφορετικά κράτη ή/και την επιδίωξη του να υποβληθεί αίτηση χορήγησης ασύλου σε συγκεκριμένη χώρα προτίμησης και αφετέρου στην αντιμετώπιση της ατέρμονης μετακίνησης των αιτούντων άσυλο μεταξύ ευρωπαϊκών κρατών, χωρίς κανένα να επιθυμεί να αναλάβει την ευθύνη για την εξέταση των αιτημάτων τους¹². Στη συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997 που τέθηκε σε ισχύ δύο χρόνια αργότερα, το κεκτημένο Σένγκεν ενσωματώθηκε στο νομικό πλαίσιο της Ένωσης και αποτέλεσε την αφετηρία για τη δημιουργία του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (CEAS), το οποίο ολοκληρώθηκε με το πρόγραμμα της Στοκχόλμης το 2014.

¹⁰Νικόλαος Ζάικος (επιμέλεια) *Μετανάστευση και Δίκαιο - Εθνικές και Διεθνείς Διαστάσεις*, Παπαγεωργίου Ιωάννης, *Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Μετανάστευσης μετά το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης: Τάσεις και Αντιθέσεις* Εκδόσεις Ανικούλα Θεσσαλονίκη (2007) σελ.4-5

¹¹Παπακωνσταντής Μάρκος *Οι πολιτικές της Ε.Ε.: Εξωτερική, Γεωργική, Μεταναστευτική*, Σάκκουλα, Αθήνα (2016), σελ 241

¹² Bodo Weber *Time for a Plan B: The European Refugee Crisis, the Balkan Route and the EU Turkey Deal DPC Policy paper* (9/2016) σελ. 18

Παρά το λεπτομερές πλαίσιο του συστήματος αυτού και τα μέτρα που ελήφθησαν για να βοηθήσουν τα κράτη μέλη στην εφαρμογή του, η εναρμόνιση των πολιτικών και της νομοθεσίας των κρατών μελών για το άσυλο και τη μετανάστευση, δεν έχει επιτευχθεί σε ικανοποιητικό βαθμό και απέχει πολύ από τις πρακτικές της Ε.Ε. Βασικά εμπόδια αποτελούν, η έλλειψη πολιτικής βούλησης σε εθνικό επίπεδο για την αποτελεσματική εφαρμογή του δικαίου της Ε.Ε., εξαιτίας κυρίως της απροθυμίας των κρατών να παραδώσουν μέρος της εθνικής τους κυριαρχίας καθώς και ελλείψεις και αδυναμίες στα εθνικά συστήματα ασύλου, λόγω και της οικονομικής κρίσης, που εμποδίζουν τα κράτη να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους σύμφωνα με τις κοινές πολιτικές. Η ευπάθεια του συστήματος όταν τα κράτη μέλη δεν επιθυμούν πλέον ή δεν είναι σε θέση να συμμορφωθούν με την κοινή γραμμή και με μια «δίκαιη» κατανομή του προσφυγικού βάρους, έγινε εμφανής με την αδυναμία εφαρμογής της συμφωνίας του 2015.

1.2 Οι πρώτες αντιδράσεις στην προσφυγική κρίση

Καθώς ο αριθμός των ατόμων που διέσχισαν τη Μεσόγειο το 2015 αυξάνονταν, καθίστατο φανερό ότι επρόκειτο για μια κατάσταση που θα κλιμακώνονταν και η λέξη «κρίση» άρχισε να χρησιμοποιείται ευρέως. Κατά τη διάρκεια της χρονιάς, υποβλήθηκαν πάνω από 1.2 εκατομμύρια αιτήσεις για χορήγηση ασύλου στην Ε.Ε.¹³, ενώ υπολογίζεται ότι περισσότεροι από ένα εκατομμύριο άνθρωποι (κυρίως από τη Συρία, το Ιράκ και το Αφγανιστάν), έφτασαν στην Ευρώπη, η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων μέσω του Αιγαίου Πελάγους, από την Τουρκία στα ελληνικά νησιά¹⁴. Το γεγονός αυτό οδήγησε στην κατάρρευση των εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατέδειξε τις αδυναμίες της Κοινής Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασύλου και του Κανονισμού του Δουβλίνου.

Ο αριθμός των μεταναστών και προσφύγων που μετακινήθηκαν από την Ελλάδα προς την Ευρώπη, μέσω της βαλκανικής οδού, από τα περίπου 7.000 άτομα τον Ιανουάριο, ξεπέρασε τα 31.000 τον Απρίλιο¹⁵. Ήδη από τον Μάρτιο του 2015 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε να

¹³Στοιχεία Eurostat διαθέσιμα στο <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6> Πρόσβαση 04/10/2020

¹⁴ Jonathan Clayton-Hereward Holland Over one million sea arrivals reach Europe in 2015 Διαθέσιμο στο <https://www.unhcr.org/news/latest/2015/12/5683d0b56/million-sea-arrivals-reach-europe-2015.html> Πρόσβαση 29/09/2020

¹⁵Στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. Διαθέσιμο στο <http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean> Πρόσβαση 29/09/2020

επεξεργάζεται ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για τη μετανάστευση¹⁶, απηχώντας τις απόψεις του προέδρου της Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ, ο οποίος υποστήριζε πως η αποτελεσματικότερη διαχείριση των προκλήσεων της μετανάστευσης, αποτελούσε προτεραιότητα για την Ευρώπη.

Τον Απρίλιο, μετά από ένα ναυάγιο που στοίχισε τη ζωή σε πάνω από 800 ανθρώπους στη Λαμπεντούζα¹⁷, η Επιτροπή, αναγνωρίζοντας την ανάγκη για αναθεώρηση του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου, παρουσίασε ένα σχέδιο δράσης δέκα σημείων για τη μετανάστευση. Σύμφωνα με το έκτο σημείο του σχεδίου, ήταν απαραίτητο να εξεταστούν οι επιλογές για έναν, έκτακτης ανάγκης, μηχανισμό μετεγκατάστασης των προσφύγων σε άλλες χώρες της Ε.Ε., προκειμένου να απαλλαγούν η Ιταλία και η Ελλάδα από τη μεταναστευτική πίεση, ενώ το έβδομο σημείο προέβλεπε ένα εθελοντικό πιλοτικό σχέδιο για την επανεγκατάσταση, εντός της Ε.Ε., ατόμων που βρίσκονταν σε τρίτες χώρες¹⁸.

Σε αντίθεση με τις συζητήσεις που γίνονταν μέχρι εκείνη τη στιγμή για εθελοντική συμμετοχή των κρατών μελών, η πρόταση της καγκελάριας της Γερμανίας Άγκελα Μέρκελ και του προέδρου της Επιτροπής Γιούνκερ που ακολούθησε, επιδίωκε να εξασφαλιστεί η δίκαιη και ισόρροπη συμμετοχή όλων των κρατών, κάνοντας τη μετεγκατάσταση των προσφύγων, υποχρεωτική για τα μέλη της Ε.Ε. Η ιδέα υποστηρίχθηκε από την ιταλική και την ελληνική κυβέρνηση καθώς και από το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα.

1.3 Η Ευρωπαϊκή Ατζέντα για τη Μετανάστευση και τα σχέδια μετεγκατάστασης

Στις 13 Μαΐου του 2015, η Επιτροπή παρουσίασε την Ευρωπαϊκή Ατζέντα για τη Μετανάστευση, η οποία περιλάμβανε μια σειρά από μέτρα για την αντιμετώπιση της κατάστασης έκτακτης ανάγκης που εξελίσσονταν στη Μεσόγειο από τις αρχές του έτους. Χωρίζονταν σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος προέβλεπε τη λήψη άμεσων μέτρων για τον περιορισμό της ανθρώπινης τραγωδίας, ενώ το δεύτερο, τομείς δράσης για μια πιο

¹⁶Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δελτίο Τύπου 4 Μαρτίου 2015 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_15_4545 Πρόσβαση 29/09/2020

¹⁷ Bonomolo, Alessandra- Kirchgaessner, Stephanie. UN says 800 migrants dead in boat disaster as Italy launches rescue of two more vessels. The Guardian (2015) Διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2015/apr/20/italy-pm-matteo-renzi-migrant-shipwreck-crisis-srebrenica-massacre> Πρόσβαση 29/09/2020

¹⁸Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Δελτίο Τύπου 20 Απριλίου 2015 Joint Foreign and Home Affairs Council: Ten point action plan on migration, Διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_15_4813 Πρόσβαση 30/09/2020

αποτελεσματική μεταναστευτική πολιτική. Στο πρώτο μέρος περιλαμβάνονταν, μεταξύ άλλων, η μετεγκατάσταση ατόμων που βρίσκονταν σε Ιταλία και Ελλάδα και η επανεγκατάσταση ατόμων που βρίσκονταν εκτός Ε.Ε. (κυρίως υπηκόων Συρίας που έμεναν σε Ιορδανία και Λίβανο), σε άλλα κράτη μέλη, μέσω της εφαρμογής ενός μηχανισμού ποσοτώσεων, με τη χρήση κριτηρίων όπως το Α.Ε.Π. της χώρας (40%), το πληθυσμιακό μέγεθος (40%), το ποσοστό ανεργίας (10%) και ο αριθμός των προσφύγων που είχε δεχτεί η χώρα τα προηγούμενα χρόνια (10%).

Στις 27 Μαΐου του 2015 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε το πρώτο σχέδιο στα πλαίσια της Ατζέντας για την Μετανάστευση. Αφορούσε την επανεγκατάσταση 20.000 και την μετεγκατάσταση 40.000 ατόμων (24.000 από την Ιταλία και 16.000 από την Ελλάδα). Η διαδικασία θα ολοκληρώνονταν μέσα σε δύο χρόνια¹⁹. Κατά τη διάρκεια της συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 25-26 Ιουνίου 2015, κράτη όπως η Γαλλία, η Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο εξέφρασαν τις ανησυχίες τους σχετικά με τις υποχρεωτικές ποσοτώσεις. Τελικά παρά τις αντιδράσεις της Ιταλίας και της Ελλάδας και την αντιπαράθεση μεταξύ του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Γιούνκερ και του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Τούσκ, διατηρήθηκε ο εθελοντικός χαρακτήρας της διαδικασίας²⁰. Στις 20 Ιουλίου 2015 τα μέλη του Συμβουλίου της Ε.Ε. συμφώνησαν για την κατανομή 32.256 ατόμων στο πλαίσιο της διαδικασίας μετεγκατάστασης. Αναφορικά με τα υπόλοιπα 7.744 άτομα τα κράτη μέλη θα αποφάσιζαν μέχρι το τέλος της χρονιάς (κάτι που ωστόσο δε συνέβη τελικά). Η απόφαση 1523 της 14^{ης} Σεπτεμβρίου του Συμβουλίου της Ε.Ε. δεν προκάλεσε τεράστιες αντιδράσεις, καθώς επιτεύχθηκε με συναίνεση και η συμμετοχή στο σχέδιο ήταν εθελοντική. Δε θα συνέβαινε όμως το ίδιο με το δεύτερο σχέδιο που θα ακολουθούσε.

Σύντομα έγινε σαφές ότι ο αριθμός των 40.000 ήταν ανεπαρκής και ότι η Επιτροπή και οι ενδιαφερόμενες χώρες θα προσπαθούσαν να διευρύνουν τον αριθμό των ατόμων που επρόκειτο να μετεγκατασταθούν. Η Γερμανία ανέλαβε πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση της κατάστασης που είχε διαμορφωθεί. Στις 24 Αυγούστου, το Βερολίνο ανέστειλε τον κανονισμό του Δουβλίνου για τους Σύρους πρόσφυγες, επιτρέποντας την υποβολή αιτήσεων για άσυλο,

¹⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δελτίο Τύπου. European Commission makes progress on Agenda on Migration, 27 Μαΐου 2015, Διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_15_5039 Πρόσβαση 04/10/2020

²⁰ Nyzio Arkadiusz The Second Revival? The Visegrad Group and the European Migrant Crisis in 2015-2017 *Politeja No 50/5 Global And Regional Security Challenges* (2017) σελ. 58

ακόμα και αν η Γερμανία δεν ήταν η χώρα πρώτης εισόδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση²¹. Μια βδομάδα αργότερα η καγκελάριος Μέρκελ διατράνωνε την πίστη της «...πως η Γερμανία σαν ισχυρή χώρα μπορεί να δεχθεί την είσοδο μεταναστών και προσφύγων και πως... εάν αποτύχει η Ευρώπη στο προσφυγικό, η αποτυχία θα είναι συνολική και ...δεν θα είναι η Ευρώπη αυτή που ονειρευόμαστε²²...». Την ίδια άποψη διατύπωσε νωρίτερα και ο Σίγκμαρ Γκάμπριελ, κυβερνητικός εταίρος της Μέρκελ. Στις 4 Σεπτεμβρίου η Γερμανία άνοιξε τα σύνορά της για πάνω από 8.000 πρόσφυγες από την Ουγγαρία²³.

Στις 9 Σεπτεμβρίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε το δεύτερο σχέδιο στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ατζέντας για την Μετανάστευση²⁴. Μεταξύ άλλων προέβλεπε την μετεγκατάσταση για 120.000 πρόσφυγες από την Ελλάδα, την Ουγγαρία και την Ιταλία. Από τους 120.000, 15.600 θα προέρχονταν από την Ιταλία, 50.400 από την Ελλάδα και 54.000 από Ουγγαρία. Επίσης, προκειμένου να βρεθεί ένας τρόπος που θα έκανε τη διαδικασία πιο ευέλικτη και θα χαλάρωνε τις αντιστάσεις των απρόθυμων κρατών, το σχέδιο ανέφερε πως εάν, για δικαιολογημένους και αντικειμενικούς λόγους, όπως μια φυσική καταστροφή, υπήρχε αδυναμία κάποιου μέλους να συμμετάσχει προσωρινά, εν όλω ή εν μέρει, σε απόφαση μετεγκατάστασης, θα έπρεπε να συνεισφέρει οικονομικά στον προϋπολογισμό της Ε.Ε., με ποσό ύψους 0,002% του ΑΕΠ του. Παράλληλα, προβλέπονταν η δημιουργία μιας λίστας ασφαλών χωρών προέλευσης. Στις προτεινόμενες από την Επιτροπή χώρες, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνονταν και η Τουρκία. Ο μηχανισμός ήταν ένα προσωρινού χαρακτήρα μέτρο με καθορισμένη προθεσμία λήξης (26.9.2017) και ισχυρή νομική βάση καθώς:

-Σύμφωνα με το άρθρο 78, παράγραφος 3, της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε περίπτωση που ένα ή περισσότερα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης που χαρακτηρίζεται από ξαφνική εισροή υπηκόων τρίτων χωρών, το Συμβούλιο της Ε.Ε., μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό

²¹ M. Holehouse, J. Huggler, A. Vogt, Germany Drops EU Rules to Allow in Syrian Refugees, The Daily Telegraph, Διαθέσιμο στο <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/11821822/Germany-drops-EU-rules-to-allow-in-Syrian-refugees.html> Πρόσβαση 27/09/2020

²² Nyzio Arkadiusz The Second Revival? ο.π.π. σελ. 60

²³ Krisztina Than, Irene Preisinger Austria and Germany open borders to migrants offloaded by Hungary Διαθέσιμο στο <https://es.reuters.com/article/uk-europe-migrants-idAFKCN0R413P20150905> Πρόσβαση 02/09/2020

²⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δελτίο Τύπου 9 Σεπτεμβρίου 2015. Διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_15_5596 Πρόσβαση 02/09/2020

Κοινοβούλιο, μπορεί να θεσπίσει προσωρινά μέτρα προς όφελος των ενδιαφερόμενων κρατών μελών.

-Σύμφωνα με το άρθρο 80 της ίδιας συνθήκης, οι πολιτικές της Ένωσης στον τομέα των συνοριακών ελέγχων, του ασύλου και της μετανάστευσης καθώς και η εφαρμογή τους, διέπονται από την αρχή της αλληλεγγύης και του δίκαιου καταμερισμού της ευθύνης μεταξύ των κρατών μελών. Οι σχετικές πράξεις της Ένωσης πρέπει να περιέχουν κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή αυτής της αρχής²⁵.

Σε αντίθεση με την πρώτη μετεγκατάσταση η οποία ήταν εθελοντική και συναινετική, η δεύτερη, υποχρεωτική και βασιζόμενη σε επιβαλλόμενες ποσοστάσεις, αποτέλεσε αντικείμενο αντιπαράθεσης. Λόγω της έλλειψης ευρείας συναίνεσης, η απόφαση για το σχέδιο δεν πάρθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, όπου οι ηγέτες έχουν το δικαίωμα της άσκησης βέτο, αλλά στο Συμβούλιο της Ε.Ε. και πιο συγκεκριμένα στο Συμβούλιο των Υπουργών Εσωτερικών, το οποίο πραγματοποιήθηκε στις 22 Σεπτεμβρίου 2015. Παρά τις αντιρρήσεις ορισμένων κρατών μελών, οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έγιναν αποδεκτές και υιοθετήθηκε η απόφαση 1601 του Συμβουλίου της Ε.Ε., η οποία πάρθηκε με Ειδική Πλειοψηφία (Qualified-Majority Voting)²⁶. Οι υπουργοί της Τσεχίας, της Ουγγαρίας, της Ρουμανίας και της Σλοβακίας καταψήφισαν την απόφαση ενώ ο Φινλανδός υπουργός απείχε. Με την εξαίρεση της Ουγγαρίας, καμία από αυτές τις χώρες δεν είχε επηρεαστεί από την προσφυγική κρίση. Το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία και η Δανία εξαιρέθηκαν, ωστόσο οι δύο τελευταίες προσφέρθηκαν να δεχτούν πρόσφυγες (2.900 η Ιρλανδία και 1000 η Δανία)²⁷. Λόγω της άρνησης της Βουδαπέστης να συμμετάσχει στο σχέδιο, αυτό περιορίστηκε σε υπηκόους τρίτων χωρών που διέμεναν στην Ελλάδα και την Ιταλία. Έτσι ο αριθμός των ατόμων που επρόκειτο να μετεγκατασταθούν ήταν σημαντικά μικρότερος.

Συνολικά το Συμβούλιο της Ε.Ε. είχε αρχικά αποφασίσει για τη μετεγκατάσταση 160.000 μεταναστών και προσφύγων (40.000 με την πρώτη απόφαση 1523 της 14^{ης} Σεπτεμβρίου και 120.000 με τη δεύτερη της 22^{ης} Σεπτεμβρίου). Ωστόσο από την πρώτη απόφαση τα κράτη μέλη δε συμφώνησαν για την μετακίνηση 7.745 ατόμων, ενώ από τη δεύτερη για 54.000 άτομα λόγω της άρνησης της Ουγγαρίας. Τελικώς 98.255 άτομα επρόκειτο να μετεγκατασταθούν: 32.256 σύμφωνα με την απόφαση 1523/2015 και 65.999 σύμφωνα με την απόφαση 1601/2015.

²⁵Dimitris Hormovitis, Sapfo Hatziralli, Chrysi Hlatzi Relocation revisited. *The Greek case Greek Ombudsman' Office Athens* (2019) σελ. 6

²⁶Απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής 1601/2015-22/09/2015 Διαθέσιμο στο <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32015D1601> Πρόσβαση 29/09/2020

²⁷ Igor Ž. Žagar, Neža Kogovšek Šalamon and Marina Lukšič Hacineds (eds) *The Disaster of European Refugee Policy: Perspectives from the "Balkan Route"* Cambridge Scholars Publishing, Newcastle (2018) Seruga Kaja *Timeline of the Refugee and Migrant Crisis 2015-16*, σελ 13

2. Η στάση των κρατών του Βίζεγκραντ κατά την προσφυγική κρίση

2.1 Η ίδρυση του Ομίλου

Στις 15 Φεβρουαρίου του 1991, οι ηγέτες της Ουγγαρίας, της Πολωνίας και της Τσεχοσλοβακίας, συναντήθηκαν στον πύργο Βίζεγκραντ στη βόρεια Ουγγαρία, προκειμένου να συνάψουν συμφωνία συνεργασίας σε οικονομικό, πολιτικό και πολιτιστικό επίπεδο²⁸, έχοντας ως κύριο στόχο, το συντονισμό της διαδικασίας του δημοκρατικού μετασχηματισμού μετά την πτώση του «σιδηρούν παραπετάσματος», με τελική κατάληξη την «κοινή επιστροφή στην Ευρώπη²⁹». Μετά τη διάσπαση της Τσεχοσλοβακίας, τόσο η Τσεχία όσο και η Σλοβακία παρέμειναν μέλη της ομάδας. Οι βασικοί παράγοντες που ώθησαν τους ηγέτες των τριών χωρών να προχωρήσουν στην συνεργασία αυτή ήταν:

1. Η επιθυμία να εξαλειφθούν τα απομεινάρια του κομμουνισμού στην Κεντρική Ευρώπη
2. Η φιλοδοξία να ξεπεραστούν οι ιστορικές εχθρότητες μεταξύ τους
3. Η πεποίθηση ότι μέσω συνεργασιών θα είναι ευκολότερο να πραγματοποιηθούν κοινοί στόχοι, όπως η επίτευξη του κοινωνικού μετασχηματισμού και η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση
4. Οι παρόμοιες πολιτικές αντιλήψεις των τότε ηγετών των τεσσάρων κρατών

Στην πραγματικότητα επρόκειτο για μια άτυπη εθελοντική συνεργασία, η οποία πέρασε από διάφορα στάδια τα έτη που ακολούθησαν. Αρχικά χαιρετίστηκε με ενθουσιασμό και θεωρήθηκε καθοριστική για την εκπροσώπηση των συμφερόντων των πρώην κομμουνιστικών χωρών κατά τη διαδικασία προσχώρησης στην Ε.Ε. Μετά το 2004, όταν και τα τέσσερα κράτη έγιναν μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κυρίως μετά το 2007 όταν έγιναν μέλη του χώρου Σένγκεν, η σκοπιμότητα ύπαρξης της ομάδας άρχισε να αμφισβητείται, καθώς ο βασικός σκοπός της σύμπραξης του 1991 είχε επιτευχθεί. Ωστόσο, ο Όμιλος βρήκε νέο πεδίο δράσης ως πλατφόρμα

²⁸ Διακήρυξη του Ομίλου Βίζεγκραντ Διαθέσιμο στο <http://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations/visegrad-declaration-110412> Πρόσβαση 01/11/2020

²⁹ Pakulski Jan (επιμ.) *The Visegrad Countries in Crisis* Collegium Civitas Warsaw (2016), σελ 7

συνεργασίας εντός της Ε.Ε.³⁰, θέτοντας ως στόχο την εμβάθυνση των δεσμών μεταξύ των μελών του, την προώθηση των επιδιώξεών τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο και την παροχή βοήθειας στις χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ που επιθυμούσαν να ακολουθήσουν την ίδια μεταβατική πορεία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Σε αυτό το πνεύμα, από το 2009, καθιερώθηκαν τακτικές συναντήσεις του Ομίλου πριν από τις συνεδριάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, με στόχο το συντονισμό και τη διαμόρφωση κοινών θέσεων και την οικοδόμηση συμμαχιών με άλλα κράτη μέλη, που μοιράζονταν παρόμοια συμφέροντα. Ωστόσο παρά τις συχνές συνεδριάσεις, οι προσπάθειες αυτές παρέμειναν στο επίπεδο των συζητήσεων και δεν μετουσιώθηκαν σε συγκεκριμένες πολιτικές ενέργειες. Το γεγονός που λειτούργησε καταλυτικά και προσέδωσε διακριτό πολιτικό χαρακτήρα στην ομάδα του Βίζεγκραντ ήταν η πρόσφατη προσφυγική κρίση.

2.2 Οι πρώτες αντιδράσεις στην κρίση

Σε τρία από τα τέσσερα κράτη μέλη του Ομίλου, δεν υπήρξε καμία αλλαγή κυβέρνησης κατά την περίοδο 2015-2017. Στην Ουγγαρία πρωθυπουργός από το 2010 ήταν ο Βίκτορ Όρμπαν, ηγέτης του συντηρητικού Fidesz. Στην Τσεχία κυβερνούσε συνασπισμός τριών κομμάτων, με βασικό πυλώνα το σοσιαλιστικό κόμμα (Czech Social Democratic Party) και πρωθυπουργό τον Μπόχουσλαβ Σόμποτκα. Στη Σλοβακία πρωθυπουργός ήταν ο Ρόμπερτ Φίκο του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος Smer-SD, ενώ στην Πολωνία μετά την παραίτηση του Ντόναλντ Τούσκ, πρωθυπουργός ανέλαβε η Έβα Κόπας, που ανήκε στο ίδιο κόμμα (Civic Platform-PO), μέχρι τις εκλογές που ήταν προγραμματισμένες να διεξαχθούν το φθινόπωρο του 2015.

Οι ηγέτες των κρατών της ομάδας προέβησαν σε δηλώσεις ενδεικτικές των προθέσεών τους σχετικά με την προσφυγική κρίση, που είχε αρχίσει να απασχολεί έντονα την ευρωπαϊκή πραγματικότητα. Λίγες μέρες μετά τη δολοφονική επίθεση στο περιοδικό Charlie Hebdo στις 7 Ιανουαρίου 2015, ο Όρμπαν ταύτισε τρομοκράτες με πρόσφυγες και διαμήνυσε ρητά πως όσο είναι πρωθυπουργός, η Ουγγαρία δεν θα δέχονταν μετανάστες³¹. Στο ίδιο πνεύμα, ο πρωθυπουργός της Σλοβακίας Φίκο δήλωσε ότι το σχέδιο πολυπολιτισμικότητας είχε αποτύχει και ότι η Σλοβακία ήταν απρόθυμη να δεχτεί την άφιξη μεγάλου αριθμού μουσουλμάνων, την

³⁰Nyzio Arkadiusz The Second Revival?, σελ. 48

³¹ ο.π. σελ. 5

ανέγερση τζαμιών και τις αλλαγές στον πολιτισμό της χώρας³². Ο Τσέχος Πρόεδρος Μίλος Ζέμαν ανέφερε ότι, παρόλο που υποστήριζε την ανθρωπιστική βοήθεια, θα έπρεπε να βρεθεί μια μόνιμη λύση μέσω της επίλυσης των προβλημάτων στις χώρες καταγωγής. «Η επανεγκατάσταση δεν είναι μια ευχάριστη λύση, ακόμη και για τους ίδιους τους πρόσφυγες», δήλωσε³³. Στην Πολωνία, η συζήτηση για τους μετανάστες αφορούσε περισσότερο άτομα που προέρχονταν από τις χώρες στα ανατολικά της σύνορα και δε δίνονταν ιδιαίτερη προσοχή στο θέμα της μεσογειακής μετανάστευσης.

Τον Φεβρουάριο του 2015, οι κοινοβουλευτικές επιτροπές εξωτερικών υποθέσεων των κρατών του Βίζεγκραντ εξέδωσαν κοινή ανακοίνωση, υποστηρίζοντας ότι οι προσπάθειες αντιμετώπισης αυτής της ανθρωπιστικής κρίσης έχουν μέχρι στιγμής αποδειχθεί ανεπαρκείς και ακατάλληλες. Κάλεσαν τις κυβερνήσεις των κρατών μελών της Ε.Ε. να υποστηρίξουν τους πρόσφυγες και τα εσωτερικά εκτοπισμένα άτομα και να εργαστούν για την προστασία των θρησκευτικών μειονοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των Χριστιανών³⁴.

Τα κράτη του Ομίλου κράτησαν αρνητική στάση στο σχέδιο υποχρεωτικής μετεγκατάστασης βάσει ποσοτώσεων, που προτάθηκε από την καγκελάρια της Γερμανίας Μέρκελ και υποστηρίχθηκε από το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα, προκειμένου να υπάρξει δίκαιη κατανομή της ευθύνης μεταξύ των κρατών-μελών της Ε.Ε. Παρά το γεγονός ότι στο Ε.Λ.Κ. ανήκαν τα περισσότερα από τα κυβερνώντα κόμματα στα κράτη της ομάδας, οι χώρες του Βίζεγκραντ ήταν αποφασισμένες να μην εγκαταλείψουν τις θέσεις τους και υποστήριξαν με θέρμη την εθελοντική συμμετοχή στον μηχανισμό μετεγκατάστασης έκτακτης ανάγκης. Μια από τις πρώτες αντιδράσεις τους, εκδηλώθηκε στο πρόγραμμα της τσεχικής προεδρίας του Ομίλου για το 2015/16, το οποίο κατέγραφε την ανάγκη να υιοθετηθεί μια κοινή στάση απέναντι στην Ατζέντα για τη Μετανάστευση και στην ευρωπαϊκή μεταναστευτική νομοθεσία³⁵.

³² Διαθέσιμο στο <https://www1.pluska.sk/spravu/z-domova/premier-fico-nemozeme-tolerovat-prichod-moslimov-stavanie-mesit> Πρόσβαση 29/09/2020

³³ Vaclav Nang The Chechia will accept Syrian Refugees Διαθέσιμο στο <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/cesko-prijme-syrske-uprchliky-vlada-souhlasila-jednomyslne-267753> Πρόσβαση 30/09/2020

³⁴ Ανακοινωθέν της Συνάντησης των κοινοβουλευτικών επιτροπών Εξωτερικών Υποθέσεων των χωρών του Visegrad Διαθέσιμο στο <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2015/conclusion-from-the> Πρόσβαση 29/09/2020

³⁵ Πρόγραμμα της Τσεχικής Προεδρίας του V4 2015-2016. Διαθέσιμο στο <http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/20152016-czech> Πρόσβαση 01/10/2020

2.3 Η στάση του Ομίλου απέναντι στο πρώτο σχέδιο

Όπως αναφέρθηκε, στις 20 Ιουλίου 2015 τα μέλη του Συμβουλίου της Ε.Ε. συναίνεσαν στην μετεγκατάσταση 32.256 ατόμων. Η Πολωνία και η Τσεχία συμφώνησαν να δεχτούν 1.100 μετανάστες η καθεμία, η Σλοβακία 100 και η Ουγγαρία κανέναν-το μόνο κράτος, εκτός από την Αυστρία, που αποφάσισε να μην συμμετάσχει στη διαδικασία. Στο πλαίσιο της διαδικασίας επανεγκατάστασης τα κράτη μέλη της Ε.Ε, συμφώνησαν να δεχτούν 22.504 μετανάστες. Η Πολωνία επρόκειτο να δεχτεί 900 άτομα, η Τσεχική Δημοκρατία 400, η Σλοβακία 100 και η Ουγγαρία κανέναν- το μόνο κράτος που πήρε αυτή την απόφαση.

	Άτομα για μετεγκατάσταση	(% επί των 32.256)	Άτομα για επανεγκατάσταση	(% επί των 22.504)	Συνολικός αριθμός
ΠΟΛΩΝΙΑ	1100	3,4	900	4	2000
ΤΣΕΧΙΑ	1100	3,4	400	1,8	1500
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	0	0	0	0	0
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	100	0,3	100	0,4	200
V4	2300	7,1	1400	6,2	3700

Πίνακας 1. Αριθμός ατόμων προς μετεγκατάσταση και επανεγκατάσταση στις χώρες του Βίζεγκραντ όπως συμφωνήθηκε στις 20 Ιουλίου 2015 (Πηγή Nyzio Arkadiusz-The Second Revival?)

Η μεταναστευτική κρίση αποτέλεσε το κύριο αντικείμενο της συνόδου των ηγετών των κρατών μελών του Ομίλου, που πραγματοποιήθηκε στην Πράγα στις 4 Σεπτεμβρίου του 2015. Σκοπός της συνάντησης ήταν η διαμόρφωση μιας κοινής στάσης στις διαπραγματεύσεις που

επρόκειτο να ακολουθήσουν σε επίπεδο Ε.Ε. Οι θέσεις της ομάδας περιστρέφονται, ακόμα και σήμερα, γύρω από δύο βασικούς άξονες³⁶:

- Προστασία των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε. και τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το κοινοτικό κεκτημένο

Η διατήρηση της ακεραιότητας των εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της μεταναστευτικής πολιτικής του Βίζεγκραντ, προκειμένου να αποφευχθεί η κατάρρευση του χώρου Σένγκεν, ενός από τα βασικότερα επιτεύγματα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Σε αυτό το πλαίσιο οι χώρες του Ομίλου τονίζουν την ανάγκη ενίσχυσης, τόσο του Frontex όσο και της βάσης δεδομένων των δακτυλικών αποτυπωμάτων Eurodac και επιμένουν στην ταυτοποίηση όσων εισέρχονται σε ευρωπαϊκό έδαφος. Εκδήλωσαν μάλιστα την αντίθεσή τους στην ιδέα μιας μίνι-Σένγκεν, σχέδιο το οποίο προτάθηκε από την ολλανδική προεδρία προκειμένου να δημιουργηθεί μια μικρότερη περιοχή ανοιχτών συνόρων, που θα αποτελείτο από τις Κάτω Χώρες, τη Γερμανία και την Αυστρία, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η καλύτερη φύλαξη των εξωτερικών συνόρων των κρατών αυτών³⁷. Παράλληλα υποστηρίζουν μεν τη μεταρρύθμιση του Κανονισμού του Δουβλίνου, αλλά έως ότου υπάρξει συμφωνία για την τροποποίησή του, θα πρέπει να εφαρμόζεται απαρέγκλιτα και όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους.

- Εξεύρεση και εφαρμογή λύσεων εκτός Ε.Ε.

Έχοντας στόχο να μετριαστούν οι πιέσεις που προκαλούν οι μεταναστευτικές ροές, οι χώρες του Βίζεγκραντ υποστηρίζουν την λήψη μέτρων εκτός της Ε.Ε, μια ιδέα που στην πράξη αποτελείται από δύο μέρη. Κατά πρώτον, θα πρέπει να εντοπιστούν οι παράγοντες απώθησης (push factors) που οδηγούν τα άτομα στην μετανάστευση και να επιδιωχθούν ανάλογες λύσεις (όπως ο τερματισμός των ενόπλων συγκρούσεων στην Μέση Ανατολή), ενώ κατά δεύτερον, προκειμένου να αποθαρρυνθούν οι παράγοντες έλξης (pull factors) της μετανάστευσης, θα πρέπει να αυξηθεί η οικονομική, τεχνική και υλική υποστήριξη προς τις χώρες προέλευσης και διέλευσης των μεταναστών. Επιπλέον, προκειμένου να αποφευχθεί η κατάχρηση του δικαιώματος ασύλου, επιθυμούν διαχωρισμό προσφύγων και οικονομικών μεταναστών, με

³⁶Szalai Mate, Csornai Zsuzsana, Garai Nikolett V4 Migration Policy: Conflicting Narratives and Interpretative Frameworks *Collection Monografias* (2017) σελ.20

³⁷Συντακτική ομάδα Euractiv Διαθέσιμο στο <https://www.euractiv.com/section/central-europe/news/mini-schengen-not-an-option-for-now> Πρόσβαση 30/09/2020

αντίστοιχη αντιμετώπιση σε κάθε πληθυσμιακή ομάδα³⁸, καθώς και εφαρμογή μιας πιο αποτελεσματικής πολιτικής επιστροφών, αποκλειστικά από το κράτος «πρώτης εισόδου» στην Ευρώπη. Προτείνουν επίσης την υιοθέτηση της προσέγγισης των “hotspot” και σε χώρες εκτός της Ε.Ε., όπου θα πραγματοποιούνται οι διαδικασίες χορήγησης ασύλου. Σε αυτό το πνεύμα, τα κράτη του Βίζεγκραντ χαιρέτισαν τη συμφωνία της Ε.Ε. με την Τουρκία που ακολούθησε.

Με το πέρας των συζητήσεων, οι ηγέτες των τεσσάρων χωρών κατέληξαν σε μια κοινή δήλωση, με την οποία αναγνώριζαν την ανάγκη να επιδειχθεί αλληλεγγύη προς τις χώρες που αντιμετώπιζαν το μεγαλύτερο βάρος, η οποία όμως θα λάμβανε υπόψη τις ειδικές συνθήκες κάθε κράτους, επιδίωκαν τη «διατήρηση του εθελοντικού χαρακτήρα των μέτρων της Ε.Ε.» σχετικά με τους μετανάστες και διακήρυτταν πως «οποιαδήποτε πρόταση οδηγεί στην εισαγωγή υποχρεωτικών και μόνιμων ποσοστάσεων ... θα ήταν απαράδεκτη»³⁹. Στη δήλωση υπογραμμίζονταν πως ο πυρήνας του προβλήματος ήταν η ανικανότητα της Ενωμένης Ευρώπης να ρυθμίσει την κατάσταση σε χώρες όπως η Συρία και η Λιβύη και προτεινόταν η ενεργός συμμετοχή κρατών όπως οι Η.Π.Α και η Ρωσία. Ωστόσο η απόφαση 1523 της 14^{ης} Σεπτεμβρίου του Συμβουλίου της Ε.Ε., λόγω του εθελοντικού της χαρακτήρα, δεν προκάλεσε ιδιαίτερες αντιρρήσεις, όπως μνημονεύτηκε προηγουμένως.

2.4 Η στάση του Ομίλου απέναντι στο δεύτερο σχέδιο

Πολύ σύντομα η συνοχή της ομάδας θα δοκιμάζονταν. Η αντίδραση της Πολωνίας στο δεύτερο σχέδιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ήταν αρκετά μετριοπαθής. Η πρωθυπουργός Κόπας τόνισε ότι η Πολωνία, «θα εξετάσει το ενδεχόμενο να δεχτεί περισσότερα άτομα» και έκανε αναφορά στην ανάγκη λήψης αποφάσεων σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, κάτω από πνεύμα συναίνεσης και αλληλεγγύης⁴⁰. Η στάση όμως της Τσεχίας και της Σλοβακίας στα σχέδια μετεγκατάστασης παρέμεινε αρνητική. Ο Όρμπαν, στο ίδιο μήκος κύματος, όχι μόνο απέρριψε

³⁸Κοινή Ανακοίνωση των Υπουργών Εξωτερικών, 19 Ιανουαρίου 2016. Διαθέσιμο στο <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2016/joint-declaration-of> Πρόσβαση 30/09/2020

³⁹Κοινή Διακήρυξη των Κρατών του Visegrad στις 4 Σεπτεμβρίου 2015. Διαθέσιμο στο <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2015/joint-statement-of-the-150904> Πρόσβαση 30/09/2020

⁴⁰ Bauerova Helena Migration Policy of the V4 in the Context of Migration Crisis, *Politics In Central Europe Vol. 14, No. 2* (2018) σελ. 103

την πρόταση αλλά τόνισε ότι η Ουγγαρία δεν συμφωνούσε με τη μετεγκατάσταση 54.000 μεταναστών από το έδαφός της, καθώς δεν αποτελούσε χώρα «υποδοχής»⁴¹.

Η ψηφοφορία στο Συμβούλιο των Υπουργών Εσωτερικών στις 22 Σεπτεμβρίου 2015 δίχασε την ομάδα του Βίζεγκραντ, καθώς η Πολωνία τάχθηκε υπέρ της πρότασης για το δεύτερο σχέδιο μετεγκατάστασης. Για πρώτη φορά η θέση του Ομίλου στο ζήτημα της μετανάστευσης δεν ήταν ενιαία. Η Βαρσοβία ωστόσο εξέφρασε την ικανοποίησή της για την απόφαση σημειώνοντας ότι τα αιτήματά της, όπως η ξεχωριστή μεταχείριση προσφύγων και οικονομικών μεταναστών και η προστασία των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε., έγιναν αποδεκτά⁴². Πιθανότατα η στάση της να μπορεί να ερμηνευτεί από το γεγονός ότι το σχέδιο θα εγκρίνονταν ακόμα και χωρίς την σύμφωνη γνώμη της ίδιας και έτσι, με τη θετική της ψήφο, απέφυγε να έρθει σε αντιπαράθεση με τη Γερμανία. Παρόλα αυτά, η διαφοροποίησή της είχε ιδιαίτερη σημασία και όχι μόνο συμβολική. Χρειάστηκε την επόμενη ημέρα μια ανεπίσημη συνάντηση των ηγετών των τεσσάρων κρατών, την οποία συγκάλεσε ο Ντόναλντ Τούσκ, προκειμένου να καταστεί σαφές πως η γραμμή του Ομίλου στο θέμα της μετανάστευσης ήταν αταλάντευτη⁴³, κάτι που επιβεβαιώθηκε σε όλες τις επόμενες συναντήσεις, τόσο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου όσο και του Συμβουλίου της Ε.Ε.

Καθώς η απόφαση 1601/2015 πάρθηκε με πλειοψηφία, φάνηκε ως επιβαλλόμενη και όχι ως αποτέλεσμα συμβιβασμού. Υπάρχει άτυπος κανόνας της επιδίωξης συναίνεσης στο Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων και ειδικότερα σε θέματα μετανάστευσης, διότι θεωρούνται πολιτικά ευαίσθητα στο βαθμό που θίγουν την κυριαρχία των κρατών μελών. Το γεγονός ότι παραβιάστηκε αυτός ο «κανόνας» ήταν εξαιρετικά σημαντικό. Η ομάδα του Βίζεγκραντ υποστηρίζει ότι οι αποφάσεις της Ε.Ε. για τη μετανάστευση και το άσυλο πρέπει να λαμβάνονται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, όπου απαιτείται ομοφωνία και όχι στις υπουργικές συνεδριάσεις⁴⁴.

⁴¹Pachocka Marta Understanding the Visegrad Group States' Response to the Migrant and Refugee Crises *Collegium of Socio-Economics Warsaw School of Economics* (2015)σελ. 116

⁴²Δηλώσεις Πολωνού Υπουργού Εξωτερικών Διαθέσιμο στο <https://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/1509225.UE-przeglosowala-decyzje-o-podziale-imigrantow-Polska-cofnela-swoj-sprzeciw> Πρόσβαση 30/09/2020

⁴³ Κοινή Δήλωση των κρατών του Visegrad για την προσφυγική κρίση. 23 Σεπτεμβρίου 2015 Διαθέσιμο στο <https://www.vlada.cz/en/media-centrum/aktualne/-joint-statement-of-the-visegrad-group-countries-on-the-current-migration-situation--135036/> Πρόσβαση 01/10/2020

⁴⁴Leroy Isabella How Poland and Hungary were put in a minority position on the relocation of refugees (2015-19) *Une Vie Politique Europeenne?* (2019) Σελ. 3

Ο αριθμός των μεταναστών που επρόκειτο τελικά να μετεγκατασταθούν ήταν σημαντικά μικρότερος, από τη στιγμή που η Ουγγαρία αρνήθηκε να συμμετάσχει. Σε αντίθεση με την προηγούμενη πρόταση όμως, η απόφαση 1601/2015 υποχρέωσε τους Ούγγρους να φιλοξενήσουν μετανάστες από την Ελλάδα και την Ιταλία. Τόσο η Τσεχία όσο και η Σλοβακία επιφυλάχθηκαν να προσφύγουν κατά της απόφασης στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Οι Τσέχοι αποσύρθηκαν τελικά προτιμώντας να μην προχωρήσουν σε μια τόσο ριζοσπαστική κίνηση, αλλά η σλοβακική αγωγή κατατέθηκε στις 2 Δεκεμβρίου 2015 (υπόθεση C-643/15). Την επόμενη μέρα, οι Ούγγροι έπραξαν το ίδιο (υπόθεση C-647/15).

Η Σλοβακία και η Ουγγαρία υπέβαλαν αγωγή, ζητώντας την ακύρωση και των δύο αποφάσεων του Συμβουλίου, με το σκεπτικό ότι το άρθρο 78, παράγραφος 3, της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ε.Ε., δεν εξουσιοδοτεί το Συμβούλιο να εκδώσει νομοθετική πράξη, επομένως η απόφαση δεν μπορούσε να τροποποιεί τον Κανονισμό Δουβλίνο III. Υποστήριζαν ότι τα μέτρα δεν ήταν προσωρινά, όπως προέβλεπε το συγκεκριμένο άρθρο, αλλά μόνιμα, ότι το Συμβούλιο δεν είχε ενεργήσει ομόφωνα, δεν είχε συμβουλευτεί τα Εθνικά Κοινοβούλια και ότι παραβίασε τις αρχές της αναλογικότητας και της κανονιστικής σαφήνειας. Τόνιζαν ακόμα ότι η απόφασή του έρχονταν σε αντίθεση με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 25 και 26 Ιουνίου περί εθελοντικής συμμετοχής, καταστρατηγώντας έτσι το άρθρο 68 της Σ.Λ.Ε.Ε., ενώ παραβίαζε και το δικαίωμα των αιτούντων άσυλο, όπως είχε διατυπωθεί στη Σύμβαση, να παραμένουν στο κράτος που υπέβαλαν αίτηση⁴⁵. Κατόπιν της γνώμης του Γενικού Εισαγγελέα, το Δικαστήριο απέρριψε τις αιτήσεις ακύρωσης τον Σεπτέμβριο του 2017.

⁴⁵ Nagy Boldizsar *Sharing the Responsibility or Shifting the Focus?* *Central European University Budapest* (2017) σελ. 9-10

	Αριθμός ατόμων για μετεγκατάσταση σύμφωνα με το δεύτερο σχέδιο	% του συνολικού αριθμού των 65.999
ΠΟΛΩΝΙΑ	5082	7.7
ΤΣΕΧΙΑ	1591	2.4
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	1294	2
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	802	1.2
V4	8769	13.3

Πίνακας 2. Ο αριθμός των ατόμων προς μετεγκατάσταση σύμφωνα με το δεύτερο σχέδιο (Πηγή Nyzio Second Revival)

2.5 Τα αποτελέσματα των σχεδίων-Τι έχει επιτευχθεί

Τα κράτη του Βίζεγκραντ προσπάθησαν να κερδίσουν χρόνο, περιμένοντας την απόφαση για την αίτηση ακύρωσης, δοκιμάζοντας την αποφασιστικότητα της Ε.Ε. και ελπίζοντας εν τέλει στην εγκατάλειψη στην πράξη του σχεδίου των υποχρεωτικών ποσοστώσεων⁴⁶. Τον Ιούνιο του 2017, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κίνησε διαδικασίες κατά της Τσεχίας, της Ουγγαρίας και της Πολωνίας, για παράβαση των υποχρεώσεών τους σχετικά με τη μετεγκατάσταση των προσφύγων. Η Σλοβακία εξαιρέθηκε καθώς δέχτηκε 16 άτομα, ενώ είχε επιτρέψει την επανεγκατάσταση 149 Χριστιανών ιρακινής καταγωγής. Στο τέλος του έτους η Επιτροπή παρέπεμψε τις τρεις χώρες στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

Με τη δημοσιευθείσα στις 02-04-2020 απόφασή του στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις «Επιτροπή κατά Πολωνίας, Ουγγαρίας και Τσεχικής Δημοκρατίας (C-715/17, C-718/17 και C-719/17)», το Τρίτο Τμήμα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάνθηκε ότι η Πολωνία, η Ουγγαρία και η Τσεχική Δημοκρατία, αρνούμενες να συμμορφωθούν με τον προσωρινό μηχανισμό μετεγκατάστασης αιτούντων διεθνούς προστασίας, παραβίασαν τις υποχρεώσεις που υπέχουν από το δίκαιο της Ένωσης.

⁴⁶Nyzio Arkadiusz *The Second Revival?* ο.π.π. σελ. 74

Η Ουγγαρία και η Πολωνία είχαν επικαλεστεί το άρθρο 72 της Σ.Λ.Ε.Ε., σύμφωνα με το οποίο οι διατάξεις της Συνθήκης για τον χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης (στον οποίο υπάγεται η πολιτική ασύλου), δεν θίγουν την άσκηση της κρατικής ευθύνης για την τήρηση της δημόσιας τάξης και τη διαφύλαξη της εσωτερικής ασφάλειας. Το Δικαστήριο έκρινε ότι μόνο η επίκληση συμφερόντων τα οποία σχετίζονται με τη δημόσια τάξη και την εσωτερική ασφάλεια, δεν έδινε την ευχέρεια στα κράτη αυτά να παρεκκλίνουν από το κοινοτικό δίκαιο. Με άλλα λόγια, δεν θα έπρεπε να επικαλεστούν με απόλυτο τρόπο το άρθρο 72 της Σ.Λ.Ε.Ε., αλλά να εξετάζουν κατά περίπτωση αν ένας αιτών διεθνούς προστασίας συνιστούσε απειλή για τη δημόσια τάξη και την εσωτερική ασφάλεια⁴⁷. Στο επιχείρημα που πρόβαλε η Πράγα πως ο μηχανισμός μετεγκατάστασης δεν ήταν αποτελεσματικός, το Δικαστήριο διευκρίνισε πως, «μια μονομερής εκτίμηση δεν μπορεί να χρησιμεύσει ως επιχείρημα για την εφαρμογή μιας απόφασης της Ε.Ε.» Ωστόσο, η απόφαση του Δικαστηρίου δεν προβλέπει συγκεκριμένες ποινές για τις τρεις χώρες. Το ύψος τους θα αποφασισθεί, όταν η Επιτροπή προσφύγει και πάλι σε αυτό και ζητήσει οικονομικές κυρώσεις⁴⁸.

Στην πράξη όμως η πολιτική τους αποδείχθηκε εξαιρετικά αποτελεσματική. Στη Σύνοδο Κορυφής της Ε.Ε. τον Ιούνιο του 2018, τα κράτη του Βίζεγκραντ κατάφεραν να πετύχουν την εγκατάλειψη από την Ε.Ε. του πλάνου της υποχρεωτικής μετεγκατάστασης προσφύγων βάσει ποσόστωσης. Πέτυχαν το στόχο τους και αναφορικά με τον αριθμό των ατόμων που έπρεπε να απορροφήσουν. Η Τσεχική Δημοκρατία θα έπρεπε να είχε δεχτεί 2.691 πρόσφυγες από την Ελλάδα και την Ιταλία. Δέχτηκε 12. Η Ουγγαρία έπρεπε να είχε δεχτεί 1.294 άτομα, αλλά δε δέχτηκε κανένα. Η Πολωνία επρόκειτο να δεχτεί 6.182 άτομα και δεν έχει δεχτεί κανέναν. Στη Σλοβακία θα έπρεπε να είχαν μετεγκατασταθεί 902 άτομα. Μετεγκαταστάθηκαν 16-5 μητέρες και 11 παιδιά⁴⁹. Αλλά και σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, μέχρι τις 30 Μαρτίου 2018, μόνο 21.999 πρόσφυγες μεταφέρθηκαν στο πλαίσιο των προγραμμάτων που αφορούσαν 160.000 άτομα⁵⁰.

⁴⁷ Αθανασόπουλος Άγγελος Διαθέσιμο στο <https://www.tovima.gr/2020/04/03/world/apofasi-rapisma-tou-dikastiriou-tis-ee-enantion-ouggarias-polonias-kai-tsexias-gia-ti-metegkatastasi-prosfygon/> Πρόσβαση 25/09/2020

⁴⁸ Μαρίνα Στράους Deutsche Welle Παραβίασαν ευρωπαϊκό δίκαιο οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Διαθέσιμο στο <https://www.dw.com/el/a-53002240> Πρόσβαση 26/09/2020

⁴⁹ Fawn Rick External assessments of Visegrad since its international recognition over the “migrant” crisis *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*, Vol. 27, No1-2 (2018) σελ.66

⁵⁰ Koch Michael & Seville Astrid Politicized Transnationalism: The Visegrad Countries in the Refugee Crisis *Politics and Governance*, Vol. 8, Issue 1 (2020) σελ. 97

	Άτομα για μετεγκατάσταση σύμφωνα με το πρώτο σχέδιο	Άτομα για μετεγκατάσταση σύμφωνα με το δεύτερο σχέδιο	% του συνολικού αριθμού ατόμων προς μετεγκατάσταση	Αριθμός ατόμων που μετεγκαταστάθηκαν (έως τις 30/03/2018)
ΠΟΛΩΝΙΑ	1100	5082	6.3	0
ΤΣΕΧΙΑ	1100	1591	2.7	12
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	0	1294	1.3	0
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	100	802	0.9	16
V4	2300	8769	11.3	28

Πίνακας 3: Αριθμός ατόμων που δέχτηκαν οι χώρες του V4 (Ελληνική Εταιρεία Ασύλου-Στοιχεία έως 30/03/2018)

2.6 Η πρόταση της «αποτελεσματικής αλληλεγγύης»

Στις αρχές του 2016 η πολιτική του Βίζεγκραντ εντατικοποιήθηκε. Στις 15 Φεβρουαρίου, οι ηγέτες των τεσσάρων κρατών του Ομίλου, συναντήθηκαν στην Πράγα με τους ομολόγους τους της Βουλγαρίας και της Βόρειας Μακεδονίας και ανακοίνωσαν την πρόθεσή τους να υποστηρίξουν την ενίσχυση των συνόρων των κρατών αυτών με την Ελλάδα, έτσι ώστε να περιοριστούν οι μεταναστευτικές ροές⁵¹. Ωστόσο στην κοινή διακήρυξη για τη μετανάστευση⁵² που εκδόθηκε μετά τη συνάντηση, αναγνωρίζονταν ο ρόλος και οι προσπάθειες που έχει καταβάλει η Ελλάδα για την αντιμετώπιση της κρίσης, κρατώντας με αυτό τον τρόπο αποστάσεις από τις δηλώσεις Φίκο περί αποβολής της Ελλάδας από το χώρο Σένγκεν. καθώς «δεν προστάτεψε τα σύνορα της Ε.Ε.⁵³». Το Μάιο του 2016 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε την πρότασή της για τη μεταρρύθμιση του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου, η οποία περιλάμβανε την τροποποίηση του Κανονισμού του Δουβλίνου και έναν

⁵¹ Ivanova Diana Migrant Crisis and the Visegrad Group's Policy *International Conference Knowledge-Based Organization* vol. XXII No.1 (2016) σελ. 36

⁵² Κοινή Διακήρυξη για τη Μετανάστευση των κρατών του Visegrad-15/02/2016 Διαθέσιμο στο <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2016/joint-statement-on> Πρόσβαση 04/10/2020

⁵³ Συντακτική Ομάδα Euractiv Διαθέσιμο στο <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/greece-told-it-could-be-kicked-out-of-schengen/> Πρόσβαση 04/10/2020

αναθεωρημένο μόνιμο μηχανισμό μετεγκατάστασης, ο οποίος θα τίθετο σε εφαρμογή αυτόματα, τη στιγμή που θα υποβάλλονταν ένας συγκεκριμένος αριθμός αιτήσεων⁵⁴. Η θέση της ομάδας όμως παρέμενε αρνητική.

Η αντιπρόταση των τεσσάρων κρατών το Σεπτέμβριο του 2016, εισήγαγε την έννοια της «ευέλικτης αλληλεγγύης», η οποία μετονομάστηκε αργότερα σε «αποτελεσματική αλληλεγγύη». Σύμφωνα με την πρόταση τους, που αρχικά είχε τη μορφή non paper, οποιαδήποτε λύση θα έπρεπε να λαμβάνει υπόψη την κατάσταση του κάθε κράτους. Προέβλεπε τρία σενάρια, ανάλογα με την ένταση του μεταναστευτικού ρεύματος. Υπό φυσιολογικές συνθήκες, τα κράτη μέλη της Ε.Ε. πρέπει να προβαίνουν σε καταγραφή των υπηκόων τρίτων χωρών που εισέρχονται στο έδαφός τους και να αποτρέπουν τις περαιτέρω μετακινήσεις των ατόμων αυτών, όπως προβλέπει ο Κανονισμός του Δουβλίνου. Σε περίπτωση που η κατάσταση επιδεινωθεί, όλες οι χώρες θα πρέπει να βοηθήσουν συλλογικά εκείνα τα κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν τις μεγαλύτερες μεταναστευτικές πιέσεις. Τα κράτη θα αποφασίζουν τα ίδια τη μορφή βοήθειας που θα μπορούσαν να παρέχουν: εκτός από τις εθελοντικές μετεγκαταστάσεις, θα μπορούσε να λάβει τη μορφή χρηματοδοτικής συνεισφοράς, αυξημένης υποστήριξης σε οργανισμούς της Ε.Ε. κλπ.⁵⁵. Σε περιόδους κρίσης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα μπορούσε να λάβει επιπλέον μέτρα, πάντα σε εθελοντική βάση. Η Σλοβακία έχοντας την προεδρία της Ε.Ε. το δεύτερο εξάμηνο του 2016, παρουσίασε την ολοκληρωμένη πρόταση με τίτλο «Αποτελεσματική Αλληλεγγύη: Ένας δρόμος προς τα εμπρός- Αναθεώρηση του Δουβλίνου». Στην πρόταση αντιτάχθηκαν χώρες όπως η Ιταλία, η Ελλάδα και η Γερμανία. Λίγες μέρες αργότερα, ο Όμιλος δημιούργησε τον Μηχανισμό Αντιμετώπισης Κρίσεων Μετανάστευσης (MCRM), με στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας των κρατών μελών στον τομέα της μετανάστευσης.

Παρά την απόρριψή της, η πρόταση της «αποτελεσματικής αλληλεγγύης» θα μπορούσε να θεωρηθεί ως απόπειρα απάντησης στην κριτική που δέχονταν ο Όμιλος για την έλλειψη εναλλακτικού πλάνου στα σχέδια της Επιτροπής, στα οποία αντιτίθετο. Επιπλέον πρέπει να ληφθεί υπόψη η συμβολική αξία της πρότασης της Σλοβακίας. Οι χώρες του Βίζεγκραντ υποστήριζαν ότι η λύση στο πρόβλημα της μετανάστευσης θα πρέπει να διαμορφωθεί από τα

⁵⁴Ευρωπαϊκή Επιτροπή Πρόταση για τη θέσπιση πλαισίου της Ένωσης για την επανεγκατάσταση και τροποποίηση του κανονισμού 516/2014 Διαθέσιμο στο <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=celex:52016PC0468> Πρόσβαση 21/11/2020

⁵⁵ Grimmel Andreas & Susanne My Giang (eds) *Solidarity in the European Union* Springer Cham (2017) Frelak Justyna Seges *Solidarity in European Migration Policy: The Perspective of the Visegrad Countries* σελ. 82

κράτη-μέλη σε επίπεδο Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ομόφωνα και όχι από τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατά πλειοψηφία⁵⁶.

Κάνοντας μια σύνοψη των γεγονότων της περιόδου αυτής, διαπιστώνεται πως οι χώρες του Βίσεγκραντ επέμειναν σθεναρά στην αρνητική τους θέση έναντι των υποχρεωτικών μεταγκαταστάσεων. Αναγνώριζαν μεν την ανάγκη μεταρρύθμισης της πολιτικής για τη μετανάστευση και το άσυλο, ωστόσο ήταν επικριτικές απέναντι στις ελλειπείς και αποσπασματικές, όπως θεωρούσαν, προσεγγίσεις που υιοθέτησε η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ανάγκη προστασίας της εθνικής ταυτότητας και των κοινών τους αξιών, έχει ιδιαίτερη σημασία για τα κράτη του Ομίλου, καθώς αποτελούν «μέρος ενός ενιαίου πολιτισμού που μοιράζεται πολιτιστικές και πνευματικές αξίες και κοινές ρίζες, τις οποίες επιθυμούν να διατηρήσουν και να ενισχύσουν περαιτέρω, απέναντι σε διαφορετικές θρησκευτικές παραδόσεις⁵⁷». Υποστήριζαν πως είναι υποχρεωμένες να δίνουν προτεραιότητα στις ανάγκες των κατοίκων τους, σε σχέση με εκείνες των «ξένων», καθώς τα δικαιώματα και οι αξιώσεις εκείνων που ζητούν προστασία, κινούνται ενάντια στα δικαιώματα των πολιτών των χωρών τους να έχουν τα δικά τους βασικά δικαιώματα και συμφέροντα, όπως της διανομής των διαθέσιμων πόρων και του δικαιώματος να μπορούν να συμμετέχουν σε αποφάσεις σχετικά με το ποιος εισέρχεται και διαμένει στη χώρα τους. Οποιαδήποτε υπονόμηση αυτών των δικαιωμάτων θα οδηγήσει στην αποδυνάμωση του υπάρχοντος πολιτικού συστήματος⁵⁸.

Στη διάρκεια των επόμενων χρόνων δεν υπήρξε κάποια ουσιαστική αλλαγή στη στάση των κρατών του Ομίλου για τη μετανάστευση, κάτι που είναι εμφανές από κείμενα όπως η Κοινή Διακήρυξη για τη Μετανάστευση, που εκδόθηκε μετά τη συνάντηση των ηγετών των χωρών του Ομίλου στη Βουδαπέστη, στις 19 Ιουλίου του 2017. Η συνέπεια που χαρακτηρίζει τις απόψεις της ομάδας, φάνηκε ακόμα και πρόσφατα, από την στήριξη που παρείχαν στην προσπάθεια της Ελλάδας να εμποδίσει την εισροή μεταναστών στην Ευρώπη, μετά την απόφαση της Τουρκίας να ανοίξει τα δυτικά σύνορά της τον Μάρτιο του 2020.

⁵⁶ Nyzio Arkadiusz *The Second Revival?* ο.π.π. σελ.72-73

⁵⁷ Επίσημη ιστοσελίδα του Βίσεγκραντ γκρουπ Διαθέσιμο στο <http://www.visegradgroup.eu/about> Πρόσβαση 01/10/2020

⁵⁸ Για τις «ηθικές» υποχρεώσεις των κρατών απέναντι στους πρόσφυγες βλέπε Gibney Mathew *The Ethics and Politics Of Asylum Liberal Democracy and the Response to Refugees* Cambridge University Press UK (2004), κεφάλαια 1-2

3. Η μετανάστευση σαν πολιτικό και κοινωνικό φαινόμενο. Η περίπτωση της Ουγγαρίας

3.1 Η μεταναστευτική πολιτική πριν το 2015

Αναμφισβήτητα η Ουγγαρία ήταν το κράτος του Ομίλου που επηρεάστηκε περισσότερο από τα γεγονότα του 2015 και παράλληλα η χώρα που είχε να επιδείξει την πιο έντονη παρουσία, τόσο σε επίπεδο δηλώσεων, όσο και σε επίπεδο άσκησης πολιτικής. Κύριο της χαρακτηριστικό είναι ο υψηλός βαθμός εθνικής ομοιογένειας (το 92% του πληθυσμού είναι Ούγγροι⁵⁹), αλλά και θρησκευτικής, καθώς η συντριπτική πλειοψηφία είναι Χριστιανοί, κυρίως καθολικοί. Η μεγαλύτερη μειονότητα είναι οι Ρομά που αποτελούν περίπου το 5% του πληθυσμού. Ο αριθμός των μεταναστών από το 2000 μέχρι σήμερα παραμένει χαμηλός, καθώς κυμαίνεται μεταξύ 1.8‰ και 2.6‰, ενώ στην πλειονότητα των χωρών της Δυτικής Ευρώπης το ποσοστό αυτό είναι πάνω από 5‰ ή και 10‰⁶⁰.

Η πρώτη σημαντική εισροή προσφύγων στη χώρα, συντελέστηκε κατά το τέλος της δεκαετίας του '80 από τη γειτονική Ρουμανία, όταν δεκάδες χιλιάδες άτομα με ουγγρική καταγωγή διέφυγαν από τη δικτατορία και τις εθνοτικές διακρίσεις που αντιμετώπιζαν εκεί καθώς και από την πρώην Γιουγκοσλαβία, όταν ξέσπασαν οι πόλεμοι του 1992 και του 1999. Κατόπιν παρατηρήθηκε μια αύξηση του αριθμού των αλλοδαπών που έφταναν στην Ουγγαρία, ειδικά μετά την είσοδο της χώρας στην Ε.Ε. Γεωγραφικά, οι μετανάστες εγκαθίστανται γύρω από την πρωτεύουσα, στα σύνορα με τη Σερβία στο νότιο τμήμα της χώρας και στα σύνορα με τη Ρουμανία και την Ουκρανία⁶¹. Στο πλαίσιο της πρόσφατης, μεγάλης κλίμακας μετανάστευσης προς την Ευρώπη, η Ουγγαρία υπήρξε χώρα διέλευσης, ως μέρος της «βαλκανικής οδού», αντιμετωπίζοντας σοβαρή πίεση στα νότια σύνορά της. Σαν μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 2004 και της Συνθήκης Σένγκεν από το 2007, ένα τμήμα των συνόρων αυτών αποτελούν ταυτόχρονα και εξωτερικά σύνορα της Ένωσης.

⁵⁹ Στατιστικά στοιχεία διαθέσιμα στο http://www.ksh.hu/nepszamlalas/tables_regional_00 Πρόσβαση 06/10/2020.

⁶⁰ Birgit Glorius Jeroen Doornik (eds) *Geographies of Asylum in Europe and the Role of European Localities* Springer Nature Switzerland AG (2020), Bori Simonovits *The Public Perception of the Migration Crisis from the Hungarian Point of View: Evidence from the Field* σελ. 156

⁶¹ Bauerova Helena Migration Policy of the V4 ο.π.π. σελ 106

Ο ομοιογενής χαρακτήρας της κοινωνίας δεν είχε αναγκάσει την Ουγγαρία να διαμορφώσει μια ολοκληρωμένη μεταναστευτική πολιτική. Αρκούσαν ο σεβασμός της ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της Ε.Ε. και η υποστήριξη Ούγγρων που μετανάστευσαν σε γειτονικά κράτη, ενώ οι υπήκοοι τρίτων χωρών αντιμετώπιζονταν επιφυλακτικά. Μέχρι τη θέσπιση του πρώτου νόμου για το άσυλο το 1997, η Ουγγαρία εφάρμοζε τους κανόνες της Σύμβασης. Αργότερα, την 01-01-2000, συστάθηκε το Γραφείο Μετανάστευσης και Υπηκοότητας, υπεύθυνο για την χορήγηση αδειών διαμονής, την εξέταση των αιτήσεων χορήγησης ασύλου καθώς και για τη διευκόλυνση της διαδικασίας ένταξης των αναγνωρισμένων προσφύγων. Η είσοδος της χώρας στην Ε.Ε., κατέστησε αναγκαία την μεταρρύθμιση του νομοθετικού πλαισίου της, με αποτέλεσμα, μετά από επανειλημμένες τροποποιήσεις, να τεθεί σε ισχύ από 01/01/2008 ο νέος νόμος για το άσυλο⁶².

Η κυβέρνηση του κόμματος Fidesz που βρίσκεται στην εξουσία από το 2010, υιοθέτησε μια προσέγγιση των ζητημάτων μετανάστευσης προσανατολισμένη στην αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης. Στις διατάξεις της νομοθεσίας για το άσυλο καθώς και στα αντίστοιχα μέτρα εφαρμογής, είχε δοθεί έμφαση στη έννοια της ασφάλειας για τους γηγενείς, ενώ αποδίδονταν λιγότερη σημασία στην ανάγκη προστασίας και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των υπηκόων τρίτων χωρών. Ιστορικά, το σύστημα υποδοχής στην Ουγγαρία βασιζόταν στη λογική των στρατοπέδων. Οι αιτούντες άσυλο φιλοξενούνταν αρχικά σε ανοιχτές δομές, ενώ το Γραφείο Μετανάστευσης παρείχε υλική βοήθεια. Η πρακτική αυτή στη συνέχεια αντικαταστάθηκε από μια πολιτική εκτεταμένης κράτησης. Στις 24 Δεκεμβρίου 2010, τροποποιήθηκε ο νόμος περί ασύλου. Σύμφωνα με τις νέες διατάξεις, προβλέπονταν η κράτηση των αιτούντων άσυλο κατά το χρονικό διάστημα εξέτασης των αιτήσεων τους καθώς και η αύξηση της μέγιστης διάρκειας κράτησης, από έξι σε δώδεκα μήνες. Επιπρόσθετα εισήχθη η έννοια των προδήλως αβάσιμων αιτήσεων, όταν τα άτομα προέρχονταν από «ασφαλείς», με βάση τη θεώρηση της ουγγρικής κυβέρνησης, χώρες⁶³. Η πολιτική αυτή ώθησε πολλά κράτη μέλη της Ε.Ε. να αναστείλουν την επιστροφή ατόμων στην Ουγγαρία σύμφωνα με τον Κανονισμό του Δουβλίνου.

⁶² Robert Kos, Anna Kobierecka (eds) *The V4 Towards Migration Challenges In Europe* Łódź University Press (2017)- Sándor Gallai, Dániel Horváth, Hanga Horváth-Sántha *Migration as a Political and Public Phenomenon: The Case of Hungary* σελ. 92

⁶³ UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Hungary as a country of asylum. Observations on the situation of asylum-seekers and refugees in Hungary*, 24 April 2012 σελ.4

Λόγω του μεγάλου αριθμού αιτήσεων ασύλου που δέχονταν οι ουγγρικές αρχές, των πιέσεων που ασκούσαν από τη Διεθνή Κοινότητα και Μ.Κ.Ο., αλλά και της διαδικασίας που κινήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά της χώρας, για παραβίαση της κοινοτικής νομοθεσίας, δημιουργήθηκε η ανάγκη αναθεώρησης της πολιτικής ασύλου. Ο νέος νόμος που ψηφίστηκε το 2013, εκτός του ότι δεν επέφερε σημαντικές βελτιώσεις, δέχτηκε και αυτός επικρίσεις, καθώς εξακολουθούσε να προβλέπει την κράτηση ατόμων χωρίς λεπτομερή αιτιολόγηση και με αυθαίρετα κριτήρια. Υπολογίζεται ότι ο μέσος χρόνος κράτησης ήταν 45-53 ημέρες, ενώ ο μέγιστος μπορούσε να φτάσει και τους έξι μήνες. Στην περίπτωση οικογενειών, ο νόμος όριζε το όριο κράτησης σε τριάντα ημέρες, ενώ οι ασυνόδευτοι ανήλικοι δεν μπορούσαν να κρατηθούν⁶⁴. Στην πράξη, τα τρία από τα επτά κέντρα ασύλου της Ουγγαρίας ήταν κλειστές δομές, με αποτέλεσμα το 25% όλων των αιτούντων άσυλο και το 40% όλων των ανύπαντρων ανδρών να βρίσκονταν υπό κράτηση⁶⁵.

Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η Ουγγαρία, πριν από την προσφυγική κρίση του 2015, δεν ήταν προετοιμασμένη όσον αφορά τις υποδομές της ή ακόμη και το νομικό της πλαίσιο, για την εισδοχή ενός τόσο μεγάλου αριθμού ανθρώπων. Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία, οι υπηρεσίες πρώτης υποδοχής που παρέχονταν στην Ουγγαρία δεν πληρούσαν τα πρότυπα της Ε.Ε. Τα άτομα κρατούνταν απομονωμένα στις εγκαταστάσεις του Γραφείου Μετανάστευσης κατά τη διάρκεια των, συχνά χρονοβόρων, διαδικασιών ασύλου, αναγκασμένα να ζουν σε άκρως επισφαλείς και ακατάλληλες συνθήκες, σε κτίρια κακής κατάστασης, χωρίς επαρκή ιατρική και νομική υποστήριξη, στερούμενα ακόμα και αγαθών πρώτης ανάγκης⁶⁶. Η κατάσταση αυτή επιδείνωσε τα προβλήματα που αντιμετώπισε η Ουγγαρία κατά τη διάρκεια της κρίσης.

3.2 Οι αντιδράσεις στην προσφυγική κρίση

Πρωθυπουργός της Ουγγαρίας από το 2010 είναι ο Βίκτορ Όρμπαν, ηγέτης του Fidesz. Η κυβέρνηση του κατά τη διάρκεια της κρίσης υιοθέτησε την πολιτική του «κανενός πρόσφυγα» και χάραξε την ίδια στρατηγική τόσο στο εσωτερικό της χώρας, όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

⁶⁴ Robert Kos, Anna Kobierecka (eds) *The V4 Towards Migration* - Sándor Gallai, Dániel Horváth, Hanga Horváth-Sántha *Migration as a Political and Public Phenomenon: The Case of Hungary* σελ. 92

⁶⁵ Weber Bodo *Time For A Plan B* ο.π.π, Σελ 22

⁶⁶ UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), ο.π.π. σελ.12

Όπως στην Ουγγαρία ο Όρμπαν παρουσιάζονταν ως «προστάτης του ουγγρικού έθνους», σε διεθνές επίπεδο είχε αναλάβει το ρόλο του «υπερασπιστή των ευρωπαϊκών εθνών» ενάντια στους μετανάστες (ως επί το πλείστον ενάντια στους μουσουλμάνους) και κατά της γραφειοκρατίας των Βρυξελλών⁶⁷.

Τον Απρίλιο του 2015, ξεκίνησε η Εθνική Διαβούλευση για τη Μετανάστευση και την Τρομοκρατία, η οποία, σύμφωνα με την κυβέρνηση, στόχευε στο σχεδιασμό αυστηρότερων κανόνων για τη μετανάστευση. Επρόκειτο για ένα ερωτηματολόγιο με δώδεκα ερωτήσεις που απεστάλη ταχυδρομικώς σε κάθε πολίτη άνω των 18 ετών (εστάλησαν περισσότερα από οκτώ εκατομμύρια ερωτηματολόγια, με συνολικό κόστος της καμπάνιας τα 3,2 εκ. ευρώ⁶⁸). Η επιστολή που συνόδευε το ερωτηματολόγιο και ήταν υπογεγραμμένη από τον πρωθυπουργό Όρμπαν, χαρακτήριζε τους αιτούντες άσυλο «οικονομικούς μετανάστες» και υποστήριζε ότι «οι μετανάστες διασχίζουν τα σύνορα παράνομα και προσποιούνται τους πρόσφυγες, ενώ στην πραγματικότητα αναζητούν κοινωνικά επιδόματα και θέσεις εργασίας». Παράλληλα περιλάμβανε ερωτήσεις που απηχούσαν τις απόψεις της κυβέρνησης όπως π.χ., η ερώτηση 3: «Σύμφωνα με ορισμένους, η μετανάστευση, που δεν αντιμετωπίζεται σωστά από τις Βρυξέλλες, συνδέεται με τη διάδοση της τρομοκρατίας. Συμφωνείτε με αυτήν την άποψη;», ή η ερώτηση 12: «Συμφωνείτε με την ουγγρική κυβέρνηση ότι απαιτείται υποστήριξη για τις ουγγρικές οικογένειες και όχι για τους μετανάστες;». Ουσιαστικά επρόκειτο για ένα σύνολο από προκατελιημμένες ερωτήσεις που συνέδεαν τη μετανάστευση με απειλές κατά της ασφάλειας και του εισοδήματος των πολιτών της χώρας. Δεν στόχευε στην απεικόνιση της κοινής γνώμης για τη μετανάστευση, αλλά στη διαμόρφωσή της.

Τη διαβούλευση για τη μετανάστευση ακολούθησε τον Ιούνιο του 2015 μια καμπάνια που περιλάμβανε πινακίδες με συνθήματα όπως: «Αν έρχεστε στην Ουγγαρία, δεν μπορείτε να αφαιρέσετε τις δουλειές των Ούγγρων» ή «Ο λαός έχει αποφασίσει: Η χώρα πρέπει να προστατευτεί!»⁶⁹ και «Αν έρχεστε στην Ουγγαρία πρέπει να σεβαστείτε την κουλτούρα και τους νόμους μας». Επιπλέον υπήρχαν δημοσιεύσεις στον τύπο της χώρας με μηνύματα όπως:

⁶⁷Nyzio Arkadiusz *The Second Revival?* Ο.π.π. σελ. 6

⁶⁸ Amnesty International *Fenced Out : Hungary's violation of the rights of refugees and migrants* Amnesty International Publications London (2015) σελ. 5

⁶⁹ UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Hungary as a country of asylum. Observations on restrictive legal measures and subsequent practice implemented between July 2015 and March 2016*, May 2016, σελ. 6

«Το γνωρίζετε; Από την αρχή της μεταναστευτικής κρίσης, ο αριθμός των σεξουαλικών επιθέσεων σε γυναίκες έχει αυξηθεί σε εκθετικό βαθμό» ή «Το γνωρίζετε; Από την αρχή της μεταναστευτικής κρίσης, πάνω από τριακόσιοι άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους σε τρομοκρατικές επιθέσεις», ή «Ξέρετε ότι η σφαγή στο Παρίσι έγινε από μετανάστες;», συνδέοντας πρόσφυγες με βίαια εγκλήματα και ταυτίζοντας τις έννοιες της μετανάστευσης και της τρομοκρατίας. Στην πραγματικότητα η εκστρατεία, που στοίχισε 1,3 εκατομμύρια ευρώ, απευθύνονταν στο εγχώριο κοινό καθώς ήταν στην ουγγρική γλώσσα και είχε σαν στόχο την εξυπηρέτηση εγχώριων πολιτικών στόχων.

Η αντίδραση της Ουγγαρίας απέναντι στον μεγάλο αριθμό προσφύγων και μεταναστών που προσπαθούσαν να διασχίσουν τα σύνορά της το καλοκαίρι του 2015, είχε έντονα κατασταλτικό χαρακτήρα. Έχοντας την πρόθεση να μη δεχτεί άλλα άτομα που προέρχονταν από μουσουλμανικές χώρες και χωρίς ενδιαφέρον να συμμετάσχει σε οποιαδήποτε προσπάθεια της Ε.Ε. για μια κοινή πολιτική, η ουγγρική κυβέρνηση ακολούθησε τη δική της γραμμή⁷⁰. Τον Ιούνιο του 2015, αντιμετωπίζοντας αφίξεις που μέχρι εκείνη τη στιγμή ήταν ήδη διπλάσιες από το προηγούμενο έτος, η ουγγρική κυβέρνηση ανακοίνωσε τη δημιουργία ενός φράχτη⁷¹ ύψους 4 μέτρων και μήκους 175 χιλιομέτρων, κατά μήκος των συνόρων της με τη Σερβία, κόστους 98 εκατομμυρίων ευρώ⁷². Το φθινόπωρο ο φράχτης επεκτάθηκε και στα σύνορα με την Κροατία. Παράλληλα αναθεωρήθηκε ο νόμος για το άσυλο. Στο νέο νόμο, που τέθηκε σε ισχύ την 1^η Αυγούστου, η κυβέρνηση συμπεριέλαβε έναν κατάλογο χωρών καταγωγής και διέλευσης που θεωρούνταν «ασφαλείς». Κατά συνέπεια οι αιτούντες άσυλο που προέρχονταν ή διέσχισαν μια χώρα η οποία θεωρείτο ως «ασφαλής» στο δρόμο τους προς την Ουγγαρία, ήταν υποχρεωμένοι να αποδείξουν ότι δεν είχαν τη δυνατότητα να υποβάλουν αίτηση για άσυλο εκεί. Σε αντίθετη περίπτωση η αίτησή τους απορρίπτονταν. Η Σερβία, τα Σκόπια και η Ελλάδα, όπως και κάθε άλλη χώρα της Ε.Ε., ανήκαν στις «ασφαλείς χώρες⁷³». Στην πραγματικότητα, με την εφαρμογή του νόμου αυτού, οι πιθανότητες χορήγησης ασύλου ελαχιστοποιήθηκαν.

⁷⁰ Weber Bodo Time For A Plan B ο.π.π. σελ. 23

⁷¹ Αν και υπάρχουν φράχτες στα σύνορα Ισπανίας-Μαρόκου, Ελλάδας-Τουρκίας, Βουλγαρίας-Τουρκίας και Λετονίας- Ρωσίας, η Ουγγαρία δέχθηκε σοβαρή κριτική από τους γείτονές της, την ΕΕ και διεθνείς οργανισμούς για παράδειγμα Dan Bilefski *Hungary's Plan to Build Fence to Deter Migrants Is Criticized* Διαθέσιμο στο https://www.nytimes.com/2015/06/19/world/europe/hungarys-plan-to-build-fence-to-deter-migrants-is-criticized.html?_r=0 Πρόσβαση 08/10/2020

⁷² Tassinari Fabrizio *The Disintegration of European Security : Lessons from the refugee crisis PRISM* Vol. 6, No2 (2016) σελ. 73

⁷³ Amnesty International *Fenced Out* ο.π.π. σελ. 6

Ένα νέο κέντρο κράτησης χτίστηκε στο Rocske, κοντά στα σύνορα Ουγγαρίας-Σερβίας, προκειμένου οι αιτούντες άσυλο να δακτυλοσκοπηθούν και να καταγραφούν. Το κέντρο αυτό απέκτησε ιδιαίτερα κακή φήμη, τόσο για τις ελλείψεις σε τρόφιμα, νερό και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, όσο και για την αντιμετώπιση των υπηκόων τρίτων χωρών από την αστυνομία, που είχε αναλάβει τη διαχείριση της λειτουργίας του. Από εκεί τα άτομα οδηγούνταν με τρένο μέσω Βουδαπέστης, σε κάποιο από τα κέντρα ασύλου που βρίσκονταν στα βόρεια της χώρας. Στην πρωτεύουσα, οι κύριοι σιδηροδρομικοί σταθμοί Keleti, Nyugati και Deli και τα περίχωρά τους, μετατράπηκαν ανεπίσημα σε στρατόπεδα προσφύγων. Στους χώρους αυτούς οι συνθήκες διαβίωσης ήταν άθλιες, ενώ το μεγαλύτερο μέρος της υποστήριξης προέρχονταν από εθελοντές και όχι από το κράτος. Καθώς οι ουγγρικές αρχές αδυνατούσαν να ελέγξουν τα άτομα που ταξίδευαν χωρίς διαβατήριο ή θεώρηση εισόδου προς άλλες χώρες της Ε.Ε., κυρίως προς Γερμανία και Αυστρία, ανέπτυξαν νέες τακτικές⁷⁴. Την 1^η Σεπτεμβρίου, η Ουγγαρία έκλεισε τον κεντρικό σιδηροδρομικό σταθμό στο Keleti, αρνούμενη την είσοδο σε οποιοδήποτε άτομο δεν είχε νομιμοποιητικά έγγραφα. Την επόμενη μέρα η λειτουργία του σταθμού αποκαταστάθηκε, αλλά τα τρένα με προορισμό την Αυστρία σταμάτησαν έξω από την πρωτεύουσα στην πόλη Bicske, όπου πρόσφυγες και μετανάστες οδηγήθηκαν από την αστυνομία στο τοπικό κέντρο υποδοχής. Τα νέα αυτά έφτασαν σε εκείνους που είχαν παραμείνει στη Βουδαπέστη, ωθώντας χιλιάδες να κινηθούν προς τους αυτοκινητόδρομους που οδηγούν στην Αυστρία, ξεκινώντας με τα πόδια μια πορεία από τη Βουδαπέστη στη Βιέννη. Καθώς πολλοί από αυτούς εξαντλημένοι κατέρρευσαν στον αυτοκινητόδρομο, η ουγγρική κυβέρνηση έστειλε λεωφορεία για τη μεταφορά τους στη Βιέννη⁷⁵. Το χάος σταμάτησε με την παρέμβαση των ηγετών Γερμανίας και Αυστρίας στις 5 Σεπτεμβρίου και το άνοιγμα των συνόρων των κρατών τους με την Ουγγαρία.

Στις 15 Σεπτεμβρίου του 2015, η Ουγγρική κυβέρνηση κήρυξε κατάσταση έκτακτης ανάγκης λόγω των αυξημένων μεταναστευτικών ροών, αρχικά σε έξι επαρχίες και από το Μάρτιο του 2016, σε ολόκληρη τη χώρα. Την ίδια περίοδο η κατασκευή του φράχτη στα σύνορα με τη Σερβία ολοκληρώθηκε και εισήχθησαν τροποποιήσεις του ποινικού κώδικα που καθιστούσαν ποινικό αδίκημα την παράνομη είσοδο στη χώρα, επισείοντας ποινές έως και τριών ετών φυλάκισης και καθιερώνοντας «ζώνες διέλευσης» στα σύνορα, δύο στα σύνορα με Σερβία και δύο σε εκείνα με Κροατία. Υπεύθυνοι για τη λειτουργία τους θα ήταν ο στρατός και

⁷⁴ Weber Bodo Time For A Plan B ο.π.π. σελ. 23

⁷⁵ Kallius Annastiina, The East-South Axis: Legitimizing the “Hungarian Solution to Migration”, *Revue européenne des migrations internationales* [Online], vol. 33 - n°2 et 3 | 2017, σελ 139

το Γραφείο Μετανάστευσης και Ασύλου⁷⁶. Δικαίωμα υποβολής αίτησης για άσυλο παρέχονταν μόνο στις «ζώνες διέλευσης», στις οποίες και θα παρέμεναν όσοι υπέβαλλαν ανάλογες αιτήσεις, μέχρι το αίτημά τους να κριθεί.

Η Ουγγαρία υποστήριζε πως οι ζώνες αυτές διέπονταν από ειδικό καθεστώς σε σχέση με το έδαφος της χώρας. Τα άτομα που κρατούνταν εκεί θα είχαν πρόσβαση στην ουγγρική επικράτεια, μόνο εάν η αίτησή τους για άσυλο εγκρίνονταν. Ο Υπουργός Δικαιοσύνης της Ουγγαρίας εξήγησε ότι θα ήταν «παρόμοιες με τις ζώνες διέλευσης στα αεροδρόμια. Ενώ βρίσκεται στην επικράτεια του κράτους, η είσοδος στη ζώνη διέλευσης δε συνεπάγεται και είσοδο στο κράτος⁷⁷». Οι αιτήσεις όσων βρίσκονταν στις «ζώνες διέλευσης», ήταν εξαιρετικά πιθανό να απορριφθούν ως απαράδεκτες, στη βάση ότι τα άτομα αυτά εισήλθαν στην Ουγγαρία μέσω της Σερβίας, μιας «ασφαλούς τρίτης χώρας». Τα άτομα των οποίων οι αιτήσεις απορρίπτονταν, επιστρέφονταν στη Σερβία. Οι ζώνες αυτές εξελίχθηκαν σε στρατιωτικοποιημένες ζώνες στις οποίες η πρόσβαση από ανεξάρτητους παρατηρητές και οργανισμούς ήταν εξαιρετικά δύσκολη⁷⁸. Ως επιπρόσθετο μέτρο καταστολής, συγκροτήθηκε ένα ειδικό σώμα φύλαξης των συνόρων με την ονομασία "határvasdászok" ή "οι κυνηγοί των συνόρων", το οποίο πήρε το όνομά του από μια στρατιωτική μονάδα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου που είχε αναπτυχθεί για να κυνηγήσει τους σέρβους αντάρτες⁷⁹.

Η Ουγγαρία αρνήθηκε να συμμετάσχει στα σχέδια μετεγκατάστασης και προσέφυγε κατά της απόφασης 1601/2015 στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Η απάντηση στο ερώτημα γιατί δε δέχτηκε να συμμετάσχει, καθώς κάτι τέτοιο θα την απάλλασσε από 54.000 αιτούντες άσυλο που βρίσκονταν στο έδαφός της, έχει δύο σκέλη: Πρώτον, από τα άτομα που υπέβαλλαν αίτηση για άσυλο, μόνο μερικές χιλιάδες είχαν παραμείνει πλέον στην Ουγγαρία, καθώς είχαν εγκαταλείψει τη χώρα πριν την εξέταση των αιτημάτων τους. Κατά δεύτερον, από την άνοιξη της ίδιας χρονιάς, η ουγγρική κυβέρνηση είχε υιοθετήσει το αφήγημα περί οικονομικών

⁷⁶ Το Γραφείο Μετανάστευσης και Ασύλου διαδέχτηκε το Γραφείο Μετανάστευσης και Υπηκοότητας και ασχολείται με την είσοδο, παραμονή και ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών, σε συνεργασία με την αστυνομία ενώ υπάγεται στο Υπουργείο Εσωτερικών Διαθέσιμο στο http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=391&Itemid=666&lang=en Πρόσβαση 09/10/2020

⁷⁷ Amnesty International *Fenced Out* ο.π.π. σελ. 19

⁷⁸ Annastiina Kallius *The East-South Axis: Legitimizing the "Hungarian Solution to Migration"* ο.π.π. σελ 140

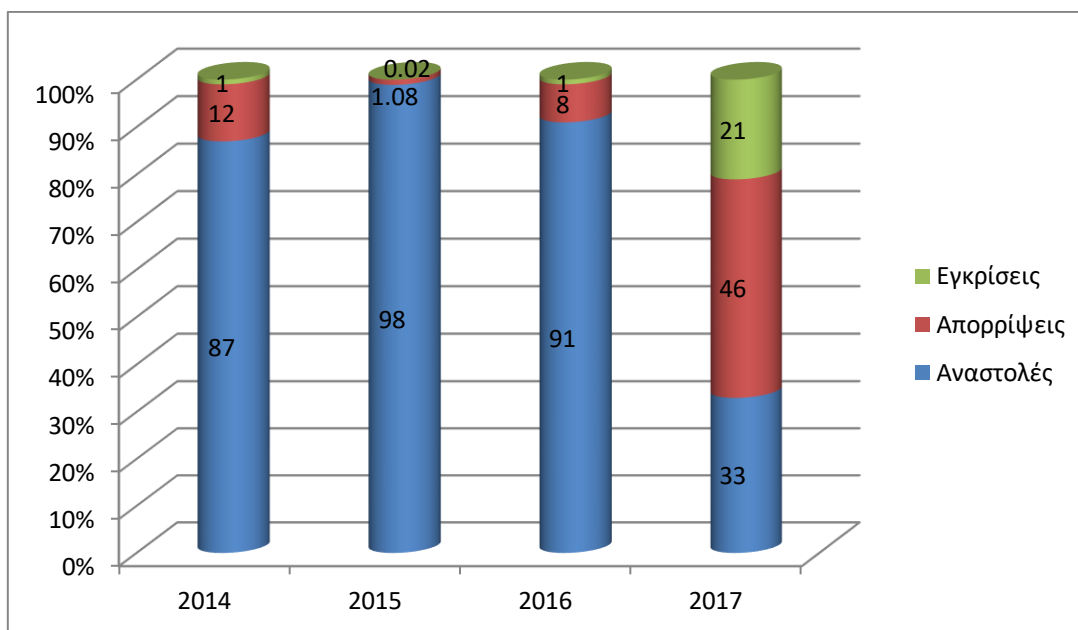
⁷⁹ Haraszi Miklos *Behind Viktor Orban's War on Refugees In Hungary* *New Perspectives Quarterly* Vol. 32, Issue 4 October 2015 σελ. 38

μεταναστών και όχι προσφύγων. Υποστήριζε πως προτού φθάσουν στην Ευρώπη, είχαν περάσει από χώρες στις οποίες δεν κινδύνευαν. Το γεγονός ότι δεν υπέβαλλαν αίτηση σε αυτές, αποδείκνυε πως επρόκειτο για οικονομικούς μετανάστες. Συνεπώς τα άτομα αυτά δεν είχαν ούτε το νομικό, ούτε το ηθικό δικαίωμα να παραμείνουν στην Ευρώπη, ανεξαρτήτως σε ποια χώρα μετεγκατασταθούν και θα έπρεπε να γυρίσουν στις χώρες από τις οποίες προέρχονταν. Στην πραγματικότητα το καλοκαίρι του 2015 η Ουγγαρία σταμάτησε να εφαρμόζει την ευρωπαϊκή νομοθεσία για το άσυλο και το κεκτημένο Σένγκεν καθώς και την Ευρωπαϊκή Οδηγία περί επιστροφών, 115/2008⁸⁰.

Παρά το γεγονός πως οι ουγγρικές αρχές δέχτηκαν εκείνη τη χρονιά τον δεύτερο μεγαλύτερο αριθμό αιτήσεων για χορήγηση ασύλου σε ολόκληρη την Ε.Ε., η Ουγγαρία παρέμεινε αμιγώς διαμετακομιστική χώρα, καθώς οι περισσότερες αιτήσεις υποβλήθηκαν για τυπικούς λόγους. Από τις περίπου 177.000 αιτήσεις, ελήφθησαν μόνο 3.420 αποφάσεις σε πρώτο βαθμό, εκ των οποίων μόλις 425 θετικές, κάτι που έκανε την Ουγγαρία τη χώρα με το δεύτερο χαμηλότερο ποσοστό επιτυχών αιτημάτων ασύλου, μετά τη Λετονία⁸¹. Το πλήθος των αιτήσεων για χορήγηση ασύλου μειώθηκε σημαντικά μετά τα μέτρα που ελήφθησαν τον Σεπτέμβριο του 2015. Μέχρι το τέλος της χρονιάς, περίπου χίλια άτομα εξακολουθούσαν να παραμένουν στη χώρα. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει με τον πιο εμφατικό τρόπο πως η Ουγγαρία δεν αποτέλεσε ποτέ «χώρα προορισμού» Αν συνέβαινε αυτό, τα μέτρα που ελήφθησαν δεν θα είχαν τόσο μεγάλη αποτελεσματικότητα. Αντίθετα, πρόσφυγες και μετανάστες ακολούθησαν νέες οδούς, προκειμένου να αποφύγουν τη διέλευση από την Ουγγαρία.

⁸⁰ Nagy Boldizsar, Kees Groenendijk *Hungary's appeal against relocation to the CJEU: upfront attack or rear guard battle?* Διαθέσιμο στο <https://eumigrationlawblog.eu/hungarys-appeal-against-relocation-to-the-cjeu-upfront-attack-or-rear-guard-battle/> Πρόσβαση 15/10/2020

⁸¹ Jones Will, Teytelbom Alexander and Rohac Dalibor *Europe's Refugee Crisis- Pressure Points and Solutions* American Enterprise Institute (April 2017) σελ. 3

Γράφημα 1-Αποφάσεις επί αιτημάτων ασύλου στην Ουγγαρία(Πηγή: Ουγγρικό Γραφείο Μετανάστευσης & Ασύλου)

Η κυβέρνηση Όρμπαν ακολούθησε την ίδια στρατηγική και το επόμενο έτος. Τον Ιούλιο του 2016 έθεσε σε εφαρμογή νόμο που έδινε το δικαίωμα στις ουγγρικές αρχές να επαναπροωθούν άτομα τα οποία συλλαμβάνονταν χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα εντός οκτώ χιλιομέτρων από τα σύνορα με τη Σερβία, δίχως περαιτέρω διαδικασίες. Με τον ίδιο νόμο καταργήθηκαν όλα τα προγράμματα ένταξης για αναγνωρισμένους πρόσφυγες και εισήχθη υποχρεωτική τριετής επανεξέταση του καθεστώτος του πρόσφυγα⁸². Στις 2 Οκτωβρίου του 2016 η Ουγγρική κυβέρνηση διεξήγαγε δημοψήφισμα, ζητώντας από τους πολίτες της χώρας να ψηφίσουν υπέρ ή κατά των υποχρεωτικών μετεγκαταστάσεων. Το ερώτημα που έθετε το δημοψήφισμα ήταν το εξής: «Θέλετε η Ευρωπαϊκή Ένωση να μπορεί να επιβάλει την υποχρεωτική εγκατάσταση μη Ούγγρων πολιτών στην Ουγγαρία, ακόμη και χωρίς την έγκριση της Βουλής;». Το 98% τάχθηκε υπέρ του «όχι», ωστόσο μόλις το 44% των Ούγγρων πολιτών συμμετείχε. Σύμφωνα με το ουγγρικό δίκαιο, προκειμένου το αποτέλεσμα ενός δημοψηφίσματος να είναι δεσμευτικό για την Εθνοσυνέλευση, θα πρέπει περισσότεροι από το 50% όσων ψήφισαν να έχουν δώσει την ίδια απάντηση και να έχουν ψηφίσει περισσότεροι από το 50% των συνολικών ψηφοφόρων. Καθώς η δεύτερη προϋπόθεση δεν ικανοποιήθηκε, ο Όρμπαν δεν μπόρεσε να χρησιμοποιήσει

⁸² Annastiina Kallius The East-South Axis: Legitimizing the “Hungarian Solution to Migration” ο.π.π. σελ 139

το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος για να ασκήσει περαιτέρω πίεση στις Βρυξέλλες⁸³. Ωστόσο οι προσπάθειές του συνέχισαν να κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση. Στις αρχές του 2017 ένας δεύτερος φράχτης χτίστηκε στα σύνορα με τη Σερβία, ενώ τον Μάρτιο τροποποιήθηκε ακόμα μια φορά ο νόμος περί χορήγησης ασύλου στην Ουγγαρία, επεκτείνοντας ουσιαστικά τον κανόνα των οκτώ χιλιομέτρων σε ολόκληρη τη χώρα και προβλέποντας την κράτηση κάθε ατόμου που υπέβαλλε αίτηση για άσυλο, ανεξάρτητα από την εθνικότητά του, το υπόβαθρο ή την ευπάθειά του, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών μεταξύ 14 και 18 ετών⁸⁴. Παράλληλα και κατά τη διάρκεια της χρονιάς, η ουγγρική κυβέρνηση ξεκίνησε μια εκστρατεία ενάντια στη στάση υπέρ της μετανάστευσης που υιοθέτησε ο, γεννημένος στην Ουγγαρία, Αμερικανός επιχειρηματίας Τζορτζ Σόρος. Η εκστρατεία που περιλάμβανε αφίσες με το χαμογελαστό πρόσωπο του Σόρος συνοδευόμενο από τη φράση «Μην αφήσεις τον Σόρος να γελάσει τελευταίος», οδήγησε σε αντισημιτικές αντιδράσεις σε ολόκληρη τη χώρα.⁸⁵ Μετά τις νικηφόρες για το Fidesz εκλογές του 2018, νέες διατάξεις εισήχθησαν στον νόμο περί ασύλου, που περιλάμβαναν, μεταξύ άλλων, την ποινικοποίηση της παροχής βοήθειας σε άτομα κατά τη διαδικασία υποβολής των αιτήσεών τους για χορήγηση ασύλου, τη διεύρυνση του αριθμού των τρίτων χωρών που θεωρούνταν «ασφαλείς» και την υποβολή εισφοράς μετανάστευσης, 25%, σε Μ.Κ.Ο. που παρέχουν βοήθεια σε πρόσφυγες⁸⁶.

3.3 Η αντίληψη της κοινής γνώμης για τους πρόσφυγες

Η προσφυγική κρίση είχε σημαντικό αντίκτυπο στην στάση των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέναντι στην μετανάστευση. Το 2015 ήταν η πρώτη χρονιά κατά την οποία ένα μη οικονομικό θέμα βρίσκονταν στην κορυφή των ζητημάτων που απασχολούσαν τους κατοίκους της⁸⁷. Το Νοέμβριο το 58% των ερωτηθέντων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ανέφεραν τη

⁸³Than Krisztina, Szakacs Gergely Hungarians vote to reject migrant quotas, but turnout too low to be valid Διαθέσιμο στο <https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-hungary-referendum-idUSKCN1213Q3> Πρόσβαση 8/10/2020

⁸⁴ Nagy Boldizsar Sharing the Responsibility or Shifting the Focus? ο.π.π. σελ.15

⁸⁵ Bori Simonovits *The Public Perception of the Migration Crisis* ο.π.π. σελ 157

⁸⁶ Asylum Seekers and Beneficiaries of International Protection in V4 Countries Διαθέσιμο στο <https://reliefweb.int/report/czechia/asylum-seekers-and-beneficiaries-international-protection-v4-countries-updated-report> Πρόσβαση 02/12/2020

⁸⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ευρωβαρόμετρο # 84 Φθινόπωρο 2015 σελ.15 Διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/home-affairs/what-is-new/news/news/2015/20151223_2_en Πρόσβαση 15/10/2020- Πίνακας 1B Παραρτήματος

μετανάστευση ως το ένα από τα δύο σοβαρότερα θέματα που αντιμετώπιζε η Ένωση. Στην Ουγγαρία το αντίστοιχο ποσοστό έφθανε στο 68%, αντιπροσωπεύοντας μια αύξηση 25 ποσοστιαίων μονάδων⁸⁸. Παράλληλα, οι Ούγγροι θεωρούσαν την μετανάστευση το δεύτερο πιο σημαντικό ζήτημα που αντιμετώπιζε η χώρα τους, μετά την ανεργία. Οι αντίληψη που είχαν για τους μετανάστες επηρεάζονταν από την καταγωγή των τελευταίων. Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, το 49% των Ούγγρων είχαν θετική ή μάλλον θετική άποψη για τη μετανάστευση πολιτών από κράτη μέλη της Ε.Ε., ενώ το 82% αρνητική ή μάλλον αρνητική άποψη, για τη μετανάστευση από χώρες εκτός της Ένωσης. Επιπλέον, ήταν ιδιαίτερα αρνητικοί στην παροχή βοήθειας προς τους πρόσφυγες, σε ποσοστό 71%, ενώ ήταν υπέρ μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής για τη μετανάστευση, ωστόσο το ποσοστό (55%), ήταν ένα από τα χαμηλότερα της έρευνας και πολύ κάτω από το μέσο όρο της Ευρώπης των 28 (68%).

Σε μια ανάλογη έρευνα του Pew Research Center που πραγματοποιήθηκε την άνοιξη του 2016, σε ερώτημα αν οι πρόσφυγες αυξάνουν την πιθανότητα εκδήλωσης τρομοκρατικών επιθέσεων, 76% των Ούγγρων ερωτηθέντων έδωσαν θετική απάντηση ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην Ευρώπη ήταν 59%⁸⁹. Ως υπαίτιοι βίας κατονομάζονταν οι πρόσφυγες σε ποσοστό 43% (30% το αντίστοιχο ευρωπαϊκό), 82% των Ούγγρων ερωτηθέντων απάντησαν ότι οι πρόσφυγες αποτελούν οικονομικό βάρος και παίρνουν δουλειές και επιδόματα (50% στην Ευρώπη), ενώ το 72% των Ούγγρων είχε αρνητική άποψη για τους Μουσουλμάνους και το 76%, σε αντίθεση με ποσοστό 58% στην Ε.Ε., υποστήριζε ότι οι Μουσουλμάνοι θα πρέπει να είναι απομονωμένοι από την υπόλοιπη κοινωνία και διαφωνούσε στην ενσωμάτωση και ένταξή τους. Οι Ούγγροι έχουν την πεποίθηση ότι οι Μουσουλμάνοι δεν επιθυμούν να συμμετάσχουν στην κοινωνία της χώρας υποδοχής, υιοθετώντας τα έθιμα και τον τρόπο ζωής της. Σε έρευνα του πολωνικού ινστιτούτου CBOS, το 32% ήταν ενάντια στην αποδοχή προσφύγων, το 58% επιθυμούσε την προσωρινή παραμονή τους, ενώ μόλις το 7% τη μόνιμη⁹⁰.

Προκειμένου να γίνει κατανοητή η στάση αυτή της ουγγρικής κοινής γνώμης, θα πρέπει να επισημανθεί πως ενώ οι παραδοσιακές χώρες μετανάστευσης, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Γερμανία, σχετίζονται με πλήθος ιστοριών επιτυχίας μεταναστών που εγκαταστάθηκαν εκεί

⁸⁸ ο.π.π. υποσημείωση 87 σελ.56

⁸⁹ Jacob Poushter European Opinions of the Refugee Crisis in 5 Charts Διαθέσιμο στο <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/09/16/european-opinions-of-the-refugee-crisis-in-5-charts/> Πρόσβαση 15/10/2020

⁹⁰ Έρευνα του Ινστιτούτου CBOS Διαθέσιμη στο https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2015/K_178_15.PDF Πρόσβαση 27/10/2020

(όπως λ.χ. «το αμερικανικό όνειρο»), στην Ουγγαρία ο όρος μετανάστευση, ταυτίζεται συχνότερα με έννοιες όπως απειλή, απώλεια, αποτυχία, που με τη σειρά τους δημιουργούν αρνητικές αντιλήψεις και προκατάληψη απέναντι στους μετανάστες. Στην πραγματικότητα η ουγγρική παράδοση στερείται μιας θετικής ιστορίας μετανάστευσης, καθώς η δημόσια σκέψη στη χώρα έχει περιστρέψει την ουγγρική μεταναστευτική αφήγηση γύρω από την έννοια της απώλειας. Μετανάστες βραβευμένοι στο εξωτερικό με ουγγρική καταγωγή, αυτοί που επανεγκαταστάθηκαν μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, πολιτικοί πρόσφυγες που μετανάστευσαν μετά το 1956 καθώς και οι νέοι που εγκαταλείπουν σήμερα τη χώρα, θεωρούνται όλοι ως απώλειες. Η επιστροφή ατόμων ουγγρικής καταγωγής από γειτονικές χώρες δεν εκλαμβάνεται ως κέρδος, αλλά ως απώλεια, καθώς εγκαταλείπονται εδάφη που στο παρελθόν ήταν ουγγρικά. Αυτή η αρνητική στάση δεν κλονίζεται από ιστορίες επιτυχιών, δεδομένου ότι η επιτυχία Ούγγρων στο εξωτερικό θεωρείται ως απόδειξη αποτυχίας τους στην Ουγγαρία, η οποία εξηγεί και γιατί έφυγαν από τη χώρα εξαρχής⁹¹. Γενικά, η ουγγρική αντίληψη τείνει να χαρακτηρίσει τους μετανάστες ως αποτυχημένα και περιθωριοποιημένα άτομα.

3.4 Η επίδραση της κρίσης στην εσωτερική πολιτική σκηνή

Το συντηρητικό κόμμα Fidesz βρίσκεται στην εξουσία από το 2010, σε συνεργασία με το μικρότερο Χριστιανοδημοκρατικό Λαϊκό Κόμμα. Στο διάστημα της διακυβέρνησής του, καταφέρνει να διατηρήσει τη δημοτικότητά του, στρέφοντας την προσοχή του κοινού από τα πραγματικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα (στην οικονομία, στην απασχόληση, στην εκπαίδευση, στην υγειονομική περίθαλψη), τις κατηγορίες για διαφθορά και τις διαμάχες στο εσωτερικό του, προς τη δημιουργία και επικράτηση έναντι τεχνητών εχθρών⁹². Σε αυτούς συμπεριλαμβάνονται ξένες τράπεζες, μεγάλα ξένα καταστήματα, μειονότητες, Ρομά και ειδικά μετά το 2015, πρόσφυγες, μετανάστες, το «καθεστώς» των Βρυξελλών, Μ.Κ.Ο. και ο Τζορτζ Σόρος.

Καθ' όλη τη διάρκειά της προσφυγικής κρίσης, τα στελέχη του κόμματος τόνιζαν τους κινδύνους ασφάλειας που αντιπροσωπεύει η μαζική μετανάστευση, δίνοντας έμφαση στο διαχωρισμό προσφύγων-οικονομικών μεταναστών και στο δικαίωμα των κρατών να

⁹¹ Juhász Attila, Bulcsu Hunyadi, Edit Zgut -Focus On Hungary Refugees, Asylum, Migration *Heinrich-Boll-Stiftung* Prague (2015)σελ. 23

⁹²Nagy Boldizsár Hungarian Asylum Law and Policy in 2015-2016: Securitization Instead of Loyal Cooperation, *German Law Journal*, 17(2016) σελ. 1033-1081

αποτρέπουν την είσοδο των τελευταίων. Σύμφωνα με τη γνώμη τους, η αθρόα εισροή ατόμων διαφορετικής κουλτούρας και θρησκείας, αποτελούσε απειλή για τον ευρωπαϊκό χριστιανικό πολιτισμό. Παράλληλα επισήμαιναν το οικονομικό κόστος της εισδοχής ενός δυσανάλογα μεγάλου αριθμού ατόμων στη χώρα τους και αντιτίθεντο στις λύσεις που πρότεινε η Ευρωπαϊκή Ένωση, υποστηρίζοντας τη λήψη μέτρων σε εθνικό επίπεδο.

Στην πραγματικότητα, η στάση που κράτησε το Fidesz κατά τη διάρκεια της προσφυγικής κρίσης, υπαγορεύτηκε από την επιθυμία εξυπηρέτησης εγχώριων πολιτικών στόχων. Αντιμετωπίζοντας μια πτώση πάνω από επτά ποσοστιαίων μονάδων στις εκλογές του 2014 σε σχέση με τις προηγούμενες του 2010, αποφάσισε να υιοθετήσει μια σκληρή αντιμεταναστευτική στάση, προκειμένου να διατηρήσει την δημοτικότητά του και να αποτρέψει το ακροδεξιό κόμμα Jobbik από την πολιτική εκμετάλλευση της κρίσης. Ο πρωθυπουργός της Ουγγαρίας Όρμπαν έκανε ξεκάθαρη τη θέση του για τους πρόσφυγες στις αρχές του 2015, όταν δήλωνε ότι η Ουγγαρία ήταν απρόθυμη να δεχτεί «μειονότητες με διαφορετικά πολιτιστικά χαρακτηριστικά και υπόβαθρο ... προκειμένου να διατηρήσει την Ουγγαρία, ως Ουγγαρία⁹³». Απεικόνιζε τους πρόσφυγες ως κίνδυνο για την Ευρώπη και τα ευρωπαϊκά έθνη, τον τρόπο ζωής και τις αξίες τους⁹⁴. Ως εκ τούτου, έβλεπε τον εαυτό του ως «πολεμιστή, που υπερασπιζόταν τις ευρωπαϊκές, χριστιανικές αξίες⁹⁵». Παράλληλα ορκίζονταν να προστατεύσει τους πολίτες της χώρας από το «πλήθος ανθρώπων από διαφορετικούς πολιτισμούς, με διαφορετικά έθιμα, που δεν μπορούν να ενσωματωθούν⁹⁶», που απειλούν την πολιτιστική ομοιογένεια της Ουγγαρίας και «παραμορφώνουν το εθνικό, πολιτιστικό και θρησκευτικό προφίλ» της χώρας⁹⁷. Οι πρόσφυγες θα «εκμεταλλευτούν το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας της

⁹³Συντακτική ομάδα MIGSZOL Διαθέσιμο στο <http://www.migszol.com/blog/islamophobia-and-xenophobia-are-now-official-in-hungary> Πρόσβαση 15/10/2020

⁹⁴Επίσημος Ιστότοπος της Ουγγρικής κυβέρνησης 26 Ιουλίου 2015, Διαθέσιμο στο <https://www.kormany.hu/en/the-prime-minister/news/europe-is-at-stake-today> Πρόσβαση 10/10/2020

⁹⁵Συντακτική ομάδα Budapest Times Διαθέσιμο στο <http://budapesttimes-archiv.bzt.hu/2016/03/03/i-maintain-the-basic-values-of-europe/> Πρόσβαση 09/10/2020

⁹⁶Επίσημος Ιστότοπος της Ουγγρικής κυβέρνησης 26 Φεβρουαρίου 2015 Διαθέσιμο στο <https://www.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/the-next-years-will-be-about-hardworking-people> Πρόσβαση 09/10/2020

⁹⁷Γραφείο Τύπου του Ούγγρου Πρωθυπουργού 25 Φεβρουαρίου 2016 Διαθέσιμο στο <http://www.miniszterelnok.hu/decision-to-hold-referendum-not-against-europe-but-to-protect-european-democracy/> Πρόσβαση 14/10/2020

Ουγγαρίας, θα γίνουν βάρος για την οικονομία μας⁹⁸» και θα «καταστρέψουν όλα όσα έχουμε χτίσει τα τελευταία χρόνια». Στρέφονταν εναντίον της Ευρώπης, υποστηρίζοντας ότι «δε θα υποκύψουμε σε εκβιασμούς των Βρυξελλών⁹⁹». Δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι σε μια συνέντευξη του, ερωτώμενος αν η εικόνα του ως του «κακού» της Ευρώπης τον ενοχλεί, αποκρίθηκε «Βρίσκομαι εδώ και δεν μπορώ να ενεργήσω διαφορετικά¹⁰⁰».

Σε ομιλία του στη σύνοδο κορυφής των αρχηγών κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη μετανάστευση τον Φεβρουάριο του 2016, ο Όρμπαν δήλωσε ότι η «ουγγρική λύση για την μεταναστευτική κρίση που αντιμετωπίζει η Ευρώπη, έγινε κοινή λογική»¹⁰¹. Η λύση αυτή περιλαμβάνει, όπως αναφέρθηκε, το επιλεκτικό κλείσιμο των συνόρων μέσω νομοθετικών μέτρων και την ενεργή ανάμειξη στρατού και αστυνομίας. Μέσω της άσκησης βίας στα σύνορα της χώρας, της εκτεταμένης και συστηματικής κράτησης στις «ζώνες διέλευσης» για αυθαίρετους λόγους, της μη ορθής υλοποίησης των Ευρωπαϊκών Οδηγιών για τις διαδικασίες ασύλου, των κακών συνθήκες διαβίωσης (π.χ. όσοι μένουν σε στρατόπεδα προσφύγων δεν δικαιούνται δωρεάν τροφή) και της μη υποστήριξης της ένταξης των ανθρώπων στους οποίους παρέχεται τελικά διεθνής προστασία, επιδιώκεται η αποθάρρυνση της εισόδου υπηκόων τρίτων χωρών στην Ουγγαρία. Το κυβερνητικό αφήγημα για την προσφυγική κρίση ενσωματώνει στοιχεία μιας χαντινγκτόνιας σύγκρουσης πολιτισμών σε συνδυασμό με μια ρητορική προστασίας του Χριστιανισμού και της Ευρώπης από δύο κινδύνους: Τους μετανάστες από το Νότο και την πολυπολιτισμικότητα από τη Δύση¹⁰².

Η ρητορική κατά της μετανάστευσης, έγινε ακόμη πιο σκληρή κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας για τις κοινοβουλευτικές εκλογές, που πραγματοποιήθηκαν τον Απρίλιο του 2018. Σε ομιλία του τον Φεβρουάριο του 2018 στη Βουδαπέστη, ο Όρμπαν προέβλεψε «το τέλος των εθνικών κρατών και την πτώση της Ευρώπης, που επί του

⁹⁸Επίσημος Ιστότοπος της Ουγγρικής κυβέρνησης 22 Σεπτεμβρίου 2016 Διαθέσιμο στο <https://www.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/viktor-orban-i-love-this-country-and-i-do-not-want-to-see-anyone-change-it-under-orders-from-outside> Πρόσβαση 14/10/2020

⁹⁹Tamas Szekely Διαθέσιμο στο <https://hungarytoday.hu/hungarian-pm-defends-nation-states-slams-brussels-plans-united-states-europe-national-holiday-speech-60915/> Πρόσβαση 11/10/2020

¹⁰⁰Συντακτική ομάδα εφημερίδας BILD Διαθέσιμο στο <https://www.bild.de/politik/ausland/viktor-orban/darum-baut-ungarn-einen-zaun-gegen-fluechtlinge-42544402.bild.html> Πρόσβαση 14/10/2020

¹⁰¹Prem Kumar Rajaram Europe's Hungarian Solution Διαθέσιμο στο <https://www.radicalphilosophy.com/commentary/europes-hungarian-solution> Πρόσβαση 09/10/2020

¹⁰²Annastiina Kallius The East-South Axis: Legitimizing the “Hungarian Solution to Migration” ο.π.π. σελ 140

παρόντος... αντιμετωπίζει την εισβολή μουσουλμάνων¹⁰³». Προειδοποίησε για «το δικό μας χρώμα, παραδόσεις και κουλτούρα που δε θέλουμε να αναμειγνύεται με εκείνο άλλων¹⁰⁴». Σε συνέντευξή του σε μια γερμανική εφημερίδα, εξήγησε ότι οι αιτούντες άσυλο δεν ήταν «μουσουλμάνοι πρόσφυγες» αλλά «μουσουλμάνοι εισβολείς» και υπογράμμισε ξανά ότι «η χριστιανική και μουσουλμανική κοινωνία δεν θα ενωθούν ποτέ¹⁰⁵».

Η ιδεολογική πλατφόρμα του ακροδεξιού κόμματος Jobbik κατά τα πρώτα χρόνια της ύπαρξής του, περιλάμβανε αντισημιτικές απόψεις και έμφαση στη διατήρηση του χριστιανικού στοιχείου. Ωστόσο στη συνέχεια το κόμμα προσπάθησε να αλλάξει μερικώς την εικόνα του και να μετατραπεί σε πιο μετριοπαθές, εκδιώκοντας στρατιωτικά μέλη του και τιμωρώντας στελέχη του που αρνούσαν το Ολοκαύτωμα¹⁰⁶. Κατά τη διάρκεια της προσφυγικής κρίσης, ακολούθησε παρόμοια ρητορική με το Fidesz, κατονομάζοντας τις ΗΠΑ και την Ευρώπη ως τους υπαίτιους της κρίσης, μιλώντας για την «κατοχή» της Ευρώπης από ξένους διαφορετικής κουλτούρας που δεν μπορούν να ενταχθούν και υποστήριζε σαν λύσεις την μετατροπή όλων των κέντρων υποδοχής σε κλειστές δομές, τη σύσταση ειδικά εκπαιδευμένου σώματος συνοριοφυλάκων και την απέλαση όσων ήρθαν στην Ουγγαρία χωρίς πρόσκληση. Ταύτιζε πρόσφυγες με τρομοκράτες, εκφράζοντας ανησυχία για την ηλικία αυτών που κατέφθαναν στην Ευρώπη, καθώς το 80% ήταν «νέοι σε μάχιμη ηλικία», ενώ θεωρούσε τα προγράμματα μετεγκατάστασης, ως «επιστολή πρόσκλησης σε Ασία και Αφρική¹⁰⁷». Σε αυτό το πνεύμα, το Jobbik υπερψήφισε την πρόταση της κυβέρνησης να προσβάλει την απόφαση 1601/2015 του Συμβουλίου της Ε.Ε. στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

Το ουγγρικό σοσιαλιστικό κόμμα (MSZP) επιθυμούσε την επίτευξη λύσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο και την καθιέρωση μιας κοινής πολιτικής ασύλου και μετανάστευσης. Κατέκρινε την

¹⁰³Shaun Walker Διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2018/mar/15/hungarian-leader-says-europe-is-now-under-invasion-by-migrants> Πρόσβαση 15/10/2020

¹⁰⁴Γραφείο Τύπου του Ούγγρου Πρωθυπουργού 8 Φεβρουαρίου 2018 Διαθέσιμο στο <https://www.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/prime-minister-viktor-orban-s-speech-at-the-annual-general-meeting-of-the-association-of-cities-with-county-rights> Πρόσβαση 15/10/2020

¹⁰⁵Συντακτική ομάδα DW Διαθέσιμο στο https://www.dw.com/en/hungarys-orban-tells-germany-you-wanted-the-migrants-we-didnt/a-42065012?fbclid=IwAR2Uk9kphi7g6_xHjE-t9SSk3UOPeO Πρόσβαση 15/10/2020

¹⁰⁶ Stojarova Vera- Populist, Radical and Extremist Political Parties In Visegrad countries vis a vis the migration crisis *Open Political Science* (2018) σελ. 36

¹⁰⁷ Robert Kos, Anna Kobierecka (eds) *The V4 Towards Migration Challenges In Europe* σελ. 130-133

κυβέρνηση για τους νόμους που εισήγαγε και τις πολιτικές που εφάρμοσε καθώς «...ξοδεύει τα χρήματα των φορολογούμενων σε καμπάνιες μίσους κατά των μεταναστών» και «εκμεταλλεύεται την κατάσταση για την επίτευξη των δικών της στόχων». Υποστήριζε ότι η προσφυγική κρίση δεν προκλήθηκε από την Ουγγαρία και συνεπώς δεν μπορούσε να επιλυθεί σε εθνικό επίπεδο. Παράλληλα τα στελέχη του κατηγορούσαν τον πρωθυπουργό προσωπικά ότι επιθυμούσε τη διάλυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ήταν ιδιαίτερα επικριτικοί απέναντι στην ανάπτυξη του φράχτη στα σύνορα με τη Σερβία, καθώς θεωρούσαν ότι η κυβέρνηση έφτιαξε ένα «νέο σιδηρούν παραπέτασμα». Υπενθύμιζαν τα οφέλη και για την Ουγγαρία από την ελεύθερη διακίνηση ανθρώπων και αγαθών και δεν ήθελαν να κινδυνεύσουν τα επιτεύγματα από την ένταξη στην Ε.Ε. Τέλος το σοσιαλιστικό κόμμα ήταν αντίθετο με τη δημιουργία των «ζωνών διέλευσης», καθώς δεν παρέχονταν εγγυήσεις για δίκαιες διαδικασίες και ανθρώπινη αντιμετώπιση των ατόμων που εισέρχονταν σε αυτές¹⁰⁸.

Αρχικά η δημοτικότητα του Fidesz παρουσίασε μια μικρή, αλλά σταθερή, μείωση μέχρι το καλοκαίρι του 2015. Ταυτόχρονα, το Jobbik, κατάφερε να αξιοποιήσει τη φθορά της κυβέρνησης και να σταθεροποιήσει τη δημοτικότητά του σε υψηλότερο επίπεδο, συγκριτικά με τα προηγούμενα χρόνια. Ωστόσο, με τον αριθμό των παράτυπων μεταναστών να μεγαλώνει, η διαφορά μεταξύ τους άρχισε να αυξάνεται ξανά. Το Fidesz μπόρεσε να ανακτήσει μέρος της προηγουμένως χαμένης υποστήριξής του, ενώ το Jobbik υποχώρησε. Η δημοτικότητα του Fidesz έφτασε στο μέγιστό της κατά το δημοψήφισμα του 2016 και η επακόλουθη μείωση δεν συνοδεύτηκε με μια σημαντική αλλαγή στα ποσοστά του Jobbik. Η αντιμεταναστευτική στρατηγική της κυβέρνησης φαίνεται ότι απέδωσε καρπούς στο εκλογικό πεδίο. Στις βουλευτικές εκλογές του 2018 το Fidesz παρέμεινε στην εξουσία έχοντας άνοδο περίπου 4,5 μονάδων, καταφέροντας να αντέξει στην πίεση του ακροδεξιού Jobbik, το οποίο ωστόσο συγκράτησε τις δυνάμεις του. Το σοσιαλιστικό κόμμα αντίθετα, σημείωσε μια εκκωφαντική πτώση περίπου 14 ποσοστιαίων μονάδων.

Αναμφισβήτητα η Ουγγαρία ήταν το κράτος του Ομίλου που επηρεάστηκε περισσότερο από την κρίση. Οι πολιτικές που υιοθέτησε δέχτηκαν σκληρή κριτική, τόσο από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα όργανά της, όσο και από δυτικές κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμούς. Ωστόσο τα μέτρα που έλαβε τύχαιναν ευρείας αποδοχής στο εσωτερικό της χώρας και βοήθησαν το κυβερνών κόμμα να επανακτήσει τη δημοτικότητά του. Η πλειοψηφία των Ούγγρων πολιτών συμφωνούσαν με τις απόψεις της κυβέρνησής τους και προτιμούσαν την αντιμετώπιση της κατάστασης εκτός της Ε.Ε. και κυρίως, εκτός της χώρας τους.

¹⁰⁸ Robert Kos, Anna Kobierecka (eds) *The V4 Towards Migration Challenges In Europe* σελ. 133-136

4. Η μετανάστευση σαν πολιτικό και κοινωνικό φαινόμενο. Η περίπτωση της Τσεχίας

4.1 Η μεταναστευτική πολιτική πριν το 2015

Η Τσεχική Δημοκρατία είναι ένα εθνικά ομοιογενές κράτος, καθώς η συντριπτική πλειοψηφία των 10,7 εκατομμυρίων κατοίκων της, είναι Τσέχοι. Οι αλλοδαποί που ζουν στη χώρα αντιπροσωπεύουν περίπου το 5% του συνολικού πληθυσμού, το υψηλότερο ποσοστό μεταξύ των κρατών του Βίζεγκραντ, αν και χαμηλότερο από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι Σλοβάκοι αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος αυτής της ομάδας, παρά το γεγονός ότι στην αντίληψη του κοινού δε θεωρούνται ξένοι. Σημαντικές μειονότητες είναι αυτές των Γερμανών, των Ούγγρων και των Ρομά, ενώ τα τελευταία χρόνια έχει σχηματιστεί μια αξιοσημείωτη κοινότητα Ουκρανών εργατών.

Την περίοδο διάσπασης της Τσεχοσλοβακίας το 1993, μόλις 80.000 υπήκοοι άλλων κρατών ζούσαν στο έδαφός της. Ο αριθμός αυτός δεν αυξήθηκε ιδιαίτερα τα επόμενα χρόνια, καθώς η Τσεχία δεν αποτελούσε χώρα προορισμού αλλοδαπών. Χρειάστηκε να φτάσουμε στο 1999 προκειμένου να ψηφιστεί νόμος (Νόμος 326/99), που καθόριζε τις προϋποθέσεις εισόδου και τις διαδικασίες για χορήγηση άδειας παραμονής. Το 2003 και λίγο πριν την είσοδο της χώρας στην Ε.Ε., η κυβέρνηση παρουσίασε τις «Αρχές της Μεταναστευτικής Πολιτικής της Τσεχικής Δημοκρατίας». Το κείμενο αυτό περιλάμβανε έξι άξονες, βάσει των οποίων θα έπρεπε να κινηθεί η μεταναστευτική πολιτική της χώρας. Έδινε προτεραιότητα στη λήψη μέτρων τα οποία θα υποστηρίζουν τη νόμιμη μετανάστευση, στοχεύοντας παράλληλα στην καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, στην τήρηση των υποχρεώσεων της χώρας που απορρέουν από τις διεθνείς συμβάσεις και στη συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών και διεθνείς οργανισμούς¹⁰⁹.

Στον τομέα της διεθνούς προστασίας, το δικαίωμα ασύλου κατοχυρώνεται από το άρθρο 43 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και Ελευθεριών της Τσεχικής Δημοκρατίας, που χρονολογείται από το 1991¹¹⁰. Κατά τη δεκαετία του '90 όλες οι χώρες του Ομίλου, συμπεριλαμβανομένης της Τσεχίας, επικύρωσαν και εφάρμοσαν τη Σύμβαση. Το 1999

¹⁰⁹Υπουργείο Εσωτερικών της Τσεχικής Δημοκρατίας Διαθέσιμο στο <https://www.mvcr.cz/mvcren/article/migration.aspx> Πρόσβαση 22/10/2020

¹¹⁰ Robert Kos, Anna Kobierecka (eds) *The V4 Towards Migration Challenges In Europe* ο.π.π. Jan Bečka, Bohumil Doboš, Filip Gantner, Jakub Landovský, Lenka Pítrová, Martin Riegl, Scarlett Waitzmanová *Migration as a Political and Public Phenomenon: The Case of Czech Republic* σελ. 34-35

ψηφίστηκε ο πρώτος νόμος για το άσυλο (Νόμος 325/1999), που ρύθμιζε τους όρους και τη διαδικασία χορήγησης ασύλου. Η περίοδος μεταξύ των ετών 2000 και 2005 που ακολούθησε, θα μπορούσε να θεωρηθεί ως περίοδος εξευρωπαϊσμού της τσεχικής νομοθεσίας, τόσο ως προς τον τρόπο με τον οποίο ο πρόσφυγας ορίζεται, όσο και σε διαδικαστικό επίπεδο (τρόπος επεξεργασίας της αίτησης ασύλου)¹¹¹, καθώς ήταν απαραίτητη η εναρμόνιση του νόμου περί ασύλου με το κοινοτικό κεκτημένο και η εφαρμογή του Κανονισμού του Δουβλίνου¹¹².

4.2 Οι αντιδράσεις στην προσφυγική κρίση

Το 2015, μόλις 1.235 αιτήσεις για χορήγηση διεθνούς προστασίας για πρώτη φορά υποβλήθηκαν στην Τσεχία, οι μισές εκ των οποίων προέρχονταν από Ουκρανούς υπηκόους, ενώ περίπου 3.100 αλλοδαποί συνελήφθησαν, καθώς διέσχισαν παράνομα τα τσεχικά σύνορα. Δεν υπάρχει εκτίμηση για το πόσα άτομα εισήλθαν στη χώρα χωρίς να συλληφθούν¹¹³. Τα άτομα που συλλαμβάνονταν, οδηγούνταν στα κέντρα κράτησης για παράνομους μετανάστες, προκειμένου να επιστραφούν, βάσει του Κανονισμού του Δουβλίνου, στην χώρα πρώτης εισόδου. Η κατάσταση στα κέντρα κράτησης ήταν ιδιαίτερα ανησυχητική και δεν ανταποκρίνονταν στα πρότυπα της Ε.Ε., καθώς διαπράττονταν συστηματική παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πρόσφυγες και μετανάστες ήταν αναγκασμένοι να ζουν κάτω από άκρως επισφαλείς και ακατάλληλες συνθήκες, σε υπερπληρωμένες εγκαταστάσεις, χωρίς επαρκή πρόσβαση σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες, με περιορισμένη υγειονομική περίθαλψη και νομική βοήθεια. Μάλιστα κάθε άτομο θα έπρεπε να πληρώνει το κόστος της παραμονής του, ήτοι 10 δολάρια ΗΠΑ την ημέρα¹¹⁴. Στο κέντρο κράτησης Μπέλα-Γιέζοβα για παράδειγμα, κρατήθηκαν ολόκληρες οικογένειες, συμπεριλαμβανομένων και παιδιών προσχολικής ηλικίας. Παράλληλα δεν επιτρέπονταν στα κέντρα η είσοδος σε δημοσιογράφους, ενώ η κυβέρνηση περιόρισε την πρόσβαση οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που ασχολούνται με πρόσφυγες. Τα γεγονότα αυτά, μνημονεύθηκαν στην έκθεση του Ύπατου Αρμοστή των

¹¹¹Υπουργείο Εσωτερικών της Τσεχικής Δημοκρατίας Διαθέσιμο στο <https://www.mvcr.cz/mvcren/article/asylum-migration-integration-asylum.aspx> Πρόσβαση 16/10/2020

¹¹² Stepper Peter, *The Visegrad Group and the EU Agenda on Migration: A Coalition of the Unwilling?* *Cojourn 1:1* (2016) σελ. 70

¹¹³ Συντακτική ομάδα Globsec Διαθέσιμο στο <https://www.globsec.org/publications/czech-republic-migration-trends-political-dynamics/> Πρόσβαση 16/10/2020

¹¹⁴Γραφείο Ύπατου Αρμοστή Ο.Η.Ε. για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα Διαθέσιμο στο <https://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=16632&LangID=E> Πρόσβαση 15/10/2020

Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, με αποτέλεσμα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επικρίνει την τσεχική κυβέρνηση, απαιτώντας βελτιώσεις. Αν και οι συνθήκες βελτιώθηκαν, η πρακτική κράτησης ανθρώπων συνεχίστηκε. Ο Τσέχος Υπουργός Εσωτερικών, Μιλάνο Τσόβανεκ, υπερασπίστηκε την ύπαρξη των κέντρων κράτησης, ως «μήνυμα προκειμένου να αποτραπεί η είσοδος άλλων αλλοδαπών¹¹⁵».

Παρά το γεγονός ότι το προσφυγικό ζήτημα δεν επηρέασε άμεσα τη χώρα, αποτέλεσε κύριο αντικείμενο του πολιτικού διαλόγου. Πρωθυπουργός της Τσεχίας από το 2013, ήταν ο ηγέτης του Σοσιαλιστικού Κόμματος της χώρας (CSSD) Μπόχουσλαβ Σόμποτκα, ως επικεφαλής κυβέρνησης συνασπισμού που περιλάμβανε, εκτός από το κόμμα του, το κίνημα ANO 2011 και το Χριστιανοδημοκρατικό Λαϊκό Κόμμα (KDU). Η κυβερνητική θέση για την προσφυγική κρίση, εστίαζε κυρίως στην έννοια της ασφάλειας, την ανάγκη για ισχυρότερη προστασία των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης και την ενίσχυση της ανθρωπιστικής βοήθειας στις εμπόλεμες ζώνες. Παράλληλα η Τσεχία απέρριπτε κατηγορηματικά τα σχέδια μετεγκατάστασης της Ε.Ε.,¹¹⁶ καθώς οι μετανάστες θα μπορούσαν να φύγουν προς τη χώρα που επιθυμούσαν, εξαιτίας των ανοιχτών συνόρων¹¹⁷. Η σλοβακική πρόταση της «ευέλικτης αλληλεγγύης» έτυχε υποστήριξης από την Τσεχία, αν και στην πράξη η χώρα προτιμούσε την οικονομική ή τεχνική βοήθεια προς τις περιοχές από τις οποίες προέρχονταν οι μετανάστες, ενώ επικέντρωνε το ενδιαφέρον σε κράτη παραδοσιακού εταίρου, όπως αυτά των Δυτικών Βαλκανίων. Κατά την περίοδο της κρίσης μάλιστα, έστειλε δυνάμεις της Αστυνομίας σε περιοχές με μεγάλη επιβάρυνση (δύο σώματα στην Ουγγαρία, πέντε στη Βόρεια Μακεδονία, ένα στην Ελλάδα, τρία στη Σλοβενία, και ένα στη Βουλγαρία¹¹⁸). Στη διάρκεια της προεδρίας της στον Όμιλο (01/07/2015-30/06/2016), η Τσεχία συγκάλυψε τέσσερις συνόδους κορυφής για το ζήτημα της μετανάστευσης, συναντήσεις κατά τις οποίες οι ηγέτες των κρατών του Βίζεγκραντ συνέχισαν να διατυπώνουν τις γνωστές τους απόψεις για την αντιμετώπιση της κρίσης.

¹¹⁵ Marie Heřmanová & Robert Basch The Refugee Crisis in the Czech Republic: Government Policies and Public Response Διαθέσιμο στο https://www.ariadne-network.eu/refugees-europe-perspective-czech-republic/#_ftn1 Πρόσβαση 16/10/2020

¹¹⁶ Πρακτορείο Reuters Czech PM says will insist on rejecting migrant quotas Διαθέσιμο στο <https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-czech-idUSKCN0RM10420150922> Πρόσβαση 22/10/2020

¹¹⁷ Bauerova Helena Migration Policy of the V4 ο.π.π. σελ 108-109

¹¹⁸ Robert Kos, Anna Kobierecka (eds) *The V4 Towards Migration Challenges In Europe* ο.π.π. σελ. 77-78

Ως αντίδραση στην κατάσταση που εξελισσόταν, η κυβέρνηση, τον Ιούλιο του 2015, παρουσίασε τη Στρατηγική Μετανάστευσης της Τσεχικής Δημοκρατίας, ένα έγγραφο που ορίζει επτά αρχές που πρέπει να επιτευχθούν, τόσο σε εθνικό, όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι αρχές αυτές περιλαμβάνουν την ένταξη των αλλοδαπών, μια πιο αποτελεσματική πολιτική επιστροφής για τους παράνομους μετανάστες, διατάξεις για την εναρμόνιση των διαδικασιών χορήγησης ασύλου και διεθνούς προστασίας, την εξωτερική διάσταση της μετανάστευσης, την ελεύθερη κυκλοφορία εντός του χώρου Σένγκεν, τη νόμιμη μετανάστευση και τον συντονισμό των εθνικών πολιτικών μετανάστευσης σε κοινοτικό επίπεδο. Ο κεντρικός πυλώνας της Στρατηγικής ωστόσο, είναι η έμφαση που αποδίδεται στην ασφάλεια, καθώς περιγράφει τη μετανάστευση κυρίως ως απειλή για την εθνική ασφάλεια και όχι ως ευκαιρία για τη δημιουργία μιας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς, στην οποία θα έχουν ενεργό ρόλο οι κοινότητες μεταναστών. Η ένταξη θεωρείται ως εργαλείο διασφάλισης - για τους Τσέχους πολίτες - της ειρηνικής συμβίωσης με τους μετανάστες και την πρόληψη αρνητικών κοινωνικών φαινομένων. Παράλληλα η Στρατηγική δεν αναγνωρίζει ότι η ένταξη είναι μια αμφίδρομη διαδικασία, με σημαντικό μέρος των ευθυνών να αναλογούν και στην κοινωνία υποδοχής, δεδομένου ότι τα δικαιώματα και οι ανάγκες των μεταναστών δεν λαμβάνονται υπόψη¹¹⁹.

Σε αντίθεση με άλλες χώρες του Ομίλου, η τσεχική κυβέρνηση προσπάθησε να κρατήσει μια μετριοπαθή στάση απέναντι στην Ε.Ε. και ιδιαίτερα στη Γερμανία. Η χώρα θεωρούσε πάντα τη σχέση της με τη γειτονική Γερμανία, ως πιο σημαντική από τις σχέσεις της με τους εταίρους της στο Βίζεγκραντ¹²⁰. Αυτό προκύπτει και από τη διττή τακτική που ακολούθησε η τσεχική κυβέρνηση. Ενώ στο εσωτερικό της χώρας υιοθετούσε τις πολιτικές της ομάδας, στις συνομιλίες με τους δυτικούς εταίρους της ήταν πιο διαλλακτική¹²¹. Στην πρώτη συζήτηση σχετικά με τις ποσοτώσεις, η Τσεχία, δεσμεύθηκε εθελοντικά να δεχτεί σχεδόν τον ίδιο αριθμό προσφύγων με αυτόν που πρότεινε η Επιτροπή, ακολουθώντας μια θέση διαφορετική από τα άλλα μέλη του Ομίλου. Η κύρια αντίρρηση που ανέγειρε, αφορούσε τη διαδικασία ψηφοφορίας που ακολουθήθηκε στη σύνοδο του Συμβουλίου της Ε.Ε. Η απόφαση για τις ποσοτώσεις δεν ελήφθη με συναίνεση, αλλά με ειδική πλειοψηφία, κάτι που θεωρήθηκε από τις τσεχικές αρχές

¹¹⁹Συντακτική ομάδα Globsec Διαθέσιμο στο <https://www.globsec.org/publications/czech-republic-migration-trends-political-dynamics/> Πρόσβαση 16/10/2020

¹²⁰ Nic Milan The Visegrad Group In The E.U.:2016 as a turning point? *European View* 15, (2016) σελ.288

¹²¹ Dostal Vit Alleged Czech Discomfort Διαθέσιμο στο <https://visegradinsight.eu/alleged-czech-discomfort/> Πρόσβαση 23/10/2020

ως επίθεση κατά της κυριαρχίας της χώρας¹²². Η μετριοπαθή της στάση φαίνεται και από το γεγονός ότι δεν ακολούθησε Ουγγαρία και Σλοβακία στη λήψη νομικών μέτρων κατά της απόφασης 1601/2015 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Η κριτική για τη Δυτική Ευρώπη δεν ήταν κυρίαρχο χαρακτηριστικό του τσεχικού πολιτικού λόγου και ούτε υπήρξε ένδειξη για την ένταξη της Τσεχικής Δημοκρατίας (τουλάχιστον υπό την ηγεσία του πρωθυπουργού Σόμποτκα) στην πολωνική-ουγγρική «αντεπανάσταση»¹²³. Η συνεργασία με τα κράτη του Βίζεγκραντ θεωρήθηκε πολύτιμο και σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη των τσεχικών συμφερόντων. Εντούτοις, ήταν μόνο ένα από τα τρία στοιχεία που δομούσαν την πολιτική της χώρας σε κεντροευρωπαϊκό επίπεδο. Τα άλλα δύο ήταν οι σχέσεις με τη Γερμανία, που ενισχύθηκαν το 2015 με την καθιέρωση του Τσεχικού-Γερμανικού Στρατηγικού Διαλόγου και η Τσεχική-Σλοβακική-Αυστριακή συνεργασία, που ξεκίνησε το 2016. Ωστόσο, αν και οι Τσέχοι πολιτικοί δεν συμμερίστηκαν όλες τις απόψεις που εξέφρασαν οι Ούγγροι και Πολωνοί συνάδελφοί τους, ήταν απρόθυμοι να τις αμφισβητήσουν ανοιχτά και προτιμούσαν στις δημόσιες τοποθετήσεις τους να επιδεικνύουν αλληλεγγύη¹²⁴.

Το 2015, χρονιά κορύφωσης της προσφυγικής κρίσης, μόλις το 0,1% των αιτήσεων που καταχωρήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, είχαν υποβληθεί στην Τσεχία. Από τον αριθμό των 2.691 ατόμων που θα έπρεπε να δεχτεί βάσει των σχεδίων μετεγκατάστασης και επανεγκατάστασης, μέχρι τις 30/06/2018 είχε δεχθεί μόλις 12 άτομα, με αποτέλεσμα την καταδίκη της από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, τον Απρίλιο του 2020. Το 2018 η χώρα χορήγησε καθεστώς διεθνούς προστασίας σε μόλις 155 άτομα, ο χαμηλότερος αριθμός αναλογικά σε ολόκληρη την Ε.Ε., αποτελώντας τη λιγότερο πιθανή χώρα να αποδώσει καθεστώς πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας¹²⁵.

¹²² Turrion Ruth Ferrero Facing Migration Flows in the EU: The Cases of Spain and the Czech Republic *Think Visegrad Think Tank Platform* (2016) σελ 9

¹²³ Dostal Vit “Hungarianization” of the Czech Central European policy- a fait accompli? *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs* vol. 27 No1-2 (2018) σελ. 18-19

¹²⁴ ο.π. σελ. 19

¹²⁵ Kenedy Brian Czech Republic least likely EU country to grant asylum, humanitarian protection Διαθέσιμο στο <https://english.radio.cz/czech-republic-least-likely-eu-country-grant-asylum-humanitarian-protection-8131773> Πρόσβαση 19/10/2020

4.3 Η αντίληψη της κοινής γνώμης για τους πρόσφυγες

Η τσεχική κοινωνία κράτησε αρνητική στάση απέναντι σε μετανάστες και πρόσφυγες. Στην πραγματικότητα, ορισμένοι μόνο άνθρωποι έχουν εμπειρία με αλλοδαπούς, ειδικά με εκείνους που προέρχονται από ισλαμικές χώρες, ενώ η μουσουλμανική κοινότητα αριθμεί λίγα άτομα, συμπεριλαμβανομένης μιας μικρής ομάδας Τσέχων μουσουλμάνων. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Ευρωβαρόμετρου¹²⁶, το Νοέμβριο του 2015, οι πολίτες της Τσεχίας σε ποσοστό 76%, έβλεπαν την μετανάστευση ως ένα από τα δύο σημαντικότερα προβλήματα της Ένωσης (άνοδος 32 μονάδων από την προηγούμενη έρευνα την άνοιξη του ίδιου έτους), όταν το αντίστοιχο ευρωπαϊκό ήταν 58%. Οι Τσέχοι ήταν υπέρ μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής για τη μετανάστευση σε ποσοστό μόλις 37% (πτώση 15 μονάδων), όταν ο μέσος όρος στην Ευρώπη ήταν 68%. Μόλις το 28% ήταν υπέρ της παροχής βοήθειας στους πρόσφυγες (65% ο ευρωπαϊκός μέσος όρος), ενώ σε ποσοστό 81% είχαν αρνητική άποψη για τη μετανάστευση εκτός Ε.Ε. Σύμφωνα με μια άλλη έρευνα¹²⁷, μόνο το 40% των ερωτηθέντων είχαν άμεση προσωπική εμπειρία με ξένους, των Σλοβάκων συμπεριλαμβανομένων. Αντιτίθεντο στην αποδοχή προσφύγων σε ποσοστό 70%, το 77% επιθυμούσε την άμεση επιστροφή τους στις χώρες προέλευσης, ενώ το 79% συμφωνούσε με ελέγχους στα σύνορα ακόμα και για πολίτες της Ένωσης.

Η Τσεχική Δημοκρατία θεωρείται ως κράτος με μεγάλο αριθμό ευρωσκεπτικιστών. Στην ίδια έρευνα του Ευρωβαρόμετρου το 39% των ερωτηθέντων στην Τσεχία, πίστευαν ότι η χώρα τους θα αντιμετωπίσει καλύτερα τις προκλήσεις του μέλλοντος εκτός Ε.Ε. (34% ο μέσος όρος της Ένωσης), 36% μόνο επιθυμούσαν τη λήψη περισσότερων αποφάσεων σε επίπεδο Ε.Ε., όταν το αντίστοιχο ποσοστό στην Ευρώπη ήταν 52%, ενώ στενή σύνδεση με την Ε.Ε. ένιωθε το 35% των ερωτηθέντων (49% το ποσοστό στην Ε.Ε.). Σύμφωνα μάλιστα με πρόσφατη έρευνα του Ευρωκοινοβουλίου¹²⁸, μόλις το 58% των Τσέχων πίστευε ότι η χώρα τους ωφελήθηκε από την Ε.Ε. (με το αντίστοιχο ποσοστό στην Ευρώπη να φτάνει το 88%) και αν γίνονταν δημοψήφισμα

¹²⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ευρωβαρόμετρο # 84 Φθινόπωρο 2015 Διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/home-affairs/what-is-new/news/news/2015/20151223_2_en Πρόσβαση 19/10/2020- Πίνακας 1B παραρτήματος

¹²⁷ Έρευνα διαθέσιμη στο <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1614072-pruzkum-cesi-nejradeji-zavreli-evropske-hranice-s-uprchliky-pritom-umi-byt-solidarni> Πρόσβαση 21/10/2020

¹²⁸ Ευρωβαρόμετρο 2019 Έρευνα διαθέσιμη στο <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2019/closer-to-the-citizens-closer-to-the-ballot/report/en-eurobarometer-2019.pdf> Πρόσβαση 22/10/2020

μόνο το 47% των ερωτηθέντων θα ψήφιζε υπέρ της παραμονής στην Ε.Ε.(68% το αντίστοιχο ευρωπαϊκό).

Εκτός όμως από τις αντιλήψεις αυτές, υπήρξε ένα ισχυρό κίνημα εθελοντών που συμμετείχε στη παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στη λεγόμενη «βαλκανική οδό». Τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο του 2015, η «Τσεχική Ομάδα», ήταν μια από τις μεγαλύτερες και πιο ενεργές ομάδες στα Βαλκάνια. Ενώ αρχικά επρόκειτο για μια μικρής κλίμακας πρωτοβουλία μερικών ανθρώπων, σταδιακά εξελίχθηκε σε ένα αξιοσημείωτο κίνημα υποστήριξης των προσφύγων. Τσέχοι εθελοντές συνεχίζουν τις δραστηριότητές τους, ακόμα και σήμερα, σε στρατόπεδα προσφύγων στη Σερβία.

4.4 Η επίδραση της κρίσης στην εσωτερική πολιτική σκηνή

Μολονότι η Τσεχία δεν επηρεάστηκε άμεσα από την προσφυγική κρίση, το θέμα κυριάρχησε στην εγχώρια πολιτική ζωή, κάτι που αποτυπώνεται και στις δηλώσεις κορυφαίων πολιτικών στελεχών. Αναμφισβήτητα ο Τσέχος Πρόεδρος, Μίλος Ζέμαν, κράτησε την πιο σκληρή στάση απέναντι σε μετανάστες και πρόσφυγες, εστιάζοντας στον κίνδυνο που, κατά τη γνώμη του, ενέχουν για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια. Χαρακτήρισε την ευρωπαϊκή κουλτούρα υποδοχής ως «αφελή» και δήλωνε πως «είμαι βαθιά πεπεισμένος ότι αντιμετωπίζουμε μια οργανωμένη εισβολή και όχι ένα αυθόρμητο κίνημα προσφύγων», «...ανθρώπων που φέρουν κολλητικές ασθένειες¹²⁹». Υποστήριξε ότι «υπάρχουν τρομοκρατικές ομάδες ανάμεσά τους και αποδεχόμενοι το κύμα των μεταναστών, οι ευρωπαϊκές χώρες θα έκαναν χάρη στο λεγόμενο Ισλαμικό Κράτος, βοηθώντας το να επεκτείνει την επιρροή του¹³⁰». Για τον Ζέμαν, «δεν είναι όλοι οι Μουσουλμάνοι τρομοκράτες, αλλά όλοι οι τρομοκράτες είναι Μουσουλμάνοι», ενώ οι πρόσφυγες ήταν «εγκληματίες που διέσχισαν παράνομα τα τσέχικα σύνορα και παραβίασαν τον Κανονισμό του Δουβλίνου¹³¹», φθάνοντας στο σημείο να τους παρομοιάσει με τσουνάμι¹³². Οι περισσότεροι από αυτούς διακήρυττε, «δεν αξίζουν τη

¹²⁹ Συντακτική ομάδα DW: Czech president Zeman says refugee wave is 'organized invasion' Διαθέσιμο στο <https://www.dw.com/en/czech-president-zeman-says-refugee-wave-is-organized-invasion/a-18943660> Πρόσβαση 23/10/2020

¹³⁰ Συντακτική ομάδα Prague Post: Czech president warns of growing reach of terrorist group Διαθέσιμο στο <https://www.praguepost.com/czech-news/48577-zeman-accepting-refugees-plays-into-is-hands> Πρόσβαση 21/10/2020

¹³¹ Czech President Miloš Zeman: The refugees are criminals Διαθέσιμο στο <https://blisty.cz/art/79745-czech-president-milos-zeman-the-refugees-are-criminals.html> Πρόσβαση 21/10/2020

¹³² Συντακτική ομάδα Prague Daily Monitor Διαθέσιμο στο <http://praguemonitor.com/2016/01/26/zeman-only-persecuted-refugees-can-be-granted-asylum> Πρόσβαση 19/10/2020

συμπόνια μας καθώς δεν είναι πρόσφυγες αλλά οικονομικοί μετανάστες με χιλιάδες ευρώ στις τσέπες τους¹³³». Σύμφωνα με την άποψή του, τα άτομα αυτά θα έπρεπε να πολεμήσουν για ελευθερία στις πατρίδες τους και «αντί να τους δεχτούμε, η προστασία των συνόρων μας είναι η καλύτερη λύση¹³⁴», ενώ τόνιζε πως οι Μουσουλμάνοι ήταν «αδύνατο να ενσωματωθούν στην ευρωπαϊκή κοινωνία και να αποδεχθούν τις αξίες και τους νόμους της Τσεχίας, καθώς προέρχονται από εντελώς διαφορετική κουλτούρα¹³⁵». Προειδοποιούσε πως η Τσεχία θα μπορούσε να αποτελέσει στόχο επίθεσης τζιχαντιστών και προέτρεψε τους Τσέχους να οπλιστούν, ενάντια σε αυτό που ανέφερε ως πιθανό «υπερ-Ολοκαύτωμα»¹³⁶. Η ρητορική του είχε τέτοια απήχηση που, κατά τη διάρκεια των προεδρικών εκλογών του 2018, ακόμη και ο αντίπαλός του στο δεύτερο γύρο, ο μετριοπαθής Γίρι Ντράχος, χαρακτήρισε τις υποχρεωτικές ποσοτώσεις ως «κακή ιδέα» και μίλησε για την ανάγκη να «διατηρηθεί η τσεχική ταυτότητα και να προστατευτεί η τσεχική κουλτούρα¹³⁷».

Τις απόψεις του προέδρου Ζέμαν ασπάζονταν και ο τότε Υπουργός Οικονομικών και νυν πρωθυπουργός της χώρας, Αντρέι Μπάμπις, μια αμφιλεγόμενη προσωπικότητα και δεύτερος πιο πλούσιος άνθρωπος στη Τσεχία, ο οποίος επιθυμούσε την αποβολή της Ελλάδας από τη συνθήκη Σένγκεν καθώς «απέτυχε να προστατεύσει τα σύνορα της Ε.Ε.» και την υποβολή αίτησης στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο κατά των ποσοτώσεων, όπως είχε πράξει (μέχρι εκείνη τη στιγμή), η Σλοβενία. Επέμενε ότι υπάρχει στενή σύνδεση μεταναστών και τρομοκρατίας και πως τα γκέτο μεταναστών αντιπροσωπεύουν έναν αυξανόμενο κίνδυνο για την Ευρώπη καθώς οι Βρυξέλλες έχουν γίνει το «κέντρο της τρομοκρατίας»¹³⁸. Ως εκ τούτου, οι Ευρωπαίοι έπρεπε

¹³³ Συντακτική ομάδα Prague Post Διαθέσιμο στο <https://www.praguepost.com/czech-news/50416-zeman-most-refugees-do-not-deserve-compassion> Πρόσβαση 22/10/2020

¹³⁴ ο.π. υποσημείωση 133

¹³⁵ Συντακτική ομάδα Prague Post Zeman: Refugees Will Apply Sharia Law Διαθέσιμο στο <https://www.praguepost.com/czech-news/50288-zeman-refugees-will-apply-sharia-law> Πρόσβαση 22/10/2020

¹³⁶ Robert Tait-Milos Zeman: The Hardline Czech Leader Διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2016/sep/14/milos-zeman-czech-leader-refugees> Πρόσβαση 13/11/2020

¹³⁷ Dariusz Kalan Jiri Drahos—The dark horse in the Czech presidential elections Διαθέσιμο στο <https://www.euronews.com/2018/01/12/jiri-drahos-the-dark-horse-in-the-czech-presidential-elections> Πρόσβαση 21/10/2020

¹³⁸ Συντακτική ομάδα BritskeListy Διαθέσιμο στο <https://blisty.cz/art/80142-czech-deputy-prime-minister-babis-i-agree-with-president-zeman-and-his-views-about-the-refugees-we-cannot-kill-our-continent-i> Πρόσβαση 19/10/2020

να επικεντρωθούν στην υπεράσπιση της ηπείρου τους από την «εισορή προσφύγων» και «να αντιμετωπίσουν την παράνομη μετανάστευση έξω από την ήπειρο¹³⁹»

Αν και ο περισσότερο διαλλακτικός Τσέχος Πρωθυπουργός Σόμποτκα, χαρακτήρισε τις απόψεις του προέδρου Ζέμαν ως «προκατειλημμένες» και ως «απλούστευση της κατάστασης¹⁴⁰», υιοθέτησε μέρος της αντιμεταναστευτικής ατζέντας, προκειμένου να είναι αρεστός στο εκλογικό ακροατήριο. Η θέση του Σοσιαλιστικού κόμματος για τη μετανάστευση, όπως διατυπώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2015¹⁴¹, συμφωνούσε με τη στάση της κυβέρνησης. Υπήρχαν ωστόσο και άλλες φωνές στο εσωτερικό του κόμματος που εστίασαν στην ασφάλεια και στην κράτηση των αιτούντων άσυλο που εισέρχονταν παράνομα στη χώρα, προκειμένου να αποθαρρυνθούν νέες αφίξεις.

Τα υπόλοιπα πολιτικά κόμματα της Τσεχίας ακολούθησαν μια επιφυλακτική στάση κατά τη διάρκεια της προσφυγικής κρίσης, προσανατολισμένη στην ενίσχυση της ασφάλειας, στην προστασία των συνόρων της χώρας και στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας σε χώρες που ταλανίζονταν από συγκρούσεις. Τα κύρια επιχειρήματα που χρησιμοποίησαν για τη μη αποδοχή μουσουλμάνων προσφύγων, ήταν η πολιτιστική ασυμβατότητα και η προβληματική τους ένταξη. Όσον αφορά τις προτάσεις της Επιτροπής, όλα τα πολιτικά κόμματα απέρριψαν το σύστημα των υποχρεωτικών ποσοστώσεων μετεγκατάστασης.

Το κόμμα ANO 2011, όπως και σε άλλους τομείς της πολιτικής, δεν παρουσίασε μια σαφή θέση για τη μετανάστευση, προτιμώντας να συντάσσεται με την άποψη της κοινής γνώμης. Ο αρχηγός του κόμματος Μπάμπις, αρχικά επεσήμανε μια πιθανή συμβολή των προσφύγων στην οικονομία¹⁴², καθώς η χώρα στερείται ανειδίκευτου προσωπικού, ωστόσο αργότερα

¹³⁹ Συντακτική Ομάδα Slovak Spectator Διαθέσιμο στο <https://spectator.sme.sk/c/20829310/babis-at-globsec-immigration-quotas-will-not-protect-our-continent.html> Πρόσβαση 22/10/2020

¹⁴⁰ Συντακτική Ομάδα Guardian Διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2015/dec/27/czech-president-migrants-should-be-fighting-isis-not-invading-europe> Πρόσβαση 22/10/2020

¹⁴¹ Czech Socialists' Party Opinion For Resolving the Migration Crisis (μτφ) Διαθέσιμο στο <https://www.cssd.cz/data/files/a3-migrace-1.pdf> Πρόσβαση 19/10/2020

¹⁴² Συντακτική Ομάδα iRozhlas Διαθέσιμο στο https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/uprchlici-by-podle-babise-mohli-obsadit-tisice-pracovnich-mist-o-ktera-cesi-nestoji_-201509120112_mhornakova Πρόσβαση 22/10/2020

ακολούθησε μια πιο σκληρή στάση, υποστηρίζοντας ότι η Τσεχία δεν θα ήταν σε θέση να δεχτεί πρόσφυγες λόγω της αδυναμίας τους να ενσωματωθούν στην κοινωνία¹⁴³.

Μια πιο συμβιβαστική στάση υιοθετήθηκε από τα κόμματα TOP 09 και KDU - ČSL. Ενώ και τα δύο είχαν υποστηρίξει μέτρα προστασίας των συνόρων και αντιταχθεί σε οποιονδήποτε υποχρεωτικό μηχανισμό, ήταν ανοιχτά στην ανάληψη κοινής ευρωπαϊκής δράσης, προωθώντας μια πιο ανθρωπιστική και προσανατολισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα λύση. Αντιμεταναστευτικό δημόσιο λόγο εξέφρασε το ODS (Civic Democratic Party), όπως προκύπτει από την αποτύπωση των θέσεων του για τη μετανάστευση σε κείμενο που έφερε τον τίτλο: «Για να μην χρειαστεί να φοβόμαστε(ασφάλεια και μετανάστευση)¹⁴⁴». Στο κείμενο προτεινόταν ταχύτερες απελάσεις, ενίσχυση των συμφωνιών επανεισδοχής με τρίτες χώρες και κατάργηση του ασύλου, το οποίο θα αντικατασταθεί μόνο με επικουρική προστασία, ενώ στηλιτεύονταν η στάση της Ε.Ε. Η άκρα δεξιά αντιπροσωπεύονταν από δύο κόμματα - το Freedom and Direct Democracy και το Úsvit (The Dawn), ανοιχτά ξενοφοβικά κινήματα με εθνικιστικές και φασιστικές τάσεις. Αργότερα το Dawn μετονομάστηκε σε SPD διατηρώντας το ίδιο αντιμεταναστευτικό και αντιευρωπαϊκό ιδεολογικό πλαίσιο¹⁴⁵.

Ακραία κινήματα άρχισαν να αναπτύσσονται ως αντίδραση στην προσφυγική κρίση. Το ισλαμοφοβικό κίνημα Block Against Islam, με επικεφαλής τον καθηγητή εντομολογίας Μάρτιν Κονβίσκα, απέκτησε σημαντική δημοτικότητα το 2015, αναγνωρίστηκε δημόσια από τον Πρόεδρο Ζέμαν, συμμάχησε με το Úsvit και συνεργάστηκε με μεμονωμένους βουλευτές από το ODS και το ANO2011. Παρόλο που δεν εξελίχθηκε σε επίσημο πολιτικό φορέα, ορισμένες από τις ιδέες του πέρασαν στην κεντρική πολιτική σκηνή.

Στις εκλογές του 2017 το ANO2011 κατέκτησε την πρώτη θέση με ποσοστό 29,6%, σημειώνοντας άνοδο 11 μονάδων, με δεύτερο το ODS με 11,3% (+3,6%). Η συνεργασία SPD-Freedom and Direct Democracy έλαβε 10%, ενώ το κομμουνιστικό κόμμα και το σοσιαλιστικό κόμμα κατακρημνίστηκαν (πτώση 7,2 και 13 ποσοστιαίων μονάδων αντίστοιχα). Τελικά

¹⁴³Karolína Brožová Διαθέσιμο στο <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/babis-chci-kvoty-na-uprchlicky-odmitnout-i-za-cenu-sankci-40003898> Πρόσβαση 23/10/2020

¹⁴⁴Κείμενο ODS για τη μετανάστευση So We Don't Have To Worry Διαθέσιμο στο <https://www.ods.cz/jarni-tour-petra-fialy/tema-bezpecnost-a-migrace> Πρόσβαση 19/10/2020

¹⁴⁵ Ενώ το κόμμα του Τόμιο Οκαμούρα αρχικά στόχευε στην τιμωρία των «διεφθαρμένων πολιτικών», στην προστασία του λαού και στην αναδόμηση του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας, το 2015 το κύριο αντικείμενο της ρητορικής του ήταν η προσφυγική κρίση, η ανεπάρκεια της Ε.Ε. και η ανάγκη διατήρησης της εθνικής κυριαρχίας και των αξιών της χώρας ενάντια στο Ισλάμ Για παράδειγμα δείγμα των απόψεών του στο <https://okamura.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=481873> Πρόσβαση 23/10/2020

κυβέρνηση μετά από πολλούς μήνες διαπραγματεύσεων, σχημάτισαν το ANO2011 και το Σοσιαλιστικό Κόμμα, με στήριξη των Κομμουνιστών. Μετά τις εκλογές, η κυβερνητική θέση για την μεταναστευτική πολιτική της Ε.Ε. παρέμεινε αμετάβλητη. Ο νέος πρωθυπουργός Μπάμπις, αρνήθηκε να συμμορφωθεί με την απόφαση 1601/2015 του Συμβουλίου της Ε.Ε., απορρίπτοντας κατηγορηματικά την αποδοχή μεταναστών και προσφύγων, αδιαφορώντας για τις επιπτώσεις που θα έχει για τη χώρα του η καταδίκη της στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Καθώς ούτε ο ίδιος, αλλά ούτε και το κίνημά του, δεσμεύονται από κάποια συγκεκριμένη ιδεολογία, τα χρόνια που ακολούθησαν, συνέχισε να εκμεταλλεύεται πολιτικά την καχυποψία και προκατάληψη με την οποία αντιμετωπίζουν οι Τσέχοι πολίτες τους ξένους, τακτική που απέδωσε εξαιρετικά στις τελευταίες εκλογές¹⁴⁶.

¹⁴⁶ Dostal Vit “Hungarianization” of the Czech Central European policy ο.π. π. σελ. 21-23

5. Η μετανάστευση σαν πολιτικό και κοινωνικό φαινόμενο. Η περίπτωση της Πολωνίας

5.1 Η μεταναστευτική πολιτική πριν το 2015

Η Πολωνία παρουσιάζει έναν εξαιρετικά υψηλό βαθμό εθνικής και θρησκευτικής ομοιογένειας. Σύμφωνα με την απογραφή του 2011, το 97% του πληθυσμού των 37,3 εκατομμυρίων ανθρώπων, είναι Πολωνοί. Μικρή μειονότητα αποτελούν οι Γερμανοί, ενώ υπάρχει επίσης και μια σημαντική κοινότητα Ουκρανών εργαζομένων, που δεν συμπεριλήφθηκαν στην απογραφή (κοντά στο 1,7 εκατομμύρια το 2017)¹⁴⁷. Παράλληλα, η πλειοψηφία των Πολωνών είναι καθολικοί και τα δύο τρίτα του πληθυσμού δηλώνουν ενεργά θρησκευτικά¹⁴⁸.

Τα πρώτα χρόνια που ακολούθησαν την μεταπολίτευση και ειδικά μετά την είσοδό της στην Ε.Ε. το 2004, η Πολωνία υπήρξε χώρα αποστολής μεταναστών¹⁴⁹. Ωστόσο, λόγω της γεωγραφικής της θέσης μεταξύ Ανατολικής και Δυτικής Ευρώπης, αποτελεί ολόένα και περισσότερο χώρα διέλευσης για τους μετανάστες, ενώ φαίνεται να εξελίσσεται και σε χώρα προορισμού, κυρίως για άτομα από γειτονικές χώρες στα ανατολικά σύνορά της (Ουκρανία, Ρωσία). Αυτό οφείλεται στις πολιτικές εξελίξεις στα κράτη της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, αλλά και στην καλύτερη οικονομική κατάσταση της Πολωνίας, που παρέχει υψηλότερους μισθούς και χαρακτηρίζεται από χαμηλά ποσοστά ανεργίας.

Η μεταναστευτική πολιτική της Πολωνίας, ξεκίνησε να διαμορφώνεται μετά την κατάρρευση του κομμουνιστικού καθεστώτος το 1989 και αποτελεί μια διαδικασία που βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη. Αρχικά το νομικό πλαίσιο στόχευε στον επαναπατρισμό ατόμων με πολωνική καταγωγή, ενώ περιλάμβανε και βασικές διατάξεις για την είσοδο και παραμονή υπηκόων ξένων κρατών. Το 1992 η χώρα επικύρωσε και εφάρμοσε τη Σύμβαση, ενώ το 1997 εισήχθη ο πρώτος νόμος περί αλλοδαπών. Στο νέο Σύνταγμα της χώρας, που εγκρίθηκε την ίδια χρονιά, συμπεριλήφθηκαν και διατάξεις για τους μετανάστες.

¹⁴⁷ Chapman Annabelle Filling Poland's Labour Gap Διαθέσιμο στο <https://poland-today.pl/filling-polands-labour-gap/> Πρόσβαση 29/10/2020

¹⁴⁸ Bauerova Helena Migration Policy of the V4 ο.π.π. σελ. 110

¹⁴⁹ Μέσα σε δύο έτη από την ένταξη, περισσότεροι από 264.000 Πολωνοί είχαν αποκτήσει άδεια εργασίας στο Ηνωμένο Βασίλειο. Burt Backhman Diminishing Solidarity: Polish Attitudes toward the European Migration and Refugee Crisis Διαθέσιμο στο <https://www.migrationpolicy.org/article/diminishing-solidarity-polish-attitudes-toward-european-migration-and-refugee-crisis> Πρόσβαση 25/10/2020

Το επόμενο στάδιο υπαγορεύτηκε από τη διαδικασία ένταξης στην Ε.Ε. και περιλάμβανε τις απαραίτητες προσαρμογές για την εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο. Κατά τη διάρκεια εκείνης της περιόδου και για πρώτη φορά στην Πολωνία, υπήρξε διαχωρισμός του νομικού πλαισίου που αφορά τους μετανάστες, από το αντίστοιχο που αναφέρεται στη διαδικασία απόδοσης ασύλου. Το 2003 τροποποιήθηκε ο νόμος περί αλλοδαπών, συμπεριλαμβάνοντας και ένα πρόγραμμα νομιμοποίησης μεγάλης κλίμακας. Την ίδια χρονιά, ψηφίστηκε νόμος που καθόριζε τη διαδικασία και τις προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας, προβλέποντας τις εξής μορφές προστασίας: Καθεστώς πρόσφυγα, επικουρική προστασία, άδεια διαμονής «υπό ανοχή» και προσωρινή προστασία. Το 2012, εισήχθη καινούργιος νόμος για τους αλλοδαπούς, ο οποίος δέχθηκε πολλές αλλαγές τα επόμενα χρόνια. Η μεταρρύθμιση του 2014, απλοποιούσε τις διαδικασίες για την απόκτηση άδειας διαμονής, καθιέρωνε τη δυνατότητα εποχικής εργασίας έως και έξι μήνες χωρίς άδεια παραμονής, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες του αγροτικού τομέα, ενώ περιλάμβανε παροχές για νόμιμους μετανάστες που εργάζονταν και σπούδαζαν στην Πολωνία. Το 2015, μια ακόμα τροποποίηση, αποσκοπούσε στη διευκόλυνση της μετεγκατάστασης, σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα, αλλοδαπών στους οποίους είχε αποδοθεί το καθεστώς πρόσφυγα¹⁵⁰.

Παρά τις, αναγκαίες για την εναρμόνιση με το κοινοτικό δίκαιο, μεταρρυθμίσεις που έγιναν στο νομικό πλαίσιο της χώρας, μπορούν να παρατηρηθούν ακόμα πολλές ελλείψεις και αδυναμίες¹⁵¹. Η διαδικασία για τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα στην Πολωνία, μπορεί να διαρκέσει ένα ή δύο χρόνια, μολονότι η νόμιμη προθεσμία ορίζεται σε έξι μήνες. Τα περισσότερα άτομα που υποβάλλουν αίτηση για άσυλο, φιλοξενούνται σε κέντρα προσφύγων σε δυσπρόσιτες τοποθεσίες, συχνά μακριά από μεγάλες αστικές περιοχές, γεγονός που καθιστά δύσκολη την πρόσβαση τους σε υπηρεσίες υγείας, σχολεία και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Επιπλέον, μπορούν να αναζητήσουν εργασία μετά την παρέλευση έξι μηνών από την ημερομηνία υποβολής της αίτησής τους, κάτι που δεν τους βοηθά να δραστηριοποιηθούν στην αγορά εργασίας άμεσα. Μια τόσο μεγάλη περίοδος αδράνειας, εμποδίζει τη δυνατότητά τους να ξεκινήσουν μια ανεξάρτητη ζωή στην Πολωνία και να ενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο. Οι αλλοδαποί μπορούν να βασίζονται μόνο σε μαθήματα πολωνικής γλώσσας που

¹⁵⁰ Robert Kos, Anna Kobierecka (eds) *The V4 Towards Migration Challenges In Europe* ο.π.π. Anna Kobierecka, Michał Kobierecki, Robert Łoś, Michał Rulski *Migration as a Political and Public Phenomenon: The Case of Poland*, σελ.150-156

¹⁵¹ Grimmel Andreas & Susanne My Giang (eds) *Solidarity in the European Union* Springer Cham (2017) Frelak Justyna Seges *Solidarity in European Migration Policy: The Perspective of the Visegrad Countries* σελ. 89

χρηματοδοτούνται από το κράτος, ενώ μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης διεξάγονται από ΜΚΟ.

5.2 Οι αντιδράσεις στην προσφυγική κρίση

Την περίοδο της προσφυγικής κρίσης, η Πολωνία, σε κοινή γραμμή με τους εταίρους της στον όμιλο Βίζεγκραντ, αρνήθηκε την υποχρεωτική μετεγκατάσταση προσφύγων. Η πρωθυπουργός Έβα Κόπατς, ως επικεφαλής της κυβέρνησης συνεργασίας που αποτελούνταν από την Πλατφόρμα Πολιτών (Civic Platform-PO) και το Πολωνικό Λαϊκό Κόμμα(PSL), συμφώνησε με την αποδοχή υπηκόων τρίτων χωρών, αυστηρά σε εθελοντικό πλαίσιο και μόνο για άτομα των οποίων το προφίλ αντιστοιχούσε με τα χαρακτηριστικά της πολωνικής κοινωνίας. Για αυτό το λόγο η πρωθυπουργός προτίμησε να δεχτεί Χριστιανούς από τη Συρία.

Ωστόσο, τον Σεπτέμβριο του 2015, η πολωνική κυβέρνηση βρέθηκε σε δύσκολη θέση. Από τη μία πλευρά, είχε να αντιμετωπίσει την πίεση των Ευρωπαϊκών κρατών και ιδίως της Γερμανίας, προκειμένου να συμμετάσχει περισσότερο στα σχέδια μετεγκατάστασης. Οι Ευρωπαίοι καταδείκνυαν την αντίθεση μεταξύ της μακράς ιστορίας που είχε η Πολωνία ως χώρα αποστολής μεταναστών και της πρόσφατης απροθυμίας της να μοιραστεί το βάρος των προσφύγων που έφτασαν στην Ευρώπη, κατηγορώντας την για υποκρισία¹⁵². Η κυβέρνηση Κόπατς όμως, είχε δεσμευτεί ταυτόχρονα απέναντι στον Όμιλο Βίζεγκραντ, για απόρριψη όλων των σχεδίων μετεγκατάστασης, ενώ παράλληλα έπρεπε να διαχειριστεί το πολιτικό κόστος που συνεπάγονταν η αποδοχή μεταναστών, γνωρίζοντας την αρνητική στάση του πολωνικού πληθυσμού. Φοβούμενη την απομόνωση και την έλλειψη λόγου στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο και απειλούμενη με κυρώσεις για την μη εκπλήρωση των υποχρεώσεών της σχετικά με τη μεταναστευτική κρίση¹⁵³, αποφάσισε τελικά να υποστηρίξει το σχέδιο. Σημαντικό ρόλο έπαιξε και το γεγονός ότι η Πλατφόρμα Πολιτών είναι κόμμα καθαρά φιλοευρωπαϊκό. Η Κόπατς, ορίστηκε στη θέση της, μετά την εκλογή του πρώην πρωθυπουργού Ντόναλντ Τούσκ, ως προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Υπό την ηγεσία της Πλατφόρμας Πολιτών, η Πολωνία επαινέθηκε από τη Δύση για την οικονομική της ανάπτυξη, παρά τη χρηματοπιστωτική κρίση. Αυτό επέτρεψε στην κυβέρνηση Τούσκ να επιτύχει σημαντικούς στόχους, όπως την επέκταση των ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων για τη χώρα καθώς και την

¹⁵²Burt Backhman Diminishing Solidarity ο.π.π.

¹⁵³ Nyzio Arkadiusz. The Second Revival? ο.π.π. σελ. 61

εξαιρέσή της από τους κανόνες για το κλίμα¹⁵⁴. Με αυτά τα δεδομένα, η Κόπατς, η οποία δεν ήθελε να παρεκκλίνει από τη φιλοευρωπαϊκή πορεία του προκατόχου της, άλλαξε στάση και συμφώνησε με την υποχρεωτική μετεγκατάσταση, ενώ δεσμεύτηκε επίσης να κατασκευάσει δέκα κέντρα προσφύγων¹⁵⁵.

Σύντομα όμως το πολιτικό σκηνικό θα άλλαζε. Όπως αναμενόταν, το συντηρητικό και ευρωσκεπτικιστικό κόμμα της αντιπολίτευσης Νόμος και Δικαιοσύνη (Law and Justice- PiS), κέρδισε τις εκλογές τον Οκτώβριο του 2015. Το κόμμα είχε εκφράσει ανοιχτά κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου, τη θέση του σχετικά με την προσφυγική κρίση και την αντίθεσή του στην αποδοχή μεταναστών. Η εναλλαγή στην εξουσία, επέτρεψε την επαναπροσέγγιση της Πολωνίας με τις υπόλοιπες χώρες του Ομίλου. Αρχικά και παρά την αντίθεσή της, η κυβέρνηση της Μπεάτα Σίντλο, αποφάσισε να διατηρήσει τη δέσμευση των προκατόχων της και να δεχθεί άτομα προς μετεγκατάσταση, τονίζοντας ότι αυτό, «ισχύει αυστηρά για πρόσφυγες που προέρχονται από χώρες που πλήττονται από πόλεμο και όχι για οικονομικούς μετανάστες¹⁵⁶». Γρήγορα όμως και ειδικά μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις σε Παρίσι και Βρυξέλες, άλλαξε στάση. Οι επιθέσεις αυτές έδωσαν στην Σίντλο την ευκαιρία να απαλλαγεί από δεσμεύσεις της προηγούμενης κυβέρνησης, μένοντας έτσι συνεπής στην προεκλογική της θέση. Η χώρα μάλιστα, υποστήριξε αναδρομικά την καταγγελία που υπέβαλε η Σλοβακία κατά των υποχρεωτικών μετεγκαταστάσεων, παρεμβαίνοντας στη διαδικασία¹⁵⁷. Στις αρχές του 2016, το κυβερνών κόμμα, ψήφισε νέο νόμο για τη μετανάστευση, με στόχο, να καταδικάσει τις προσπάθειες δημιουργίας ενός μονίμου μηχανισμού κατανομής προσφύγων σε επίπεδο Ε.Ε., να επικρίνει την απόφαση 1601/2015 του Συμβουλίου και τέλος, να ενθαρρύνει την τήρηση μόνο των εθνικών νόμων για τη μετανάστευση και το άσυλο¹⁵⁸.

¹⁵⁴ Συντακτική ομάδα Economist Poland's Progress Διαθέσιμο στο <https://www.economist.com/europe/2014/12/04/polands-progress> Πρόσβαση 22/10/2020

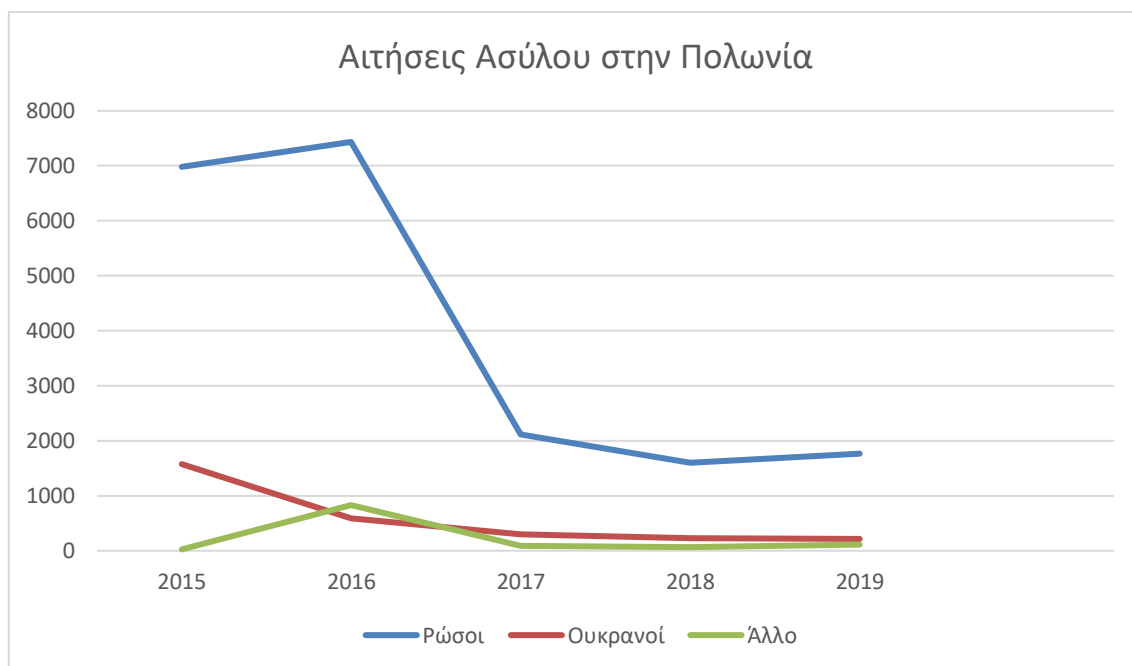
¹⁵⁵ Συντακτική Ομάδα DW Poland Abandons Promise Διαθέσιμο στο <https://www.dw.com/en/poland-abandons-promise-to-take-in-refugees-after-brussels-attacks/a-19137258> Πρόσβαση 22/10/2020

¹⁵⁶ Nyzio Arkadiusz. The Second Revival? ο.π.π. σελ. 68

¹⁵⁷ Rankin Jennifer EU court dismisses complaints by Hungary and Slovakia over refugee quotas Διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2017/sep/06/eu-court-dismisses-complaints-by-hungary-and-slovakia-over-refugees> Πρόσβαση 27/10/2020

¹⁵⁸ Συντακτική Ομάδα TVN24 Διαθέσιμο στο <https://tvn24.pl/polska/projekt-uchwaly-o-imigrantach-tylko-z-poparciem-pis-ra626116> Πρόσβαση 25/10/2020

Η πολωνική κοινωνία δεν αναγκάστηκε να δεχτεί μεγάλο όγκο μουσουλμανικών πληθυσμών. Η συντριπτική πλειοψηφία των αιτούντων άσυλο στην Πολωνία μετά το 2015, προέρχονταν από τη Ρωσία και την Ουκρανία, χώρες ως επί το πλείστον χριστιανικές. Παράλληλα, η άρνηση της Πολωνίας να εφαρμόσει τις αποφάσεις της Ε.Ε., αποδεικνύεται από το γεγονός ότι μέχρι το Μάρτιο του 2018, δεν έχει αποδεχτεί ούτε έναν πρόσφυγα, κάτι που οδήγησε στην καταδίκη της, μαζί με Ουγγαρία και Τσεχία, από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

Γράφημα 2- Αιτήσεις ασύλου που υποβάλλονταν για «πρώτη φορά» στην Πολωνία 2015-2019. Πηγή Eurostat

5.3 Η αντίληψη της κοινής γνώμης για τους πρόσφυγες

Κατά το μεγαλύτερο μέρος του 20^{ου} αλλά και του 21^{ου} αιώνα, η Πολωνία ήταν χώρα αποστολής μεταναστών. Υπολογίζεται ότι περίπου 2,5 εκατομμύρια Πολωνοί κατοικούν σε άλλα κράτη μέλη και για αυτό το λόγο ο πολωνικός λαός είχε θετική άποψη για τη μετανάστευση¹⁵⁹. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας για το διάστημα 2002-2014, το 55% των Πολωνών ερωτηθέντων, δήλωσε ότι η χώρα τους είχε γίνει καλύτερη λόγω της μετανάστευσης, ένα ποσοστό μεγαλύτερο από το αντίστοιχο γερμανικό και

¹⁵⁹ Συντακτική Ομάδα Warsaw Business Journal Διαθέσιμο στο <https://wbj.pl/number-of-roles-living-abroad-decreased-in-2018/post/125232> Πρόσβαση 26/10/2020

κατώτερο μόνο των Σκανδιναβικών χωρών, ενώ το 63,4% των Πολωνών πίστευε ότι η κυβέρνησή τους «θα πρέπει να είναι πιο γενναιόδωρη στην απονομή του καθεστώτος του πρόσφυγα», ποσοστό μεγαλύτερο από το αντίστοιχο των Σουηδών (60,3%) και των Γερμανών (38,8%)¹⁶⁰.

Μετά την προσφυγική κρίση παρατηρήθηκε αύξηση των αρνητικών απόψεων για τη μετανάστευση. Σύμφωνα με έρευνα του πολωνικού ινστιτούτου CBOS¹⁶¹, το 40% των ερωτηθέντων δεν επιθυμούσε την αποδοχή προσφύγων που προέρχονταν από χώρες με ένοπλες συγκρούσεις, το 48% συμφωνούσε απλώς με την προσωρινή παραμονή τους (μέχρι να επιστρέψουν στον τόπο καταγωγής τους), ενώ μόνο το 8% υποστήριζε την μόνιμη παραμονή τους. Ταυτόχρονα, η στάση των Πολωνών απέναντι στην αποδοχή Ουκρανών ήταν πολύ πιο θετική, συγκριτικά με άτομα από τη Μέση Ανατολή ή την Αφρική. Σχεδόν τα δύο τρίτα των ερωτηθέντων (66%), συμφωνούσαν να βοηθήσουν τους ανατολικούς γείτονές τους, ενώ μόνο το 28% ήταν αντίθετο. Στην περίπτωση ατόμων από τη Μέση Ανατολή ωστόσο, τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 47% και στις δύο περιπτώσεις. Στην έρευνα του ίδιου ινστιτούτου τον επόμενο μήνα¹⁶², το 57% των συμμετεχόντων πίστευε ότι η χώρα έγινε «χειρότερη με τη μετανάστευση», το 54% αποκρίθηκε πως οι «μετανάστες παίρνουν τις δουλειές μας», το 51% θεωρούσε πως «η μετανάστευση είναι εκτός ελέγχου» και το 49% πως «οδηγεί σε αύξηση της εγκληματικότητας».

Η αλλαγή στάσης απέναντι στους μετανάστες είναι εμφανής από την αύξηση του ποσοστού των αρνητικών απόψεων, ιδίως όσον αφορά τα άτομα από αφρικανικές και αραβικές χώρες. Ως λόγοι για τη μεταστροφή αυτή, προβλήθηκαν η ασφάλεια, η προστασία της χριστιανικής ταυτότητας και οι αρνητικές επιπτώσεις της αποδοχής προσφύγων στην οικονομία της χώρας. Ωστόσο, ακόμα και υπό αυτά τα δεδομένα, η πολωνική κοινωνία εξακολουθούσε να είναι πιο ανεκτική στους αλλοδαπούς, συγκριτικά με τις άλλες χώρες του Ομίλου¹⁶³.

¹⁶⁰Μελέτη της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας Διαθέσιμη στο https://www.europeansocialsurvey.org/docs/findings/ESS7_toplines_issue_7_immigration.pdf Πρόσβαση 26/10/2020

¹⁶¹Έρευνα του Ινστιτούτου CBOS Διαθέσιμη στο https://www.cbos.pl/PL/publikacje/public_opinion/2015/11_2015.pdf Πρόσβαση 27/10/2020

¹⁶²Έρευνα του Ινστιτούτου CBOS Διαθέσιμη στο https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2015/K_178_15.PDF Πρόσβαση 27/10/2020

¹⁶³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ευρωβαρόμετρο # 84 Φθινόπωρο 2015 ο.π.π. Πίνακας 1B παραρτήματος

5.4 Η επίδραση της κρίσης στην εσωτερική πολιτική σκηνή

Η προσφυγική κρίση αποτέλεσε, κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου του 2015, ένα από τα κύρια θέματα του πολιτικού διαλόγου, ενώ κατείχε σημαντική θέση στα προγράμματα των δύο μεγαλύτερων κομμάτων, της Πλατφόρμας Πολιτών και του Νόμος και Δικαιοσύνη. Ο συνασπισμός Πλατφόρμας Πολιτών και Πολωνικού Λαϊκού Κόμματος που κυβερνούσε τη χώρα από το 2007, προσπαθούσε να ισορροπήσει μεταξύ των αντιλήψεων της πολωνικής κοινής γνώμης για τη μετανάστευση και των ευρωπαϊκών πιέσεων. Η αμφιταλαντευόμενη στάση της πρωθυπουργού Κόπατς, είναι εμφανής στις ομιλίες της. Τον Αύγουστο του 2015, δήλωσε ότι η χώρα θα εξέταζε το ενδεχόμενο να δεχτεί περισσότερους μετανάστες από τους 2.000 που είχε ήδη δεσμευθεί, αλλά δεν θα μπορούσε να προσφέρει ένα υψηλό επίπεδο υπηρεσιών προς αυτούς, λόγω των περιορισμένων δυνατοτήτων της¹⁶⁴. Όπως ανέφερε: «η Πολωνία θα δεχτεί πρόσφυγες, όχι μετανάστες. Όσους περισσότερους μπορούμε: ούτε έναν παραπάνω ή λιγότερο¹⁶⁵». Στις αρχές Σεπτεμβρίου τόνιζε πως: «Λύσεις που δεν λαμβάνουν υπόψη τις ικανότητες της κάθε χώρας, μπορεί να αποδειχθούν εντελώς αντιπαραγωγικές. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο είμαστε κατά των υποχρεωτικών μετεγκαταστάσεων, αλλά είμαστε πρόθυμοι να μιλήσουμε για την κλίμακα της συμμετοχής μας με εθελοντικούς όρους¹⁶⁶». Στη συνέχεια, στις 4 Σεπτεμβρίου στη σύνοδο κορυφής του Ομίλου, η Κόπατς συμφώνησε με την απόφαση απόρριψης των σχεδίων μετεγκατάστασης.

Σταδιακή αλλαγή στις δηλώσεις της μπορεί να παρατηρηθεί από τα μέσα Σεπτεμβρίου. «Θα δείξουμε αλληλεγγύη σε εκείνους τους ανθρώπους που προσπαθούν να διαφύγουν από το θάνατο¹⁶⁷», δήλωνε στην πολωνική βουλή στις 16 Σεπτεμβρίου. Κατά τη διάρκεια της ομιλίας της, τόνισε πως «το να γυρίζουμε την πλάτη σε όσους χρειάζονται βοήθεια από την Ευρώπη

¹⁶⁴ Συντακτική Ομάδα Reuters Polish prime minister says accepting refugees is Poland's duty Διαθέσιμο στο <https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-poland-idUSKCN0RA0SR20150910> Πρόσβαση 26/10/2020

¹⁶⁵ Συντακτική Ομάδα Radio Poland: Poland will take on as “many refugees as it can” Διαθέσιμο στο <http://archiwum.thenews.pl/1/10/Artykul/221238,Poland-will-take-on-as-%E2%80%9Cmany-refugees-as-it-can> Πρόσβαση 28/10/2020

¹⁶⁶ Συντακτική Ομάδα Radio Poland: PM Kopacz says Poland will not accept refugee quotas Διαθέσιμο στο <http://archiwum.thenews.pl/1/10/Artykul/219744> Πρόσβαση 28/10/2020

¹⁶⁷ Derek Scully Poland set to vote for harder line on refugees Διαθέσιμο στο <https://www.irishtimes.com/news/world/europe/poland-set-to-vote-for-harder-line-on-refugees-1.2403983> Πρόσβαση 22/10/2020

είναι ηθικά αδιανόητο»¹⁶⁸. Υποστηρίζοντας την απόφαση της να ψηφίσει υπέρ των σχεδίων μετεγκατάστασης, ξεκαθάρισε ότι η αποδοχή προσφύγων ήταν ευθύνη της Πολωνίας και «δοκιμασία της αξιοπρέπειας της χώρας»¹⁶⁹.

Όπως είχε προβλεφθεί από τις δημοσκοπήσεις, το κόμμα Νόμος και Δικαιοσύνη κέρδισε τις πολωνικές κοινοβουλευτικές εκλογές με ποσοστό 37,58%, το οποίο του επέτρεψε να σχηματίσει αυτοδύναμη κυβέρνηση. Η Πλατφόρμα Πολιτών κατετάγη δεύτερη με ποσοστό 24,9%, σημειώνοντας μια πτώση δεκαπέντε ποσοστιαίων μονάδων. Τα κόμματα της Αριστεράς, που συμμετείχαν στις εκλογές ενωμένα, απέτυχαν να ξεπεράσουν το όριο του 8% και δεν εκπροσωπήθηκαν στο Κοινοβούλιο, ενώ ένα νέο λαϊκιστικό κόμμα, το Kukisz 15, με αντιμεταναστευτική και αντιευρωπαϊκή ρητορική, έλαβε 8,81%. Η Μπεάτα Σίντλο ορκίστηκε νέα πρωθυπουργός. Κατά την προεκλογική περίοδο, η Σίντλο είχε χαρακτηρίσει την απόφαση της 22^{ης} Σεπτεμβρίου, σκάνδαλο που απειλούσε την ασφάλεια της Πολωνίας. Κατά την άποψή της, η κυβέρνηση της Κόπατς «εξαπάτησε τις χώρες του Βίζεγκραντ»¹⁷⁰. «Χιλιάδες μετανάστες ... έρχονται εδώ μόνο για να βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσής τους» δήλωνε. Κυρίως μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις στο Παρίσι (Νοέμβριος 2015), υποστήριξε πως «μεταξύ αυτών των μεταναστών υπάρχουν και τρομοκράτες»¹⁷¹, ενώ μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις του Μαρτίου 2016 στις Βρυξέλλες, ανακοίνωσε ότι η Πολωνία δεν θα δεχτεί πρόσφυγες στο πλαίσιο του σχεδίου μετεγκατάστασης¹⁷².

Σκληρή αντιμεταναστευτική στάση κράτησε ο πρόεδρος και κυρίαρχη προσωπικότητα του κόμματος Νόμος και Δικαιοσύνη, Γιάροσλαβ Καζίνσκι. Κατηγόρησε την κυβέρνηση Κόπατς, πως δέχτηκε πρόσφυγες κάτω από «ξένη, εξωτερική πίεση» (της Ε.Ε.) και έτσι έθεσε σε κίνδυνο την «ασφάλεια, την ελευθερία και το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των πολωνών πολιτών

¹⁶⁸ Robert Kos, Anna Kobierecka (eds) *The V4 Towards Migration Challenges In Europe* ο.π.π. σελ. 178-179

¹⁶⁹ Συντακτική Ομάδα TVN24 Διαθέσιμο στο <https://wyborcza.pl/10,82983,18748772,kopacz-przyjecie-uchodzcow-to-nasz-obowiazek-test-na-przywoitosc.html> Πρόσβαση 29/10/2020

¹⁷⁰ Nyzio Arkadiusz. *The Second Revival?* ο.π.π. σελ. 68

¹⁷¹ Bauerova Helena *Migration Policy of the V4* ο.π.π. σελ. 111

¹⁷² Cienski Jan *Poland slams door on refugees* Διαθέσιμο στο <https://www.politico.eu/article/poland-slams-door-on-refugees-beata-szydlo/> Πρόσβαση 29/10/2020

στη χώρα τους¹⁷³». Στα μάτια του Καζίνσκι, ο κίνδυνος που αποτελούσαν οι πρόσφυγες ήταν και επιδημιολογικής φύσης. Λίγες μέρες πριν από τις εκλογές του 2015, προειδοποίησε για επικίνδυνες ασθένειες, όπως η χολέρα ή η δυσεντερία, που θα μπορούσαν να εξαπλωθούν από τους πρόσφυγες καθώς και «διάφορα είδη παράσιτων και πρωτόζωων» που φέρουν, τα οποία, αν και μπορεί να μην απειλούν τους οργανισμούς τους, «είναι επικίνδυνα για τους Πολωνούς¹⁷⁴». Οι πρόσφυγες συνιστούσαν επίσης απειλή για την πολωνική κουλτούρα και παράδοση, καθώς η αποδοχή τους μπορεί να προκαλέσει «είδη κοινωνικών καταστροφών» και να αναγκάσει τους Πολωνούς να «αλλάξουν ριζικά» τον πολιτισμό τους¹⁷⁵. Παρά το ενδεχόμενο (εκείνη την περίοδο), να υποστεί η χώρα του κυρώσεις από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υποστήριζε πως σε αντίθεση με τις αποικιοκρατικές δυνάμεις του παρελθόντος, «δεν έχουμε κάνει χρήση της εργατικής δύναμης αυτών των ανθρώπων, δεν τους έχουμε προσκαλέσει στην Ευρώπη, επομένως έχουμε το ηθικό δικαίωμα να τους αρνηθούμε¹⁷⁶»

Στις επόμενες κοινοβουλευτικές εκλογές του 2019, το κυβερνών κόμμα Νόμος και Δικαιοσύνη αναδείχθηκε ξανά πρώτο κόμμα, λαμβάνοντας μάλιστα το μεγαλύτερο ποσοστό που είχε λάβει οποιοδήποτε κόμμα κατά τη μεταπολίτευση (43,59%). Πρωθυπουργός παρέμεινε ο Ματέους Μοραβιέτσκι, ο οποίος είχε διαδεχτεί τη Μπεάτα Σίντλο από το 2017. Η προσέλευση του κοινού ήταν η υψηλότερη μετά τις πρώτες ελεύθερες εκλογές του 1989. Η Συμμαχία Πολιτών (συνασπισμός κομμάτων συμπεριλαμβανομένης της Πλατφόρμας Πολιτών) συγκέντρωσε 27,40%, η Ενωμένη Αριστερά 12,56% και ο Πολωνικός Συνασπισμός (συμμαχία κομμάτων συμπεριλαμβανομένου του Kukisz 15), 8,55%. Η σκληρή, αντιμεταναστευτική στάση, που υιοθέτησε το Νόμος και Δικαιοσύνη, προκειμένου να εκμεταλλευτεί τις ανησυχίες του πολωνικού λαού για την αποδοχή προσφύγων και μεταναστών, είχε απήχηση στο εκλογικό ακροατήριο. Η Πλατφόρμα Πολιτών, αν και προσπάθησε, σε κάποιο βαθμό, να αλλάξει τη στάση της στο θέμα της μετανάστευσης, όπως προκύπτει και από την συμπόρευσή της με το Νόμος και Δικαιοσύνη σε ψήφισμα που εισήγαγε το κυβερνών κόμμα για καταδίκη της

¹⁷³Αρχείο Ομιλιών στην Πολωνική Βουλή στις 16/09/2015 Διαθέσιμο στο <http://www.sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/wypowiedz.xsp?posiedzenie=100&dzien=1&wyp=7> Πρόσβαση 28/10/2020

¹⁷⁴Pawel Walewski Καζίνσκι για τους πρόσφυγες (μτφ) Διαθέσιμο στο <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kraj/1636737,1,kaczynski-w-sprawie-uchodzcow-cholera-w-grecji-dezynteria-w-wiedniu-pasozyty.read> Πρόσβαση 28/10/2020

¹⁷⁵ Violetta Baran Διαθέσιμο στο <https://wiadomosci.wp.pl/jaroslaw-kaczynski-o-relokacji-uchodzcownie-mozemy-w-to-wchodzic-6125275195823745a?c=336&src01=f1e45> Πρόσβαση 28/10/2020

¹⁷⁶Συντακτική Ομάδα Reuters Poland did not invite refugees, has right to say 'no Διαθέσιμο στο <https://fr.reuters.com/article/us-poland-migrants-idUSKBN19M3H8> Πρόσβαση 28/10/2020

πολιτικής της Ε.Ε. αναφορικά με τις υποχρεωτικές μεταγκαταστάσεις¹⁷⁷, δεν μπόρεσε να επανεκλεγεί στην κυβέρνηση.

Το Νόμος και Δικαιοσύνη εργαλειοποίησε τους μετανάστες και παρουσίασε τον κόσμο στο εκλογικό σώμα με όρους «εμείς» και «αυτοί»: «εμείς» και «η αντιπολίτευση», «εμείς» και οι «φιλελεύθερες ελίτ της Ευρώπης», «εμείς» και οι «επικίνδυνοι ξένοι¹⁷⁸». Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, οι πρόσφυγες αποτελούσαν μια πολύ βολική και χρήσιμη απειλή. Η ίδια τακτική υιοθετήθηκε και τα χρόνια που ακολούθησαν την προσφυγική κρίση, ακόμη και αν ο αριθμός προσφύγων και μεταναστών που προσεγγίζουν την Ευρώπη, δεν είναι τέτοιος που να συνιστά απειλή ή ακόμη και αν η πραγματική πολιτική του κόμματος στον τομέα της μετανάστευσης, έρχεται σε αντίθεση με τη ρητορική του (το 2017 η Πολωνία εξέδωσε το μεγαλύτερο αριθμό αδειών διαμονής σε ολόκληρη την Ε.Ε., κυρίως σε Ουκρανούς υπηκόους¹⁷⁹). Φαίνεται πως όταν πρόκειται για εργαζόμενους που προορίζονται να αναλάβουν θέσεις εργασίας με χαμηλή αμοιβή, που δεν επιθυμούν πλέον οι Πολωνοί, η κυβέρνηση είναι πολύ δεκτική στην είσοδο μεταναστών. Η Πολωνία έχει μια γηράσκουσα κοινωνία, ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά γεννήσεων στον κόσμο και μεγάλο αριθμό πολιτών που εργάζονται στο εξωτερικό. Τα επίπεδα ανεργίας είναι εξαιρετικά χαμηλά και σε συνδυασμό με την αναπτυσσόμενη οικονομία της, οι μισθοί αυξάνονται γρήγορα και πολλοί εργοδότες αγωνίζονται να βρουν εργαζόμενους. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, η κυβέρνηση προσπαθεί να ισορροπήσει μεταξύ της αναγκαιότητας για ξένους εργάτες και του δημόσιου λόγου της, που αντιτίθεται στη μετανάστευση¹⁸⁰.

¹⁷⁷Συντακτική Ομάδα Gazeta Prawna Διαθέσιμο στο <https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/986441,sejm-kluby-przeciw-mechanizmowi-przymusowej-relokacji-uchodzcow.html> Πρόσβαση 27/10/2020

¹⁷⁸Zachová Aneta, Edit Zgut, Krzysztof Kokoszczyński and Zuzana Gabrizova Διαθέσιμο στο <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/visegrad-and-migration-few-prospects-for-a-change-in-position/> Πρόσβαση 29/10/2020

¹⁷⁹ Στοιχεία Eurostat First residence permits issued in the EU Member States remain above 3 million in 2017

¹⁸⁰ Tilles Daniel Poland's "anti-immigration" government is overseeing one of Europe's biggest waves of immigration – but doesn't want to admit it Διαθέσιμο στο <https://notesfrompoland.com/2018/10/03/polands-anti-immigration-government-is-overseeing-one-of-europes-biggest-waves-of-immigration-but-doesnt-want-to-admit-it/> Πρόσβαση 13/11/2020

6. Η μετανάστευση σαν πολιτικό και κοινωνικό φαινόμενο. Η περίπτωση της Σλοβακίας

6.1 Η μεταναστευτική πολιτική πριν το 2015

Η Σλοβακία χαρακτηρίζεται από χαμηλότερο βαθμό εθνικής ομοιογένειας, συγκριτικά με τα υπόλοιπα κράτη του Ομίλου, καθώς στη χώρα υφίσταται μεγάλη ουγγρική μειονότητα (8,5%) και αξιοσημείωτη κοινότητα Ρομά (2% σε επίσημα στοιχεία αν και στην πραγματικότητα το ποσοστό είναι αρκετά μεγαλύτερο¹⁸¹). Σύμφωνα με την απογραφή του 2011, το 80,7% των 5,4 εκατομμυρίων κατοίκων της, είναι Σλοβάκοι¹⁸². Αν και ο αριθμός των ξένων που διαμένουν νόμιμα στη Σλοβακική Δημοκρατία τα τελευταία χρόνια αυξάνεται, η Σλοβακία ανήκει στις χώρες της Ε.Ε. με το μικρότερο ποσοστό αλλοδαπών. Στις αρχές του 2014, ο αριθμός τους ήταν περίπου 174.900 (3,2% του πληθυσμού), εκ των οποίων περίπου 146.300 (2,7%) ήταν από άλλα κράτη μέλη της Ένωσης και περίπου 28.600 (0,5%) υπήκοοι τρίτων χωρών¹⁸³.

Το μεταναστευτικό προφίλ της Σλοβακίας άλλαξε μετά την ανεξαρτητοποίησή της, δεδομένου ότι εξελίχθηκε σταδιακά, από χώρα αποστολής μεταναστών (πριν από το 1989 για πολιτικούς λόγους και αργότερα για οικονομικούς), σε χώρα διέλευσης κυρίως και λιγότερο σε χώρα προορισμού¹⁸⁴. Η ένταξη στην Ε.Ε. την 1^η Μαΐου 2004 και στον χώρο Σένγκεν στις 21 Δεκεμβρίου 2007, αποτέλεσαν τις πιο σημαντικές στιγμές στην ιστορία της Σλοβακικής Δημοκρατίας. Προκειμένου να πραγματοποιηθούν ωστόσο, ήταν απαραίτητη η εναρμόνιση της

¹⁸¹Index Mundi Slovakia Διαθέσιμο στο https://www.indexmundi.com/slovakia/demographics_profile.html Πρόσβαση 12/10/2020

¹⁸²Στατιστικά στοιχεία Διαθέσιμο στο <https://web.archive.org/web/20121114093710/http://portal.statistics.sk/files/tab-10.pdf> Πρόσβαση 13/10/2020

¹⁸³Στατιστικά Eurostat Διαθέσιμα στο [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Foreign-born_population_by_country_of_birth,_1_January_2014_\(%C2%B9\)_YB15.png&oldid=242593](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Foreign-born_population_by_country_of_birth,_1_January_2014_(%C2%B9)_YB15.png&oldid=242593) Πρόσβαση 3/11/2020

¹⁸⁴ Robert Kos, Anna Kobierecka (eds) *The V4 Towards Migration Challenges In Europe* ο.π.π. Martina Bolečekova, Barbora Olejarova Migration as a Political and Public Phenomenon: The Case of Slovak Republic σελ. 192

νομοθεσίας της χώρας για την μετανάστευση και το άσυλο, με την αντίστοιχη της Ε.Ε., διαδικασία η οποία δεν έχει ακόμη επιτευχθεί στο μέγιστο βαθμό¹⁸⁵, καθώς οι διατάξεις και οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση ασύλου στη Σλοβακία είναι εξαιρετικά αυστηρές¹⁸⁶.

Το κύριο νομοθετικό εργαλείο της χώρας για το άσυλο, είναι ο νόμος 480/2002 καθώς και οι μεταγενέστερες τροποποιήσεις του. Ο νόμος εφαρμόζει τη Σύμβαση και καθορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των αναγνωρισμένων προσφύγων, όπως και τις προϋποθέσεις για χορήγηση επικουρικής και ανθρωπιστικής προστασίας. Ο αριθμός των ατόμων που υπέβαλλαν αίτηση για άσυλο στη Σλοβακία, άρχισε να αυξάνεται σταδιακά μετά το 2001, φθάνοντας στο αποκορύφωμά του το 2004, όταν η χώρα έγινε μέλος της Ε.Ε. Από τον επόμενο χρόνο, το πλήθος των αιτήσεων μειώθηκε, καθώς η Σλοβακία ξεκίνησε να εφαρμόζει τον κανονισμό του Δουβλίνου και το σύστημα Eurodac. Έκτοτε, η κατάσταση παρέμενε σχετικά σταθερή και η προσφυγική κρίση δεν άλλαξε σημαντικά το status quo στη χώρα. Εξαίρεση αποτέλεσε το 2016, χρονιά κατά την οποία αναγνωρίστηκαν 150 άτομα ως πρόσφυγες, αριθμός που ήταν ο υψηλότερος από την ανεξαρτησία της Σλοβακικής Δημοκρατίας¹⁸⁷. Αυτό συνέβη, επειδή η κυβέρνηση συμφώνησε για την επανεγκατάσταση και απόδοση του καθεστώτος πρόσφυγα, σε 149 Σύρους Χριστιανούς που είχαν εκτοπιστεί στο Ιράκ, εκπληρώνοντας με αυτό τον τρόπο ανάλογη υπόσχεση που είχε δώσει στην καθολική εκκλησία¹⁸⁸. Ωστόσο, ένα μέρος των ατόμων αυτών επέστρεψε στην πατρίδα του, καθώς αντιμετώπιζε προβλήματα προσαρμογής στη Σλοβακία, με αποτέλεσμα η διαδικασία ένταξής τους να μη θεωρηθεί επιτυχημένη¹⁸⁹.

¹⁸⁵Aneta Zachová, Edit Zgut, Krzysztof Kokoszczyński and Zuzana Gabrizova Διαθέσιμο στο <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/visegrad-and-migration-few-prospects-for-a-change-in-position/> Πρόσβαση 13/11/2020

¹⁸⁶ Bauerova Helena Migration Policy of the V4 ο.π.π. σελ. 112

¹⁸⁷Zuzana Stevulova Visegrad Four and Refugees Διαθέσιμο στο <http://confrontations.org/admin/visegrad-four-and-refugees/> Πρόσβαση 01/11/2020

¹⁸⁸ Dubeci Martin Slovakia: Migration Trends and Political Dynamics *Globsec Policy Institute* Διαθέσιμο στο https://www.globsec.org/wpcontent/uploads/2017/08/slovakia_background_paper_on_migration_may_2016_0.pdf Πρόσβαση 29/10/2020

¹⁸⁹Sulovska Lucie The refugees left Slovakia and returned to Iraq(μτφ) Διαθέσιμο στο https://www.forum24.cz/uprchlici-opustili-slovensko-vratili-se-do-iraku/?fb_comment_id=117423 Πρόσβαση 02/11/2020

Έτος	Αριθμός Αιτήσεων Ασύλου	Χορήγηση Ασύλου	Απόρριψη	Χορήγηση Επικουρικής Προστασίας	Απόρριψη Επικουρικής Προστασίας	Ατελέσφορες Αιτήσεις
2019	232	9	93	19	33	179
2018	178	5	128	37	23	69
2017	166 ¹⁹⁰	29	77	25	16	73
2016	221	150	15	2	3	12
2015	330	8	124	41	24	148
2014	331	14	197	99	41	163
2013	441	15	124	34	49	352
2012	732	32	334	104	153	383
2011	491	12	186	91	47	270

Πίνακας 4-Αιτήσεις ασύλου στη Σλοβακία. Πηγή: Υπουργείο Εσωτερικών της Σλοβακίας

Προκειμένου να προωθήσει την κοινωνική ένταξη μεταναστών και προσφύγων, η κυβέρνηση της χώρας παρουσίασε το 2014 την Πολιτική Ένταξης της Σλοβακίας¹⁹¹. Στόχος της, η δημιουργία μιας ομοιογενούς κοινωνίας με κοινή σλοβακική κουλτούρα¹⁹². Επί του παρόντος όμως και παρά τις προβλέψεις του κειμένου, δεν υπάρχει κρατικό πρόγραμμα ένταξης για υπηκόους τρίτων χωρών. Δεδομένης της έλλειψης εμπειρίας αλλά και διοικητικής ικανότητας σε θέματα μετανάστευσης, η κυβέρνηση της Σλοβακίας βασίστηκε σε ad-hoc μηχανισμούς προκειμένου να παράσχει βασικές υπηρεσίες ένταξης (κυρίως χρήση ευρωπαϊκών κονδυλίων για τη σύναψη συμβάσεων με Μ.Κ.Ο. της χώρας). Τα προγράμματα ένταξης διαρκούν έξι μήνες και περιλαμβάνουν οικονομική ενίσχυση συνδεδεμένη με την υποχρεωτική παρακολούθηση μαθημάτων σλοβακικής γλώσσας, βοήθεια για την ανεύρεση καταλύματος και εργασίας και παροχή ψυχολογικής υποστήριξης. Στην πράξη ωστόσο, έχουν αποδειχθεί εξαιρετικά σύντομης διάρκειας προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος τους. Επιπλέον οι πολιτικές ένταξης που εφαρμόζονται, χαρακτηρίζονται από έλλειψη ικανού συντονισμού σε κεντρικό επίπεδο, η οποία εκδηλώνεται με διαφορές στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, στην μη ολοκληρωμένη καταγραφή των Μ.Κ.Ο. που δραστηριοποιούνται στο χώρο και στην

¹⁹⁰ Ο χαμηλότερος αριθμός που καταγράφηκε εκείνη τη χρονιά στην Ευρωπαϊκή Ένωση

¹⁹¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή European Web Site On Integration: Integration Policy of the Slovak Republic Διαθέσιμο στο <https://ec.europa.eu/migrant-integration/index.cfm?action=furl.go&go=/librarydoc/integration-policy-of-the-slovak-republic> Πρόσβαση 01/11/2020

¹⁹² Bauerova Helena Migration Policy of the V4 ο.π.π. σελ. 112

ανεπαρκή παρακολούθηση των αποτελεσμάτων της διαδικασίας ένταξης. Μάλιστα, πολλά μέτρα έχουν συχνά αντιπαραγωγικά αποτελέσματα (π.χ. εγκατάσταση προσφύγων σε περιοχές με υψηλά ποσοστά ανεργίας)¹⁹³.

Αναφορικά με τη μετανάστευση, το 2011 η κυβέρνηση της Σλοβακίας παρουσίασε την πρώτη ολοκληρωμένη πρότασή της, με τίτλο: «Πολιτική μετανάστευσης της Σλοβακικής Δημοκρατίας- Προοπτική έως το έτος 2020¹⁹⁴». Στην εισαγωγή του κειμένου, η χώρα εκφράζει την επιθυμία της να συμμετάσχει στη διαμόρφωση μιας κοινής ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής, ικανής να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις των καιρών, με έμφαση στη διαφάνεια, στη μείωση της γραφειοκρατίας, στην ενίσχυση της λογοδοσίας της διοίκησης, στην προστασία των δικαιωμάτων των μεταναστών και στην ενίσχυση των μέτρων κοινωνικής ένταξης. Σύμφωνα με το έγγραφο αυτό, οι στόχοι της μεταναστευτικής πολιτικής της Σλοβακίας, περιλαμβάνουν:

- Τη δημιουργία συνθηκών για την ενθάρρυνση της νόμιμης μετανάστευσης, με σεβασμό στις προτεραιότητες, ανάγκες και ικανότητες υποδοχής της Σλοβακικής Δημοκρατίας. Αναγνωρίζεται ως ιδιαίτερα σημαντική για την ανάπτυξη της οικονομίας, η παροχή κινήτρων για προσέλκυση αλλοδαπών, με προτίμηση σε εργαζόμενους υψηλής ειδίκευσης, από χώρες με κοινά πολιτισμικά στοιχεία.
- Την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των συνοριακών ελέγχων και την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης.
- Τη συμβολή της χώρας στο σχεδιασμό ενός κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου και μετανάστευσης, που θα περιλαμβάνει στενή συνεργασία με τις χώρες προέλευσης και διέλευσης.

Το βασικό νομοθέτημα της χώρας για τη μετανάστευση, ο νόμος περί παραμονής των αλλοδαπών 404/2011, έχει δεχτεί τέσσερις τροποποιήσεις από την έναρξη ισχύος του, παρόλο που ο αριθμός των ατόμων χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα που διέσχισαν τα σύνορα της Σλοβακίας, έβαινε μειούμενος έως και το 2014. Το 2015, η κατάσταση άλλαξε σημαντικά και οι Αρχές κατέγραψαν σχεδόν 100% αύξηση της παράνομης μετανάστευσης. Θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι η προσφυγική κρίση άφησε το στίγμα της στη χώρα, αν και σε απόλυτους

¹⁹³ Frelak Justyna Seges Solidarity in European Migration Policy ο.π.π. σελ. 86-87

¹⁹⁴ Πολιτική Μετανάστευσης της Σλοβακικής Δημοκρατίας Διαθέσιμο στο <https://ec.europa.eu/migrant-integration/index.cfm?action=furl.go&go=/librarydoc/migration-policy-of-the-slovak-republic-perspective-until-the-year-2020> Πρόσβαση 3/11/2020

αριθμούς, με 2.535 παράνομους μετανάστες, δεν επρόκειτο για μια πραγματική κρίση¹⁹⁵. Από αυτά τα άτομα, 1.058 οδηγήθηκαν σε κέντρα κράτησης¹⁹⁶.

Τέσσερα όργανα της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, έχουν επικρίνει τις πρακτικές κράτησης που εφαρμόζονται στη Σλοβακία. Το περιβάλλον διαμονής προσομοιάζει εκείνο των φυλακών, οικογένειες με παιδιά κρατούνται σε συστηματική βάση, ενώ τα άτομα που οδηγούνται εκεί, υποχρεούνται να πληρώσουν το κόστος για την κράτησή τους. Επιπλέον, παρά το γεγονός πως ο σλοβακικός νόμος απαγορεύει την κράτηση ασυνόδευτων παιδιών, σε περιπτώσεις αδυναμίας καθορισμού ηλικίας, οι αιτούντες θεωρούνται ενήλικες και μπορούν να κρατηθούν μαζί με άλλους ενήλικες¹⁹⁷.

6.2 Οι αντιδράσεις στην προσφυγική κρίση

Η επίδραση της προσφυγικής κρίσης, ήταν λιγότερο αισθητή στη Σλοβακία, από ό,τι στις γειτονικές Ουγγαρία και Αυστρία. Οι κύριοι λόγοι, ήταν η γεωγραφική της θέση και η κοινωνικοοικονομική της κατάσταση. Σε αντίθεση με την Ουγγαρία, η Σλοβακία δεν βρίσκεται στις κύριες μεταναστευτικές οδούς και σε αντίθεση με την Αυστρία, δεν είναι ελκυστικό κράτος εγκατάστασης για τους μετανάστες. Παρόλα αυτά η κυβέρνηση, από την έναρξη της κρίσης, εφάρμοσε εξαιρετικά περιοριστικές πολιτικές μετανάστευσης και υιοθέτησε σκληρή ρητορική κατά των μεταναστών. Όπως και οι υπόλοιποι εταίροι της στον Όμιλο, η Σλοβακία απέρριψε τα σχέδια της Ε.Ε., ως επιβαλλόμενα και κατά της εθνικής κυριαρχίας της χώρας, φοβούμενη παράλληλα την αθρόα είσοδο μουσουλμανικών πληθυσμών και προτιμούσε την μετεγκατάσταση σε εθελοντική βάση, η οποία θα συνδυάζονταν με τη δυνατότητα επιλογής των αιτούντων άσυλο, την ισχυρή προστασία των συνόρων και την εξεύρεση λύσεων που θα αποσκοπούσαν στην αντιμετώπιση των βασικών αιτίων της μετανάστευσης. Στα τέλη Σεπτεμβρίου του 2015, προσέφυγε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο κατά της απόφασης 1601/2015 του Συμβουλίου της Ε.Ε.

¹⁹⁵ Robert Kos, Anna Kobierecka (eds) *The V4 Towards Migration Challenges In Europe* ο.π.π. σελ. 192-200

¹⁹⁶ΜΚΟ Global Detention Project Διαθέσιμο στο <https://www.globaldetentionproject.org/countries/europe/slovakia#statistics-data> Πρόσβαση 01/11/2020

¹⁹⁷ΜΚΟ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες Διαθέσιμο στο <https://www.ecre.org/global-detention-project-slovakia-punitive-conditions-paid-for-by-the-detainees/> Πρόσβαση 27/10/2020

Το συμβατό θρησκευτικό προφίλ, αποτελούσε προϋπόθεση για την αποδοχή ατόμων από τη Σλοβακία. Τον Αύγουστο του 2015, ο Σλοβάκος πρωθυπουργός ανακοίνωσε, ότι η χώρα θα δεχόταν μόνο Χριστιανούς πρόσφυγες από τη Συρία. Παράλληλα, συμφώνησε να στεγάσει προσωρινά 500 αιτούντες άσυλο από την Αυστρία που επρόκειτο να απελαθούν. Με αυτό τον τρόπο, ήθελε να επιδείξει αλληλεγγύη και να ξεπληρώσει το «χρέος» προς τη Βιέννη, η οποία είχε βοηθήσει τη Σλοβακία κατά την ένταξή της τελευταίας στο καθεστώς Σένγκεν¹⁹⁸. Σε μια μάλλον προσχηματική κίνηση, ως αντίδραση στο θάνατο 71 μεταναστών στην Αυστρία, κοντά στα σύνορα με τη Σλοβακία, τον Αύγουστο του 2015, μέλη της κυβέρνησης συναντήθηκαν με εκπροσώπους Μ.Κ.Ο., προκειμένου να δημιουργηθεί μια ομάδα εργασίας και να υποστηριχθεί ο διάλογος και η διαβούλευση για μεταναστευτικά ζητήματα, μεταξύ κράτους και κοινωνίας των πολιτών¹⁹⁹.

Η ρητορική της Σλοβακίας κατά της Ευρώπης, έγινε πιο ήπια στο διάστημα προεδρίας της στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το δεύτερο εξάμηνο του 2016. Έχοντας ως στόχο την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης και την αντικατάσταση του υπάρχοντος συστήματος, η χώρα διατύπωσε την πρόταση της «ευέλικτης αλληλεγγύης». Προκειμένου να παρουσιαστεί στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Δεκέμβριο του 2016, η ιδέα επεκτάθηκε, επανασχεδιάστηκε και μετονομάστηκε σε «αποτελεσματική αλληλεγγύη». Στην πρόταση της Σλοβακίας αντιτάχθηκαν πολλά κράτη, ιδίως η Ιταλία, η Ελλάδα και η Γερμανία. Η Μάλτα, που διαδέχτηκε τη Σλοβακία στην προεδρία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, δεν συμφώνησε επίσης με την πρόταση. Το 2017 η χώρα συνέχισε να ακολουθεί μια πιο διαλλακτική στάση, δηλώνοντας πως θα συμμορφωνόταν με τις υποχρεώσεις της που απορρέουν από τον προσωρινό μηχανισμό μετεγκατάστασης προσφύγων και πως θα δέχονταν 100 άτομα από την Ελλάδα²⁰⁰. Αυτή η απόφαση της Σλοβακίας, οδήγησε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να μην κινήσει διαδικασίες εναντίον της, όπως συνέβη με τις υπόλοιπες χώρες του Ομίλου²⁰¹. Παρόλα αυτά και η Σλοβακία

¹⁹⁸Συντακτική ομάδα Kurier Διαθέσιμο στο <https://kurier.at/politik/inland/fixiert-500-fluechtlinge-kommen-in-die-slowakei/142.627.774> Πρόσβαση 01/10/2020

¹⁹⁹Dubeci Martin Slovakia: Migration Trends and Political Dynamics ο.π.π. σελ.4

²⁰⁰Aneta Zachová, Edit Zgut, Krzysztof Kokoszczyński and Zuzana Gabrizova Διαθέσιμο στο <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/visegrad-and-migration-few-prospects-for-a-change-in-position/> Πρόσβαση 13/11/2020

²⁰¹Zachova Aneta The EU court rejected the action of Slovakia and Hungary against refugee quotas (μτφ) Διαθέσιμο στο <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/news/soud-eu-zamitl-zalobu-slovenska-madarska-proti-uprchlickym-kvotam/> Πρόσβαση 31/10/2020

κατάφερε να πετύχει το στόχο της. Από τα 902 άτομα που έπρεπε να είχαν εγκατασταθεί στο έδαφος της, μέχρι την άνοιξη του 2018 είχε δεχτεί μόλις 16.

6.3 Η αντίληψη της κοινής γνώμης για τους πρόσφυγες

Η στάση των Σλοβάκων απέναντι στην αποδοχή υπηκόων τρίτων χωρών είναι αρνητική, παρά το γεγονός πως ο αριθμός των αλλοδαπών στη χώρα είναι εξαιρετικά μικρός. Σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη το καλοκαίρι του 2015, το 70,1% των ερωτηθέντων, ήταν αντίθετο στην αποδοχή προσφύγων από την Μέση Ανατολή και την Αφρική, ενώ το 63,4% θεωρούσε ότι απειλούν την εθνική ασφάλεια της χώρας²⁰². Ανάλογα ευρήματα έδωσε και δημοσκόπηση, σύμφωνα με την οποία, οι πρόσφυγες λογίζονταν ως το μεγαλύτερο πρόβλημα της χώρας (34,3%), ακολουθούμενοι από ανεργία (17,5%) και διαφθορά (16,0%)²⁰³. Όπως αποτυπώνεται σε μελέτη της Σλοβακικής Ακαδημίας Επιστημών, το 52,5% των συμμετεχόντων, υποστήριζε πως οι Ευρωπαίοι πρέπει να βοηθήσουν τους πρόσφυγες που έχουν ήδη φτάσει, μόνο όταν είναι απολύτως απαραίτητο, ενώ το 18,7% πίστευε ότι δεν πρέπει να βοηθήσουν καθόλου τους πρόσφυγες. Οι πολίτες της χώρας συνέχισαν να εκφράζουν φόβο απέναντι στους πρόσφυγες - το 41,4% ανησυχούσε λίγο, ενώ το 29,6% ανησυχούσε αρκετά. Σύμφωνα με το 36,6% όσων ερωτήθηκαν, η συμβίωση με τους πρόσφυγες θα οδηγούσε σε αύξηση της εγκληματικότητας, ενώ σε ποσοστό 30,6%, θεωρούσαν πως οι ίδιοι οι πρόσφυγες δεν θα ήθελαν να προσαρμοστούν στον τρόπο ζωής της Σλοβακίας. Περίπου το 30%, φοβόταν ότι η άφιξη των προσφύγων θα αύξανε τον κίνδυνο επιθέσεων από ισλαμιστές ή ότι η αποδοχή των προσφύγων, θα είχε μεγάλο οικονομικό κόστος²⁰⁴. Στην έρευνα του πολωνικού ινστιτούτου CBOS, το 62% ήταν ενάντια στην αποδοχή προσφύγων, το 31% ήταν υπέρ της προσωρινής παραμονής τους (μέχρι να επιστρέψουν στις χώρες καταγωγής τους), ενώ μόλις το 2% υποστήριζε τη μόνιμη εγκατάστασή τους²⁰⁵. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ευρωβαρόμετρου²⁰⁶, οι πολίτες της

²⁰²Συντακτική Ομάδα Spravy Survey: Slovaks refuse to accept refugees, seeing them as a threat (μτφ) Διαθέσιμο στο <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/358731-slovensko-by-nemalo-prijat-utecencov-mysli-si-70-percent-respondentov/> Πρόσβαση 03/11/2020

²⁰³ Συντακτική Ομάδα Netky Refugees are currently the biggest social problem(μτφ) Διαθέσιμο στο <http://www.netky.sk/clanok/najvacsim-spolocenskym-problemom-su-momentalne-utecenci> Πρόσβαση 03/11/2020

²⁰⁴ Frelak Justyna Seges Solidarity in European Migration Policy ο.π.π. 88-89

²⁰⁵Έρευνα του Ινστιτούτου CBOS Διαθέσιμη στο https://www.cbos.pl/PL/publikacje/public_opinion/2015/11_2015.pdf Πρόσβαση 27/10/2020

²⁰⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ευρωβαρόμετρο # 84 Φθινόπωρο 2015 ο.π.π.-Πίνακας 1B παραρτήματος

Σλοβακίας σε ποσοστό 72%, έβλεπαν την μετανάστευση ως ένα από τα δύο σημαντικότερα προβλήματα της Ένωσης, μόλις το 34% ήταν υπέρ της παροχής βοήθειας στους πρόσφυγες, ενώ σε ποσοστό 86%, είχαν αρνητική άποψη για τη μετανάστευση εκτός Ε.Ε.

Η αρνητική στάση του σλοβακικού κοινού, αποτυπώθηκε και στο δημοψήφισμα που πραγματοποιήθηκε τον Αύγουστο του 2015, στο Γκαμπτσόκοβο (Δυτική Σλοβακία), όταν οι κάτοικοι αντέδρασαν στη συμφωνία Σλοβακίας-Αυστρίας, για την προσωρινή μετεγκατάσταση 500 αιτούντων άσυλο από την Αυστρία. Το 58,47% των κατοίκων συμμετείχε στο δημοψήφισμα και το 96,67% εξ' αυτών, ήταν κατά της ίδρυσης του καταυλισμού προσφύγων στην περιοχή. Ωστόσο, το δημοψήφισμα δεν ήταν νομικά δεσμευτικό και το κέντρο δημιουργήθηκε, παρά τη διαφωνία των κατοίκων²⁰⁷. Γενικά, η ανάλυση όλων των δημοσκοπήσεων στη Σλοβακία, αποδεικνύει ότι οι πολιτικές της κυβέρνησης κατά την περίοδο της προσφυγικής κρίσης του 2015, είχαν ισχυρά κοινωνικά θεμέλια. Στις αρχές του 2016, οι πολιτικές του πρωθυπουργού Φίκο, υποστηρίζονταν από το 89% των Σλοβάκων²⁰⁸.

6.4 Η επίδραση της κρίσης στην εσωτερική πολιτική σκηνή

Το κόμμα Κατεύθυνση-Σοσιαλδημοκρατία (Smer-SD) κυβερνούσε τη χώρα από το 2012, με πρωθυπουργό τον Ρόμπερτ Φίκο, όντας η πρώτη μονοκομματική κυβέρνηση της ανεξάρτητης Σλοβακίας. Η προσφυγική κρίση εκτυλίχθηκε εν μέσω προεκλογικής περιόδου, καθώς οι εκλογές είχαν προγραμματιστεί για την άνοιξη του 2016. Αντικατοπτρίζοντας την αρνητική άποψη της σλοβακικής κοινής γνώμης, ο αντιμεταναστευτικός λόγος αποτέλεσε εργαλείο για την ευρύτερη απήχηση των κομμάτων στο εκλογικό ακροατήριο. Η μετανάστευση, αφού προηγουμένως παρουσιάστηκε ως πρόβλημα της Ε.Ε., μετατράπηκε στη συνέχεια, σύμφωνα με την προεκλογική εκστρατεία των περισσότερων κομμάτων, στη μεγαλύτερη απειλή για την εθνική ασφάλεια. Σε γενικές γραμμές, υπήρξε ευρεία συναίνεση μεταξύ σχεδόν όλων των πολιτικών δυνάμεων, σχετικά με την απόρριψη των ευρωπαϊκών σχεδίων υποχρεωτικής επανεγκατάστασης και μετεγκατάστασης. Αυτό που διέφερε ωστόσο, ήταν η χρήση εθνικιστικού λόγου στη ρητορική τους.

²⁰⁷ Robert Kos, Anna Kobierecka (eds) *The V4 Towards Migration Challenges In Europe* ο.π.π. σελ. 211-215

²⁰⁸ Meseznikov Grigorij The Slovak political year 2016 is probably not over yet (μτφ) Διαθέσιμο στο <https://komentare.sme.sk/c/20419964/slovensky-politicky-rok-2016-sa-zrejme-este-nekonci.html> Πρόσβαση 05/11/2020

Θα αναμένονταν από το κόμμα Κατεύθυνση-Σοσιαλδημοκρατία που τοποθετείται κεντροαριστερά στο πολιτικό φάσμα, να υιοθετήσει μια πιο υποστηρικτική, σχετικά με τα δικαιώματα μεταναστών και προσφύγων, θέση. Θα πρέπει ωστόσο να ληφθεί υπόψη πως, αν και εντάσσεται στην οικογένεια των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων, χρησιμοποιεί δημαγωγικό λόγο και χαρακτηρίζεται ως λαϊκιστικό κόμμα στην ακαδημαϊκή αρθρογραφία²⁰⁹. Τους πρώτους μήνες του 2015, επιχείρησε αρχικά να αποφύγει την αντιμετώπιση του προβλήματος, προσπαθώντας να ισορροπήσει ανάμεσα στην φιλοευρωπαϊκή του πολιτική και στα δεδομένα της προεκλογικής εκστρατείας. Στην συνέχεια, υιοθέτησε μια σκληρή αντιμεταναστευτική στάση, βασίζοντάς την στην ανάγκη προστασίας από την ισλαμική τρομοκρατία. Στην προεκλογική εκστρατεία του 2016, το κόμμα πρότεινε μια σειρά λύσεων, όπως την προστασία των εξωτερικών συνόρων του χώρου Σένγκεν, τη σταθεροποίηση της κατάστασης στις χώρες προέλευσης και τη δημιουργία χώρων, εκτός του εδάφους της Ένωσης, στους οποίους τα άτομα θα διαχωρίζονταν σε πρόσφυγες και οικονομικούς μετανάστες. Το αρχικό σύνθημα της εκστρατείας, «Εργαζόμαστε για τη Σλοβακία», συμπληρώθηκε με το «Προστατεύουμε τη Σλοβακία». Χαρακτηριστικές είναι οι κατά καιρούς δηλώσεις του πρωθυπουργού Φίκο. Λίγο μετά την τρομοκρατική επίθεση στο Παρίσι το Νοέμβριο του 2015, ανακοίνωσε ότι οι κρατικές υπηρεσίες πληροφοριών «παρακολουθούν κάθε μουσουλμάνο στη χώρα, προκειμένου να βεβαιωθούν ότι δεν είναι τρομοκράτης²¹⁰». Υποστήριξε ότι «ο μόνος τρόπος» για την εξάλειψη του κινδύνου τρομοκρατίας, είναι να αποτραπούν οι Μουσουλμάνοι από τη δημιουργία «συμπαγών» κοινοτήτων²¹¹ και ότι, υπό τη διακυβέρνησή του, «δεν θα υπάρχει μουσουλμανική κοινότητα στη Σλοβακία²¹²». Πίστευε πως οι Μουσουλμάνοι, ως άνθρωποι άλλης θρησκείας και πολιτισμού, δεν μπορούσαν να ενσωματωθούν στη σλοβακική κοινωνία²¹³ και τελικά τα δικαιώματά τους είχαν μικρότερη σημασία, από αυτά των Σλοβάκων

²⁰⁹ Stojarova Vera- Populist, Radical and Extremist Political Parties In Visegrad countries vis a vis the migration crisis *Open Political Science* (2018) σελ.34

²¹⁰ Συντακτική Ομάδα Slovak Spectator, Fico: Security more important than migrants' rights Διαθέσιμο στο <https://spectator.sme.sk/c/20063953/fico-security-more-important-than-migrants-rights.html> Πρόσβαση 04/11/2020

²¹¹ Συντακτική Ομάδα Eurozpravy, Slovakia has decided: It is drastically changing its attitude towards refugees(μτφ) Διαθέσιμο στο <https://eurozpravy.cz/zahranicni/eu/141882-slovensko-rozhodlo-razne-meni-postoj-k-uprchlikum-zemi-cekaji-zmeny/> Πρόσβαση 05/11/2020

²¹² Συντακτική Ομάδα BBC News Slovak election: PM Fico sees Muslim 'threat' Διαθέσιμο στο <https://www.bbc.com/news/world-europe-35718831> Πρόσβαση 05/11/2020

²¹³ Gabrizova Zuzana Slovak PM “It’s Impossible to Integrate Muslims” Διαθέσιμο στο <https://www.euractiv.com/section/central-europe/news/slovak-pm-it-s-impossible-to-integrate-muslims/> Πρόσβαση 5/11/2020

πολιτών και την ασφάλειά τους²¹⁴. Χαρακτήρισε την μεταναστευτική πολιτική της Ε.Ε. ως «αυτοκτονία», τόνιζε πως η ιδέα της πολυπολιτισμικής Ευρώπης έχει αποτύχει και επέκρινε σκληρά τις Βρυξέλλες, που προσπάθησαν να εφαρμόσουν τις υποχρεωτικές ποσοστώσεις, «χωρίς να κατανοήσουν τις ιδιαιτερότητες της κατάστασης στη Σλοβακία και σε άλλες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης²¹⁵». Αποκάλεσε την απόφαση 1601/2015 «επιβαλλόμενη» και δήλωσε: «Αρνηθήκαμε αυτήν την ανοησία από την αρχή και ως κυρίαρχη χώρα έχουμε το δικαίωμα να την προσβάλουμε²¹⁶».

Το μεγαλύτερο κόμμα της αντιπολίτευσης, το κεντροδεξιό και ευρωσκεπτικιστικό Ελευθερία και Αλληλεγγύη, μέλος των Ευρωπαϊών Συντηρητικών και Μεταρρυθμιστών, διακήρυξε την ανάγκη αυστηρότερης προστασίας των σλοβακικών συνόρων και υποστήριξε πως κάθε χώρα έχει το δικαίωμα να αποφασίζει ποιος μπορεί να ζήσει στην επικράτειά της και υπό ποιες συνθήκες. Παρά το όνομά του, το κόμμα αντιτίθεται έντονα στην αλληλεγγύη προς τους μετανάστες και επισήμανε πως η αποδοχή μεταναστών και προσφύγων, αποτελούσε οικονομική και κοινωνική απειλή για την Ε.Ε. Σύμφωνα με τον ηγέτη του Ρίτσαρντ Σούλικ, «μεγάλος αριθμός μεταναστών σημαίνει λιγότερη ελευθερία για τους πολίτες μας²¹⁷» Το εθνικιστικό κόμμα SNS, το λαϊκιστικό «Είμαστε Οικογένεια» και το ακροδεξιό-ναζιστικό ΕS-NS, υιοθέτησαν ακόμη αυστηρότερες θέσεις. Η άρνηση αποδοχής προσφύγων στη Σλοβακία, είτε προέρχονται από εθνικές αποφάσεις είτε μέσω ενός ευρωπαϊκού συστήματος, αιτιολογήθηκε από ισχυρισμούς σχετικά με τη μουσουλμανική θρησκεία και τον πολιτισμό.

Μετριοπαθή στάση κράτησε το συντηρητικό κόμμα προσωπικοτήτων «Συνθησισμένοι Άνθρωποι» (Ordinary People-OlaNO/NOVA), το οποίο ασπάστηκε μια πιο ήπια ρητορική, απέφυγε την ακραίο λόγο εναντίον των προσφύγων και υποστήριξε την εθελοντική μετεγκατάσταση Χριστιανών, αν και απέρριψε και αυτό τα σχέδια της Ε.Ε.. Το μοναδικό κόμμα που υποστήριξε μια κοινή λύση σε ευρωπαϊκό επίπεδο, (όχι όμως στο πλαίσιο των

²¹⁴Συντακτική Ομάδα Slovak Spectator, PM Fico: Islam Has No Place In Slovakia Διαθέσιμο στο <https://spectator.sme.sk/c/20173606/pm-fico-islam-has-no-place-in-slovakia.html> Πρόσβαση 05/11/2020

²¹⁵Συντακτική Ομάδα Euractiv, Fico: EU's migration policy is "ritual suicide" Διαθέσιμο στο <https://www.euractiv.com/section/central-europe/news/fico-eu-s-migration-policy-is-ritual-suicide/> Πρόσβαση 05/11/2020

²¹⁶Συντακτική Ομάδα Reuters, PM: Slovakia will challenge quotas in court Διαθέσιμο στο <https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-slovakia-idUSKCN0RN13Q20150923> Πρόσβαση 05/11/2020

²¹⁷Simecka Martin, Richard Sulík: Yes, I am a Slovak nationalist(μτφ) Διαθέσιμο στο <https://dennikn.sk/688253/richard-sulik-sas-som-slovensky-nacionalista-rozhovor/> Πρόσβαση 3/11/2020

υποχρεωτικών μετεγκαταστάσεων) και απέφυγε τη σύνδεση προσφύγων και τρομοκρατίας, ήταν το κόμμα της ουγκρικής μειονότητας, Most-Híd. Την ίδια συμβιβαστική στάση κράτησε και ο πρόεδρος της χώρας Αντρέι Κίσκα, ο οποίος αναφέρθηκε επανειλημμένα στην ανάγκη μιας πιο εποικοδομητικής προσέγγισης των προσφύγων.

Στις εκλογές που διεξήχθησαν την άνοιξη του 2016, το Κατεύθυνση-Σοσιαλδημοκρατία αναδείχθηκε πρώτο κόμμα με 28,3% (σημειώνοντας όμως μια πτώση 16,1 ποσοστιαίων μονάδων), ενώ το Ελευθερία και Αλληλεγγύη έλαβε 12,1% και κατετάγη δεύτερο. Το Συνηθισμένοι Άνθρωποι έλαβε 11%, το SNS 8,6%, το LSNS 8% και το «Είμαστε Οικογένεια», 6,6%. Όλες οι ακραίες πολιτικές δυνάμεις κατάφεραν να αυξήσουν τα ποσοστά τους. Καθώς κανένα κόμμα δεν κατάφερε να πετύχει αυτοδυναμία, σχηματίστηκε κυβέρνηση συνεργασίας τεσσάρων κομμάτων, με πυλώνα το Κατεύθυνση-Σοσιαλδημοκρατία, τη συμμετοχή του εθνικιστικού SNS και πρωθυπουργό τον Φίκο.

Μετά τις εκλογές του 2016 και με την επικείμενη προεδρία της χώρας στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, οι αντιμεταναστευτικές αναφορές εξαφανίστηκαν από τον πολιτικό λόγο της κυβέρνησης, ενώ περιορίστηκαν στις δηλώσεις ακόμα και των εθνικιστικών κομμάτων. Προκύπτει πως η σκληρή στάση σχετικά με τη μετανάστευση που κράτησαν τα περισσότερα κόμματα, υπαγορεύτηκε εν μέρει και από τις επερχόμενες εκλογές και αποτελούσε απόπειρα αύξησης της δημοτικότητάς τους. Στο πλαίσιο αυτό, μπορεί να εξηγηθεί και η προσφυγή της χώρας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, κατά της απόφασης 1601/2015. Η ξενοφοβική ρητορική όμως, ειδικά από το κόμμα της κυβέρνησης, βοήθησε τους πραγματικούς ξενόφοβους να μπουν στο Κοινοβούλιο²¹⁸. Ακραία πολιτικά κόμματα, κατάφεραν να αξιοποιήσουν τις ανησυχίες του κοινού και να εκλεγούν, περνώντας το όριο του 5%. Το θέμα της μετανάστευσης, υπήρξε ένα ισχυρό εργαλείο στα χέρια εξτρεμιστών πολιτικών ηγετών, όπως προκύπτει από τις ομιλίες τους και την παρουσίαση των ιδεών τους. Μετά όμως τους ταραχώδεις και πολωτικούς προεκλογικούς μήνες και τη μειωμένη ροή μεταναστών κατά μήκος της «βαλκανικής οδού», ο αντιμεταναστευτικός λόγος δεν ήταν τόσο έντονος.

²¹⁸ Zuzana Stevulova Visegrad Four and Refugees ο.π.π. σελ. 9

7. Πως διαμορφώνεται η κοινή γνώμη στα κράτη του Βίζεγκραντ

7.1 Φόβοι που συνδέονται με τη μετανάστευση

Τα κράτη του Ομίλου χαρακτηρίζονται από την παρουσία μικρού αριθμού αλλοδαπών και ειδικότερα μουσουλμανικών πληθυσμών, δεν είχαν να αντιμετωπίσουν ιδιαίτερα αυξημένο πλήθος αιτήσεων για χορήγηση ασύλου κατά την προσφυγική κρίση, με την εξαίρεση της Ουγγαρίας και ο αριθμός των αναγνωρισμένων προσφύγων είναι χαμηλός, συγκριτικά με αυτόν της υπόλοιπης Ευρώπης. Στην πραγματικότητα, αποτελούν κράτη διέλευσης για την πλειονότητα των ατόμων που αναζητούν διεθνή προστασία, καθώς ο τελικός προορισμός είναι η Δυτική Ευρώπη. Αυτό αντικατοπτρίζεται, μεταξύ άλλων, από ένα υψηλό ποσοστό αιτημάτων που δεν ολοκληρώνονται, καθώς οι αιτούντες άσυλο εγκαταλείπουν τις χώρες του Βίζεγκραντ κατά τη διάρκεια της διαδικασίας²¹⁹. Από τη στιγμή που δεν υπάρχει πραγματικό πρόβλημα, τίθεται το ερώτημα, για ποιους λόγους η κοινή γνώμη και στα τέσσερα κράτη είναι αρνητική απέναντι στην αποδοχή προσφύγων. Προκειμένου να διερευνήσουμε τα αίτια, θα προσπαθήσουμε να κατηγοριοποιήσουμε τους διαφορετικούς τύπους φόβου που απαντώνται στις κοινωνίες των κρατών του Ομίλου και συνδέονται με τη μετανάστευση, φόβοι που σχετίζονται με απειλές οικονομικές, πολιτισμικές-κοινωνικές, πολιτικές και ασφάλειας, απειλές που μπορεί να είναι στη φύση τους αφηρημένες ή ρεαλιστικές, έχουν όμως την ιδιότητα να επικαλύπτονται, να αλληλοεπιδρούν και είναι αδιαχώριστες στη σκέψη των ανθρώπων²²⁰.

- *Πολιτισμικοί-Κοινωνικοί Φόβοι*

Το κοινό κομμουνιστικό παρελθόν άφησε το στίγμα του σε όλα τα κράτη του Ομίλου και στο πεδίο της μετανάστευσης²²¹. Οι μετανάστες που γίνονταν δεκτοί πριν από το 1989, ήταν κυρίως άτομα που προέρχονταν από χώρες με ανάλογα καθεστάτα. Η περίοδος της κομμουνιστικής κυριαρχίας, οδήγησε στη διαμόρφωση ερμητικά κλειστών κρατών με σχεδόν

²¹⁹Frelak Justyna Seges Solidarity in European Migration Policy ο.π.π. σελ. 84

²²⁰ Simonovits Bori and Anikó Bernát *The Social Aspects of the 2015 Migration Crisis in Hungary* TARKI Institute Budapest (2016), Bori Simonovits Migration-Related Fear and Scapegoating – Comparative Approach in the Visegrad Countries σελ. 37

²²¹ Robert Kos, Anna Kobierecka (eds) *The V4 Towards Migration* σελ. 22

καθόλου ξένο πληθυσμό και με αυστηρούς συννοριακούς ελέγχους. Ενώ άλλες κοινωνίες της Δυτικής Ευρώπης, λόγω και του αποικιακού τους παρελθόντος, έγιναν πιο εξοικειωμένες με διαφορετικούς πολιτισμούς, τα κράτη του Ομίλου παρέμειναν απομονωμένα. Αυτός είναι ένας από τους λόγους, για τους οποίους οι πληθυσμοί των τεσσάρων κρατών είναι τόσο ομοιογενείς, με ιδιαίτερα έντονο το χριστιανικό στοιχείο (με την εξαίρεση της Τσεχίας²²²) και δεν είναι εξοικειωμένοι με τη συνύπαρξη με πολιτισμικά και θρησκευτικά διαφορετικές ομάδες, ιδίως μουσουλμάνους. Στην αντίθεσή τους στην αποδοχή μεταναστών, συνετέλεσαν και αρνητικές εμπειρίες με εθνικές μειονότητες (η Πολωνία με άτομα από την Ρωσία ή η Ουγγαρία με πληθυσμούς των Βαλκανίων²²³). Παράλληλα, η κοινή γνώμη στα κράτη του Βίζεγκραντ, ανησυχεί για την ενδεχόμενη κοινωνική επίδραση μεταναστών και προσφύγων, εκφράζοντας επιφυλάξεις για τη δυνατότητα ενσωμάτωσης ατόμων διαφορετικής κουλτούρας και κανόνων, διατυπώνοντας ταυτόχρονα φόβους, πως η εισδοχή ατόμων με ετερογενές σύστημα αξιών, θα οδηγήσει σε κοινωνικές αναταραχές και συγκρούσεις, καθώς οι νεοεισερχόμενοι θα επιχειρήσουν να «εξισλαμίσουν» την Ευρώπη και να αλλάξουν τον χριστιανικό της χαρακτήρα. Η παραμονή των κρατών του Ομίλου κάτω από την κομμουνιστική επιρροή, οδήγησε στην εμφύτευση στις κοινωνίες αυτές, ορισμένων προτύπων συμπεριφοράς-φόβος για το άγνωστο, διστακτικότητα απέναντι στους ξένους και αίσθημα διαφορετικότητας από τις υπόλοιπες κοινωνίες της Δυτικής Ευρώπης²²⁴.

- *Οικονομικοί Φόβοι*

Σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης έπαιξαν οι περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες και οι αδυναμίες που εμφανίζουν σε υποδομές και τεχνογνωσία, οι χώρες του Ομίλου. Λόγω του κομμουνιστικού παρελθόντος και της καθυστερημένης ενσωμάτωσής τους με τη Δυτική Ευρώπη και τις οργανωτικές δομές της, τα κράτη του πρώην ανατολικού μπλοκ, έπρεπε να αγωνιστούν προκειμένου να πλησιάσουν τις πιο ευημερούσες δυτικές χώρες, χωρίς, ακόμα και σήμερα, να βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο. Στις κοινωνίες των τεσσάρων κρατών, επικρατεί ο φόβος πως η αποδοχή μεταναστών και προσφύγων και το οικονομικό κόστος που συνεπάγεται (π.χ. προγράμματα ένταξης, σίτισης, στέγασης), θα προκαλέσει δυσανάλογο βάρος στο Δημόσιο Τομέα, ο οποίος δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί. Παράλληλα, κυριαρχεί η

²²²Hamplova Dana Are Czechs the least religious of all? Διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/commentisfree/belief/2010/jun/24/czech-republic-religious-atheism> Πρόσβαση 10/11/2020

²²³ Nyzio Arkadiusz The Second Revival? ο.π.π. σελ. 75

²²⁴ Robert Kos, Anna Kobierecka (eds) *The V4 Towards Migration* σελ.22

αντίληψη πως τα κοινωνικά επιδόματα και κάθε είδους παροχές θα πρέπει να προσφέρονται μόνο στους πολίτες της χώρας και όχι στους μετανάστες. Πολλοί άνθρωποι στις κοινωνίες του Βίτγκεραντ, φοβούνται ότι η εμφάνιση ευάλωτων ομάδων «ξένων», θα οδηγήσει σε μείωση αυτών των παροχών.

- *Πολιτικοί Φόβοι*

Η πτώση των σοσιαλιστικών καθεστώτων στην Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη, συνοδεύτηκε από την αναβίωση των εθνικιστικών συναισθημάτων²²⁵, καθώς ο σοβινισμός λειτούργησε ως εργαλείο εξισορρόπησης της νέας κατάστασης που προέκυψε κατά την μετάβαση στον καπιταλισμό. Οι χώρες του Ομίλου απέκτησαν σχετικά πρόσφατα την ανεξαρτησία τους και η εθνική ταυτότητα είναι μία από τις σημαντικότερες έννοιες για πολλούς πολίτες²²⁶. Με αυτό το σκεπτικό, τα σχέδια υποχρεωτικής μετεγκατάστασης θεωρήθηκαν ως περιορισμός της εθνικής κυριαρχίας και προσπάθεια επιβολής των θεσμικών οργάνων της Ε.Ε. Η αναβίωση του εθνικισμού στην Ανατολική Ευρώπη, μπορεί να εξηγηθεί επίσης, ως αντίδραση στην παγκοσμιοποίηση και στις φερόμενες ως συνέπειες της, όπως την κατάργηση των εθνικών συνόρων, τη διάδοση των πολιτισμών και τη διάλυση των εθνικών κρατών. Η πολιτική ανοικτών συνόρων της Ε.Ε., λογίζεται από την κοινή γνώμη, ως προσπάθεια να εξαχθούν οι προκλήσεις της πολυπολιτισμικότητας στα κράτη του Βίτγκεραντ, σε μια περίοδο που ήταν φανερά τα προβλήματα ένταξης που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

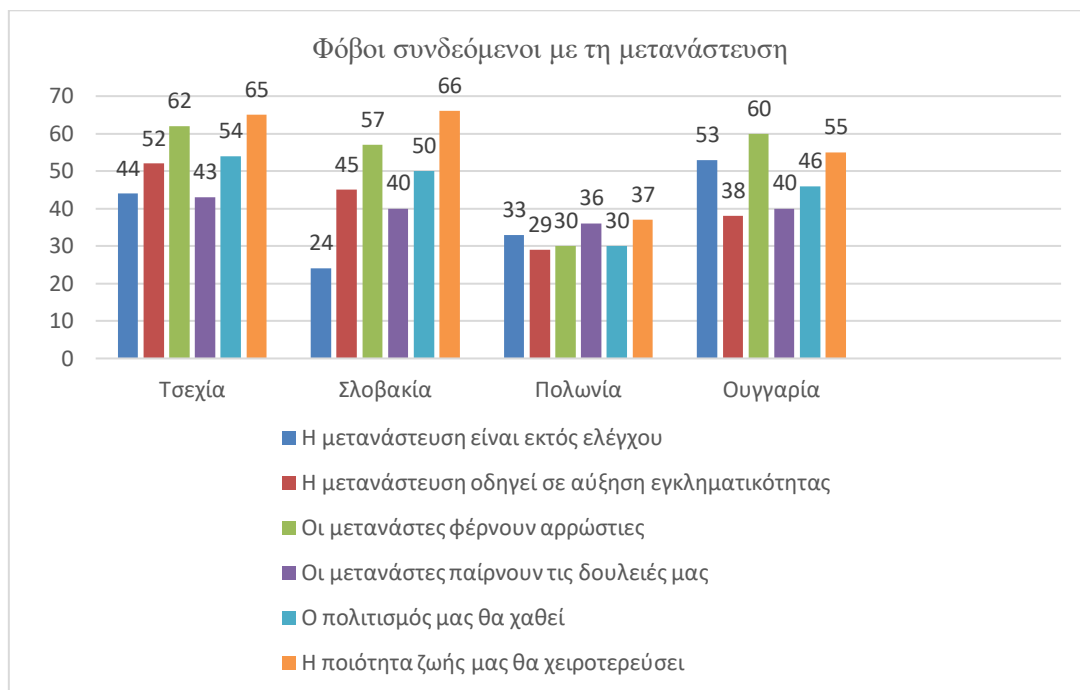
- *Φόβοι ασφάλειας*

Τρομοκρατικές επιθέσεις και εγκλήματα που διαπράχθηκαν από μετανάστες και γεννημένους στο εξωτερικό πολίτες της Δυτικής Ευρώπης, συνέβαλαν επίσης στην ενίσχυση στη συνείδηση της κοινής γνώμης, της αφήγησης που εξομοιώνει μουσουλμάνους με τρομοκράτες. Ο τρόπος με τον οποίο οι πολιτικοί των κρατών του Ομίλου διαχειρίζονται το ζήτημα, ωθεί τους πολίτες να αντιλαμβάνονται τη μετανάστευση, ως απειλή για την ασφάλειά τους. Η θεώρηση της μετανάστευσης ως ζήτημα ασφάλειας στα πλαίσια του πολιτικού διαλόγου, είναι αδιαπραγμάτευτη. Η συζήτηση αφορά μόνο ποια εργαλεία και πολιτικές πρέπει

²²⁵Andronižová Jarmila Immigration in Current Political Discourse The Case of Slovakia within the European Union *Annual of Language and Politics and Politics of Identity*, Praha, Univerzita Karlova (2013) σελ. 7

²²⁶ Robert Kos, Anna Kobierecka (eds) *The V4 Towards Migration* ο.π.π. σελ. 214

να χρησιμοποιηθούν για την αντιμετώπισή της²²⁷. Σημαντικό ρόλο έπαιξε το γεγονός πως, προκειμένου να ενταχθούν στο Σένγκεν, οι χώρες του Βίζεγκραντ έπρεπε να πληρούν αυστηρά κριτήρια σχετικά με την ασφάλεια των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε., κάτι που αναπόφευκτα επηρέασε την αντίληψή τους για το πώς θα πρέπει να δρουν άλλες χώρες, όταν έρχονται αντιμέτωπες με παραβιάσεις των συνόρων αυτών²²⁸.

Γράφημα 3-Πηγή: Social Aspects Hungary (Οκτώβριος 2015)

Όπως μπορεί να διαπιστωθεί από το γράφημα, οι ανησυχίες για την υγεία και τις κοινωνικές αλλαγές (επιδείνωση της ποιότητας ζωής) είναι πιο έντονες, ακολουθούμενες από ανησυχίες για τη δημόσια ασφάλεια (η πρόταση «η μετανάστευση είναι εκτός ελέγχου» αποτελεί αφηρημένο φόβο). Με την εξαίρεση της Πολωνίας, όπου οι οικονομικοί φόβοι είναι περισσότερο ισχυροί, οι κοινωνίες των κρατών του Ομίλου, ανησυχούν περισσότερο για τις πολιτισμικές επιπτώσεις, παρά για τους μετανάστες που «παίρνουν τις δουλειές τους».

²²⁷ Turrion Ruth Ferrero Facing Migration Flows in the EU ο.π.π. σελ. 9

²²⁸ Zuzana Stevulova Visegrad Four and Refugees ο.π.π. σελ. 9

7.2 Πολιτική εκμετάλλευση των φόβων της κοινής γνώμης-Οι μετανάστες ως «εξιλαστήρια θύματα»

Η προσφυγική κρίση οδήγησε στην ενίσχυση της προκατάληψης, απέναντι σε μετανάστες και πρόσφυγες, από τις κοινωνίες του Βίζεγκραντ. Ωστόσο, το αντιμεταναστευτικό συναίσθημα στις χώρες αυτές, σε μεγάλο βαθμό, δε βασίζεται σε πραγματική εμπειρία με αλλοδαπούς, συνεπώς η κατάσταση δεν μπορεί να εξηγηθεί μόνο από τα αισθήματα των κοινωνιών, αλλά είναι περισσότερο αποτέλεσμα μιας καλά οργανωμένης προπαγάνδας, που υποκινεί και προσπαθεί να επενδύσει στη δημιουργία κλίματος πανικού²²⁹. Τα στερεότυπα σχετικά με τη μετανάστευση, έχουν γίνει αντικείμενο πολιτικής εκμετάλλευσης και η κοινή γνώμη χειραγωγήθηκε και στις τέσσερις χώρες, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι στόχοι των κομμάτων. Πολιτικές δυνάμεις που αναζητούσαν τρόπους προκειμένου να στρέψουν την προσοχή του κοινού από τα διαρθρωτικά προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι χώρες τους, κατόρθωσαν να προωθήσουν το ζήτημα της μετανάστευσης στην κορυφή του πολιτικού διαλόγου.

Ο δικαιολογημένος φόβος για το άγνωστο, αντικαθίσταται στη συνείδηση του κόσμου, από το φόβο για έναν συγκεκριμένο «εχθρό»-τον «ξένο», έναν κατασκευασμένο όμως εχθρό. Το μεταναστευτικό συνδέεται με ζητήματα εσωτερικής ασφάλειας και όρους όπως η τρομοκρατία, το υψηλό κόστος διαχείρισης των ανθρώπινων ροών, ο διαχωρισμός πρόσφυγα-οικονομικού μετανάστη, η προστασία του Χριστιανισμού έναντι του Ισλαμισμού και την πολυπολιτισμικότητα και έτσι ο «εχθρός», ο πρόσφυγας, ο μετανάστης, σχετίζεται με την τρομοκρατία. Τα κόμματα δε διστάζουν να χρησιμοποιήσουν ξενοφοβική ρητορική, καθώς η ομάδα που παρουσιάζεται ως εχθρός, δεν συνιστά μέρος του εκλογικού σώματος, ενώ η πλειονότητα της κοινωνίας, δεν μπορεί να αποκωδικοποιήσει τα ξενοφοβικά μηνύματα που κρύβονται στον πολιτικό λόγο των κομμάτων. Στην πραγματικότητα, οι μετανάστες αποτελούν από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής τα εξιλαστήρια θύματα, εναντίον των οποίων συσπειρώνεται το κοινό.

Ως συνέπεια της προσφυγικής κρίσης, πολιτικά σχήματα με ατζέντα κατά της μετανάστευσης, κέρδισαν έδαφος στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης. Ωστόσο, υπάρχει μια σημαντική διαφορά μεταξύ των χωρών του Βίζεγκραντ και της Δυτικής Ευρώπης. Στη Δύση, είναι τα κόμματα της άκρας δεξιάς που εκμεταλλεύονται το ξενοφοβικό συναίσθημα, ενώ στην

²²⁹ Juhász Attila, Bulcsu Hunyadi, Edit Zgut- Focus On Hungary ο.π.π.σελ. 6

Κεντρική Ευρώπη τα κόμματα εξουσίας, κάτι που συνιστά μεγαλύτερη απειλή για τη δημοκρατία. Ως συνέπεια των επιθέσεων σε Παρίσι και Βρυξέλλες, η αντιτρομοκρατική νομοθεσία έγινε αυστηρότερη σε όλη την Ευρώπη. Στα κράτη του Ομίλου όμως, όπου ο κίνδυνος τρομοκρατικών επιθέσεων είναι χαμηλότερος από ό,τι στη Δυτική Ευρώπη, τέτοια μέτρα, εκτός του ότι έχουν συμβολικό χαρακτήρα, θα ενσωματώνονταν στο πολιτικό και νομικό πλαίσιο κρατών με πιο αδύναμους θεσμούς και πιο εύθραυστο κράτος δικαίου, συγκριτικά με την υπόλοιπη Ευρώπη. Επομένως, στις χώρες του Βίτγκεραντ, ελλοχεύει ο κίνδυνος η λήψη μέτρων καταπολέμησης της τρομοκρατίας, να υπονομεύσει περαιτέρω τις ατομικές και πολιτικές ελευθερίες και να περιθωριοποιήσει τους ανεξάρτητους θεσμούς²³⁰. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της αδυναμίας των θεσμών, είναι η περίπτωση της Πολωνίας και η προσπάθεια του κυβερνώντος κόμματος Νόμος και Δικαιοσύνη να επηρεάσει τη σύνθεση του Ανώτατου Δικαστηρίου της χώρας, μετά την άνοδό του στην εξουσία το 2015.

Είναι σαφές ότι στις κοινωνίες του Βίτγκεραντ, το έδαφος είναι πρόσφορο για να ευδοκιμήσουν τα ξενοφοβικά μηνύματα. Ενώ όμως στην κοινωνία υπάρχει μια συγκεκριμένη «ζήτηση» για ξενοφοβία, υπάρχει πάντα και μια «προσφορά»: πολιτικοί παράγοντες που καλλιεργούν και εκμεταλλεύονται φόβους του πληθυσμού για την επίτευξη των στόχων τους²³¹. Ο φόβος για το άγνωστο και η προκατάληψη δεν είναι όμως ευθύνη μόνο των λαών, παρά μάλλον των πολιτικών που εκμεταλλεύονται αυτά τα συναισθήματα.

7.3 Η περίπτωση της Ουγγαρίας

Η ξενοφοβία στην Ουγγαρία άρχισε να αυξάνεται από το 2010, έτος κατά το οποίο το Fidesz ανέβηκε στην εξουσία και το κόμμα της ακροδεξιάς Jobbik κέρδισε έδρες στο Εθνικό Κοινοβούλιο²³². Καθ' όλη τη διάρκεια του 2015, το κυρίαρχο θέμα του δημόσιου πολιτικού λόγου στην Ουγγαρία ήταν η προσφυγική κρίση, θέμα το οποίο χρησιμοποιήθηκε πολιτικά και από τα δύο κόμματα²³³. Όπως προκύπτει από έρευνα που δημοσίευσε το ουγγρικό ινστιτούτο

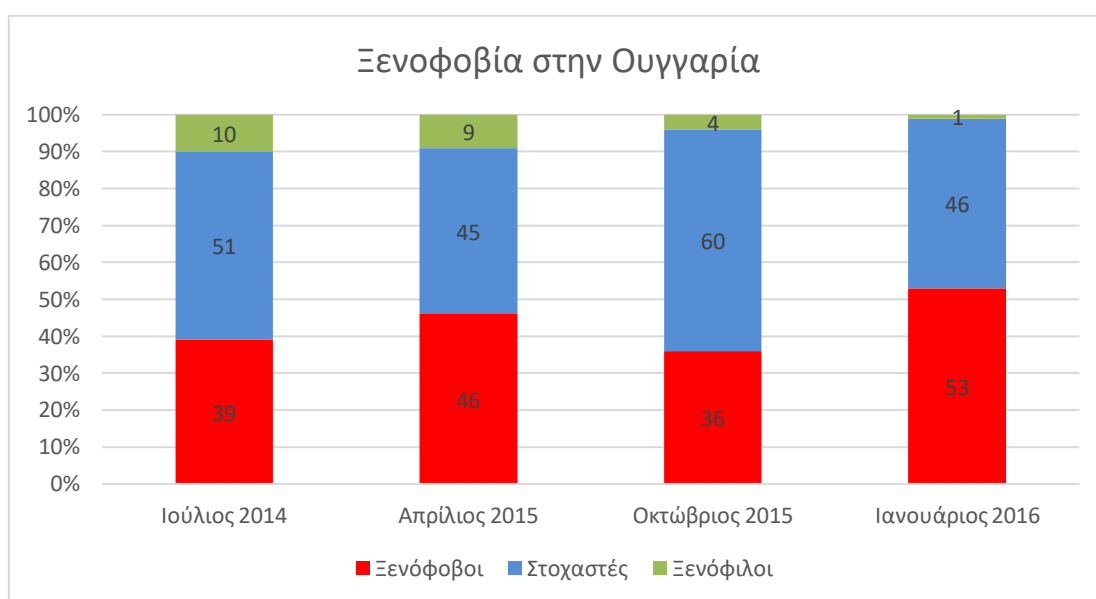
²³⁰Bulcsu Hunyadi and Csaba Molnar- Central Europe Faceless Strangers: The Rise of Xenophobia *Political Capital Institute*, Hungary (2016), σελ.5

²³¹ ο.π. σελ.4

²³² Hajagos Andrea Hungary, xenophobia and feeding the fears of terrorism Διαθέσιμο στο <https://www.euronews.com/2016/07/21/hungary-xenophobia-and-feeding-the-fears-of-terrorism> Πρόσβαση 15/10/2020

²³³Juhasz Attila, Bulcsu Hunyadi, Edit Zgut Focus On Hungary ο.π.σελ. 24

TARKI²³⁴, το υψηλό επίπεδο ξενοφοβίας τον Απρίλιο του 2015 δεν αποτελεί έκπληξη, καθώς στις αρχές της χρονιάς η κυβέρνηση ξεκίνησε εκστρατεία κατά της μετανάστευσης, ακολουθούμενη από την Εθνική Διαβούλευση και την καμπάνια ενημέρωσης με αφίσες και πινακίδες. Την άνοιξη του 2015, οι ερωτηθέντες θεωρούσαν την ανεργία ως το πιο σοβαρό πρόβλημα στην Ουγγαρία και μόνο το 13% έθεσε τη μετανάστευση ως ένα από τα τρία πιο σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα²³⁵. Ωστόσο, το φθινόπωρο ο αριθμός αυτός είχε ήδη αυξηθεί στο 34%, ενώ παραδοσιακά σημαντικά, οικονομικά και κοινωνικά θέματα, δεν σημείωσαν ανάλογη μεταβολή. Αυτό δείχνει ότι στην Ουγγαρία, επηρεάστηκε η αντίληψη του κοινού για τη μετανάστευση, δεχόμενη τα εξτρεμιστικά μηνύματα της κυβέρνησης²³⁶.

Γράφημα 4-Πηγή TARKI OMNIBUS 2016²³⁷

²³⁴ Έρευνα του Ινστιτούτου TARKI με τίτλο Attitudes Towards Refugees, Asylum Seekers and Migrants Νοέμβριος 2015-Αναθεώρηση Ιανουάριος 2016

²³⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ευρωβαρόμετρο # 83 Άνοιξη 2015

²³⁶ Juhasz Attila, Bulcsu Hunyadi, Edit Zgut -Focus On Hungary ο.π.π. σελ 17

²³⁷ Σύμφωνα με την έρευνα ως «ξενόφοβοι» ορίζονται εκείνοι που απάντησαν πως δεν θα δεχόταν αιτούντες άσυλο στην Ουγγαρία, ως «ξενόφιλοι» εκείνοι που θα δέχονταν όλους τους αιτούντες άσυλο στην Ουγγαρία και «στοχαστές» ως εκείνους που χρειάζονται περισσότερες πληροφορίες και σταθμίζουν τα υπέρ και κατά προτού λάβουν απόφαση

Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, το επίπεδο της ξενοφοβίας στη συνέχεια μειώθηκε σημαντικά. Ενώ στην έρευνα του Απριλίου, η ξενοφοβία ήταν στο 46% (φτάνοντας στο υψηλότερο επίπεδο όλων των εποχών), μέχρι τον Ιούλιο μειώθηκε στο 39% και τον Οκτώβριο εμφάνισε περαιτέρω μείωση (στο 36% ή στα επίπεδα του 2013). Δεδομένου ότι την ίδια φθίνουσα τάση ακολουθούσε η ξενοφιλία, η περίοδος μεταξύ Απριλίου και Οκτωβρίου 2015 χαρακτηρίζονταν από σημαντική αύξηση του ποσοστού των «στοχαστών». Αυτό συνέβη καθώς, πιθανότατα, τμήμα της ουγγρικής κοινής γνώμης αντιλήφθηκε ότι οι μετανάστες είναι μεν παρόντες, αλλά ούτε αποτελούν πραγματική απειλή, ούτε σκοπεύουν να μείνουν, επομένως η ορθότητα των απόψεων της κυβέρνησης θα πρέπει να επανεξεταστεί. Από τον Οκτώβριο του 2015 η εισροή μεταναστών στην Ουγγαρία είχε σταματήσει λόγω του φράχτη, αλλά την ίδια στιγμή η αντιμεταναστευτική εκστρατεία της κυβέρνησης συνεχίζονταν, εκμεταλλεζόμενη και γεγονότα όπως η δεύτερη τρομοκρατική επίθεση στο Παρίσι, επομένως δεν προκαλεί έκπληξη το ότι το 2016, οι «στοχαστές» μειώθηκαν και οι ξενόφιλοι εξαφανίστηκαν²³⁸.

7.4 Ο ρόλος των Μ.Μ.Ε.

Η κατάσταση της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης στις χώρες του Βίζεγκραντ, είναι ακόμα και σήμερα, 30 χρόνια μετά την πτώση του κομμουνισμού, ιδιαίτερα ανησυχητική. Σύμφωνα με το Freedom House, το 2015 η Ουγγαρία ανήκε στις 20 χώρες στις οποίες η ελευθερία του τύπου υπέστη σημαντική μείωση και τα Μ.Μ.Ε. στη χώρα θεωρούνταν μόνο μερικώς ελεύθερα. Η Πολωνία χαρακτηρίστηκε ως χώρα που θα έπρεπε να παρακολουθείται στενά τα επόμενα χρόνια, εξαιτίας παρεμβάσεων που έδωσαν στην κυβέρνηση μεγαλύτερο έλεγχο επί των δημόσιων μέσων ενημέρωσης. Η Τσεχία έλαβε χειρότερη βαθμολογία σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, λόγω της ιδιοκτησίας μέσων ενημέρωσης από ολιγάρχες και πολιτικούς²³⁹. Στη Σλοβακία η δολοφονία, το Φεβρουάριο του 2018, του δημοσιογράφου Γιάν Κούτσιακ και της μνηστής του, οδήγησε σε κοινωνικές αναταραχές και παραίτηση της κυβέρνησης Φίκο. Ο Κούτσιακ ερευνούσε υπόθεση φορολογικής απάτης, στην οποία εμπλέκονταν πολιτικοί και επιχειρηματίες. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται επίσης μια εκστρατεία παραπληροφόρησης στην Κεντρική Ευρώπη, καθώς υπάρχουν εκατοντάδες

²³⁸ Bori Simonovits and Anikó Bernát *The Social Aspects of the 2015 Migration Crisis in Hungary* TÁRKI Social Research Institute Inc Budapest (2016), Endre Sik *The Socio-Demographic Basis of Xenophobia in Contemporary Hungary*. σελ. 44

²³⁹Freedom House *The Battle for the Dominant Message* Διαθέσιμο στο https://freedomhouse.org/sites/default/files/FH_FT0P_2016Report_Final_04232016.pdf σελ. 6
Πρόσβαση 12/11/2020

φιλορωσικές ιστοσελίδες που προπαγανδίζουν υπέρ του Κρεμλίνου και κατά της Δύσης και των μέτρων της Ε.Ε. για την μετανάστευση²⁴⁰.

Παρόλο που η Τσεχία δεν είχε να διαχειριστεί σημαντικό αριθμό αφίξεων, υπήρξε αυξημένη αναφορά των Μ.Μ.Ε. στην προσφυγική κρίση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα προκατειλημμένης ενημέρωσης, αποτελεί η περίπτωση του ιδιωτικού τηλεοπτικού σταθμού Prima, δημοσιογράφου του οποίου, λάμβαναν οδηγίες από ανώτερα στελέχη του καναλιού, προκειμένου να απεικονίσουν τους πρόσφυγες με αρνητικό τρόπο²⁴¹. Παρόμοιο γεγονός συνέβη στην Ουγγαρία, όταν αποκαλύφθηκε πως ένα κρατικό μέσο, ζήτησε από τους δημοσιογράφους του να αποφύγουν την εμφάνιση εικόνων γυναικών και παιδιών κατά την κάλυψη της προσφυγικής κρίσης²⁴², αλλά και στην Πολωνία, όπου ο κρατικός ραδιοτηλεοπτικός σταθμός TVP ήταν πρόθυμος να στηρίξει τη γραμμή της κυβέρνησης, σχετικά με την ανάγκη να κρατηθούν οι μουσουλμάνοι μετανάστες έξω από την Πολωνία. Τα κρατικά μέσα ενημέρωσης και στη Σλοβακία, εστίαζαν σε εξτρεμιστικές ενέργειες μουσουλμάνων, προσβλέποντας στην καταδίκη του Ισλάμ από το κοινό τους²⁴³. Σε όλες τις χώρες του Ομίλου, οι κυβερνήσεις και τα μέσα ενημέρωσης που ελέγχονταν από αυτές, απέφυγαν σκόπιμα τη χρήση του όρου «πρόσφυγες», προτιμώντας τις εκφράσεις «παράνομοι μετανάστες» ή «οικονομικοί μετανάστες», με στόχο να τους απεικονίσουν ως πιθανές απειλές, ενώ παραπλανούσαν την κοινή γνώμη για τον πραγματικό αριθμό αλλοδαπών που βρίσκονταν στα κράτη τους²⁴⁴. Στην Ουγγαρία, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης που επηρεάζονταν από την κυβέρνηση, παρουσίαζαν συνεχώς τα σύνορα της χώρας υπό πίεση ή κάτω από επίθεση, δικαιολογώντας την περαιτέρω στρατικοποίηση και συνθέτοντας ιδιαίτερα ευφάνταστες θεωρίες συνωμοσίας, για τον δυτικό φιλελευθερισμό, τις Μ.Κ.Ο., τους ακτιβιστές και τον Τζορτζ Σόρος, τους οποίους εμφάνιζαν ως υπαίτιους της κρίσης. Η αρνητική εικόνα μεταναστών και προσφύγων που παρουσίασαν τα μέσα

²⁴⁰ Stojanova Vera- Populist, Radical and Extremist Political Parties In Visegrad countries ο.π.π. σελ. 40

²⁴¹ Συντακτική ομάδα Globsec Διαθέσιμο στο <https://www.globsec.org/publications/czech-republic-migration-trends-political-dynamics/> Πρόσβαση 16/10/2020

²⁴² Freedom House The Battle for the Dominant Message ο.π.π., σελ.9

²⁴³ Aaron Walter Islamophobia in Eastern Europe; Slovakia and the Politics of Hate *Transnational, Cross-Regional and Global Connections Journal* σελ. 3

²⁴⁴ Ecre report Decrease in Applications and Negative Public Attitudes in Visegrád Four Διαθέσιμο στο <https://www.ecre.org/report-decrease-in-applications-and-negative-public-attitudes-in-visegrad-four/> Πρόσβαση 13/11/2020

ενημέρωσης, οδήγησε στην άνοδο της ισλαμοφοβίας και της ξενοφοβίας, παρέχοντας με αυτό τον τρόπο προβολή, συνειδητά ή ασυνείδητα, στην ακροδεξιά ατζέντα²⁴⁵.

²⁴⁵ Stojarova Vera- Populist, Radical and Extremist Political Parties ο.π.π. σελ. 41

8. Η στάση των κρατών του Βίζεγκραντ και η ευρωπαϊκή αλληλεγγύη

8.1 Προσδιορισμός της έννοιας της αλληλεγγύης

Η αλληλεγγύη μπορεί να αντιμετωπισθεί αφενός ως ηθική αξία ή επιταγή συνδρομής σε κάποιον που βρίσκεται σε κατάσταση ανάγκης και αφετέρου ως συμβατική υπόσχεση αμοιβαίας συνδρομής που συνδέει τα μέλη μιας κοινότητας²⁴⁶. Τις δύο αυτές διαφορετικές εκφάνσεις του όρου, αντανακλά η διάκριση μεταξύ μηχανικής και οργανικής αλληλεγγύης, που παρουσιάστηκε το 1893 από τον Γάλλο Κοινωνιολόγο Εμίλ Ντίρκεμ. Ως *μηχανική*, εμφανίζεται η αλληλεγγύη στις παραδοσιακές κοινωνίες, που διακρίνονται από ισχυρούς συνεκτικούς δεσμούς μεταξύ των μελών τους (κοινή καταγωγή, γλώσσα κ.λπ.). Σε αυτή την περίπτωση, η αλληλεγγύη στηρίζεται στις ομοιότητες μεταξύ των μελών μιας ομάδας, στην κοινή ταυτότητα και νοείται ως ηθική επιταγή της παροχής συνδρομής σε κάποιο μέλος που έχει ανάγκη, σε κάποιον «από εμάς»²⁴⁷. Η *οργανική αλληλεγγύη*, στηρίζεται στην συμπληρωματική διαφορετικότητα-αλληλεξάρτηση που παρουσιάζεται στις σύγχρονες κοινωνίες, ως αποτέλεσμα του καταμερισμού της εργασίας. Στις περιπτώσεις αυτές, λόγω της αλληλεξάρτησης, το ένα μέλος βασίζεται στο άλλο για να εξασφαλισθεί η αποτελεσματική λειτουργία της κοινωνίας, κάτι που αναπόφευκτα οδηγεί στην συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας, αν όχι υποχρέωσης, της παροχής αμοιβαίας συνδρομής. Υπό αυτή την έννοια, η αλληλεγγύη δεν είναι μια πράξη αλτρουισμού, αλλά μια ορθολογική πράξη, που κινείται από ένα ίδιο συμφέρον²⁴⁸.

Σύμφωνα με τις Prainsack και Buyx, η αλληλεγγύη αναφέρεται σε κοινές πρακτικές που αντιπροσωπεύουν μια συλλογική δέσμευση ανάληψης «κόστους» (οικονομικού, κοινωνικού, συναισθηματικού ή άλλου), με στόχο την παροχή βοήθειας σε άλλους. Είναι σημαντικό να σημειωθεί πως η αλληλεγγύη κάτω από αυτή τη θεώρηση, νοείται έμπρακτα και όχι ως

²⁴⁶ Χρυσομάλλης Μιχάλης, Η αρχή της αλληλεγγύης στην έννομη τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης- Έννοια, πεδίο εφαρμογής και νομική φύση, *Digesta Online*, σελ. 15 Διαθέσιμο στο http://www.digestaonline.gr/pdfs/Digesta_Publications/15 Πρόσβαση 24/11/2020

²⁴⁷ Fernandes Sofia, Rubio Eulalia, Solidarity within the Eurozone: how much, what for, for how long? *Notre Europe, Policy Paper 51*, February 2012, Διαθέσιμο στο <http://www.publicdebt.net.org/pdm/ECONOMIC-ANALYSES-AND-POLICIES/Economic-Policies/Documents/DOCUMENT201804091425.html> Σελ. 4, Πρόσβαση 24/11/2020

²⁴⁸ Ο.π. σελ 4

συναίσθημα ή αφηρημένη αξία²⁴⁹. Παρόμοια και η έννοια της αλληλεγγύης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, εμφανίζεται ως οργανική (λειτουργική) και όχι ως μηχανική (συναισθηματική). Πράγματι, αν και τα μέλη της Ένωσης μοιράζονται κοινές αξίες, η συνειδητοποίηση της στενής σύνδεσης και της αμοιβαίας ευθύνης για την προάσπιση του κοινού εγχειρήματος, είναι αυτή που οδήγησε στην ανάπτυξη μηχανισμών αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών, σε όλη την ιστορία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης²⁵⁰.

8.2 Η αλληλεγγύη στα κείμενα της Ένωσης

Ως «αλληλεγγύη» στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποδίδεται η υποχρέωση των κρατών μελών να αντιμετωπίζουν πολλά θέματα, ως ζητήματα «κοινού ενδιαφέροντος», ακόμη και όταν δεν υφίστανται καταγεγραμμένες, ειδικότερες υποχρεώσεις τους²⁵¹. Ο όρος απαντάται σε πολλά βασικά κείμενα της Ένωσης, ξεκινώντας από τη Διακήρυξη του Ρομπέρ Σουμάν της 9^{ης} Μαΐου 1950, το σημείο αφετηρίας της Ε.Ε., σύμφωνα με την οποία, «Η Ευρώπη δεν θα δημιουργηθεί δια μας, ούτε σε ένα συνολικό σχέδιο: θα οικοδομηθεί μέσα από συγκεκριμένα επιτεύγματα που καταρχάς θα δημιουργήσουν μια πραγματική αλληλεγγύη²⁵²». Με αυτό τον τρόπο η αλληλεγγύη, όχι μόνο αναγνωρίζεται ως απαραίτητο στοιχείο για την συνύπαρξη των κρατών, αλλά ενέπνευσε την ενοποιητική διαδικασία²⁵³. Η δέσμευση αυτή στην αλληλεγγύη, επαναλήφθηκε στο προοίμιο της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα. Αργότερα, η αλληλεγγύη μνημονεύεται παράλληλα με τη «συννοχή», τόσο στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (1986) όσο και στη Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992)²⁵⁴.

²⁴⁹Prainsack Barbara, Buyx Alena Solidarity In Contemporary Bioethics—Towards A New Approach *Bioethics Vol. 26, No7* (2012) σελ 346 Διαθέσιμο στο https://www.researchgate.net/publication/230563835_Solidarity_In_Contemporary_Bioethics_-_Towards_A_New_Approach Πρόσβαση 19/11/2020

²⁵⁰ Fernandes Sofia, Rubio Eulalia, Solidarity within the Eurozone: ο.π.π. Σελ. 4

²⁵¹ Σαχπεκίδου Ευγενία, *Ευρωπαϊκό Δίκαιο*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, σελ. 190

²⁵² Ευρωπαϊκή Ένωση Η Διακήρυξη Σουμάν Διαθέσιμο στο https://europa.eu/european-union/about-eu/symbols/europe-day/schuman-declaration_el Πρόσβαση 19/11/2020

²⁵³ Hilpold Peter, Understanding solidarity within EU law: An analysis of the “islands of solidarity” with particular regard to Monetary Union *Yearbook of European Law, Vol. 34, No. 1* (2015),σελ. 258

²⁵⁴ Grimmel Andreas & Susanne My Giang (eds) *Solidarity in the European Union* Springer Cham (2017), Grimmel Andreas Solidarity in the European Union: Fundamental Value or “Empty Signifier” σελ. 161

Στην Συνθήκη της Λισαβόνας γίνεται εκτεταμένη αναφορά στην έννοια της αλληλεγγύης. Σύμφωνα με την έκτη παράγραφο του προοιμίου της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Σ.Ε.Ε), τα κράτη μέλη εκφράζουν την επιθυμία τους να δημιουργήσουν, «βαθύτερες σχέσεις αλληλεγγύης μεταξύ των λαών τους, σεβόμενοι παράλληλα την ιστορία τους, τον πολιτισμό τους και τις παραδόσεις τους». Βάσει του άρθρου 2, η αλληλεγγύη αποτελεί θεμελιώδη αξία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 3, η Ε.Ε. «προάγει... την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών», ενώ στην παράγραφο 5 «...συμβάλλει στην ειρήνη, την ασφάλεια, την αειφόρο ανάπτυξη του πλανήτη, την αλληλεγγύη και τον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ των λαών» και έτσι η αλληλεγγύη εκπληρώνει έναν πιο φιλόδοξο ρόλο, παρέχοντας πολιτικό προσανατολισμό²⁵⁵ και λειτουργώντας ως αρχή για την επίτευξη κοινών σκοπών, ως αξία και ως στόχος ολοκλήρωσης. Στα άρθρα 21 και 24 γίνεται αναφορά στην ύπαρξη και ανάπτυξη της αλληλεγγύης στην εξωτερική δράση και στην κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της Ένωσης αντίστοιχα.

Ο όρος αλληλεγγύη εμφανίζεται στη Σ.Λ.Ε.Ε., στο Προοίμιο και σε έξι επιμέρους διατάξεις της. Ιδιαίτερης σημασίας είναι το άρθρο 67, σύμφωνα με το οποίο η Ένωση, «...αναπτύσσει κοινή πολιτική στους τομείς του ασύλου, της μετανάστευσης και του ελέγχου των εξωτερικών συνόρων, η οποία βασίζεται στην αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών...». Ανάλογης σπουδαιότητας είναι το άρθρο 80, κατά το οποίο οι πολιτικές της Ένωσης σχετικά με το άσυλο και τη μετανάστευση, «... διέπονται από την αρχή της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών». Επιπλέον αναφορές γίνονται στα άρθρα 122 και 194, κυρίως για θέματα ενέργειας. Εξαιρετικά κρίσιμη είναι η «Ρήτρα Αλληλεγγύης» που απαντάται στο άρθρο 222. Σύμφωνα με αυτήν, «Η Ένωση και τα κράτη μέλη της ενεργούν από κοινού, με πνεύμα αλληλεγγύης, εάν ένα κράτος μέλος δεχθεί τρομοκρατική επίθεση ή πληγεί από φυσική ή ανθρωπογενή καταστροφή». Σε αυτή την περίπτωση, η αλληλεγγύη αποτελεί τη βάση συγκεκριμένων δράσεων και νομικά δεσμευτικών καθηκόντων²⁵⁶. Τέλος στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε., η αλληλεγγύη μνημονεύεται στο τέταρτο κεφάλαιο και σε δώδεκα άρθρα, τα οποία καλύπτουν μια πληθώρα κοινωνικών δικαιωμάτων, από τα δικαιώματα των εργατών ως την προστασία των

²⁵⁵Phillippe De Bruycker & Evangelia (Lilian) Tsourdi The Bratislava Declaration on migration: European irresponsibility instead of solidarity, σελ. 2 Διαθέσιμο στο <https://eumigrationlawblog.eu/the-bratislava-declaration-on-migration/> Πρόσβαση 21/11/2020

²⁵⁶ Ο.π. σελ.2

καταναλωτών²⁵⁷. Η αλληλεγγύη νοείται έτσι στη βάση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Από τα παραπάνω προκύπτει πως γίνεται ευρεία χρήση της έννοιας «αλληλεγγύη» στα κείμενα της Ένωσης, στα οποία εμφανίζεται τόσο ως αξία όσο και ως στόχος. Σε αυτό το πλαίσιο λογίζεται ως παροχή συνδρομής όταν ένα κράτος μέλος υπερβαίνει αυτό που μπορεί (νομικά) να αναμένεται από αυτό, προκειμένου να βοηθήσει το άλλο μέλος. Έτσι η αλληλεγγύη είναι κάτι περισσότερο από απλή εκπλήρωση των υφιστάμενων, συγκεκριμένων νομικών υποχρεώσεων και ευθυνών²⁵⁸. Το ερώτημα που τίθεται ωστόσο, είναι κατά πόσο το περιεχόμενο του νοήματός της, αποτυπώνεται στην πράξη στις πολιτικές που εφαρμόζει η Ε.Ε.

8.3 Η αλληλεγγύη στην πράξη-Η προσφυγική κρίση

Η αλληλεγγύη θεωρείται ως μια από τις πιο αμφιλεγόμενες έννοιες της Ε.Ε.²⁵⁹, όχι ως προς την ύπαρξή της, αλλά ως προς το περιεχόμενο και τη φύση της²⁶⁰. Ενώ η σημασία της είναι αναμφισβήτητη στη διαδικασία ενοποίησης και αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της ενωσιακής αρχιτεκτονικής, υποστηρίζεται πως στερείται περιεχομένου όταν πρόκειται για την πρακτική εφαρμογή της. Σύμφωνα με την καθηγήτρια Μπάρναρντ, «η χρήση της αλληλεγγύης από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, δείχνει ότι, ενώ έχει χρησιμοποιηθεί με διάφορους τρόπους, σε κανένα στάδιο δεν έχει γίνει προσπάθεια να οριστεί²⁶¹». Η σύγχυση επιτείνεται από το γεγονός ότι οι αναφορές των Συνθηκών στην αλληλεγγύη ποικίλουν, αφού αλλού αναφέρεται ως αρχή, αλλού ως αξία, αλλού ως αμοιβαία αλληλεγγύη, αλλού ως πνεύμα αλληλεγγύης και αλλού χωρίς κάποιον ιδιαίτερο προσδιορισμό²⁶². Ο νομοθέτης της Ένωσης επέλεξε να την εντάξει στις Συνθήκες και να την καταστήσει, ως εκ τούτου, νομική έννοια του κοινοτικού δικαίου, ωστόσο

²⁵⁷ Grimmel Andreas & Susanne My Giang (eds) *Solidarity in the European Union* Springer Cham (2017), Bengt Beutler *Solidarity in the EU: A Critique of Solidarity and of the EU* σελ. 30

²⁵⁸ Nagy Boldizsar *Sharing the Responsibility or Shifting the Focus?* σελ. 3

²⁵⁹ Grimmel Andreas *Solidarity in the European Union* ο.π.π. σελ. 162

²⁶⁰ Χρυσομάλλης Μιχάλης, *Η αρχή της αλληλεγγύης* ο.π.π. σελ. 15

²⁶¹ M. Ross and Y. Borgmann-Prebil (Eds.), *Promoting solidarity in the European Union* Oxford University Press, (2010) Barnard, Catherine. *Solidarity and the Commission's "Renewed Social Agenda"* σελ. 80

²⁶² Χρυσομάλλης Μιχάλης, *Η αρχή της αλληλεγγύης* ο.π.π. σελ. 15

απέφυγε να ορίσει το περιεχόμενό της, αφήνοντας κάθε φορά τον καθορισμό της μορφής και του εύρους της, στα όργανα της Ένωσης και στα κράτη-μέλη²⁶³.

Αυτή η έλλειψη εννοιολογικής σαφήνειας, καθιστά ακόμη πιο δύσκολη την εφαρμογή της στο πλαίσιο της νομοθεσίας για τη μετανάστευση και τους πρόσφυγες. Η διατύπωση του άρθρου 80, θέτει συγκεκριμένους περιορισμούς όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής της και τους δικαιούχους αλληλεγγύης²⁶⁴, ενώ το γεγονός ότι η επιχειρησιακή αλληλεγγύη επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια της Ένωσης, αποδεικνύεται από τη φράση, «όποτε απαιτείται». Στην περίπτωση της προσφυγικής κρίσης, φαίνεται πως η αλληλεγγύη λειτούργησε λιγότερο ως κατευθυντήρια αρχή και περισσότερο ως μέσο στο παιχνίδι ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών που στήριξαν τα σχέδια μετεγκατάστασης και εκείνων που τα απέρριπταν, όπως ο Όμιλος Βίζεγκραντ. Σύμφωνα με την ερμηνεία του Ομίλου, η προσφορά αλληλεγγύης θα πρέπει να είναι εθελοντική από τα κράτη και να εξαρτάται από τις δυνατότητές τους, όπως εκείνα τις καθορίζουν.

Γίνεται λοιπόν προφανές ότι η τρέχουσα χρήση της αλληλεγγύης στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, την καθιστά έννοια «ασθενή», με αποτέλεσμα οποιοδήποτε ζήτημα αντιμετωπίζει η Ε.Ε., να μην μπορεί να επιλυθεί εύκολα. Εφόσον δεν είναι σαφές πότε και πώς πρέπει να εφαρμοστεί, δεν υπάρχει συμφωνία ως προς τι συνεπάγεται πρακτικά η αλληλεγγύη και δεν προσδιορίζεται συγκεκριμένη δράση έτσι ώστε να γίνει πράξη, αυτή δεν θα είναι άνευ όρων, αλλά θα παραμένει σε μεγάλο βαθμό, μια εξαρτημένη μεταβλητή πολιτικών συμφερόντων και προθέσεων²⁶⁵, όπως δείχνει η περίπτωση της ομάδας Βίζεγκραντ.

8.4 Η στάση του Ομίλου και οι αξίες της Ένωσης

Οι χώρες του Βίζεγκραντ, υποστηρίζουν πως τα κράτη μέλη του Νότου δεν νομιμοποιούνται να ζητούν αλληλεγγύη από τα άλλα μέλη, προτού εκείνα εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από το δίκαιο της Ε.Ε. Μια γρήγορη ανάγνωση μπορεί να δώσει την εντύπωση ότι το άρθρο 80 της Σ.Λ.Ε.Ε., αφορά δύο αρχές που πρέπει να είναι ισορροπημένες. Σύμφωνα με αυτήν τη θεώρηση, τα κράτη μέλη πρέπει πρώτα να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους, εφαρμόζοντας τον Κανονισμό του Δουβλίνου και αναλαμβάνοντας την ευθύνη για τους

²⁶³ Χρυσομάλλης Μιχάλης, Η αρχή της αλληλεγγύης ο.π.π. σελ. 41

²⁶⁴ Karageorgiou Eleni The law and practice of solidarity in the Common European Asylum System: Article 80 TFEU and its added value *European Policy Analysis Sieps*, November 2016 σελ. 4

²⁶⁵ Grimmel Andreas Solidarity in the European Union ο.π.π. σελ. 165

αιτούντες άσυλο που φθάνουν στην επικράτειά τους, πριν να περιμένουν αλληλεγγύη. Συνακόλουθα, σε περίπτωση αποτυχίας να αναλάβουν τις ευθύνες τους, δεν θα πρέπει να περιμένουν αλληλεγγύη. Ωστόσο ο κανονισμός του Δουβλίνου δεν αποτελεί έκφραση αλληλεγγύης και σε καμία φάση της σύλληψης και εφαρμογής του, δεν είχε στόχο τη δίκαιη κατανομή των ευθυνών. Στην πραγματικότητα, το άρθρο 80 αφορά μία και όχι δύο αρχές, την αρχή της «αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής της ευθύνης²⁶⁶». Αυτό σημαίνει πως δεν πρέπει να αναμένεται από τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν τον κανονισμό του Δουβλίνου ως προϋπόθεση για αλληλεγγύη, αλλά θα πρέπει, αντ' αυτού, να επωφεληθούν από ένα σύστημα που στοχεύει στον δίκαιο καταμερισμό της ευθύνης μεταξύ όλων των κρατών μελών της Ε.Ε.²⁶⁷. Παρά τη διακριτική ευχέρεια που αφήνει το άρθρο 80, επιτρέπει τη βοήθεια πέρα από τις συμβατικές νομικές υποχρεώσεις²⁶⁸ και η αλληλεγγύη, όπως κατοχυρώνεται σε αυτό, πρέπει να θεωρείται όχι απλά ως ηθική δέσμευση, αλλά ως υποχρέωση της Ε.Ε. και των κρατών μελών της, να αναλάβουν τη βέλτιστη δράση για την υλοποίηση μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής ασύλου, όσο το δυνατόν πιο δίκαιης και αποτελεσματικής²⁶⁹. Ωστόσο, αυτή η διακριτική ευχέρεια, ως προς το είδος των μέτρων αλληλεγγύης που προτείνονται και υιοθετούνται, δεν πρέπει να ερμηνευθεί ως δυνατότητα των κρατών να αποφασίσουν, εάν θα εφαρμόσουν τα μέτρα αυτά ή όχι, όταν εγκριθούν. Το γεγονός ότι η διάταξη δεν περιλαμβάνει συγκεκριμένα μέτρα αλληλεγγύης, δεν θα πρέπει να εκτιμάται ως σύνδεση της αλληλεγγύης με εθελοντική δράση. Η απουσία νέων νομικών υποχρεώσεων, δεν ισοδυναμεί με την απουσία κανονιστικού αποτελέσματος. Αντίθετα, η αλληλεγγύη όπως νοείται στο άρθρο 80, θα πρέπει να θεωρείται πως επιφέρει νομικές επιπτώσεις στα κράτη²⁷⁰.

Κάτω από αυτό το πνεύμα οι αιτιάσεις των χωρών του Βίζεγκραντ, περί πλημμελούς εκπλήρωσης των υποχρεώσεων των κρατών που επωμίστηκαν το μεγαλύτερο βάρος της προσφυγικής πίεσης, δεν απαλλάσσει τα ίδια από τις ευθύνες τους και δε συνάδει με την έννοια της αλληλεγγύης, ως θεμελιώδη αξία της Ένωσης. Όπως προκύπτει από το κείμενο της ιδέας

²⁶⁶ Vanheule Dirk, Joanne van Selm and Christina Boswell, *The Implementation of the Article 80 TFEU on the Principle of Solidarity and Fair Sharing of Responsibility, including its financial Implications, between the Member States in the field of Border Checks, Asylum and Immigration*, Έρευνα για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο– Civil Liberties, Justice and Home Affairs. European Parliament, Brussels 2011, σελ. 36

²⁶⁷ Phillippe De Bruycker & Evangelia (Lilian) Tsourdi *The Bratislava Declaration* ο.π.π. σελ. 4

²⁶⁸ Nagy Boldizsar *Sharing the Responsibility or Shifting the Focus?* ο.π.π. σελ. 4

²⁶⁹ Karageorgiou Eleni *The law and practice of solidarity* ο.π.π.σελ. 6

²⁷⁰ Ο.π. σελ. 6

τους για την «ευέλικτη» αλληλεγγύη²⁷¹ καθώς και από την κοινή ανακοίνωση των Υπουργών Εξωτερικών του Ομίλου που ακολούθησε²⁷², γίνεται αναφορά για «κατανομή ευθυνών», αλλά όχι για δίκαιη κατανομή ευθυνών. Εάν ένα σύστημα βασίζεται σε εθελοντική συνεισφορά, τότε η δικαιοσύνη είναι λιγότερο πιθανό να αποτελεί χαρακτηριστικό στοιχείο του συστήματος αυτού, καθώς η προσφορά των κρατών μελών θα αποτελεί αντικείμενο πολιτικών αλλά και εθνικών συμφερόντων, ενώ μπορεί ακόμα και να υπονομεύσει την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων²⁷³. Η αλληλεγγύη θα πρέπει να αποτελεί κύρια έκφραση της ευρωπαϊκής κοινότητας, να μη βασίζεται σε συνθήκες και όρους ενώ, κάτω από ιδανικές συνθήκες, θα πρέπει να είναι αμοιβαία. Φυσικά, πολλές περιπτώσεις μπορούν να αναφερθούν, ακόμη και κατά την πρόσφατη ιστορία της Ε.Ε., όπου αγνοήθηκε η αρχή της αλληλεγγύης, αλλά τα λάθη του παρελθόντος δεν μπορούν να αποτελέσουν δικαιολογία για την παράβλεψη των υποχρεώσεων και των δεσμεύσεων των χωρών του Βίζεγκραντ, όπως ορίζονται από τις συνθήκες²⁷⁴.

Η προσφυγική κρίση κατέδειξε πως μια Ευρώπη χωρίς σύνορα δεν μπορεί να διατηρηθεί μακροπρόθεσμα, εάν τα κράτη μέλη ενεργούν όπως εκείνα κρίνουν. Κάθε εθνική απόφαση επηρεάζει το χώρο ελεύθερης κυκλοφορίας στο σύνολό του. Προκειμένου να διατηρηθεί το κεκτημένο του χώρου Σένγκεν, από το οποίο όλα τα κράτη μέλη επωφελούνται, είναι απαραίτητο για όλους να αποδεχτούν την ευθύνη που τους αναλογεί, όσον αφορά την προστασία των προσφύγων. Αυτό δεν είναι μόνο μια πρακτική απαίτηση, αλλά και υποχρέωση που κατοχυρώνεται στο άρθρο 80 Σ.Λ.Ε.Ε.²⁷⁵

²⁷¹Visegrad Group, *Joint Statement of the Heads of Governments of the V4 Countries*, Bratislava, 16 September 2016, Διαθέσιμο στο <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2016/joint-statement-of-the-160919> Πρόσβαση 12/10/2020

²⁷²Visegrad Group, *Joint Statement of V4 Interior Ministers on the Establishment of the Migration Crisis Response Mechanism* Διαθέσιμο στο <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2016/joint-statement-of-v4> Πρόσβαση 12/10/2020

²⁷³ Kotzur Markus *Flexible Solidarity-Effective Solidarity* Voelkerrechtsblog International Legal Thought Διαθέσιμο στο <https://voelkerrechtsblog.org/articles/flexible-solidarity-effective-solidarity/> Πρόσβαση 21/11/2020

²⁷⁴Vegh Zsuzsanna *Flexible Solidarity* Visegrad Insight Διαθέσιμο στο <https://visegradinsight.eu/flexible-solidarity/> Πρόσβαση 26/11/2020

²⁷⁵ Kucuk Esin *The Principle of Solidarity and Fairness in Sharing Responsibility: More than Window Dressing?* *European Law Journal* Vol. 22 (2016) σελ. 468

Η απομάκρυνση των κρατών του Βίζεγκραντ από τις αρχές της Ε.Ε., ήταν εμφανής. Η Ουγγαρία με τις πολιτικές που υιοθέτησε κατά τη διάρκεια της προσφυγικής κρίσης, παραβίασε κατάφωρα σχεδόν όλες τις διεθνείς και ευρωπαϊκές συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τους πρόσφυγες²⁷⁶, την οδηγία της Ε.Ε. για τις διαδικασίες ασύλου²⁷⁷, τον κώδικα Σένγκεν²⁷⁸ και τον Κανονισμό του Δουβλίνου. Η ανέγερση συνοριακών περιφράξεων, που είχαν σαν στόχο τον αποκλεισμό των αιτούντων άσυλο από τη διεθνή προστασία που είναι σε θέση να τους παρέχει η Ε.Ε., οι βίαιες επαναπροωθήσεις ατόμων χωρίς τη δυνατότητα να εκθέσουν τις απόψεις τους ή να υποβάλλουν έφεση, η συστηματική κράτησή τους στις «ζώνες διέλευσης» και η επιβολή ποινικών κυρώσεων σε όσους εισέρχονταν χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα, παραβιάζουν το δικαίωμα του ατόμου να αιτείται άσυλο, όπως καθορίζεται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του 1948 (άρθρο 14.1), δεν είναι σε συμφωνία με τις θεμελιώδεις αρχές της Ε.Ε.²⁷⁹, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 της Σ.Ε.Ε, δηλαδή τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου, ενώ παράλληλα αντιβαίνουν στα άρθρα 31 (μη επιβολή ποινής σε παράνομη είσοδο προσφύγων) και 33 (αρχή της μη επαναπροώθησης²⁸⁰), της Σύμβασης.

Ανάλογα φαινόμενα παρατηρήθηκαν και στην Πολωνία κατά την προσπάθεια του κυβερνώντος κόμματος να επηρεάσει τη σύνθεση του Ανώτατου Δικαστηρίου της χώρας. Για συστηματική παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο έχει κατηγορηθεί

²⁷⁶ Η Ουγγαρία, σύμφωνα με τις εκθέσεις της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. για τους πρόσφυγες, παραβίασε το άρθρο 13 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα καθώς και τα άρθρα 3 (απαγόρευση απάνθρωπης και ταπεινωτικής μεταχείρισης), 4 του πρόσθετου πρωτοκόλλου 4 και 1 του πρόσθετου πρωτοκόλλου 7 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου καθώς και τα άρθρα 18 (δικαίωμα ασύλου), 19 (προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, απέλασης και έκδοσης) και 47 (δικαίωμα πραγματικής προσφυγής) του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

²⁷⁷ Οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013 σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας

²⁷⁸ Άρθρο 13 του Κανονισμού αριθ. 562/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2006 για τη θέσπιση του κοινοτικού κώδικα σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα (κώδικας συνόρων του Σένγκεν)

²⁷⁹ Rebecca Castermans (edit) Yes, we should!- EU priorities for 2019-2024 *European Policy Center* (April 2019), σελ. 297

²⁸⁰ S. Kneebone (επιμ.) *Refugees, Asylum Seekers and the Rule of Law* Cambridge, Cambridge University Press, (2009) - S. Kneebone-*Refugees and Asylum-Seekers in the International Context – Rights and Realities, Comparative Perspectives*, σελ 8

και η Τσεχία²⁸¹. Ωστόσο, η γενικότερη εκτίμηση είναι ότι, ενώ οι κυβερνήσεις της Ουγγαρίας και της Πολωνίας ακολουθούν μια εθνικιστική και ευρωσκεπτικιστική κατεύθυνση, στην Τσεχία και στη Σλοβακία οι αντίστοιχες κυβερνήσεις, ακολουθούν μια πιο μετριοπαθή, φιλοευρωπαϊκή πολιτική, τουλάχιστον μέχρι την έλευση του Αντρέι Μπάμπις στην πρωθυπουργία της Τσεχίας.

Με τις πολιτικές του ο Όμιλος επιδίωξε να επιβραδύνει (ή σε ορισμένες περιπτώσεις, ακόμη και να εμποδίσει), τη διαδικασία ολοκλήρωσης. Η έννοια της «από-Ευρωπαϊκής», περιγράφει μια σύγχρονη πραγματικότητα, στην οποία η χάραξη εξωτερικής πολιτικής της Ε.Ε., έρχεται σε αντίθεση με τα συμφέροντα ορισμένων κρατών μελών. Η Ουγγαρία και η Πολωνία, εμφανίζονται ως πρότυπα για τις πολιτικές δυνάμεις που επιθυμούν να δουν «λιγότερη Ευρώπη» και πρεσβεύουν ενίσχυση του ρόλου των εθνικών κοινοβουλίων και επιστροφή στην περίοδο της απομόνωσης. Η αντιπαράθεση της Πολωνίας και της Ουγγαρίας με τα θεσμικά όργανα της Ε.Ε. για την κατάσταση της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου στις δύο χώρες²⁸², αποτυπώνει με έντονο τρόπο την απόκλισή τους από τις κοινές ευρωπαϊκές αξίες και αρχές και έχει αρνητικό αντίκτυπο στην εικόνα όλου του Ομίλου²⁸³.

²⁸¹Grigonis Simas EU in the face of migrant crisis: Reasons for ineffective human rights protection *International Comparative Jurisprudence* 2 (2016), σελ. 95

²⁸²Η διαδικασία του άρθρου 7 παράγραφος 1 (που ξεκίνησε από το Κοινοβούλιο στην περίπτωση της Ουγγαρίας και από την Επιτροπή στην περίπτωση της Πολωνίας) σκοπεύει να προσδιορίσει εάν μια χώρα παραβιάζει τις θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ. Οι ανησυχίες του Κοινοβουλίου σχετικά με την Ουγγαρία περιλαμβάνουν τη ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, την ελευθερία της έκφρασης, τη διαφθορά, τα δικαιώματα των μειονοτήτων και την κατάσταση των μεταναστών και των προσφύγων. Στην περίπτωση της Πολωνίας, οι ευρωβουλευτές ανησυχούν περισσότερο για τη διάκριση των εξουσιών, την ανεξαρτησία του δικαστικού συστήματος και τα θεμελιώδη δικαιώματα - Δελτίο Τύπου Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου 16/12/2019 Διαθέσιμο στο <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20191216IPR69104/rule-of-law-in-poland-and-hungary-debate-with-council-and-commission> Πρόσβαση 26/11/2020

²⁸³ Vegh Zsuzsanna From Pro-European Alliance to Eurosceptic Protest Group? ο.π.π., σελ. 11

Συμπεράσματα

Η προσφυγική κρίση οδήγησε στην αναβίωση της λειτουργίας της ομάδας του Βίζεγκραντ κατά τα έτη 2015-2017. Ο Όμιλος πέτυχε αυτό που ήθελε από την αρχή: αποδοχή λίγων ή κανενός μετανάστη. Κατάφερε επίσης να αναγκάσει την Ε.Ε. να εγκαταλείψει το σύστημα των υποχρεωτικών ποσοστώσεων. Παρά το γεγονός πως η ομοφωνία περιορίστηκε στο ζήτημα της μετανάστευσης, οι χώρες του Βίζεγκραντ εμφανίστηκαν ενωμένες στις διαπραγματεύσεις με την Ε.Ε. Η προσφυγική κρίση χρησιμοποιήθηκε ως εργαλείο αύξησης της γεωπολιτικής ισχύος του Ομίλου και τον μετέτρεψε σε σημαντικό παράγοντα διαμόρφωσης της ευρωπαϊκής πολιτικής.

Η απροθυμία όμως των χωρών αυτών να παράσχουν προστασία σε όσους έχουν ανάγκη και ο χαμηλός αριθμός προσφύγων που έχουν αποδεχτεί, υπονομεύει τις προσπάθειες των θεσμικών οργάνων της Ένωσης και των κρατών μελών που αναζητούν μια ενδοκοινοτική λύση, βασισμένη στην αρχή της αλληλεγγύης. Λαμβάνοντας υπόψη τις θέσεις της ομάδας του Βίζεγκραντ, η πρόταση περί «αποτελεσματικής» αλληλεγγύης, κατανοήθηκε ευρέως ως ένα κενό μήνυμα, το οποίο στην πράξη σήμαινε «όχι» στην αλληλεγγύη. Το επιχείρημα του Ομίλου περί εκπλήρωσης των υποχρεώσεων των κρατών που ερωμίστηκαν το μεγαλύτερο βάρος της κρίσης και η σπουδή τους για την προστασία των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης, αποτελούν προσπάθεια που στοχεύει να μεταφέρει περισσότερες εξουσίες στα εθνικά κράτη.

Με τη στάση τους αυτή, αμφισβήτησαν ανοιχτά την ικανότητα διαχείρισης κρίσεων της Ευρώπης, όταν ανακοίνωσαν πως όχι μόνο δε θα εφαρμόσουν, αλλά θα προσβάλουν νομικά μια δεσμευτική απόφαση, σχετικά με την μετεγκατάσταση προσφύγων, η οποία είχε ληφθεί από την σταθμισμένη πλειοψηφία των κρατών μελών. Στην πραγματικότητα, εκείνη τη στιγμή η προσφυγική κρίση μετετράπη σε υπαρξιακή κρίση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αποδείχθηκε ότι το μεταναστευτικό είχε επιδεινώσει μια κατάσταση που ήταν σε εξέλιξη από την αρχή της κρίσης της Ευρωζώνης και έθετε σε κίνδυνο την εσωτερική συνοχή και ενότητα της Ε.Ε. αυτής καθαυτής, απειλώντας τις βασικές φιλελεύθερες και δημοκρατικές αξίες που αποτελούν τον πυρήνα της. Λόγω έλλειψης αντίθετων φωνών, μετά την κατάρρευση του «συνασπισμού των προθύμων», η ρητορική των χωρών του Βίζεγκραντ, που αντιμετώπισαν την προσφυγική κρίση ως υπαρξιακή απειλή για την Ε.Ε., κέρδισε έδαφος²⁸⁴.

²⁸⁴Weber Bodo, Time For a Plan B ο.π.π, σελ.41

Όταν προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004, τα πρώην κομμουνιστικά κράτη της Κεντρικής Ευρώπης, δεσμεύθηκαν να ακολουθούν τις ευρωπαϊκές αξίες, όπως του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, της διαφάνειας. Ωστόσο δεν έχουν ενσωματώσει πολλές από αυτές τις αξίες στο βαθμό που θα έπρεπε. Αφού πρωτοστάτησε τις προηγούμενες δεκαετίες στον εκδημοκρατισμό και στον εξευρωπαϊσμό, η ομάδα του Βίζεγκραντ μετατράπηκε σε ομάδα διαμαρτυρίας που αντιμετωπίζεται με σκεπτικισμό από την Ευρώπη. Οι θέσεις τους, ένα μείγμα εθνικιστικών και λαϊκιστικών αντιλήψεων, φυλετικών και θρησκευτικών προκαταλήψεων, σε συνδυασμό με επιχειρήματα που εστιάζουν στην αδυναμία αποδοχής «ξένων», εξαιτίας της χειρότερης οικονομικής τους κατάστασης σε σχέση με τους πλουσιότερους γείτονές τους, είναι η τελευταία απόδειξη της επίμονης πολιτιστικής και πολιτικής διαφοράς που παραμένει μεταξύ Ανατολικής και Δυτικής Ευρώπης²⁸⁵.

Καθώς σημάδια δημοκρατικής οπισθοδρόμησης εμφανίζονται σε ορισμένα κράτη του Βίζεγκραντ, το αφήγημα περί επιτυχημένου δημοκρατικού μετασχηματισμού, έχει αρχίσει να εξασθενεί. Η διαφθορά παραμένει μέρος της καθημερινότητας σε πολλές από τις χώρες του Ομίλου, η ελευθερία του Τύπου μειώνεται, ενώ η άνοδος ξενοφοβικών και λαϊκιστικών κομμάτων με ατζέντα κατά της παγκοσμιοποίησης, επιτείνει τις ανησυχίες. «Δεν σεβόμαστε τις ευρωπαϊκές αξίες όταν φτιάχνουμε φράχτες που δεν θα φτιάχναμε ούτε για τα ζώα» δήλωσε ο τότε Υπουργός Εξωτερικών της Γαλλίας Φαμπιούς, όταν η Ουγγαρία ξεκίνησε την κατασκευή του φράχτη. Η κριτική που ασκείται υποστηρίζει πως ενώ τα κράτη του Βίζεγκραντ είναι πρόθυμα να δεχτούν τα οικονομικά κονδύλια και προνόμια, συμπεριλαμβανομένης και της πρόσβασης στην ενιαία αγορά, αψηφούν τις υποχρεώσεις τους. Όλες οι χώρες του Ομίλου, λαμβάνουν σημαντικά ποσά από τα πακέτα συνοχής που συμβολίζουν την αλληλεγγύη μεταξύ των πλουσιότερων και φτωχότερων κρατών²⁸⁶. Όπως δήλωσε και ο Γάλλος Πρόεδρος Μακρόν, «Η Ευρώπη δεν είναι σουπερμάρκετ» και «...δεν μπορούν κάποιες χώρες να επωφελούνται από τον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό, χωρίς να επιδεικνύουν αλληλεγγύη στο μεταναστευτικό²⁸⁷». Ακόμα και σήμερα, η πολωνική και η ουγγρική κυβέρνηση, εξακολουθούν να ενισχύουν την

²⁸⁵ Lyman Rick Eastern Bloc's Resistance to Refugees Highlights Europe's Cultural and Political Divisions Διαθέσιμο στο <https://www.nytimes.com/2015/09/13/world/europe/eastern-europe-migrant-refugee-crisis.html> Πρόσβαση 29/11/2020

²⁸⁶ Σύμφωνα με τον προϋπολογισμό 2014-2020 η Τσεχία θα λάβει 18,1 δις, η Ουγγαρία 16,8, η Πολωνία 63,4 και η Σλοβακία 11,5 δις από το Ευρωπαϊκό Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης και από το Ταμείο Συνοχής βλέπε Vegh Zsuzsanna From Pro-European Alliance to Eurosceptic Protest Group? ο.π.π. σελ. 8

²⁸⁷ Συντακτική ομάδα Euractiv Διαθέσιμο στο <https://www.euractiv.com/section/future-eu/news/macron-warns-visegrad-four-not-to-leave-eu-values-behind/> Πρόσβαση 01/12/2020

αρνητική εικόνα του Ομίλου, με ενέργειες όπως η παρεμπόδιση της έγκρισης του προϋπολογισμού της Ε.Ε., εξαιτίας της ρήτρας που συνδέει τη χρηματοδότηση με την τήρηση του κράτους δικαίου.

Η στάση των κρατών του Βίζεγκραντ παραμένει σταθερή, όπως φανερώνει η αντίθεση που εκδήλωσαν στο νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση, που προτάθηκε από την Επιτροπή και το οποίο στοχεύει στον εξορθολογισμό της διαδικασίας απόδοσης ασύλου και στον ταχύτερο έλεγχο των αιτήσεων. Το σχέδιο αυτό, προβλέπει πως τα μέλη θα συνεισφέρουν δίκαια στην κατανομή βαρών και ευθυνών βάσει του Α.Ε.Π. τους, δεν περιλαμβάνει υποχρεωτικές ποσοστώσεις, ενώ επιτρέπει στα μέλη να εξαιρεθούν από τη συμμετοχή τους στη μετεγκατάσταση προσφύγων, προσφέροντάς τους τη δυνατότητα να παρέχουν διοικητική και οικονομική υποστήριξη. Μέχρι τη στιγμή που γράφονται οι γραμμές αυτές, η Σλοβακία εμφανίζεται επιφυλακτική, ενώ οι άλλες τρεις χώρες απέρριψαν το σχέδιο²⁸⁸. Επιπρόσθετα η Ουγγαρία, η Τσεχία και η Πολωνία ήταν μεταξύ των πέντε κρατών που ψήφισαν κατά του Παγκόσμιου Συμφώνου για τη Μετανάστευση που εγκρίθηκε από τον Ο.Η.Ε. το Δεκέμβριο του 2018.

Στο εσωτερικό των κρατών του Βίζεγκραντ, η πλειοψηφία των κομμάτων επενδύει στους φόβους και στα συναισθήματα της κοινής γνώμης κατά της μετανάστευσης. Όπως δείχνουν κυρίως οι περιπτώσεις της Πολωνίας και της Ουγγαρίας, η εκμετάλλευση του ζητήματος της μετανάστευσης αποτελεί πάγια στρατηγική των κυβερνήσεων. Ερώτημα αποτελεί για πόσο καιρό οι ηγέτες αυτών των χωρών, θα είναι σε θέση να διατηρήσουν τη μετανάστευση στην κορυφή της ατζέντας, ειδικά από τη στιγμή που η αντιμεταναστευτική ρητορική μπορεί να είναι αντιφατική προς την πραγματική πολιτική τους, όπως για παράδειγμα, συμβαίνει με τον μεγάλο αριθμό αδειών παραμονής σε Ουκρανούς εργάτες που εκδίδει η Πολωνία.

Αν αναλογιστούμε τις ξενοφοβικές πολιτικές που υιοθέτησαν τα κράτη του Ομίλου, συνιστά παραδοξότητα το γεγονός πως, στην πραγματικότητα, οι μετανάστες είναι απαραίτητοι για τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των οικονομιών τους. Τα τελευταία χρόνια οι οικονομίες του Βίζεγκραντ παρουσιάζουν άνθηση. Η προσέλκυση ξένων επενδύσεων, κυρίως λόγω χαμηλότερης φορολογίας και μισθών, είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του ΑΕΠ και την πτώση της ανεργίας. Ωστόσο το έντονο δημογραφικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν και το συνεχιζόμενο μεταναστευτικό ρεύμα προς τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, οδήγησε σε έλλειψη

²⁸⁸ Alexandra Brzozowski- In Brussels, Visegrad countries reject the EU's migration plan Διαθέσιμο στο <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/in-brussels-visegrad-four-reject-the-eu-migration-plan/> Πρόσβαση 03/12/2020

εργατικού δυναμικού και σε αύξηση των μισθών, μεγαλύτερη από την αύξηση της παραγωγικότητας. Η τρέχουσα εχθρική ρητορική και οι απόψεις της ομάδας για τη μετανάστευση, θα μπορούσαν να έχουν δυσμενείς οικονομικές επιπτώσεις, καθώς χρειάζονται πολλοί περισσότεροι μετανάστες για να καλύψουν την έλλειψη εργασίας και να διατηρήσουν την ομαλή ανάπτυξη των οικονομιών τους²⁸⁹.

Η αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης αποτέλεσε το σημαντικότερο πεδίο δράσης του Ομίλου μετά το 1991. Ωστόσο, παρά τη συμφωνία στο μεταναστευτικό και την ενιαία στάση που τηρήθηκε στις διαπραγματεύσεις με την Ε.Ε., η συνοχή του παραμένει περιορισμένη, λόγω συγκρουόμενων συμφερόντων των μελών του σε πολλούς ζωτικούς τομείς. Μολονότι κέρδιζε αυξημένη προβολή κατά τη διαχείριση της κρίσης, εξακολουθεί να λειτουργεί σε ανεπίσημο θεσμικό πλαίσιο. Τα μέλη του διαφωνούν σε πολλά θεμελιώδη ζητήματα, όπως είναι η φύση και η έκταση των σχέσεων με την Ε.Ε., τις ΗΠΑ και τη Ρωσία, η ενεργειακή πολιτική, ή ακόμα και η σημασία του ίδιου του Ομίλου. Ενώ η Πολωνία και η Ουγγαρία κυβερνώνται από ευρωσκεπτικιστικά σχήματα και ακολουθούν μια τροχιά σύγκρουσης με τα θεσμικά όργανα της Ε.Ε., η Τσεχία και ιδιαίτερα η Σλοβακία (ως το μοναδικό μέλος της Ευρωζώνης μεταξύ των κρατών του Βίσεγκραντ), θεωρούν ότι ανήκουν στον πυρήνα της Ε.Ε. και δίνουν έμφαση στις σχέσεις με Γερμανία και Γαλλία. Ο Όμιλος εξακολουθεί να υφίσταται, ωστόσο οι πολιτικές προτεραιότητες των μελών του είναι διαφορετικές. Ως εκ τούτου, αναμένεται πως θα έχει ενιαία στάση μόνο όταν τα συμφέροντα και οι απόψεις των κρατών του ευθυγραμμίζονται.

Η προσφυγική κρίση προσέφερε τη δυνατότητα μετατροπής των κρατών του Βίσεγκραντ, από δέκτες αποφάσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σε ενεργούς παράγοντες χάραξης πολιτικής εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μπορεί το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο να απέρριψε τις αιτήσεις ακύρωσης της Σλοβακίας και της Ουγγαρίας και να έκρινε πως η Πολωνία, η Ουγγαρία και η Τσεχία, αρνούμενες να συμμορφωθούν με τον προσωρινό μηχανισμό μετεγκατάστασης, παραβίασαν τις υποχρεώσεις που υπέχουν από το δίκαιο της Ένωσης, ωστόσο στην πράξη κατάφεραν να πετύχουν το στόχο τους. Εκτός όμως από τις εθνικιστικές πολιτικές δυνάμεις που επιθυμούσαν να εκμεταλλευτούν την κατάσταση, μεγάλο μέρος της ευθύνης ανήκει στην Ε.Ε. και στην ανεπαρκή αντίδρασή της. Η Ενωμένη Ευρώπη θα πρέπει να συντονίσει τις δυνάμεις της για την εφαρμογή μιας ανθρωποκεντρικής πολιτικής, απαλλαγμένης από την ξενοφοβία, το ρατσισμό και τις λογικές ασφάλειας και ελέγχου, η οποία θα αποδυναμώσει τις λαϊκιστικές

²⁸⁹Steenland Robert The Visegrad Paradox: Anti-Immigration Parties Need Migrants Διαθέσιμο στο <https://spectator.clingendael.org/en/publication/visegrad-paradox-anti-immigration-parties-need-migrants> Πρόσβαση 03/12/2020

αντιδράσεις και θα θέσει στο επίκεντρο την προστασία των δικαιωμάτων των προσφύγων και την ομαλή ενσωμάτωσή τους στην ευρωπαϊκή κοινωνία. Πολιτικές όπως η «Ευρώπη φρούριο», με τη δημιουργία φυσικών φραγμών κατά των μεταναστών, ή η «αποτελεσματική αλληλεγγύη», εκτός του ότι είναι αντίθετες με την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των ανθρώπων, δεν επιλύουν το πρόβλημα. Τα κράτη μέλη της Ε.Ε. θα πρέπει να λειτουργούν ενιαία και να εξετάζουν οποιαδήποτε αίτηση για χορήγηση ασύλου, ως αίτηση που απευθύνεται σε ολόκληρη την Ευρώπη. Μια ευρωπαϊκή λύση θα πρέπει να είναι πάνω από όλα συλλογική, προσβλέποντας σε ένα δίκαιο μηχανισμό κατανομής της ευθύνης στη βάση της πραγματικής αλληλεγγύης, με σεβασμό στο Διεθνές Δίκαιο και στις αξίες της Ενωμένης Ευρώπης.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Βιβλία

- Γαλάνης Θεόδωρος *Η αλληλεγγύη στην Ενωσιακή Δικαιοταξία* Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα (2017)
- Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης *Γλωσσάριο για τη Μετανάστευση* International Organization for Migration, Αθήνα-Τίρανα (2009)
- Εγχειρίδιο EASO *Δικαστική Ανάλυση. Προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας*, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο (2018)
- Ζάικος Νικόλαος (επιμέλεια) *Μετανάστευση και Δίκαιο - Εθνικές και Διεθνείς Διαστάσεις* Ανικούλα, Θεσσαλονίκη (2007)
- Ηρακλείδης Αλέξης *Διεθνείς Σχέσεις και Διεθνής Πολιτική* Σύνδεσμος Ακαδημαϊκών Ελληνικών Βιβλιοθηκών, Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη HealLink (2015)
- Κασπάρεκ Μπέρντ, *Μεταναστευτική Πολιτική και Πολιτικές στην Ευρωπαϊκή Ένωση* Ίδρυμα Ρόζα Λούξεμπεργκ-Παράρτημα Ελλάδος (2017)
- Μπάγκαβος Χρήστος, Παπαδοπούλου Δέσποινα *Μεταναστευτικές Τάσεις και Ευρωπαϊκή Μεταναστευτική Πολιτική- Μελέτες του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ*, Αθήνα (2003)
- Παπακωνσταντής, Μάρκος. *Οι πολιτικές της Ε.Ε.: Εξωτερική, Γεωργική, Μεταναστευτική*, Σάκκουλα, Αθήνα (2016)
- Σαχπεκίδου Ευγενία, *Ευρωπαϊκό Δίκαιο*, Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, (2013)
- Τσαούσης Δημήτρης. *Η κοινωνία του ανθρώπου*, Gutenberg, Αθήνα (2006)
- Τσιούτρα Όλγα-Μαρία, *Η Αρχή της Αλληλεγγύης και της Δίκαιης Κατανομής Ευθυνών στο πεδίο του Ασύλου, της Μετανάστευσης και των Εξωτερικών Συνόρων* Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (2018)
- Χρυσομάλλης Μιχάλης, *Η αρχή της αλληλεγγύης στην έννομη τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης- Έννοια, πεδίο εφαρμογής και νομική φύση*, Digesta, Αθήνα (2019)

Πηγές από διαδίκτυο

- Αθανασόπουλος Άγγελος, Απόφαση ράπισμα του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου εναντίον Ουγγαρίας, Πολωνίας και Τσεχίας. Διαθέσιμο στο <https://www.tovima.gr/2020/04/03/world/apofasi-rapisma-tou-dikastiriou-tis-ee-enantion-ouggarias-polonias-kai-tsexias-gia-ti-metegkatastasi-prosfygon/> Πρόσβαση 25/10/2020
- Άνια Ράινχαρτ, Τι σημαίνει «αλληλεγγύη» στην Ευρώπη. Διαθέσιμο στο <https://www.in.gr/2019/05/20/world/deutsche-welle/ti-simainei-allileggyi-stin-eyropi/> Πρόσβαση 01/10/2020
- Associated Press Βολές κατά Ουγγαρίας, Τσεχίας και Πολωνίας. Διαθέσιμο στο <https://www.huffingtonpost.gr/entry/voles-kata-oeyyarias-tsechias-kai-polonias-sto-dikasterio-tes-ee-yia-to-prosfeyiko-gr-5dbb2a38e4b00d83f724edc7> Πρόσβαση 11/10/2020
- Διαδικτυακός τόπος Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου. Διαθέσιμο στο <http://www.opengov.gr/immigration/?p=799> Πρόσβαση 19/09/2020
- Ελληνική Υπηρεσία Ασύλου Διαθέσιμο στο http://asylo.gov.gr/?page_id=414 Πρόσβαση 14/09/2020
- Έμκε-Πουλοπούλου Ήρα, Μετανάστευση και Πληθυσμός στην Ελλάδα *Ψηφιακή βιβλιοθήκη Ψηφίδα* Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών (2006) Διαθέσιμο στο <https://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/13603?locale=el> Πρόσβαση 02/09/2020
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου. Διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum_en Πρόσβαση 03/10/2020
- Κανέλλος Π. Γεώργιος, Καταδίκη χωρών του Βίζεγκραντ για τη μη συμμόρφωση με τον προσωρινό μηχανισμό μετεγκατάστασης. Διαθέσιμο στο <https://www.lawspot.gr/nomikanea/katadiki-horon-toy-vizegkrant-gia-ti-mi-symmorfosi-me-ton-prosorino-mihanismo> Πρόσβαση 10/11/2020
- Μαρίνα Στράους Deutsche Welle, Παραβίασαν ευρωπαϊκό δίκαιο οι χώρες της Αν. Ευρώπης. Διαθέσιμο στο <https://www.dw.com/el/%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B2%CE%AF%CE%B1%CF%83%CE%B1%CE%BD-%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CF%8C-%CE%B4%CE%AF%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%BF-%CE%BF%CE%B9-%CF%87%CF%8E%CF%81%CE%B5%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B1%CE%BD-%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%8E%CF%80%CE%B7%CF%82/a-53002240> Πρόσβαση 26/09/2020
- Συντακτική ομάδα iefimerida, Τι είναι η Ομάδα Βίζεγκραντ. Διαθέσιμο στο <https://www.iefimerida.gr/news/251484/ti-einai-i-omada-ton-horon-toy-visegrad-poy-thelei-tin-ellada-ektos-sengken-12i-pio> Πρόσβαση 12/09/2020

- Συντακτική Ομάδα Lifo, Καμπάνα από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο σε Πολωνία, Ουγγαρία και Τσεχία. Διαθέσιμο στο <https://www.lifo.gr/now/world/257541/kampana-apo-eyrodikastirio-se-polonia-oyggaria-kai-tsexia-epedi-den-dexthikan-prosfyges> Πρόσβαση 11/09/2020
- Τσάκωνας Παναγιώτης, Ευρωπαϊκή κρίση ευθύνης και διακυβέρνησης *Heinrich Böll Stiftung* (2016) Διαθέσιμο στο <https://gr.boell.org/el/2016/02/25/eyropaiki-krisi-eythynis-kai-diakyvernisis> Πρόσβαση 12/11/2020
- Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε για τους πρόσφυγες, Η αρχή της μη επαναπροώθησης. Διαθέσιμο στο <https://www.refworld.org/docid/437b6db64.html> Πρόσβαση 19/09/2020
- Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε για τους Πρόσφυγες *Πρόσφυγας ή Μετανάστης*; Διαθέσιμο στο https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/02/UNHCR_Refugee_or_Migrant_GR.pdf Πρόσβαση 19/09/2020
- Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους πρόσφυγες, Επίσημη Ιστοσελίδα-Διαθέσιμο στο <https://www.unhcr.org/gr/%cf%84%ce%b9-%ce%ba%ce%ac%ce%bd%ce%bf%cf%85%ce%bc%ce%b5> Πρόσβαση 11/09/2020

Ξενόγλωσση

Βιβλία

- Amnesty International- *Fenced Out : Hungary's violation of the rights of refugees and migrants*, Amnesty International Publications London (2015)
- Amnesty International- *Stranded Hope: Hungary's Sustained Attack On the Rights Of Refugees and Migrants* Amnesty International Publications London (2016)
- Carens H. Joseph, *The Ethics Of Migration* Oxford University Press, Oxford (2013)
- Castermans Rebecca (επιμ.) *Yes, we should! - EU priorities for 2019-2024* European Policy Center , Brussels (2019)
- Gibney Mathew, *The Ethics and Politics Of Asylum Liberal Democracy and the Response to Refugees* Cambridge University Press UK (2004)
- Glorius Brigit, Doornik Jeroen (επιμ.), *Geographies of Asylum in Europe and the Role of European Localities* Springer Nature Switzerland AG (2020)
- Gostynca Agata and Parkes, Roderick (επιμ.), *Towards a V4 Position on the Future of Europe*. Report of the Polish Institute of International Affairs, Warsaw (2012)
- Grimmel Andreas & Susanne My Giang (επιμ.), *Solidarity in the European Union* Springer International (2017)
- Hormovitis Dimitris, Hatziralli Sapfo, Hatzi Chrysi- *Relocation revisited. The Greek case* Greek Ombudsman' Office Athens (2019)

- Jagodzinski Andrzej (επιμ.), *The Visegrad Group- A Central European Constellation* International Visegrad Fund, Bratislava (2006)
- Juhasz Attila, Bulcsu Hunyadi, Edit Zgut -*Focus On Hungary Refugees, Asylum, Migration* Heinrich-Boll-Stiftung Prague (2015)
- Kneebone Suzan (επιμ.), *Refugees, Asylum Seekers and the Rule of Law* Cambridge University Press (2009)
- Kos Robert , Kobierecka Anna (επιμ.), *The V4 Towards Migration Challenges In Europe* Łódź University Press (2017)
- Kucharczyk Jacek, Mesežnikov Grigorij (επιμ.) *Phantom Menace: The Politics and Policies of Migration In Central Europe* Institute for Public Affairs, Bratislava (2018)
- Lazaridis Gabriella *International Migration Into Europe-From Subjects to Objects* Palgrave MacMillan, London (2015)
- Lazaridis Gabriella, Campani Giovanna, Benveniste Annie (επιμ.) *The Rise of the Far Right in Europe* Palgrave MacMillan London (2016)
- Lazaridis Gabriella, Khurshed Wadia (επιμ.) *The Securitization of Migration in the EU-Debates since 9/11* Palgrave MacMillan London (2015)
- Simonovits Bori, Anikó Bernát, *The Social Aspects of the 2015 Migration Crisis in Hungary* TARKI Institute Budapest (2016)
- Pakulski Jan (επιμ.), *The Visegrad Countries in Crisis* Collegium Civitas, Warsaw (2016)
- Skrzypek Ania, Skora Maria (επιμ.), *The Future Of The Visegrad Group* Foundation for European Progressive Studies, Brussels/Berlin (2017)
- Ross Malcolm and Borgmann-Prebil Yuri (επιμ.), *Promoting solidarity in the European Union* Oxford University Press, Oxford(2010)
- Triantafyllidou Anna, *Irregular Migration in Europe- Myths and Realities*, Ashgate, Surrey (2009)
- UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Hungary as a country of asylum. Observations on restrictive legal measures and subsequent practice implemented between July 2015 and March 2016*, May 2016
- UN High Commissioner for Refugees (UNHCR) *Safe at Last: Law and Practice in Selected EU Member States with respect to asylum seekers fleeing indiscriminate violence* (2011)
- UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs/ Relief web, *Asylum Seekers and Beneficiaries of International Protection in V4 Countries Report* (2019)
- Vanheule Dirk, Joanne van Selm and Christina Boswell, *The Implementation of the Article 80 TFEU on the Principle of Solidarity and Fair Sharing of Responsibility, including its financial Implications, between the Member States in the field of Border Checks, Asylum and Immigration,– Civil Liberties, Justice and Home Affairs. European Parliament*, Brussels (2011)
- Weissbrodt David *The Human Rights of Non-Citizens* Oxford University Press (2008)

- Žagar Igor, Neža Kogovšek Šalamon, Marina Lukšič Hacineds (επιμ.), *The Disaster of European Refugee Policy: Perspectives from the “Balkan Route”*, Cambridge Scholars Publishing, Newcastle (2018)

Άρθρα

- Androvičová Jarmila, Immigration in Current Political Discourse The Case of Slovakia within the European Union *Annual of Language and Politics and Politics of Identity*, Praha, Univerzita Karlova (2013)
- Azfer Ali Khan, Can International Law Manage Refugee Crisis? *Oxford University Law Journal No5*, (10/2016)
- Bauerova Helena Migration Policy of the V4 in the Context of Migration Crisis, *Politics In Central Europe Vol. 14, No. 2* (2018)
- Barna Ildiko, Bulcku Hunyadi, Report On Xenophobia, Discrimination, Religious Hatred and Aggressive Nationalism in Hungary 2015 *Political Capital* Budapest (2016)
- Bernat Aniko, Endre Sik, Bori Simonovits and Blanka Szeitl, Attitudes Towards Refugees, Asylum Seekers and Migrants *TARKI Institute* (October 2015)
- Bodo Weber, Time for a Plan B: The European Refugee Crisis, the Balkan Route and the EU Turkey Deal *DPC Policy paper* (9/2016)
- Bulcsú Hunyadi and Csaba Molnár, Central Europe’s Faceless Strangers: The Rise of Xenophobia *Freedom House* (2016)
- Crawley Heaven & Skleparis Dimitris, Refugees, migrants, neither, both: categorical fetishism and the politics of bounding in Europe’s ‘migration crisis’, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol. 44- no1 (2017)
- De Bruycker Phillippe, Tsourdi Evangelia (Lilian), The Bratislava Declaration on migration: European irresponsibility instead of solidarity *Immigration and Asylum Law Policy* (2016)
- Dennison James, Drazanova Lenka, Public attitudes on migration: rethinking how people perceive migration *Migration Policy Center* (2018)
- Dostal Vit, “Hungarianization” of the Czech Central European policy- a fait accompli? *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs* vol. 27 No1-2 (2018)
- Druxes Helga, Simpson Patricia Anne, Pegida as a European Far-Right Populist Movement *German Politics and Society, Issue 121* Vol. 34, No. 4 (2016)
- Fawn Rick. External assessments of Visegrad since its international recognition over the “migrant” crisis *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*, Vol. 27, No1-2 (2018)
- Ferracioli Laura, The Appeal and Danger of a New Refugee Convention *Social Theory and Practice*, Vol. 40, No. 1 (January 2014)

- Fernandes S., Rubio E., Solidarity within the Eurozone: how much, what for, for how long? *Notre Europe, Policy Paper 51*, (February 2012)
- Fitzpatrick Joan, Revitalizing the 1951 Convention *Harvard Human Rights Journal* 229 (1996)
- Freedom House Editorial Team *Freedom Of The Press 2016* Freedom House (2015)
- Goodwin-Gill Guy, The International Law of Refugee Protection *Oxford Handbooks Online* (June 2014)
- Grigonis Simas, EU in the face of migrant crisis: Reasons for ineffective human rights protection *International Comparative Jurisprudence* 2 (2016)
- Haraszti Miklos, Behind Viktor Orban’s War on Refugees In Hungary *New Perspectives Quarterly* Vol. 32, Issue 4 (October 2015)
- Hilpold Peter, Understanding solidarity within EU law: An analysis of the “islands of solidarity” with particular regard to Monetary Union *Yearbook of European Law, Vol. 34, No. 1* (2015)
- Howard Marc Morjé, The Impact of the Far Right on Citizenship Policy in Europe: Explaining Continuity and Change *Journal of Ethnic and Migration Studies* Vol. 36, Issue 5 σελ. 733-751 (2010)
- Hyndman Jennifer The Geopolitics of Migration and Mobility, σελ. *Centre for Refugee Studies, York University Library, Geopolitics* Vol. 17, Issue 2 Toronto (2012)
- Ivanova Diana. Migrant Crisis and the Visegrad Group’s Policy *International Conference Knowledge-Based Organization* vol. XXII No.1 (2016)
- Jones Will, Teytelboum Alexander and Rohac Dalibor, Europe’s Refugee Crisis- Pressure Points and Solutions *American Enterprise Institute Jstor Online* (April 2017)
- Kallius Annastiina, The East-South Axis: Legitimizing the “Hungarian Solution to Migration” , *Revue européenne des migrations internationales [Online]*, vol. 33 - n°2 et 3(2017)
- Kalmar Ivan, Islamophobia in the East of the European Union: An Introduction *Patterns of Prejudice* vol. 52:5, (2018)
- Karageorgiou Eleni, The law and practice of solidarity in the Common European Asylum System: Article 80 TFEU and its added value *European Policy Analysis Sieps*, November Issue (2016)
- Kende Anna and Kreko Peter, Xenophobia, Prejudice and right-wing populism in East-Central Europe *Behavioral Sciences available online at Science Direct* (2020)
- Koch Michael & Seville Astrid, Politicized Transnationalism: The Visegrad Countries in the Refugee Crisis *Politics and Governance, Vol. 8, Issue 1* (2020)
- Kucuk Esin The Principle of Solidarity and Fairness in Sharing Responsibility: More than Window Dressing? *European Law Journal* Vol. 22, (2016)
- Lentini Elizabeth, The Definition of Refugee in International Law: Proposals for the Future, *Boston College Third World Law Journal* vol. 5,issue 2 (1985)

- Long Katy, From Refugee to Migrant. Labour Mobility's Protection Potential *Migration Policy Institute* Washington (2015)
- Nagy Boldizsar, Sharing the Responsibility or Shifting the Focus? *Central European University Working Paper 17* Budapest (2017)
- Nagy Boldizsar, Hungarian Asylum Law and Policy in 2015-2016: Securitization Instead of Loyal Cooperation, *German Law Journal*, Vol. 17, issue 6, (2016)
- Nic Milan, The Visegrad Group In The E.U.:2016 as a turning point? *European View 15*, (2016)
- Nyzio Arkadiusz, The Second Revival? The Visegrad Group and the European Migrant Crisis in 2015-2017 *Politeja Vol 50 Issue 5 Global And Regional Security Challenges*, (2017)
- Nyiri, Pár, "Xenophobia in Hungary: A Regional Comparison. Systemic Sources and Possible Solutions". *Working Paper Series, Center for Policy Studies, Central European University*, (2003)
- Pachocka Marta, Understanding the Visegrad Group States' Response to the Migrant and Refugee Crises *Yearbook of Polish European Studies Vol. 19*, (2015)
- Panebianco Stefania, The Mediterranean migration crisis: border control versus humanitarian approaches *Global Affairs* (01/2017)
- Roderick Parkes, European Union and the Geopolitics of Migration *UI Paper No 1 Swedish Institute of International Affairs* (2015)
- Peters A. Michael & Besley Tina, The Refugee Crisis and the Right to Political Asylum *Geopolitics, History and International Relations*, vol.9 No. 1 , (2017)
- Pilat Ana, Dominika Potkanska, Local Responses to the Refugee Crisis In Poland *Institute of Public Affairs*, Warsaw (2017)
- Prainsack Barbara, Buyx Alena, Solidarity In Contemporary Bioethics—Towards A New Approach *Bioethics Vol. 26, No7* , (2012)
- Rovny Jan, Is Eastern Europe Uniformly Anti-Immigrant? Not so fast.: Understanding immigration policy positions and policy change in Eastern Europe, *LIEPP Policy Brief* (2016)
- Sidlo Katarzyna, Gigitashvili Givi, Merchants Of Fear *Euromesco Policy Brief, No 89* , (2019)
- Stavridis Stelios, Chardanidis Charalambos and Christou George (eds) Crisis and De-Europeanization *Hellenic Studies Vol. 23, No1 Spring* (2015)
- Stepper Peter, The Visegrad Group and the EU Agenda on Migration: A Coalition of the Unwilling? *Cojourn 1:1* (2016)
- Stern Thorburn Rebecca, Responses to the "refugee crisis": What is the role of self-image among EU countries? *European Policy Analysis Sieps* 09/2016, (2016)
- Stojarova Vera, Populist, Radical and Extremist Political Parties In Visegrad countries vis a vis the migration crisis *Open Political Science vol. 1* (2018)
- Stoklosa Katarzyna, Refugee Crisis in Hungary-Then and Now *University Of Southern Denmark Research Gate* (2018)

- Szalai Mate, Csornai Zsuzsana, Garai Nikolett, V4 Migration Policy: Conflicting Narratives and Interpretative Frameworks *Collection Monografias vol. 1* (2017)
- Tassinari Fabrizio The Disintegration of European Security : Lessons from the refugee crisis *PRISM Vol. 6, No2*, (2016)
- Trauner Florian, Asylum policy: The EU’s “crises” and the looming policy regime failure *Journal of European Integration* (03/2016)
- Tiekstra Willemijn The Future of the European Migration System: unlikely partners? *Clingendael* (July 2018)
- Turrion Ruth Ferrero Facing Migration Flows in the EU: The Cases of Spain and the Czech Republic *Think Visegrad Think Tank Platform* (2016)
- Vegh Zsuzsanna, From Pro-European Alliance to Eurosceptic Protest Group? The case of the Visegrad Group *European Policy Analysis Sieps*, vol. 7, (2018)
- Zaun Natascha, States as Gatekeepers in EU Asylum Politics: Explaining the Non-Adoption of a Refugee Quota System *Journal of Common Market Studies* (July 2017)
- Zetter Roger, Protection In Crisis Forced Migration And Protection In A Global Area *Migration Policy Institute Washington* (2015)
- Zogata-Kusz Agnieszka, Theoretical Perspectives on Immigration Policy and Politics *Journal of Contemporary European Studies – vol. 1*(2012)

Πηγές από διαδίκτυο

- Bonomolo, Alessandra- Kirchgaessner, Stephanie. *UN says 800 migrants dead in boat disaster as Italy launches rescue of two more vessels*. The Guardian (2015) Διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2015/apr/20/italy-pm-matteo-renzi-migrant-shipwreck-crisis-srebrenica-massacre> Πρόσβαση 29/09/2020
- Brown Rachel Hungary Is Building A Wall Διαθέσιμο στο https://www.vice.com/en_us/article/bjkzb8/hungary-is-building-a-wall-along-the-serbian-border-to-keep-migrants-out Πρόσβαση 11/09/2020
- Brožová Karolína Διαθέσιμο στο <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/babis-chci-kvoty-na-uprchliky-odmitnout-i-za-cenu-sankci-40003898> Πρόσβαση 22/10/2020
- Burt Backhman Diminishing Solidarity: Polish Attitudes toward the European Migration and Refugee Crisis Διαθέσιμο στο <https://www.migrationpolicy.org/article/diminishing-solidarity-polish-attitudes-toward-european-migration-and-refugee-crisis> Πρόσβαση 25/10/2020
- Buras Piotr, Poland, Hungary and the slipping façade of democracy *European Council On Foreign Relations* Διαθέσιμο στο https://ecfr.eu/article/commentary_poland_hungary_slipping_facade_of_democracy/ Πρόσβαση 14/12/2020

- Chapman Annabelle Filling Poland's Labour Gap Διαθέσιμο στο <https://poland-today.pl/filling-polands-labour-gap/> Πρόσβαση 29/10/2020
- Cienski Jan Poland slams door on refugees Διαθέσιμο στο <https://www.politico.eu/article/poland-slams-door-on-refugees-beata-szydlo/> Πρόσβαση 29/10/2020
- Clayton Jonathan –Hereward Holland, Over one million sea arrivals reach Europe in 2015 Διαθέσιμο στο <https://www.unhcr.org/news/latest/2015/12/5683d0b56/million-sea-arrivals-reach-europe-2015.html> Πρόσβαση 29/09/2020
- Czech Socialists' Party Opinion For Resolving the Migration Crisis (μτφ) Διαθέσιμο στο <https://www.cssd.cz/data/files/a3-migrace-1.pdf> Πρόσβαση 19/10/2020
- Γραφείο Τύπου του Ούγγρου Πρωθυπουργού 25 Φεβρουαρίου 2016 Διαθέσιμο στο <http://www.miniszterelnok.hu/decision-to-hold-referendum-not-against-europe-but-to-protect-european-democracy/> Πρόσβαση 14/10/2020
- Γραφείο Τύπου του Ούγγρου Πρωθυπουργού 8 Φεβρουαρίου 2018 Διαθέσιμο στο <https://www.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/prime-minister-viktor-orban-s-speech-at-the-annual-general-meeting-of-the-association-of-cities-with-county-rights> Πρόσβαση 15/10/2020
- Γραφείο Ύπατου Αρμοστή Ο.Η.Ε. για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα Διαθέσιμο στο <https://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=16632&LangID=E> Πρόσβαση 15/10/2020
- Dostal Vit Alleged Czech Discomfort Διαθέσιμο στο <https://visegradinsight.eu/alleged-czech-discomfort/> Πρόσβαση 23/10/2020
- Dubeci Martin, Slovakia: Migration Trends and Political Dynamics *Globsec Policy Institute* Διαθέσιμο στο https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2017/08/slovakia_background_paper_on_migration_may_2016_0.pdf Πρόσβαση 29/10/2020
- Διακήρυξη Ηνωμένων Εθνών διαθέσιμη στο <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=52a04bc64> Πρόσβαση 03/10/2020
- Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης Migration Issues In Hungary Διαθέσιμο στο <http://www.iom.hu/migration-issues-hungary> Πρόσβαση 02/09/2020
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή Απόφαση 1601/2015-22/09/2015 Διαθέσιμο στο <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32015D1601> Πρόσβαση 29/09/2020
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δελτίο Τύπου 4 Μαρτίου 2015 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_15_4545 Πρόσβαση 29/09/2020
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Δελτίο Τύπου 20 Απριλίου 2015 Joint Foreign and Home Affairs Council: Ten point action plan on migration, Διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_15_4813 Πρόσβαση 30/09/2020

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή Μετανάστευση και Εσωτερικές Υποθέσεις Διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/glossary_search/migration_en Πρόσβαση 29/09/2020
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή *Ευρωπαϊκή Ατζέντα για τη Μετανάστευση* Διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf Πρόσβαση 19/09/2020
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή Η προσέγγιση Hotspot για τη διαχείριση των εξαιρετικών μεταναστευτικών ροών Διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_hotspots_el.pdf Πρόσβαση 01/09/2020
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δελτίο Τύπου. European Commission makes progress on Agenda on Migration, 27 Μαΐου 2015, Διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_15_5039 Πρόσβαση 04/10/2020
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δελτίο Τύπου 9 Σεπτεμβρίου 2015. Διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_15_5596 Πρόσβαση 04/10/2020
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή Πρόταση για τη θέσπιση πλαισίου της Ένωσης για την επανεγκατάσταση και τροποποίηση του κανονισμού 516/2014 Διαθέσιμο στο <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=celex:52016PC0468> Πρόσβαση 21/11/2020
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Δελτίο Τύπου 18 Μαρτίου 2016 Κοινό Σχέδιο Δράσης Ε.Ε.- Τουρκίας Διαθέσιμο στο <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/> Πρόσβαση 20/09/2020
- Frontex, Ανάλυση κινδύνου για το 2016, Διαθέσιμο στο https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annula_Risk_Analysis_2016.pdf Πρόσβαση 01/10/2020
- Gotev Georgi, Poland Defies EU Rule Of Law Διαθέσιμο στο <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/supported-by-hungary-poland-defies-eu-over-rule-of-law/> Πρόσβαση 09/11/2020
- Hamplova Dana, Are Czechs the least religious of all? Διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/commentisfree/belief/2010/jun/24/czech-republic-religious-atheism> Πρόσβαση 10/11/2020
- Hajagos Andrea Hungary, xenophobia and feeding the fears of terrorism Διαθέσιμο στο <https://www.euronews.com/2016/07/21/hungary-xenophobia-and-feeding-the-fears-of-terrorism> Πρόσβαση 01/11/2020
- Heřmanová Marie & Robert Basch, The Refugee Crisis in the Czech Republic: Government Policies and Public Response Διαθέσιμο στο https://www.ariadne-network.eu/refugees-europe-perspective-czech-republic/#_ftn1 Πρόσβαση 16/10/2020

- M. Holehouse, J. Huggler, A. Vogt, *Germany Drops EU Rules to Allow in Syrian Refugees*, The Daily Telegraph, Διαθέσιμο στο <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/11821822/Germany-drops-EU-rules-to-allow-in-Syrian-refugees.html> Πρόσβαση 27/09/2020
- Ιστότοπος της Ουγγρικής κυβέρνησης 26 Ιουλίου 2015, Διαθέσιμο στο <https://www.kormany.hu/en/the-prime-minister/news/europe-is-at-stake-today> Πρόσβαση 10/10/2020
- Ιστότοπος της Ουγγρικής κυβέρνησης 26 Φεβρουαρίου 2015 Διαθέσιμο στο <https://www.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/the-next-years-will-be-about-hardworking-people> Πρόσβαση 09/10/2020
- Ιστότοπος της Ουγγρικής κυβέρνησης 22 Σεπτεμβρίου 2016 Διαθέσιμο στο <https://www.kormany.hu/en/the-prime-minister/the-prime-minister-s-speeches/viktor-orban-i-love-this-country-and-i-do-not-want-to-see-anyone-change-it-under-orders-from-outside> Πρόσβαση 14/10/2020
- Kelly Lidia, Poland in response to EU rule of Law Διαθέσιμο στο <https://www.businessinsider.com/r-poland-in-response-to-eu-rule-of-law-not-under-threat-2017-2> Πρόσβαση 13/10/2020
- Kenedy Brian Czech Republic least likely EU country to grant asylum, humanitarian protection Διαθέσιμο στο <https://english.radio.cz/czech-republic-least-likely-eu-country-grant-asylum-humanitarian-protection-8131773> Πρόσβαση 19/10/2020
- Kotzur Markus Flexible Solidarity-Effective Solidarity Voelkerrechtsblog *International Legal Thought* Διαθέσιμο στο <https://voelkerrechtsblog.org/authors/markus-kotzur/> Πρόσβαση 26/11/2020
- Κοινή Ανακοίνωση των Υπουργών Εξωτερικών του Βίζεγκραντ, 19 Ιανουαρίου 2016. Διαθέσιμο στο <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2016/joint-declaration-of> Πρόσβαση 30/09/2020
- Κοινή Διακήρυξη των Κρατών του Visegrad στις 4 Σεπτεμβρίου 2015. Διαθέσιμο στο <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2015/joint-statement-of-the-150904> Πρόσβαση 30/09/2020
- Κοινή Δήλωση των κρατών του Visegrad για την προσφυγική κρίση. 23 Σεπτεμβρίου 2015 Διαθέσιμο στο <https://www.vlada.cz/en/media-centrum/aktualne/-joint-statement-of-the-visegrad-group-countries-on-the-current-migration-situation--135036/> Πρόσβαση 01/10/2020
- Κοινή Διακήρυξη για τη Μετανάστευση των κρατών του Visegrad-15/02/2016 Διαθέσιμο στο <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2016/joint-statement-on> Πρόσβαση 04/10/2020
- Lehne Stefan The Tempting trap of fortress Europe Carnegie Europe Διαθέσιμο στο <https://carnegieeurope.eu/2016/04/21/tempting-trap-of-fortress-europe-pub-63400> Πρόσβαση 29/09/2020

- Leroy Isabella, How Poland and Hungary were put in a minority position on the relocation of refugees (2015-19) Sciencepo (2019) Διαθέσιμο στο <http://dossiers-bibliotheque.sciencespo.fr/une-vie-politique-europeenne-european-political-life/how-poland-and-hungary-were-put-minority> Πρόσβαση 13/09/2020
- Lyman Rick Eastern Bloc's Resistance to Refugees Highlights Europe's Cultural and Political Divisions Διαθέσιμο στο <https://www.nytimes.com/2015/09/13/world/europe/eastern-europe-migrant-refugee-crisis.html> Πρόσβαση 30/11/2020
- Manevich Dorothy Hungarians Share Europe's Embrace Διαθέσιμο στο <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/09/30/hungarians-share-europes-embrace-of-democratic-principles-but-are-less-tolerant-of-refugees-minorities/> Πρόσβαση 13/11/2020
- Meta Beisel Διαθέσιμο στο <https://www.sueddeutsche.de/politik/migration-nichts-zu-besprechen-1.4359148> Πρόσβαση 14/09/2020
- Meseznikov Grigorij The Slovak political year 2016 is probably not over yet (μτφ) Διαθέσιμο στο <https://komentare.sme.sk/c/20419964/slovensky-politicky-rok-2016-sa-zrejme-este-nekonci.html> Πρόσβαση 05/11/2020
- MKO Global Detention Project Διαθέσιμο στο <https://www.globaldetentionproject.org/countries/europe/slovakia#statistics-data> Πρόσβαση 01/11/2020
- MKO Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες Διαθέσιμο στο <https://www.ecre.org/global-detention-project-slovakia-punitive-conditions-paid-for-by-the-detainees/> Πρόσβαση 27/10/2020
- Nagy Boldizsar, Kees Groenendjik Hungary's appeal against relocation to the CJEU: upfront attack or rear guard battle? Διαθέσιμο στο <https://eumigrationlawblog.eu/hungarys-appeal-against-relocation-to-the-cjeu-upfront-attack-or-rear-guard-battle/> Πρόσβαση 15/10/2020
- Operation Portal Refugee Situations Διαθέσιμο στο <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria> Πρόσβαση 01/10/2020
- Πολιτική Μετανάστευσης της Σλοβακικής Δημοκρατίας Διαθέσιμο στο <https://ec.europa.eu/migrant-integration/index.cfm?action=furl.go&go=/librarydoc/migration-policy-of-the-slovak-republic-perspective-until-the-year-2020> Πρόσβαση 3/11/2020
- Poushter Jacob, European Opinions of the Refugee Crisis in 5 Charts Διαθέσιμο στο <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/09/16/european-opinions-of-the-refugee-crisis-in-5-charts/> Πρόσβαση 15/10/2020
- Πρακτορείο Reuters, Czech PM says will insist on rejecting migrant quotas Διαθέσιμο στο <https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-czech-idUSKCN0RM10420150922> Πρόσβαση 22/10/2020
- Prem Kumar Rajaram, Europe's Hungarian Solution Διαθέσιμο στο <https://www.radicalphilosophy.com/commentary/europes-hungarian-solution> Πρόσβαση 09/10/2020

- Rankin Jennifer, EU court dismisses complaints by Hungary and Slovakia over refugee quotas Διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2017/sep/06/eu-court-dismisses-complaints-by-hungary-and-slovakia-over-refugees> Πρόσβαση 27/10/2020
- Scully Derek, Poland set to vote for harder line on refugees Διαθέσιμο στο <https://www.irishtimes.com/news/world/europe/poland-set-to-vote-for-harder-line-on-refugees-1.2403983> Πρόσβαση 22/10/2020
- Serdaroglu Ozan, The EU-Turkey Statement on migration: *Three years on* Διαθέσιμο στο <https://www.globalutmaning.se/utblick/eu-turkey-statement-migration-three-years/> Πρόσβαση 25/09/2020
- Shiels Michael, Preisinger Irene Διαθέσιμο στο <https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-hungary-idUSKCN0R40FO20150907> Πρόσβαση 10/09/2020
- Steenland Robert The Visegrad Paradox: Anti-Immigration Parties Need Migrants Διαθέσιμο στο <https://spectator.clingendael.org/en/publication/visegrad-paradox-anti-immigration-parties-need-migrants> Πρόσβαση 03/12/2020
- Συντακτική ομάδα Euractiv Mini Schengen Not An Option Διαθέσιμο στο <https://www.euractiv.com/section/central-europe/news/mini-schengen-not-an-option-for-now> Πρόσβαση 30/09/2020
- Συντακτική ομάδα Economist Poland's Progress Διαθέσιμο στο <https://www.economist.com/europe/2014/12/04/polands-progress> Πρόσβαση 22/10/2020
- Συντακτική ομάδα Migration Voter Sympathy For The Visegrad Group? Διαθέσιμο στο <https://migrationvoter.com/2017/07/26/sympathy-for-the-visegrad-four-a-look-at-the-v4s-migration-proposals/> Πρόσβαση 14/11/2020
- Συντακτική ομάδα MIGSZOL Islamophobia and Xenophobia are now official in Hungary Διαθέσιμο στο <http://www.migszol.com/blog/islamophobia-and-xenophobia-are-now-official-in-hungary> Πρόσβαση 15/10/2020
- Συντακτική ομάδα Budapest Times "I Maintain the Basic Values Of Europe" Διαθέσιμο στο <http://budapesttimes-archiv.bzt.hu/2016/03/03/i-maintain-the-basic-values-of-europe/> Πρόσβαση 09/10/2020
- Συντακτική ομάδα εφημερίδας BILD Διαθέσιμο στο <https://www.bild.de/politik/ausland/viktor-orban/darum-baut-ungarn-einen-zaun-gegen-fluechtlinge-42544402.bild.html> Πρόσβαση 14/10/2020
- Συντακτική Ομάδα Slovak Spectator, Fico: Security more important than migrants' rights Διαθέσιμο στο <https://spectator.sme.sk/c/20063953/fico-security-more-important-than-migrants-rights.html> Πρόσβαση 04/11/2020
- Συντακτική Ομάδα Eurozpravy, Slovakia has decided: It is drastically changing its attitude towards refugees(μτφ) Διαθέσιμο στο <https://eurozpravy.cz/zahranicni/eu/141882-slovensko-rozhodlo-razne-meni-postoj-k-uprchlikum-zemi-cekaji-zmeny/> Πρόσβαση 05/11/2020
- Συντακτική Ομάδα BBC News Slovak election: PM Fico sees Muslim 'threat' Διαθέσιμο στο <https://www.bbc.com/news/world-europe-35718831> Πρόσβαση 05/11/2020

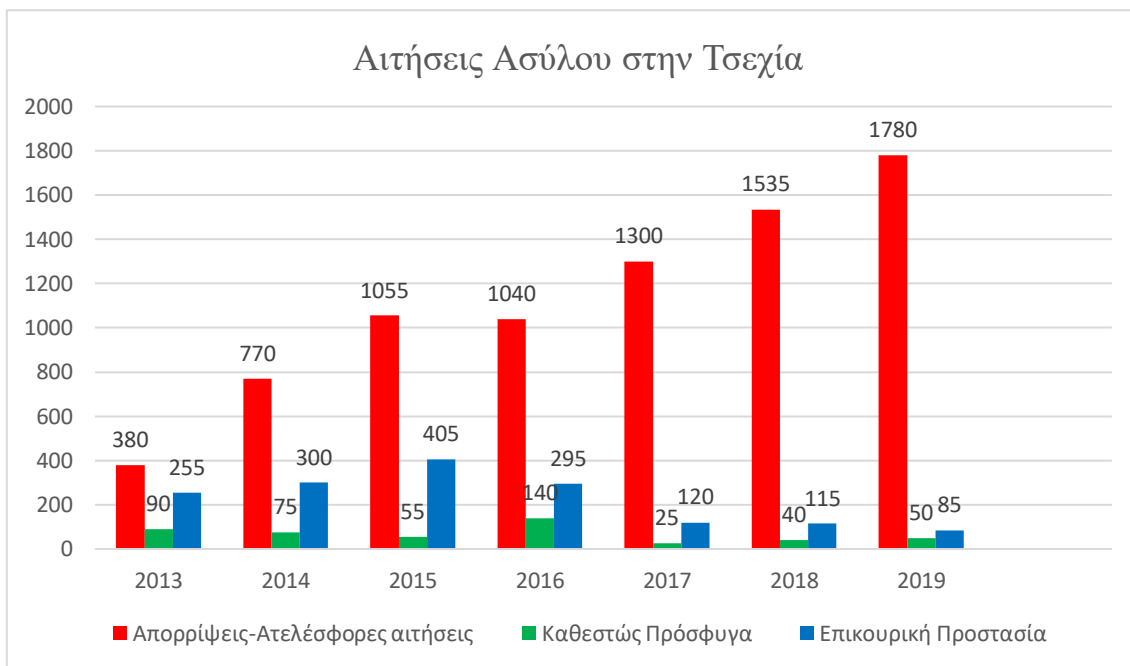
- Συντακτική ομάδα DW, Orban Tells Germany you wanted the migrants Διαθέσιμο στο https://www.dw.com/en/hungarys-orban-tells-germany-you-wanted-the-migrants-we-didnt/a-42065012?fbclid=IwAR2Uk9khp17g6_xHjE-t9SSk3UOPeO Πρόσβαση 15/10/2020
- Συντακτική Ομάδα DW, Poland Abandons Promise to take in refugees Διαθέσιμο στο <https://www.dw.com/en/poland-abandons-promise-to-take-in-refugees-after-brussels-attacks/a-19137258> Πρόσβαση 22/10/2020
- Συντακτική ομάδα DW, Czech president Zeman says refugee wave is 'organized invasion' Διαθέσιμο στο <https://www.dw.com/en/czech-president-zeman-says-refugee-wave-is-organized-invasion/a-18943660> Πρόσβαση 23/10/2020
- Συντακτική Ομάδα Reuters Polish prime minister says accepting refugees is Poland's duty Διαθέσιμο στο <https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-poland-idUSKCN0RA0SR20150910> Πρόσβαση 26/10/2020
- Συντακτική Ομάδα Radio Poland: Poland will take on as “many refugees as it can” Διαθέσιμο στο <http://archiwum.thenews.pl/1/10/Artykul/221238,Poland-will-take-on-as-%E2%80%9Cmany-refugees-as-it-can> Πρόσβαση 28/10/2020
- Συντακτική Ομάδα Radio Poland: PM Kowalczyk says Poland will not accept refugee quotas Διαθέσιμο στο <http://archiwum.thenews.pl/1/10/Artykul/219744> Πρόσβαση 28/10/2020
- Συντακτική ομάδα Globsec Czech Republic Migration Trends Διαθέσιμο στο <https://www.globsec.org/publications/czech-republic-migration-trends-political-dynamics/> Πρόσβαση 16/10/2020
- Συντακτική ομάδα Prague Post: Czech president warns of growing reach of terrorist group Διαθέσιμο στο <https://www.praguepost.com/czech-news/48577-zeman-accepting-refugees-plays-into-is-hands> Πρόσβαση 21/10/2020
- Συντακτική ομάδα Prague Daily Monitor Only Persecuted Refugees Can be Granted Asylum Διαθέσιμο στο <http://praguemonitor.com/2016/01/26/zeman-only-persecuted-refugees-can-be-granted-asylum> Πρόσβαση 19/10/2020
- Συντακτική ομάδα Prague Post Most Refugees Do Not Deserve Compassion Διαθέσιμο στο <https://www.praguepost.com/czech-news/50416-zeman-most-refugees-do-not-deserve-compassion> Πρόσβαση 22/10/2020
- Συντακτική Ομάδα Slovak Spectator Immigration Quotas Will Not Protect Our Continent Διαθέσιμο στο <https://spectator.sme.sk/c/20829310/babis-at-globsec-immigration-quotas-will-not-protect-our-continent.html> Πρόσβαση 22/10/2020
- Συντακτική Ομάδα Guardian Migrants Should Be Fighting Isis Διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2015/dec/27/czech-president-migrants-should-be-fighting-isis-not-invading-europe> Πρόσβαση 22/10/2020
- Συντακτική Ομάδα Slovak Spectator, PM Fico: Islam Has No Place In Slovakia Διαθέσιμο στο <https://spectator.sme.sk/c/20173606/pm-fico-islam-has-no-place-in-slovakia.html> Πρόσβαση 05/11/2020
- Συντακτική Ομάδα Euractiv, Fico: EU's migration policy is “ritual suicide” Διαθέσιμο στο <https://www.euractiv.com/section/central-europe/news/fico-eu-s-migration-policy-is-ritual-suicide/> Πρόσβαση 05/11/2020

- Συντακτική Ομάδα Reuters, PM: Slovakia will challenge quotas in court Διαθέσιμο στο <https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-slovakia-idUSKCN0RN13Q20150923> Πρόσβαση 05/11/2020
- Simecka Martin, Richard Sulík: Yes, I am a Slovak nationalist(μτφ) Διαθέσιμο στο <https://dennikn.sk/688253/richard-sulik-sas-som-slovensky-nacionalista-rozhovor/> Πρόσβαση 3/11/2020
- Tait Robert, Milos Zeman: The Hardline Czech Leader Διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2016/sep/14/milos-zeman-czech-leader-refugees> Πρόσβαση 13/11/2020
- Tamas Szekely Hungarian PM Defends Nation-States Διαθέσιμο στο <https://hungarytoday.hu/hungarian-pm-defends-nation-states-slams-brussels-plans-united-states-europe-national-holiday-speech-60915/> Πρόσβαση 11/10/2020
- Than Krisztina, Szakacs Gergely, Hungarians vote to reject migrant quotas, but turnout too low to be valid Διαθέσιμο στο <https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-hungary-referendum-idUSKCN1213Q3> Πρόσβαση 08/10/2020
- Than Krisztina, Szakacs Gergely Austria and Germany open borders to migrants offloaded by Hungary Διαθέσιμο στο <https://es.reuters.com/article/uk-europe-migrants-idAFKCN0R413P20150905> Πρόσβαση 02/09/2020
- Tilles Daniel, Poland’s “anti-immigration” government is overseeing one of Europe’s biggest waves of immigration – but doesn’t want to admit it Διαθέσιμο στο <https://notesfrompoland.com/2018/10/03/polands-anti-immigration-government-is-overseeing-one-of-europes-biggest-waves-of-immigration-but-doesnt-want-to-admit-it/> Πρόσβαση 13/11/2020
- Vaclav Nang The Chechia will accept Syrian Refugees Διαθέσιμο στο <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/cesko-prijme-syrske-uprchliky-vlada-souhlasila-jednomyslne-267753> Πρόσβαση 30/09/2020
- Vegh Zsuzsanna Flexible Solidarity Visegrad Insight Διαθέσιμο στο <https://visegradinsight.eu/flexible-solidarity/> Πρόσβαση 26/11/2020
- Visegrad Group, Joint Statement of the Heads of Governments of the V4 Countries, Bratislava, 16 September 2016, Διαθέσιμο στο <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2016/joint-statement-of-the-160919> Πρόσβαση 12/10/2020
- Visegrad Group, Joint Statement of V4 Interior Ministers on the Establishment of the Migration Crisis Response Mechanism Διαθέσιμο στο <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2016/joint-statement-of-v4> Πρόσβαση 12/10/2020
- Walker Shaun Hungarian Leader Says Europe Is Under Invasion Διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2018/mar/15/hungarian-leader-says-europe-is-now-under-invasion-by-migrants> Πρόσβαση 15/10/2020
- Υπουργείο Εσωτερικών της Τσεχικής Δημοκρατίας Διαθέσιμο στο <https://www.mvcr.cz/mvcren/article/asylum-migration-integration-asylum.aspx> Πρόσβαση 16/10/2020

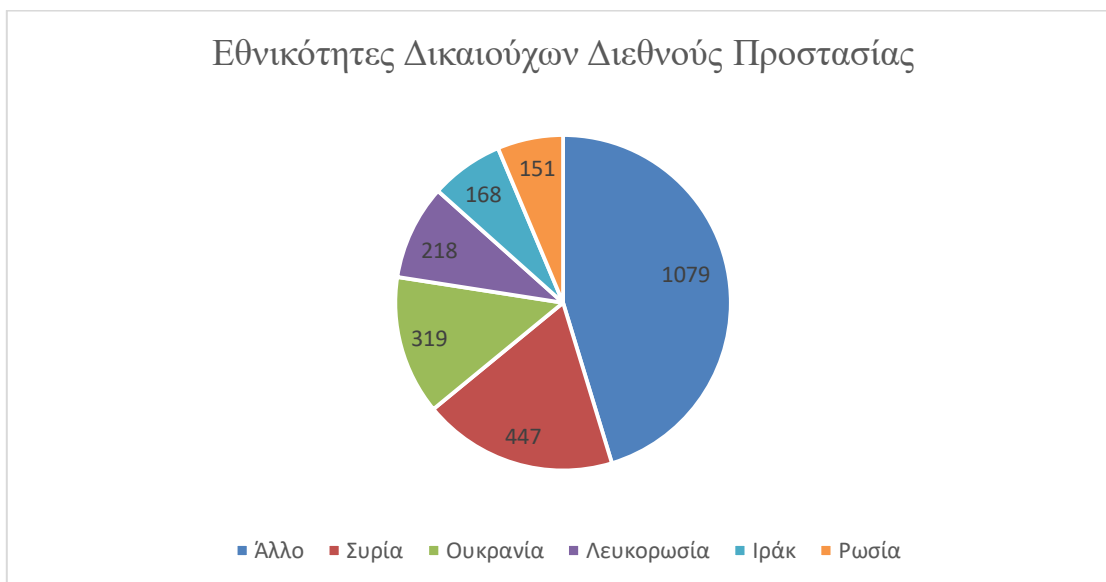
- Zachová Aneta, Edit Zgut, Karolina Zbytniewska, Michał Strzałkowski and Zuzana Gabrizova Visegrad Nations Against Mandatory Relocation Quotas Διαθέσιμο στο <https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/visegrad-nations-united-against-mandatory-relocation-quotas/> Πρόσβαση 11/10/2020
- Zachová Aneta, Edit Zgut, Krzysztof Kokoszczyński and Zuzana Gabrizova Visegrad And Migration: Few prospects for a change In position Διαθέσιμο στο <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/visegrad-and-migration-few-prospects-for-a-change-in-position/> Πρόσβαση 29/10/2020
- Zuzana Stevulova Visegrad Four and Refugees Διαθέσιμο στο <http://confrontations.org/admin/visegrad-four-and-refugees/> Πρόσβαση 01/11/2020
- Ύπατη Αρμοστεία Δελτίο Τύπου 18 Μαρτίου 2016 EU-Turkey deal: Asylum safeguards must prevail in implementation Διαθέσιμο στο <https://www.unhcr.org/news/press/2016/3/56ec533e9/unhcr-eu-turkey-deal-asylum-safeguards-must-prevailimplementation.html> Πρόσβαση 01/09/2020

Παράρτημα

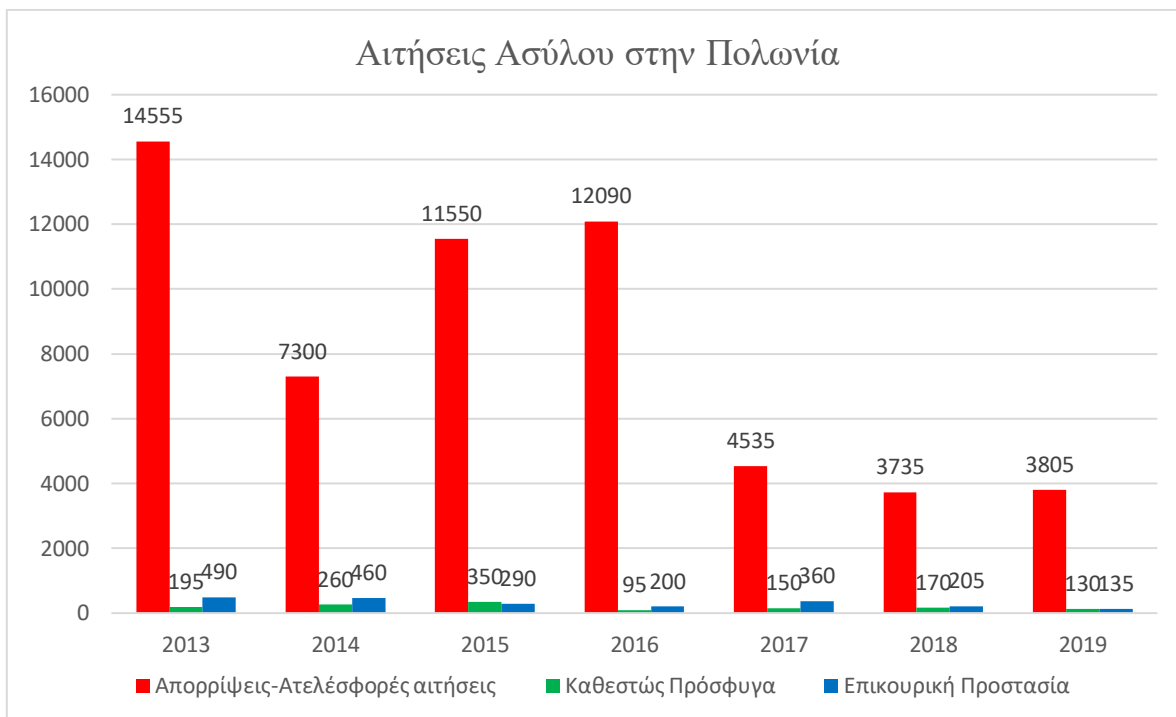
Α. ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΣΥΛΟΥ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ

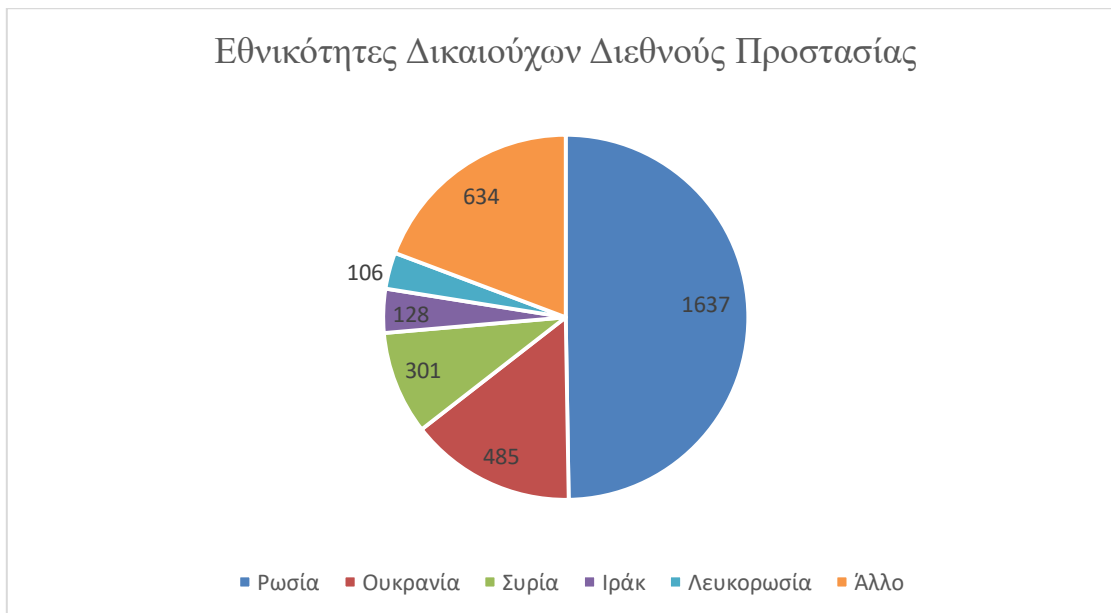
Γράφημα 1Α : Αιτήσεις ασύλου στην Τσεχία τα έτη 2013-2019 (Πηγή Eurostat)

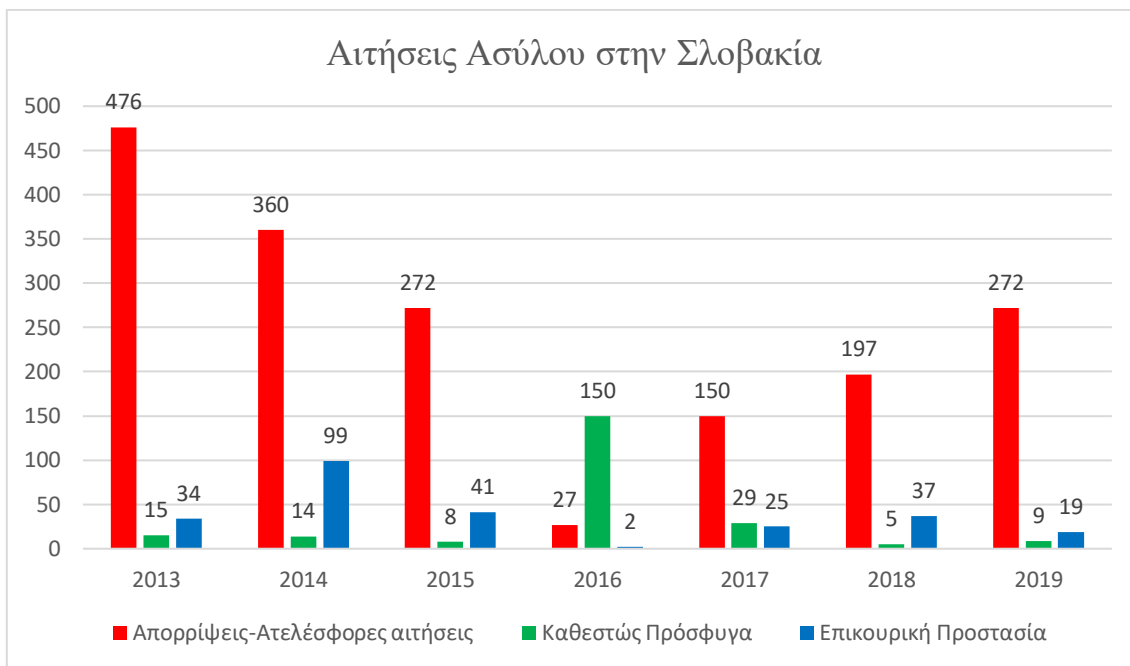
Γράφημα 2Α:Πηγή-NIEM Asylum Seekers in Visegrad Countries(2019)-Ο συνολικός αριθμός δικαιούχων Διεθνούς Προστασίας που συνέχιζαν να διαμένουν στην Τσεχία έως 31/12/2018 ήταν 2382 άτομα

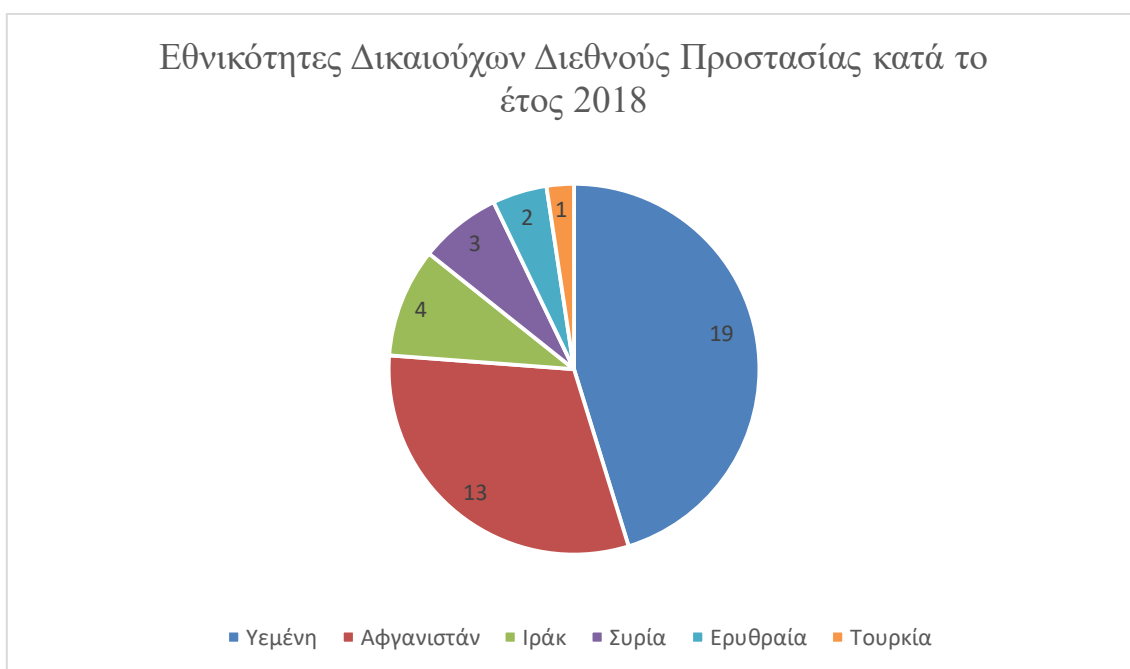
Γράφημα 3Α: Αιτήσεις ασύλου στην Πολωνία τα έτη 2013-2019 (Πηγή Eurostat)

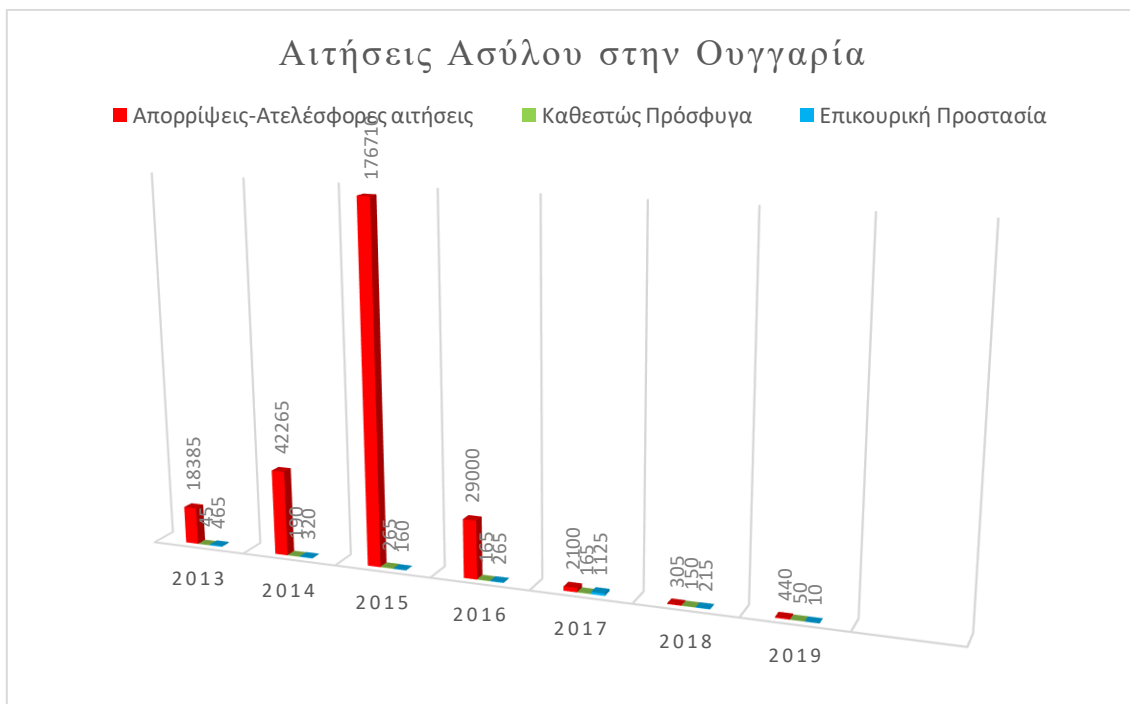
Γράφημα 4Α: Πηγή-NIEM Asylum Seekers in Visegrad Countries(2019) – Ο συνολικός αριθμός Δικαιούχων Διεθνούς Προστασίας που συνέχιζαν να διαμένουν στην Πολωνία έως 31/12/2018 ήταν 3291 άτομα

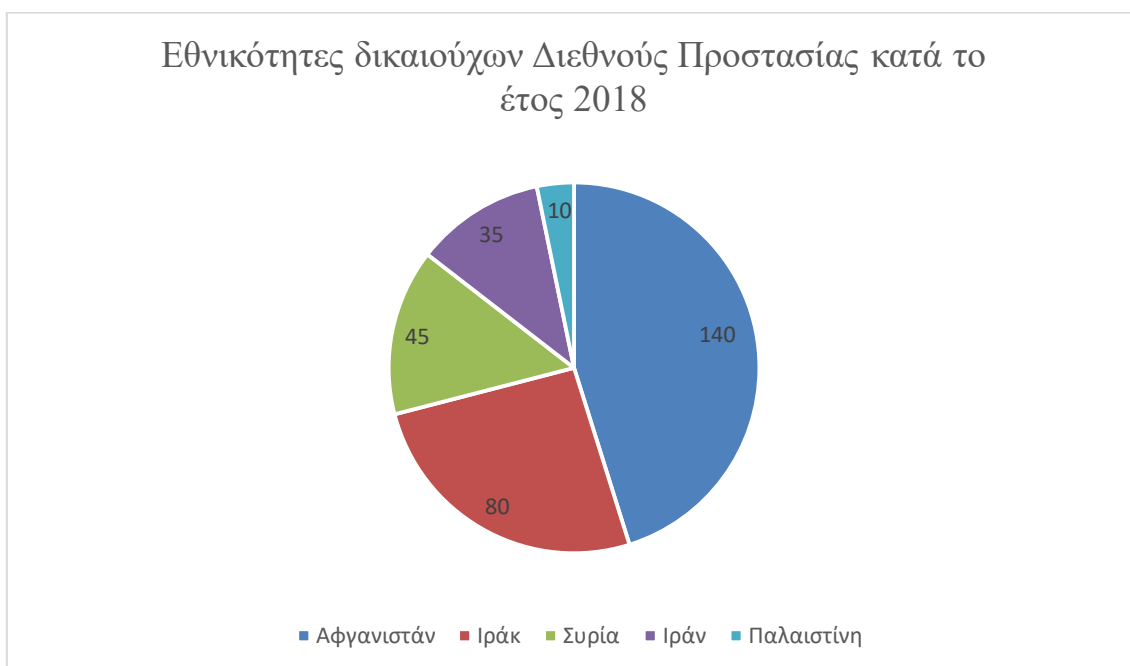
Γράφημα 5Α: Αιτήσεις ασύλου στην Σλοβακία τα έτη 2013-2019 (Πηγή Υπουργείο Εσωτερικών Σλοβακίας)

Γράφημα 6Α: Πηγή-NIEM Asylum Seekers in Visegrad Countries(2019) – Ο συνολικός αριθμός Δικαιούχων Διεθνούς Προστασίας που συνέχιζαν να διαμένουν στην Σλοβακία έως 31/12/2018 ήταν 448 άτομα

Γράφημα 7Α : Αιτήσεις ασύλου στην Ουγγαρία τα έτη 2013-2019 (Πηγή Eurostat)

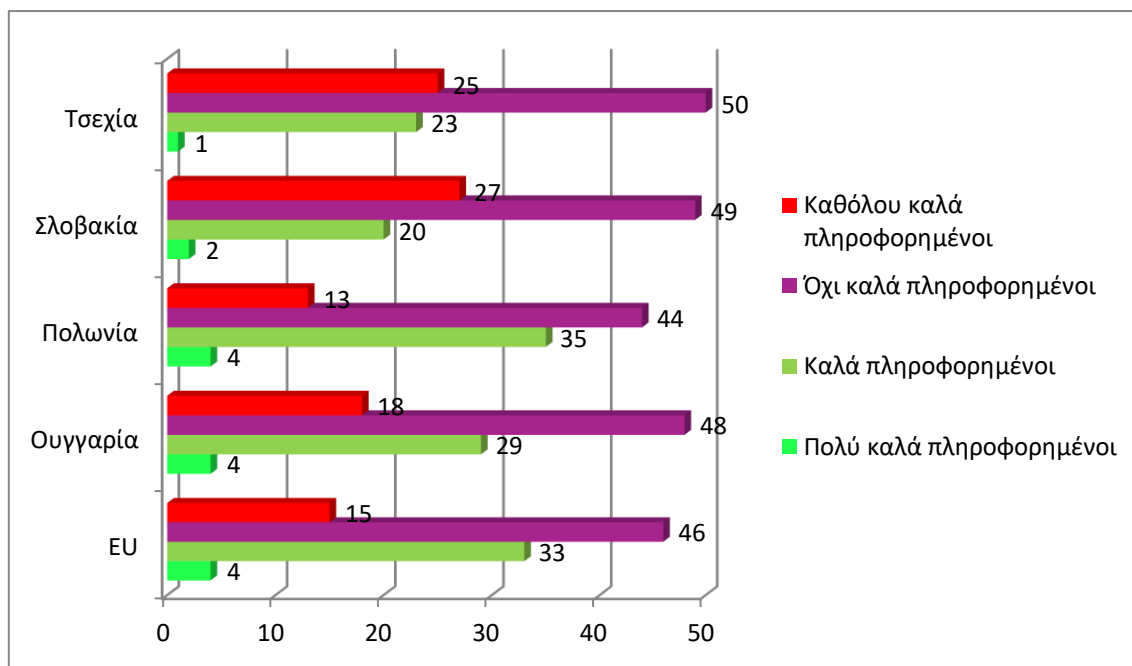

Γράφημα 8Α: Πηγή-NIEM Asylum Seekers in Visegrad Countries(2019) – Ο συνολικός αριθμός Δικαιούχων Διεθνούς Προστασίας που συνέχιζαν να διαμένουν στην Ουγγαρία έως 31/12/2018 ήταν 3590 άτομα

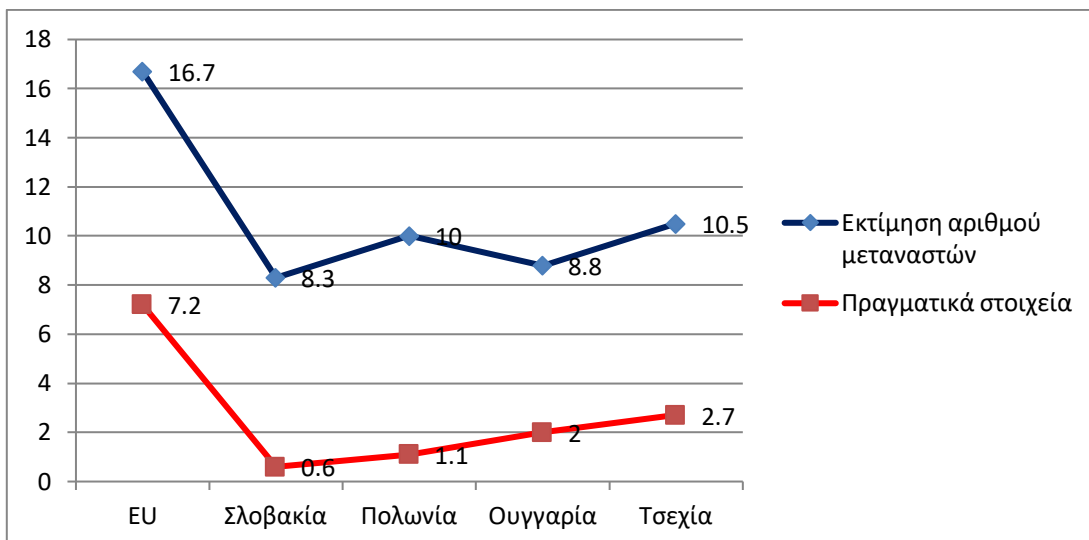
Β. ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ

	Η μετανάστευση σαν πρώτο ή δεύτερο ζήτημα για την Ε.Ε.		Αρνητική άποψη για τη μετανάστευση εκτός Ε.Ε.		Υπέρ της παροχής στήριξης στους πρόσφυγες		Υπέρ μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής για τη μετανάστευση	
	Νοέμβριος 2015	Μάιος 2015	Νοέμβριος 2015	Μάιος 2015	Νοέμβριος 2015	Μάιος 2015	Νοέμβριος 2015	Μάιος 2015
ΕΥ	58%	38%	59%	57%	65%	-	68%	73%
Ουγγαρία	68%	43%	82%	70%	29%	-	55%	68%
Πολωνία	54%	44%	62%	53%	67%	-	54%	66%
Τσεχία	76%	44%	81%	81%	28%	-	37%	52%
Σλοβακία	72%	35%	86%	77%	34%	-	54%	65%

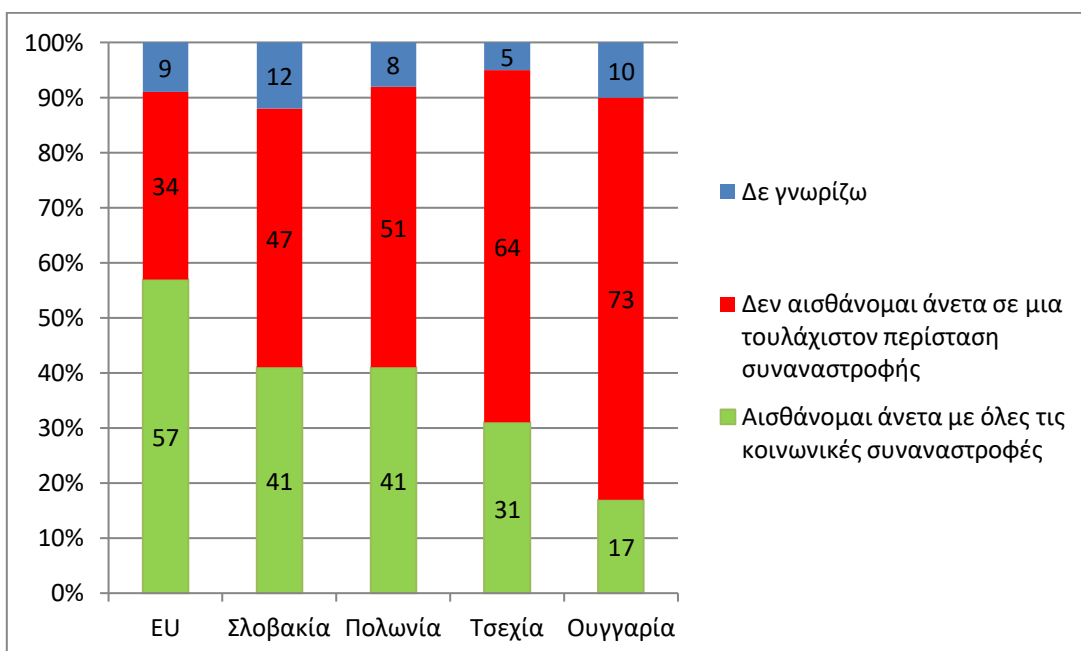
Πίνακας 1B: Πηγή Ευρωβαρόμετρο 83/2015 και 84/2015

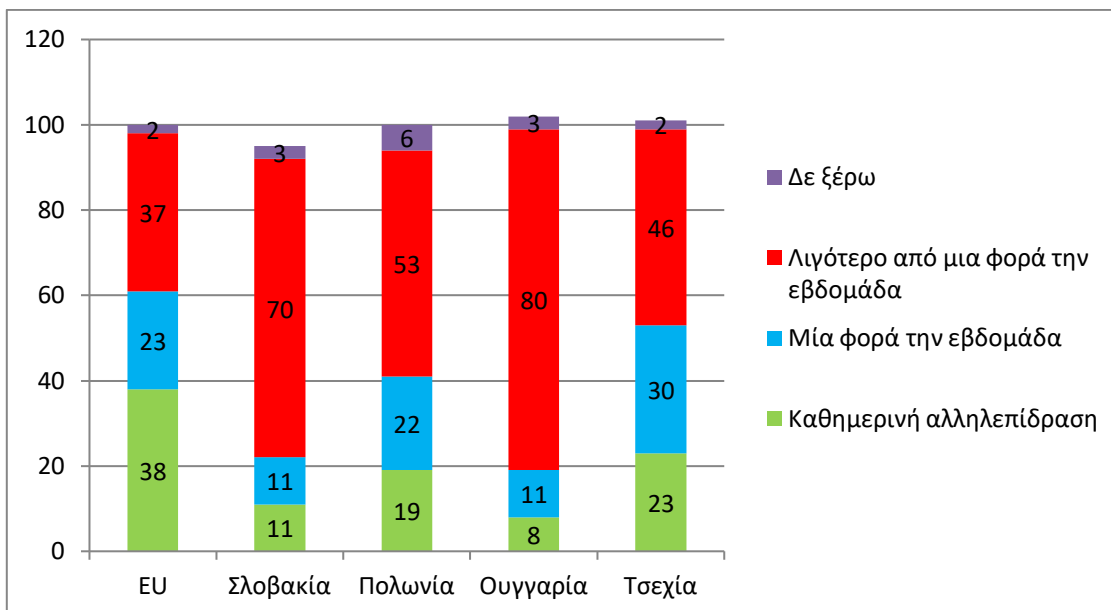
Γράφημα 2B: Πληροφόρηση ερωτηθέντων σχετικά με τη μετανάστευση. Πηγή Ευρωβαρόμετρο 469/2017

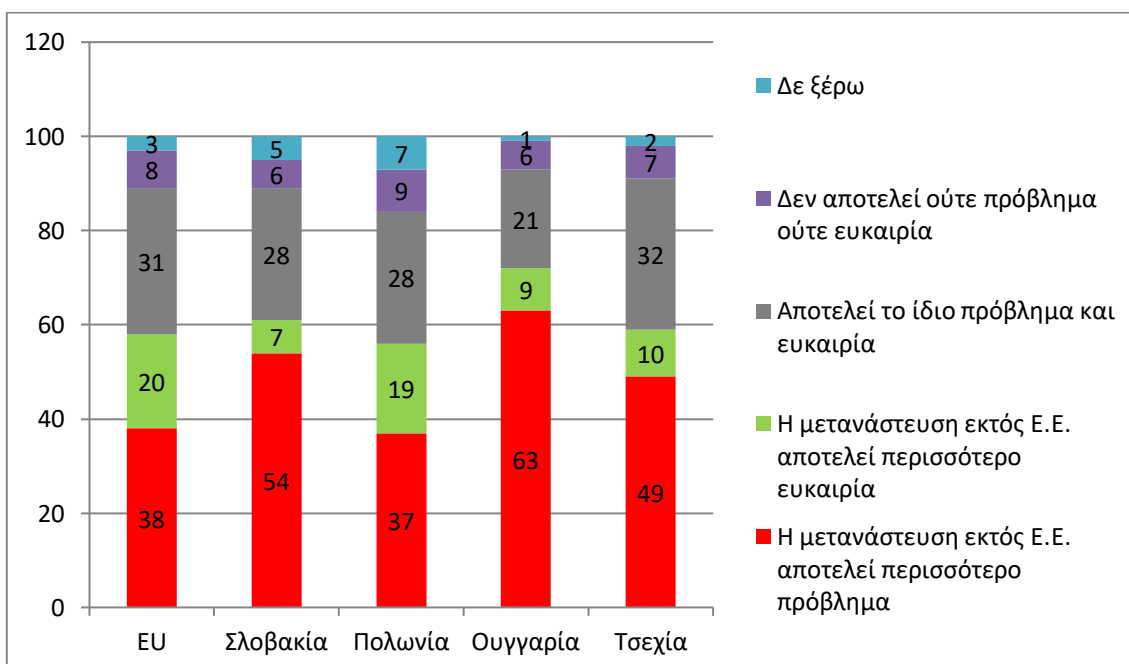
Γράφημα 3B: Εκτίμηση ερωτηθέντων για το ποσοστό μεταναστών επί του συνολικού πληθυσμού που κατοικεί στη χώρα τους. Πηγή Ευρωβάρόμετρο 469/2017. Προκύπτει ότι ο εκτιμώμενος αριθμός μεταναστών είναι περίπου 14 φορές μεγαλύτερος από τον πραγματικό στη Σλοβακία, περίπου 10 φορές παραπάνω στην Πολωνία, λίγο πάνω από 4 φορές στην Ουγγαρία και περίπου 4 φορές μεγαλύτερος στην Τσεχία, ενώ ο ευρωπαϊκός μέσος όρος είναι λίγο πάνω από δύο φορές μεγαλύτερος.

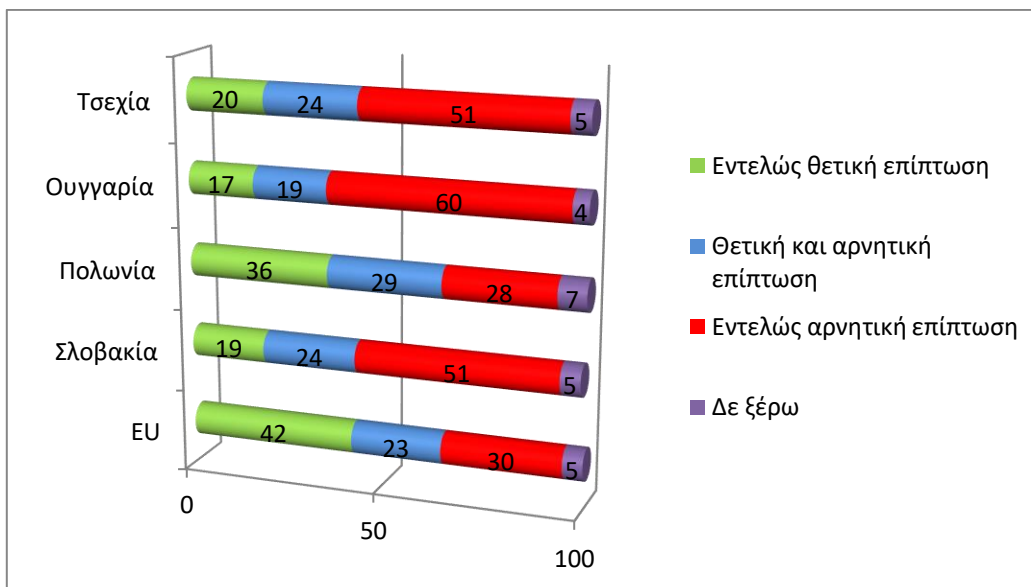
Γράφημα 4B- Ερώτημα :«Θα αισθανόσασταν άνετα αν είχατε να συναναστραφείτε ένα μετανάστη ως...» Πηγή Ευρωβάρόμετρο 469/2017

Γράφημα 5B: Εμπειρίες με μετανάστες και αλληλεπίδραση μαζί τους. Πηγή Ευρωβαρόμετρο 469/2017

Γράφημα 6B- Ερώτημα: «Η μετανάστευση εκτός Ε.Ε. είναι περισσότερο ευκαιρία ή πρόβλημα για την χώρας σας;» Πηγή Ευρωβαρόμετρο 469/2017

Γράφημα 7B : Επίπτωση των μεταναστών στην κοινωνία. Πηγή Ευρωβαρόμετρο 469/2017

Γ. Η ANTIMETANΑΣΤΕΥΤΙΚΗ EKΣTPATEIA ΣTHN OYΓΓAPIA

Εικόνες 1 και 2: Το ερωτηματολόγιο και η επιστολή του πρωθυπουργού Όρμπαν στην Εθνική Διαβούλευση για τη Μετανάστευση και την Τρομοκρατία (2015) Πηγή Vastagbör, Διαθέσιμο στο <https://vastagbor.atlatszo.hu/2015/04/24/aggodsz-hogy-mi-lesz-ha/>

NEMZETI KONZULTÁCIÓ
a bevándorlásról és a terrorizmusról

FELELŐS MINISZTERELNÖKSÉG

Töltse ki a kérdőívet!

1] Sokféle vélemény lehet hallani az előző téma kapcsán. Ön mennyire tartja fontosnak a terrorizmus megelőzését (a franciaországi vérengzés, az ISIS riadó csökeledés) a saját életé szempontjából?
 Nagyon fontos Fontos Nem fontos

2] Ön szerint az előzőekben említett terrorcselekmény célpontja Magyarország?
 Komoly esély van rá Előfordulhat Teljesen kizárt

3] Vannak, akik szerint a Brüsszel által rosszul kezelt bevándorlás összefüggésben van a terrorizmus terjedésével. Ön egyetért ezzel a véleményekkel?
 Teljesen egyetértök Inkább egyetértök Nem értek egyet

4] Tudta-e Ön, hogy a megilletései bevándorlók törvénytelenségi lépés az a magyar határt és az elmúlt időszakban biztonságosra nő a bevándorlók száma Magyarországon?
 Igen Hallottam róla Nem tudtam

5] Sokféle véleményt hallani a bevándorlás kérdéseivel kapcsolatban. Vannak, akik szerint a megilletései bevándorlók veszélyeztetik a magyar emberek munkahelyeit és megilletéseit. Ön egyetért ezzel a véleményekkel?
 Teljesen egyetértök Inkább egyetértök Nem értek egyet

6] Vannak, akik szerint Brüsszel politikája a bevándorlás és a terrorizmus kérdéseiben megfontolt és ezért új megfontolásra van szükség ezekben a kérdésekben. Ön egyetért ezzel a véleményekkel?
 Teljesen egyetértök Inkább egyetértök Nem értek egyet

7] Támogatná-e Ön a magyar kormányt, hogy Brüsszel megengedő politikájával szemben szigorúbb bevándorlási szabályokat vezessen be?
 Igen, teljes mértékben támogatnám Részben támogatnám Nem támogatnám

8] Támogatná-e Ön a magyar kormányt, hogy szigorúbb szabályokat vezessen be, ami alapján ösztönözhetők a magyar határt törvénytelenül átlépő bevándorlók?
 Igen, teljes mértékben támogatnám Részben támogatnám Nem támogatnám

9] Egyetért-e Ön azzal a véleményvel, hogy a magyar határt törvénytelenül átlépő bevándorlók a lehető leggyorsabban idején belül vissza kell fordítani a saját hazájukba?
 Teljesen egyetértök Inkább egyetértök Nem értek egyet

10] Egyetért-e Ön azzal, hogy a megilletései bevándorlók, amíg Magyarországon tartózkodnak, saját maguk felelősségét az ellátási költségeket?
 Teljesen egyetértök Inkább egyetértök Nem értek egyet

11] Egyetért-e Ön azzal, hogy a bevándorlás elleni küzdelem legelső lépése, ha az Európai Unió tagországai segítik azon országok fejlesztését, ahonnan a bevándorlók érkeznek?
 Teljesen egyetértök Inkább egyetértök Nem értek egyet

12] Egyetért-e Ön a magyar kormánnyal abban, hogy a bevándorlás helyett inkább a magyar családok és a születendő gyermekek támogatására van szükség?
 Teljesen egyetértök Inkább egyetértök Nem értek egyet

Tisztelt Magyar Polgár!

Mi, magyarok 2010-ben úgy határoztunk, hogy minden fontos kérdés meghozatalánál egyetemes, mielőtt döntéseket hozunk. Ezért indítottunk nemzeti konzultációt többek között az ország új alapvető törvényéről, mindannyiunkonknak a biztonságról, a nyugdíjak helyzetének javításáról. Ez ezért indultunk most is nemzeti konzultációt a megilletései bevándorlás kérdéséről.

Mint hiszem, emlékeztet, Európát az év elején példátlan terrorcselekmény sújtta meg. Párizsban átöltözött emberek életét oltották ki kegyetlen halálukkal és újabb bevándorlók. Mindannyiunkat megdöbbentette mindez, ami történt. Ez az emberrel ésszel felfoghatatlan számomra ugyanakkor azt is megmutatta, hogy Brüsszel és az Európai Unió nem képes megfelelő módon kezelni a bevándorlás kérdését.

A megilletései bevándorlók törvénytelenül lépnek át a határt, és miközben menekültek állítják be magukat, valójában a szociális juttatásokért és a munkalehetőségért jöttek. Csak az elmúlt néhány hónapban mintegy húsz ezresre nőtt a megilletései bevándorlók száma Magyarországon. Ez egy új típusú fenyegetést jelent, amit meg kell állítanunk.

Mivel Brüsszel kudarcot vallott a bevándorlás kezelésében, Magyarországnak a saját útját kell járnia. Nem fogjuk hagyni, hogy a megilletései bevándorlók veszélyeztessék a magyar emberek munkahelyeit és megilletéseit.

Döntést kell hoznunk arról, hogyan kell védekeznie Magyarországnak a törvénytelen határátlépőkkel szemben. Döntésünk kell, hogyan korlátozzuk a robbanásszerűen növekvő megilletései bevándorlót.

Tisztelettel arra kérem, legyen velünk kapcsolatba, mondja el nekünk is, hogy mit gondol a fenti kérdésekről, töltse ki, és küldje vissza a kérdőívet. Számítok a véleményére.

Önéveltem:

Orbán Viktor

Εικόνες 3 και 4: Πινακίδες που τοποθετήθηκαν στα σύνορα. Στην εικόνα 3 η αριστερή πινακίδα αναγράφει «Αν έρχεστε στην Ουγγαρία, δεν μπορείτε να αφαιρέσετε τις δουλειές των Ούγγρων», ενώ η δεξιά «Αν έρχεστε στην Ουγγαρία πρέπει να σεβαστείτε τους νόμους μας». Στην εικόνα 4 η πινακίδα αναρτήθηκε το Σεπτέμβριο του 2015 και αναγράφει «Ο λαός έχει αποφασίσει: Η χώρα πρέπει να προστατευτεί» Πηγή: Barna Ildikó και Bulcsú Hunyadi- Report on Xenophobia και Nol.hu Διαθέσιμο στο <http://nol.hu/belfold/itt-az-uj-menekultellenes-plakat-1563539>

Εικόνες 5 και 6: Πινακίδες με τη φωτογραφία του Αμερικανού επιχειρηματία Σόρος και τις φράσεις: «Σχετικά με το πλάνο του Σόρος-Αφήστε τον άφωνο» και «Μην αφήσετε τον Σόρος να γελάσει τελευταίος» Πηγή: <https://agitatio.hu/nagy-plakathaboru-ki-nevet-vegen/> και Kanadai Magyar Hírlap Διαθέσιμο στο <https://kanadaihirlap.com/2019/07/12/sorosoztak/>

